



# අපගේ උරුමය

යේසුස් ක්‍රිස්තුස්වහන්සේගේ පසු-දෙවස්වල  
ඉද්ධවන්තයන්ගෙන් යුත් සහාවේ කෙටි ඉතිහාසයක්

# අපගේ උරුමය

යේපුස් ක්‍රිස්තුස්වහන්සේගේ පසු-දච්චල  
ඉද්ධවන්තයන්ගෙන් යුත් සහාවේ කෙටි ඉතිහාසයක්

අපගේ උරුමය  
යේපුස් ක්‍රිස්තුස්වහන්සේගේ පසු-දච්චල  
ඉද්ධවන්තයන්ගෙන් යුත් සහාවේ කෙටි ඉතිහාසයක්  
ප්‍රකාශනය

යේපුස් ක්‍රිස්තූස්වහන්සේගේ පසු-දවස්වල ගුද්ධවන්තයන්ගෙන් යුත් සහාව විසිනි  
පිටුව 50: ජෝසේphin ස්මේන් ලිබරට් සිරගෙදර, ගෞග් ඔල්සන් විසිනි. © ගෞග් ඔල්සන්  
පිටුව 68: පාර්ලි මාවතේ අවසානය, ග්ලෙන් හොඳින්සන්සන් විසිනි. © ග්ලෙන් හොඳින්සන්

© 2008 Intellectual Reserve, Inc විසිනි.

සියලු හිමිකම් ඇවිරිණි.

අමලරිකා එක්සත් ජනපදයේ මූල්‍යනයකරන ලදී.

ඉංග්‍රීසි අනුමැතිය: 11/96.

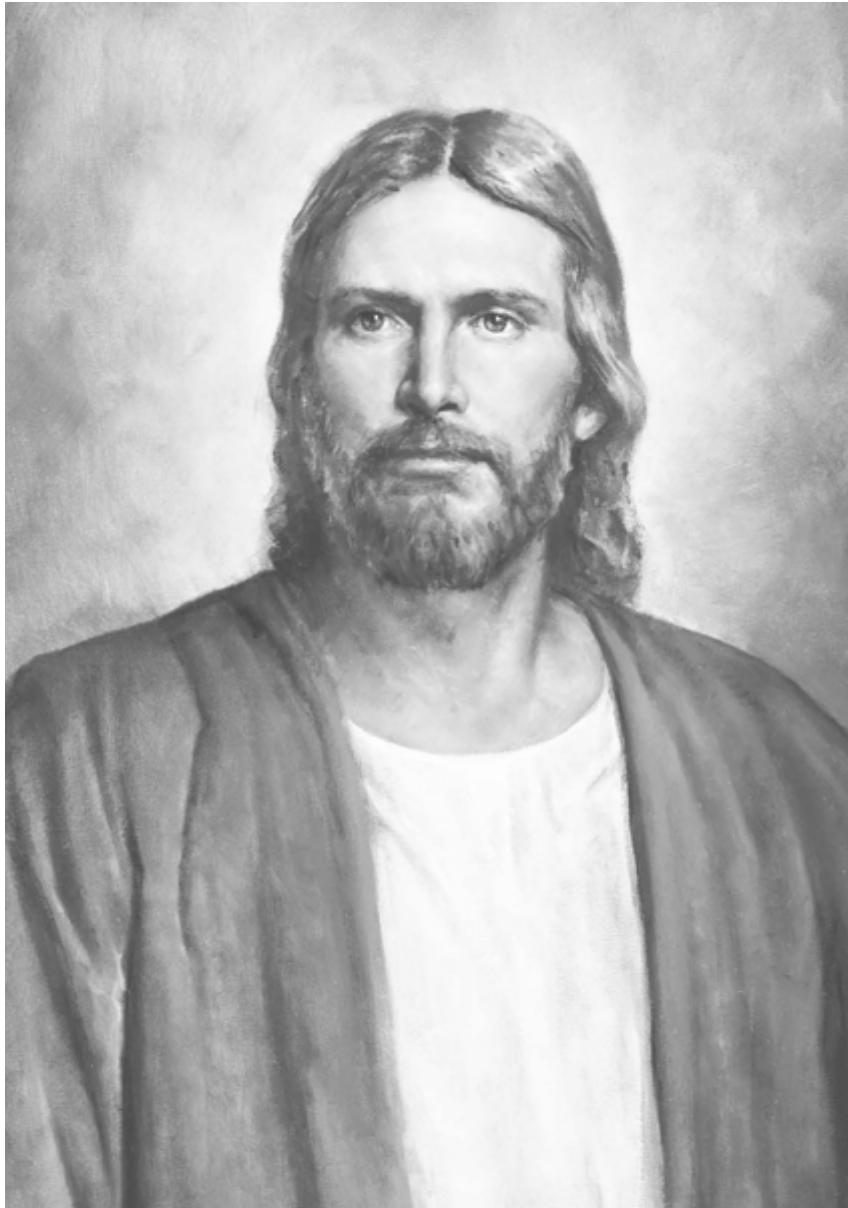
පරිවර්තන අනුමැතිය: 11/96.

*Our Heritage: A Brief History of The Church of  
Jesus Christ of Latter-day Saints.* පරිවර්තනයයි.  
Sinhala

---

# අදාහස්

හැඳින්වීම	V
1වෙනි පරිච්ඡේදය: පළවෙනි දුර්ගනය	1
2වෙනි පරිච්ඡේදය: සහාතේ පදනම් පිහිටුවීම	7
3වෙනි පරිච්ඡේදය: කර්වලන්ති, මහියෝ නගරයේ රාජධානිය ගොඩනැගීම	23
4වෙනි පරිච්ඡේදය: මිසුර නගරයේ සයෝනය පිහිටුවීම	41
5වෙනි පරිච්ඡේදය: නාඩු නගරය තුළ පරිත්‍යාග සහ ආක්ර්වාද	59
6වෙනි පරිච්ඡේදය: සෑම පියවරක් තුළම ඇදහිල්ල	75
7වෙනි පරිච්ඡේදය: ජාතියට කොඩියක් පිහිටුවීම	88
8වෙනි පරිච්ඡේදය: පරික්ෂාවන් සහ පරික්ෂාකිරීමේ කාලයක්	101
9වෙනි පරිච්ඡේදය: ව්‍යාප්තවන සහාව	114
10වෙනි පරිච්ඡේදය: ලෝක ව්‍යාප්ත සහාව	131
11වෙනි පරිච්ඡේදය: වර්තමාන කාලයේ සහාව	143
අවසානය	157
අංක සටහන්	159



මම කාලපරිවිෂේෂයේ සෑම අනාගතවක්තාවරයෙක්ම ගැලුවුම්කරුවාණන් වන යේපුස් ත්‍රිජේණ්ඩ්‍රන්ජේයේ දිව්‍යමය දුනම්හෙය ගැන සාක්ෂී දරා ඇත.

---

# හැඳුන්වීම

මෙම පොතේ ප්‍රධාන පණිව්‍යය වන්නේ යේපුස් ක්‍රිස්තූස්වහන්සේගේ පසු-ද්‍රව්‍යේ ගුද්ධවන්තයන් ගෙන් යුත් සහාව ආරම්භයේ සිටම ප්‍රකා-ගකල පණිව්‍යයයි ජේසුන් ස්මිත් මෙම කාල පරිවිශේදයේ පළවෙනි අනාගතවක්තාවරයා, මෙසේ ඉගැන්වීය:

“අපගේ ආගමේ ප්‍රධාන මූලධර්ම නම් යේපුස් ක්‍රිස්තූස්වහන්සේ සම්බන්ධව ප්‍රේරිතවරුන් සහ අනාගතවක්තාවරුන්ගේ සාක්ෂියයි, එනම් උන්වහන්සේ මියගිය බවත්, තැන්පතක්ල බවත්, තුන්වෙනි ද්‍රව්‍යේ නැවත නැගිට ස්වර්ගයට නැගුහා බවත්ය; එසේම අපගේ ආගමට අදාළවන වෙනත් කාරණා එහි උපාංග පමණි.”<sup>1</sup>

ජේසුන් ස්මිත්ගේ අනුප්‍රාථ්‍යාපන සෑම අනාගතවක්තාවරයෙක්ම ගැලවුම්කරුවාණන්ගේ දිව්‍යමය දුනමෙහෙය ගැන සාක්ෂිය එකතුකර ඇත. පළවෙනි සහාපතිත්වය මෙසේ ස්ථිරකර ඇත:

“යේපුස් ක්‍රිස්තූස්වහන්සේ ගැන මුළු ලෝකයටම සාක්ෂි දැරීමට කැදුවා පත්කර සිටින අය වකයෙන්, අපි මෙසේ සාක්ෂිදරමු, උන්වහන්සේ වසර දෙදෙහසකට පමණ පෙර පාස්ක උදැසෙනක මළවුන්ගෙන් නැවත නැගිටුනයේක, තවද අද උන්වහන්සේ ජ්වත්වනයේක. උන්වහන්සේට මහිමාන්වත, මස් සහ කටු සහිත අමරණීය ගරීරයක් ඇත. උන්වහන්සේ ගැලවුම්කරුවාණන්ය, ලෝකයේ ආලෝකය සහ ජ්වනයද වනයේක.”<sup>2</sup>

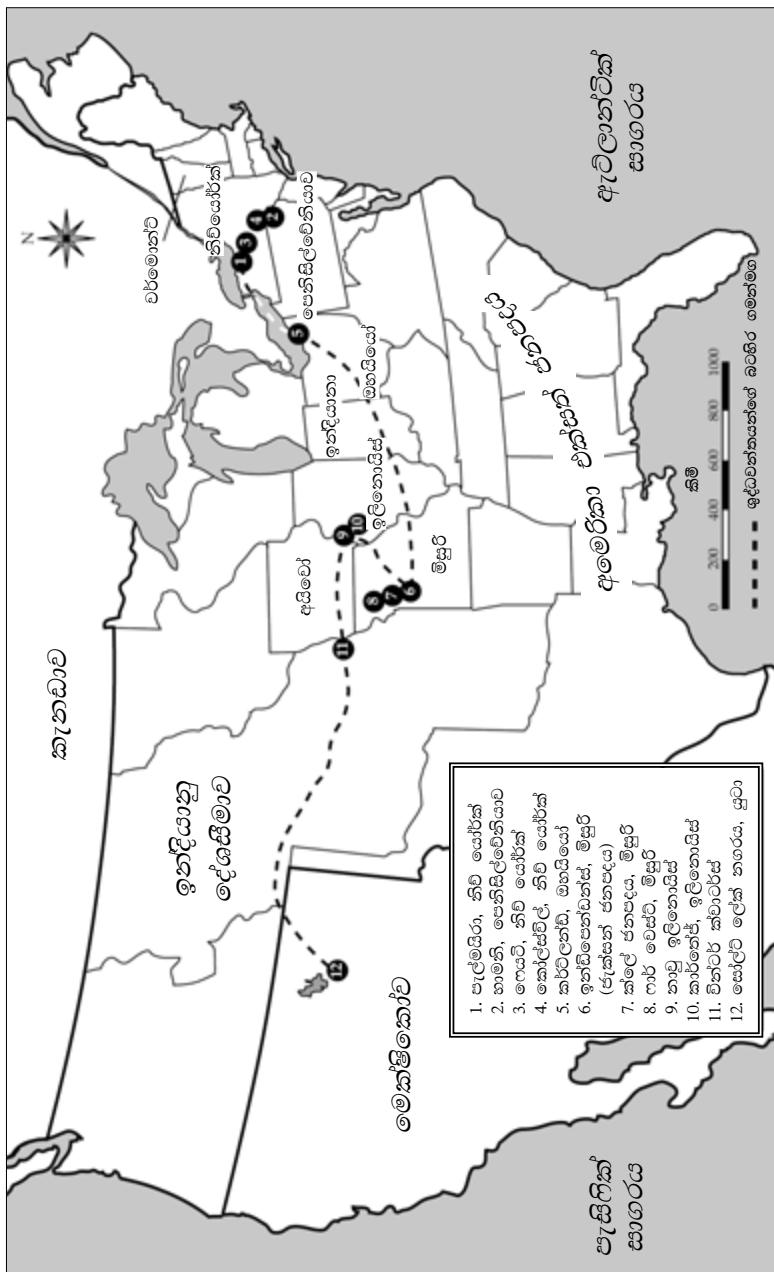
කේටි සංඛ්‍යාත ඇදහිලිමත් ගුද්ධවන්තයන්ද යේපුස් ක්‍රිස්තූස්වහන්සේගේ දිව්‍යමය හාවය ගැන සාක්ෂි ලබා ඇත. මෙම අවබෝධය යේපුස් ක්‍රිස්තූස්වහන්සේගේ පසු-ද්‍රව්‍යේ ගුද්ධවන්තයනන්ගෙන් යුත් සහාව, පොලොව මත දේව රාජ්‍ය ගොඩනැගීමට අවශ්‍ය පරිත්‍යාග කිරීමට ඔවුන්ව පොලුණා ඇත. සහාව පිහිටුවීමේ කථාව ඇදහිල්ල, කැපකිරීම සහ සතුට පිළිබඳ එක් කථාවකි. එය තුනන ලෝකයට දේව සත්‍යයන් ඉගැන්වූ ජ්වමාන අනාගතවක්තාවරුන්ගේ කථාවකි. එය විවිධ සමාජ

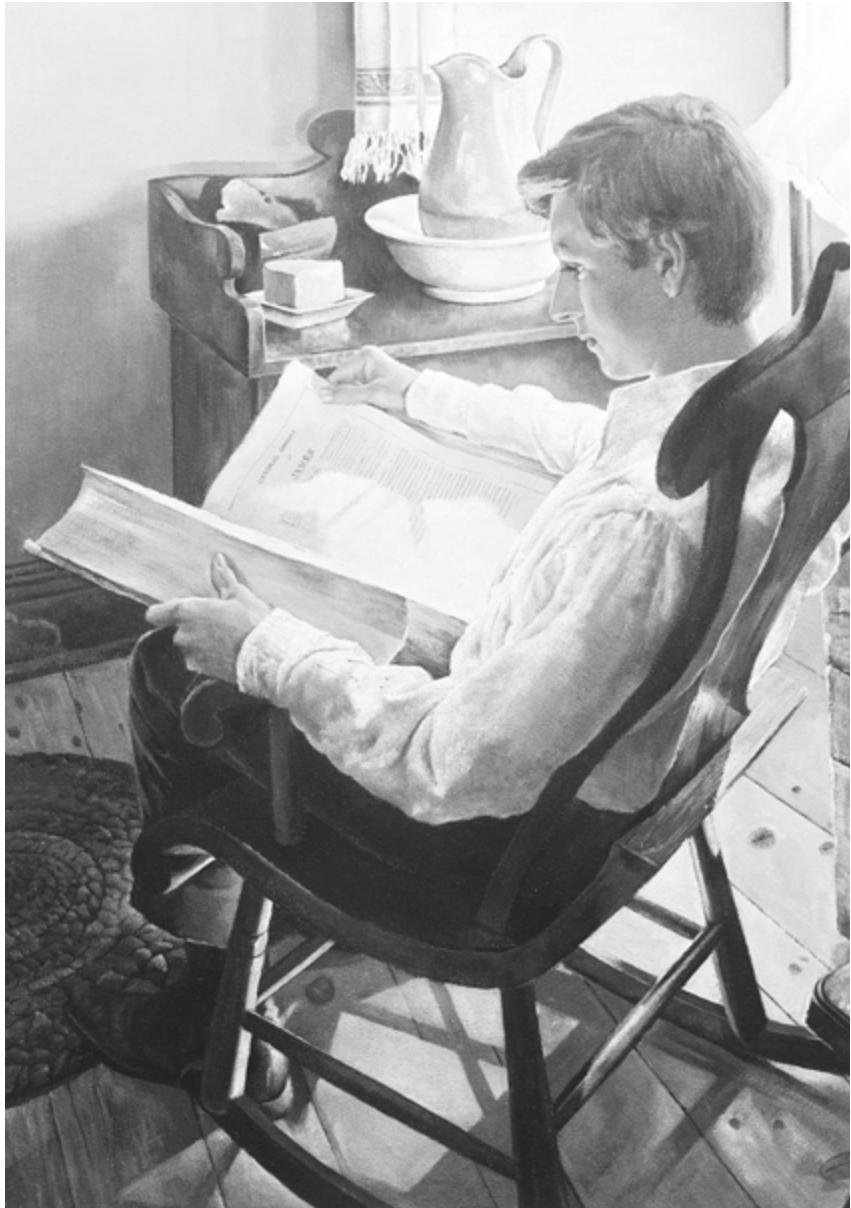
පසුබිමක් සහිත, යේසුස් ක්‍රිස්තූස්වහන්සේගේ සූජාරංචියේ පුරුණත්වය සොයුම් එය සොයාගැනීමේදී, ගැලවුම්කරුවාණන්ගේ ගෝලයන් වීමට ඔහුම මිලක් ගෙවීමට කැමති මතිසුන් සහ කාන්තාවන්ගේ කථාවකි.

ගක්ති සම්පන්න ගුද්ධවන්තයේ අසිරුකම් තුලින් දිගටම ඉදිරියට යම්න්, ඔවුන්ගේ දැඩි වේදනාත්මක කාලයේදී පවා, දෙවියන්වහන්සේගේ යහපත්කම් සහ උන්වහන්සේගේ ප්‍රේමයේ සතුව ගැන සාක්ෂි දරනි. ඔවුනු ඇදහිල්ල, බෙදර්ය, කිකරුකම සහ පරිත්‍යාගවල උරුමයක් තබා ගොස් ඇති.

ඇදහිල්ලේ උරුමය අද දක්වා පවතියි. ලේකය මුළුල්ලේ සිටින පසු-දවස්වල ගුද්ධවන්තයේ ඔවුන්ගේ උපන් දේශවල පුරෝගාමින් වන අතර, අභියෝග සහ අවස්ථාවන් වලින් පිරුණ කාලයක ඇදහිල්ලෙන් සහ බෙදර්යෙන් යුතුව ජ්වත්වෙති. තවදුරටත් ලිවීමට තිබෙන ඇදහිල්ලේ කථාන්තර ඇත. ඉදිරි පරම්පරා සඳහා උරුමයක් තබා යාමේ අප එකිනෙකාට තිබෙන අවස්ථාව මගින්, යේසුස් ක්‍රිස්තූස්වහන්සේගේ සූජාරංචිය අනුව ජ්වත්වෙමින් එය බෙදාගැනීමේ සතුව ඔවුන්ටද තේරුම්-ගැනීමට උපකාරවත්වේ.

අපට කළින් මියගිය අයගේ ඇදහිල්ල ගැන අප වඩාත් දැනගත්තා විට, ඔවුන් ගැන අපට හෙඳින් තේරුම්ගැනීමට හැකිවී, ඔවුන්ගේ අත් අල්ලාගෙන, ගැලවුම්කරුවාණන් ගැන සාක්ෂි දරමින්, හා එනුමාගේ රාජ්‍ය පිහිටුවීමට උපකාර කළ හැකිය. ස්වාමී යේසුස් ක්‍රිස්තූස්වහන්-සේගේ ඇදහිලිමත් ගෝලයන් ලෙස වඩාත් ධර්ම්ජ්‍යධව ජ්වත්වීමට අධිෂ්ථානකරගැනීමට අපට හැකිය.





ଓଡ଼ିଦ ଲୈଖିଲି କିମ୍ବାମେଳନ୍, କୁମନ ଜଣାବ ହରିଦ୍ଵାରେ ଜୀବାତିନ୍ଦ୍ରନାନ୍ଦନେ  
ଶିଲସାବ୍ଦିମୂଳ ନର୍ତ୍ତନ ପ୍ରସର ଚିମିନ୍ଦିତ ମହାନଙ୍ଗେ ଧୈତା.

# පළුවෙනි දුරුණය

**නැවත පිහිටුවීමක ඇති අවශ්‍යතාවය**

යේසුස්වහන්සේගේ ජ්‍යෙෂ්ඨවරුන්ගේ මරණයෙන් පසුව, පූජකවරයේ බලය සහ සුභාර්ථියේ සත්‍යයන් බොහෝමයක් පොලොවෙන් ඉවත් කොට, මහා ඇදහිල්ලෙන් වැටීම වගයෙන් හැඳින්වෙන ආත්මික අන්ධකාරයේ දැර්ස කාල පරිව්‍යේදය ආරම්භවිය. අනාගතවක්තා ආමොස් මෙම වැටීම අනාවැති දුරුණයකින් කළින් දැක ඒ කාලයේදී, “බලව, හානියක්, එනම් කුම හානියක් වත්, වතුර පිපාසයක්වත් නොව ස්වාමින්වහන්සේගේ වවත ඇතිමේ හානියක්. එන බව” (ආමොස් 8:11) ප්‍රකාශ කළේය. ඇදහිල්ලෙන් වැටීමේ දැර්ස ගතවර්ෂවලදී, බොහෝ මිනිසුන් සහ කාන්තාවන් සුභාර්ථියේ පූර්ණත්වය සේවු තමුත්, එය සොයාගැනීමට නොහැකිවිය. බොහෝ ආගම්වල පූජකවරු විවිධ පණිවුඩ දේශනාකරණීන් ඔවුන් හා සම්බන්ධවීමට මිනිසුන්ට සහ කාන්තාවන්ට තීහ. බොහෝ අය ඔවුන්ගේ අභිප්‍රායන් අවංක වුවද, සත්‍යයේ පූර්ණත්වය හෝ දෙවියන්වහන්සේගේ අධිකාරී බලය ඔවුන් කිසිවෙකුට නොතිබින.

කෙසේවුවද, දායාවන්ත ස්වාමින්වහන්සේ පොරොන්දුවක් දෙමින්, උන්වහන්සේගේ සුභාර්ථිය සහ පූජකවරයේ බලය යම් දිනෙක පොලොවේ නැවත පිහිටුවන බවත්, එය නැවතත් කිසිදිනෙක ඉවත්කර නොගන්නා බවත් කිසේක. දහනම වෙති ගතවර්ෂය ආරම්භයේදී, උන්වහන්සේගේ පොරොන්දුව ඉටුකිරීමේ කාලය ලගාවීමෙන් ඇදහිල්ලෙන් වැටීමේ දැර්ස රාත්‍රියද තීම වීම ලගාවිය.

**තරුණ ජේසුස් ස්මිත්සේ දෙධර්ය**

1800 ගණන්වල මුල් හාගයේදී, ජේසුස් සහ ලුසි මැක් ස්මිත්සේ ප්‍රවුල ජ්වත්වූයේ අමෙරිකා එක්සත් ජනපදයේ, නිව් හැමිස්සයර්, ලෙබනනයේය. ඔවුනු නිහතමානී, අප්පිද්ධ මිනිසුන්වූ අතර, වෙහෙසවී වැඩකරුම්න් අසිරි දැවියක් ගත කළහ. ඔවුන්ගේ පස්වෙනි දරුවා, ජේසුස් කණි.,

වයස හතෙක්දී නිවි ඉංග්ලන්ඩ් ප්‍රදේශයේ 3,000කට මරු කැබූ උනසන්නි-පාත වසංගතය රෝගයට ගෙවුරුවේ ඉන් සුවච්චින් සිටියදී, ඔහුගේ වම් පාදයේ ඇට මිශ්‍රුවල බරපතල රෝග බිජයක් වර්ධනය වීමෙන් ඉවසාගත නොහැකි වෙදනාවක් සති තුනකට වඩා කාලයක් පැවතින.

ප්‍රාදේශීය වෙදුෂවරයාගේ නිගමනය වූයේ කකුල කපා ඉවත්කිරීමට වුවද, ජෝස්ග් ගේ මවගේ අකමැත්ත නිසා, වෙනත් වෙදුෂවරයෙක් ඔහු වෙත එවන ලදී. නාදුන් ස්මිත්, අසල බිරවීමුත් විද්‍යාලයේ විකින්සක වෙදුෂවරයා, පාදය බෙරාගැනීමට ඔහු උස්සාහකරන බවත්, නමුත් කුවුවේ කොටසක් ඉවත්කිරීම සඳහා අධික වෙදනාකාරී කුමයක් අනුගමනය කිරීමට සිදුවන බවත් කිවේය. වෙදුෂවරයා ජෝස්ග් ව බැඳ දැමීම සඳහා ලණු ගෙන ආ නමුත්, රට විරද්ධි ජෝස්ග් ඒවා නොමැතිව ගලුකරුමය වෙදදාරාගැනීමට ඔහුට හැකි බව කිවේය. ඔහුට තිබූ එකම නිරවින්දනයට මැන්ඩිං ප්‍රතික්ෂේප කළ ඔහු, ගලුකරුම කාලය තුළදී ඔහුගේ පියාට ඔහුව තුරුලිකර ගැනීමට කිවේය.

ජෝස්ග් දැඩි දෙධ්‍යයකින් ගලුකරුමය ඉවසා දරා සිටි අතර, ස්මිත් වෙදුෂවරයාට, එරට සිටි හොඳම බුද්ධිමත් විකිස්සකයාට, ජෝස්ග්ගේ පාදය නොකපා ගලවාගැනීමට හැකිවිය. තුවාලය සුවවි හොඳින් ඇවැළීමට හැකිවන තුරු ජෝස්ග් දැර්ස කාලයක් වෙදනා වින්දේය. ජෝස්ග්ගේ ගලුකරුමයෙන් පසුව, ස්මිත් පවුල වර්මාන්ට්, නොවික් නගරයට පදිංචියට පැමිණ, එහිදී වසර තුනක් දිගටම වග හානියෙන් කරදරයට පත්වී, ඉන් පසුව ඔවුනු නිවි යෝර්ක් පැල්මයිරා නගරයේ පදිංචියට ගියහ.

## පළවෙනි දුරශනය

තරුණ කාලයේදී, ජෝස්ග් ස්මිත් වත්ත ගුද්ධ කිරීමේදී, කඹ ගල් ඇද-ගෙන යමින් සහ වෙනත් බොහෝ වැඩ කරමින් පවුලට උදව් කළේය. පිරිම් ලමයා ජෝස්ග් යම දේවල් ගැන දැඩි අවධානයකින් පසුවෙමින්, ඔහුගේ අමරණීය ආත්මයේ ගුහසිද්ධිය ගැන නිතරම කළේපනා කළ බවත්, ඔහුගේ මවතු, ලුසි සඳහන් කළාය. ඔහු විශේෂයෙන්ම සැලකිලිමත්වූයේ පැල්මයිරා ප්‍රදේශයේ ආගමට හරවාගැනීමේ සහාවලින් තිවැරදි සහාව කුමක්ද කියාය. ඔහුගේම වවන වලින් ඔහු මෙසේ පැහැදිලි කරයි:

“මෙම මහත් කලබාල සමයේ මගේ මනස ගැහුරු කළේපනාවටත් මහත් අපහසුනාවයකටත් පත්විය; එහත් මගේ හැගීම ගැහුරුව සහ බොහෝ විට තියුණු ලෙස තිබුනද, අවස්ථාවක් ලැබෙන පරිදි මවුන්ගේ රස්වීම් කිහිපයකට සහභාගි වුවද, තවදුරටත් මම මේ සියලු පක්ෂවලින්

අැත්ව සිටියෙමි. කළුයාමේදී මෙගේ මෙහෙස මෙතෙසිස්ත් නිකායට යම් පක්ෂපාතිවකට පත්වූ අතර, ඔවුන් සමග එකතුවීමට මම කිසියම් ආගා-වකින්ද පෙළිනෙමි. එහෙත් විවිධ නිකායන් අතර ඇත්ව තිබූ ව්‍යාකුලතාව සහ අරගලය එතරම් විභාල වූයෙන්, මිනිසුන් සහ කාරණා ගැන එතරම් නොහැඳුනන මා වැනි තරුණයෙකුට කවරෝක් හරදා, කවරෝක් නිවැරදිද කියා කිසියම් නිගමනයකට ඒමට අපහසු විය.

”මම මේ ආගමිකයන්ගේ පත්ශවල තරග මගින් ඇතිකරන ලද අතිශය යුත්කරනාවයන්ට භාජනව ආයාසගන්නා අතර, එක් දිනක් යාකාබිගේ සන්දේශයේ පලුවෙනි පරිච්ඡේදයේ, පස්වෙනි පදය මම කිවෙමින් සිටියෙමි. එහි මෙසේ කියවෙයි: නුඩිලාගෙන් යමෙකුට ප්‍රඛාව අඩුනම්, වරද නොතබන්නාවූ, බොහෝ කොට සියල්ලන්ට දෙන්නාවූ, දෙවියන්වහන්සේගෙන් ඔහු ඉල්ලාවා; එවිට ඔහුට එය දෙනු ලැබේ.

”ගුද්ධ ලියවිලිවල කිසිම කොටසක්, මෙවර මාගේ හදවතට පැමි-කීයාට වඩා වැඩි බලයකින් කිසිදු මිනිසෙකුට පැමිණ නැත. එය මහන් බලයකින් යුතුව මෙගේ හදවතේ සෑම හැඟීමකටම ඇතුළුව බවක් පෙනින. යම් ප්‍රද්ගලයෙකුට දෙවියන්වහන්සේගේ ප්‍රඛාව අවශ්‍යනම්, මට එය අවශ්‍යබව, දැනගෙන මම ඒ ගැන තැවත තැවත සිතුවෙමි; මන්ද මට එවකට තිබුනාට වඩා ප්‍රඛාවක් ලබා නොගෙන, එය තෙසේ කරන්නේ-දැයි මම දැන සිටියේ නැත, මට දැනගැනීමට ලැබෙන්නේද නැත; මන්ද විවිධ ආගමික නිකායවල ගුරුවරු එකම ගුද්ධ ලියවිල කොටස විවිධ-කාර ලෙස තේරුම්ගෙන තිබේ නිසා බසිබලයට අදාළව ප්‍රශ්නය විසඳා-ගැනීම ගැන තිබූ සියලු විශ්වාසයන් විනාශකර තිබුනි.

”අවසානයේදී මම තීරණයකට එළඹුනෙම්, එනම් මම ව්‍යාකුලව සහ අදුරහි සිටිය යුතුය, නැතිනම් යාකාබිගේ මගපෙන්වීම අනුව කිය කළ යුතුය, එනම්, දෙවියන්වහන්සේගෙන් ඇසිය යුතුය” (බලන්න ජෝසේ ස්මිත් ඉතිහාසය— 1:8, 11-13).

1820 වසන්තයේ එක් අලංකාර උදෑසනක, ඔහුගේ නිවස අසල වනව-දුලක ප්‍රදක්ෂාව. ජෝසේ ස්මිත් දණගසා ඔහුගේ සිතේ තිබූ ආගාවන් දෙවියන්වහන්සේට ඉදිරිපත්කරමින්, මගපෙන්වීම ඉල්ලිය. ඉන්පසු සිදුවූ දෙය ඔහු මෙසේ විස්තර කළේය:

”ක්ෂණයකින් යම් බලයකින් මා අල්ලාගත් අතර, එමගින් මා මුළුමනින්ම යටපත්වී, එහි තිබූ ප්‍රුමාකාර බලපැමකින් මා යටපත්වී මාගේ දිව බැඳ තැබේ නිසා මට කරාකිරීමට නොහැකිවිය. සන අදුරක්

මා වටා පැනිරුන අතර, ක්ෂේත්‍රීක විනාශයකට මා තීරණයට බවක් පෙනින” (බලන්න ජෝස්—ඉ 1:15).

ජෝස්ගේ ස්මිත්ට ග්‍රෑෂ්‍ය කටයුත්තක් කිරීමට ඇති බව දැන සිටි සියලු ධරුමිෂ්‍යතාවයන්ගේ සතුරා මහුව විනාශකිරීමට උත්සාහකළ නමුත්, ඔහුගේ සියලු ගක්තින් යොදවා, දෙවියන්වහන්සේට කථාකළ බැවින්, ක්ෂේත්‍රීකින් මහු නිදහස්විය.

මෙම විශාල අනතුරුදායක මොගොනේ, හිරුගේ දැඩ්තිය අභිඛවා යන, ආලේංක කුදම්බයක්, හරියටම මගේ හිසට ඉහළින් මා දුටු අතර, එය කුමයෙන් මා මත පතිතවන තුරු පහළට ආවේය.

“මා බැඳ තබාගෙන සිටි සතුරාගෙන් මා නිදහස් වූ බව මට විගස-කින්ම අවබෝධ විය. ආලේංකය මා මත පතිතතු විට මම විභිංජී පුද්ගලයන් දෙදෙනකු දුටු අතර, මට ඉහළින් අහසේ සිටිගෙන සිටින ඔවුන්ගේ දැඩ්තිය සහ මහිමය වර්ණනා විෂය ඉක්මවිය. එයින් එක් අයෙක් මා අමතා, මගේ තමින් කථාකර, අනෙක් තැනැත්තා පෙන්වා මෙසේ කිවේය—මේ මාගේ ආදරණීය පුනුයාය, මහුට සවන්දෙන්නා!” (ජෝස්—ඉ 1:16-17).

ජෝස්ගේ ස්මිත් තම පියවි සිහිය ලබාගත් විගසම, සියලු ආගමික නිකායන්වලින් කුමන එක හරිද, මහු කුමන එකට සම්බන්ධවිය පුතුදැයි ස්වාමීන්වහන්සේගෙන් ඇපුවේය. ස්වාමීන්වහන්සේ පිළිතුරු දෙමින්, “ලේ සියල්ල වැරදි තිසා එ කිසිවකට සම්බන්ධ නොවිය පුතු බව” සහ “මවුන්ගේ සියලු ඇදහිලි උන්වහන්සේ ඉදිරියේ පිළිකුලක්” බව මහුට කිසේක්. ඔවුන්ට “දැව්වාමය ස්වරුපයක් තිබුනද,” ඔවුනු “එහි ඇති බලය ප්‍රතික්ෂේප කරති” එතුමා කිහි (බලන්න ජෝස්—ඉ 1:19).

දුරුණය නිමවීමෙන් පසුව, තමා තවමත් අහස දෙස බලාගෙන, හිඳුගෙන සිටින බව ජෝස්ගේ ස්මිත්ට පෙනුනි. කුමයෙන් තම ගක්තිය ලැබුනු පසු මහු තිවසට ගියේය.

1820 එම උදෑසන හිරු නැගෙන විට, එම උදෑසනත් සමග පැමි-ණෙන දෙය ගැන ජෝස්ගේ ස්මිත්ට යාන්තම්වත් සිතාගත නොහැකිවිය. අනාගතවක්තාවරයෙක් තවත් වරක් පොලොවට පැමිණ ඇතේ. අපුසිද්ධ පිරිමි ලමයෙක්වූ, බටහිර අමෙරිකාවේ ජ්වත්වන මහු, ආස්වර්යමත් සහ පුදුමාකර වැඩක් වන, සුභාරංචිය සහ යේසුස් ක්‍රිස්තුස්වහන්සේගේ සහාව පොලොව මත පිහිටුවීමට දෙවියන්වහන්සේ විසින් තෝරාගෙන ඇතේ. මහු දැව්වාමය පුද්ගලයන් දෙදෙනෙක් දැක තිබෙන අතර, දැන් දෙවිවූ පියාණන් සහ එතුමාගේ පුතු, යේසුස් ක්‍රිස්තුස්වහන්සේගේ සැබැං ස්වරුපය

ගැන සාක්ෂි දැරීමට අද්වේතීය හැකියාවක් ලබා ඇත. එම උදෑසන සැබුවින්ම දූෂ්චරිතමත් දිනයක් විය— ගස් සහිත වන ව්‍යුල ආලෝකයෙන් පිරිගොස් තිබුන අතර, දෙව්වූ පියාණන් සහ යේසුස් ක්‍රිස්තුස්වහන්සේ 14-හැවිරද පිරිම් ලමයෙක් උන්වහන්ස්ලාගේ අනාගතවක්තාවරයා ලෙස තෝරාගෙන ඇත.



කුමෝර්ය කන්දේදී, පේෂග සිමින් මොරෝනායි දේවදානයාගෙන් රන් තහඹු  
ලබාගෙන් අතර, පරිවර්තන කටයුතු ආරම්භකිරීමට කියන ලදී.

# සිභාවේ පදනම පිහිටුවීම

මෝස්මත්ගේ පොත එහි දැක්වීම  
මොරෝනායි දේවදානයාගේ බැහැදැකීම්

පලවෙනි දරුණෙය ලැබේ වසර තුනකට පසුව, 1823 සැප්තැම්බර් 21වනි දින සවස් යාමයේ, ජෝසේන් ස්මේන් ස්වාමීන්වහන්සේට යාචිකදා-කරමින්, ඔහුගේ තරුණ කාලයේ මෝඩකම් වලට කමාව ඉල්ලමින්, තවදුරටත් මගපෙන්වන ලෙස ඉල්ලය. ස්වාමීන්වහන්සේ රට පිළිතරු දෙමින් ඔහු උපදෙස් දීමට ස්වරුගයෙන් පණිව්‍යිකරුවෙක් එවුණුයි.

"මහු මගේ නමින් මා අමතා, ඔහු දේශ සම්මුඛයෙන් මා වෙත එවත ලද පණිව්‍යිකරුවෙක් බවද, ඔහුගේ නම මොරෝනායි බවද; දෙවියන්වහන්සේට මා ලවා කරවාගැනීමට වැඩක් ඇති බවද; මගේ නම සියලු ජාතීන්, වංශයන් සහ භාෂාවන් අතර යහපත සහ තපුරට යොදා ගැනෙන බවද, තැනෙහාන් සියලු ජනයා අතර යහපත සහ තපුර යන දෙයාකාරයෙන්ම කියවෙන බවද මට කිවේය.

"මෙම මහාද්වීපයේ පෙර විසුවන්ගේ විස්තර සහ ඔහුන් පැවත එන ප්‍රහවයන්ද ඇතුළත්, රන් තහඩු මත ලියුවූන පොතක් තැන්පත්කර ඇති බවත් ඔහු කිවේය. ගැලවුම්කරුවාණන් විසින් පැරණි වැසියන්ට බාරුදුන් පරිදිම, සදාකාලික සුභාර්ථයේ පූර්ණව්‍ය එහි ඇතුළත්ව ඇති බවත් ඔහු කිවේය." (බලන්න ජෝසේ— ඉ 1:33-34).

මෙම පැරණි වාර්තාවේ ලිපි අවසාන අනාගතවක්තාවරයා මොරෝනායි වූ අතර, ස්වාමීන්වහන්සේගේ මගපෙන්වීම අනුව ඔහු එය කුමෙරු කන්-දේ වළදමා ඇත. පැරණි කාලයේ අනාගතවක්තාවරුන් පාවිච්චිකල උරිම සහ තුමිමද ඔහු වළදැමූ අතර, වාර්තාව පරිවර්තනය කිරීමේදී ජෝසේ එය පාවිච්චි කළ යුතු විය.

අසල තිබූ කන්දක් වෙතට ජෝසේට මග පෙන්වූ දේවදානයා, පසු-දාවස්වලදී ස්වාමීන්වහන්සේගේ කටයුතු ගැන බොහෝ වැදගත් දේවලදී

මහුව කිවේය. මහු ජෝසේන් අමතා, මහු තහඩු ලබාගන්නා විට, ස්වාමීන්වහන්සේ මහුව අණකරන තුරු, ඒවා කිසි පුද්ගලයෙකුට නොපෙන්වය යුතු බවත් කිවේය. මොරෝන් එම රාත්‍රියේදී තවත් දෙවරක් ජෝසේන් වෙත නැවත පැමිණි අතර, රළුග දච්සේද නැවතත් ආවේය. හැම වතාවේදීම මහුගේ වැදගත් පණිවුය නැවතත් කියමින්, මහු අමතර නොරතුරුද ලබාදුන්නේය.

දේවදුතයාගේ බැහැදුකීමෙන් පසු දින, උපදෙස් දුන් පරිදි ජෝසේන් කුමෝරා කන්දට ගියේය. මෙම අත්දුකීම ගැන මහු මෙසේ කිවේය:

“කන්දේ බලහිර දෙසට වන්නට, මුදුනට මදක් සම්පව, සාමාන්‍ය ප්‍රමානයේ ගලක් යට, ගල් පෙවිටියක තහඩු තැන්පත්තර තිබින. මෙම ගල, ගනකමින් යුතුවූ අතර, මදින් උඩු අතට වටකුරුමී, එහි කොන් තුනීයට තිබූ නිසා, එහි මැද කොටස පොලොවෙන් ඉහළට දරුණනය විය. නමුත් ගලේ කොන වට්ටිට පස් වලින් වැසි තිබින. නමුත් ගලේ කොන වට්ටිට පස් වලින් වැසි තිබින.

“පස් ඉවත්කිරීමෙන් පසුව, ලිවරයක් ගත් මම, එය ගලේ කොනකට තබා, මදක් බලය යොදා එය ඉහළට එස්වුවෙමි. මම එහි අතුළත බැඳු විට, එහි ඇත්තවශයෙන්ම පණිවුවිකරු විසින් සඳහන්කළ, තහඩුද, උරිම සහ තුම්මි සහ කවචයද මම දැක්කෙමි.” (බලන්න ජෝසේ—ඉ. 1:51–52).

මොරෝනායි දේවදුතයා ජෝසේන්ට ප්‍රකාශවී, තවත් වසරකින් එම වෙළාවටම කන්දට පැමිණ මහුව නමුවීමටත්, තහඩු ලබාගැනීමේ කාලය පැමිණෙන තුරු වසරක් පාසා දිගටම එන ලෙසත් මහුව කිවේය. හැම බැහැදුකීමකිදීම මොරෝනායි වැඩියුරටත් උපදෙස් දෙමින්, ස්වාමීන්වහන්සේ කිරීමට යන දේවල් ගැනත් උන්වහන්සේගේ රාජ්‍යය මෙහෙයුවන අත්දම ගැනත් කිවේය. (බලන්න ජෝසේ—ඉ. 1:27–54).

### පරිවර්තන වැඩකටයුතු

1827 සැප්තැම්බර 22වන්දා, වසර හතරක සූදානම්වීමෙන් පසුව, අනාගතවක්තා ජෝසේන්ට රන් තහඩු දුන් මොරෝන්, පරිවර්තන කටයුතු ආරම්භකිරීමට කිවේය. කලින් එම වසරේම ජෝසේන් විවාහවී සිටි, එමා හේල්, එම අවස්ථාවේ මහු සමග ගොස්, ඇයගේ ස්වාමීපුරුෂයා තහඩු සමග නැවත එන තුරු කුමෝරා කන්ද පාමුලට වී බලා සිටියාය. ඇය අනාගතවක්තාවරයාට වැදගත් උපකාරයක්වී, මෝර්මන්ගේ පොන් එක් ලියන්නෙනු ලෙස කෙටි කාලයක් කටයුතු කළාය.

රන් තහඩු නොරකම්කිරීම සඳහා පුදේශයේ මැර කණ්ඩායමක් නිරන්තරයෙන්ම බලවත් උන්සාහයක් දැරු නිසා, ජෝසේන් සහ එමාට නිවි

යෝර්ක්, මැන්වෙස්ටර් ඔවුන් සිටි නිවසින් පිටවී යාමට බල කෙරිණි. මැන්වෙස්ටර් සිට සැදුපුම් 120ක් පමණ දකුණු දිගින් එපිට, භාමනි, පෙනිසිල්වේනියාවේ පිහිටි එමාගේ පියාවූ, අධිසේක් හේල්ගේ නිවසේ ආරක්ෂාව පැතිමට ඔවුන්ට සිදුවිය. එහිදී ජෝසේන් තහඩු පරිවර්තනය කිරීම ඇරුණිය. පොහොසන් ගොවියකුවූ, ඔහුගේ මිතුරු, මාවින් හැරිස් සමග ඔහු ඉක්මණින්ම එකතුවූ අතර, ඔහුගේ ලියන්නා බවට ඔහු පත්විය.

මාවින් ජෝසේන් අමතා, පරිවර්තනය කළ කොළ 116ක් රගෙන ගොස් ඔහුගේ පැවුලේ අයට පෙන්වා ඔවුන් කරන වැඩ කටයුතු වල ප්‍රබල තාවය ගැන ඔවුන්ට ඔප්පුකර පෙන්වීමට හැකිදැයි ඇසිය. අවසර පතා ජෝසේන් ස්වාමීන්වහන්සේගෙන් ඇසිය, නමුත් පිළිතුර වුයේ එපා කියාය. නැවතන් අසන ලෙස මාවින් ජෝසේන්ට ආයාවනා කළේය, ජෝසේන් පසුබට වෙමින් දෙවරක්ම ඇසිමේදී, අවසානයේදී අවසර ලැබින. අත් පිටපත් යම් පුද්ගලයන්ට පමණක් පෙන්වීමට මාවින් පොරොන්දු වුවද, ඔහු එම පොරොන්දුව කඩ කළේය, අත් පිටපතේ පිටු සොරකම් කෙරින. මෙම නැතිවීම ජෝසේන්ට අසහනකාරී දුකක් ගෙන දුන්නෙන්, ස්වාමීන්වහන්සේට සේවයකිරීමට ඔහු ගත් සියලු උත්සාහයන් අපතේ ගිය බව ඔහු සිතුවිය. ඔහු හැඳුවේ, “මා කළ දුත්තේන් කුමක්ද? මා පවිකර ඇතු—දෙවියන්වහන්සේගේ කේපය ඇවිසුළුවේ මාය. ස්වාමීන්වහන්සේගෙන් මට ලැබුන පළමු පිළිතුරෙන් මා තාප්තිමත් විය යුතුව තිබින.”<sup>1</sup>

ජෝසේන් අව්‍යකව පසුතුවුනේය, තවද තහඩු සහ උරිම සහ තුම්ම ඉවත්කරගෙන තිබූ කෙටි කාලයකට පසුව, ස්වාමීන්වහන්සේ ඔහුට කමාව දුන් අතර, ඔහු නැවතන් පරිවර්තනය කිරීම ඇරුණිය. නැතිබූ පිටු පරිවර්තනය නොකරන ලෙස ස්වාමීන්වහන්සේ ඔහුට උපදෙස් දුන්සේක. එහි ඇතුළත්ව තිබුනේ ලොකික ඉතිහාසයයි. ඒ වෙනුවට අනාගතවක්තා නිගායි පිළියෙල කර තිබූ, එම කාල සීමාවටම අයත් වන නමුත්, ක්‍රිස්-තුස්වහන්සේගේ වඩාත් ග්‍රේෂ්‍ය අනාවැකි සහ වෙනත් ප්‍රජනීය ලියවිලි ඇතුළත් අනෙක් තහඩු ජෝසේන් පරිවර්තනය කළ යුතු විය. පිටු 116ක නැතිවීම ගැන ස්වාමීන්වහන්සේ කළුන් දැක තිබූ අතර, දෙවන ඉති-භාසය සකස්කිරීමට නිගායි පෙළඳවුන්සේක. (බලන්න 1 නිගායි 9; ඩීසන්සි 10:38-45; තවද බලන්න ඩීසන්සි 3 සහ 10, ඒවා ලැබුනේ මෙම කාලය තුළදිය).

මේ කාලයේදී, මලිවර ක්විචිරිගේ උපකාරය ලැබීමට ජෝසේන් ආකිරවා-දින විය, තරුණ පාසල් ගරුවරයෙකුවූ ඔහුව, ස්වාමීන්වහන්සේ විසින් අනාගතවක්තාවරායගේ නිවසට මග පෙන්වනු ලැබිය. මලිවර ලිවීමට

පටන්ගත්තේ 1829 අප්‍රේල් 7වෙනිදාය. එම බාරදුර කාලය ගැන මහු මෙසේ කිවේය, “මෙවා කිසිදා අමතක නොකළ පුතු දච්සය—මෙම පපුවෙන් එන අති මහත් කාන්දෙනාවයෙන් පිබිදීමක් ලබමින්, ස්වර්ගයේ ආනුභාවයෙන් කියවෙන හඩක් යට හිඳගෙන සිටියෙම්!” (බලන්න ජෝස්—ඉ. 1:71, පාදසටහන්).

මලිවර කවිබර තව දුරටත් මෙසේ ප්‍රකාශ කළේය. “එම පොත සත්‍යයකි.... අනාගතවක්තාවරයාගේ නොල්වලින් වැවෙන පරිදි එය මා විසින්ම ලියන ලදී. එහි සඳාකාලික සුභාරංචිය ඇතුළත්වන අතර, යොහාන්ගේ එළිදරව ඉටුවීමක් ලෙස එන්නේය, එහි කියවෙන්නේ දේවදු-තයෙක් සඳාකාලික සුභාරංචිය ඇතිව සැම ජාතියකටම, භාෂාවකටම සහ ජනතාවකටම දේශනාකිරීමට එන බවකි. එහි ගැලවීමේ මූලධරම ඇතුළත්වේ. ඔබ එහි ආලෝකයෙන් ජ්වලන්වී, එහි ශික්ෂාවන්ට කිකරු වන්නේ නම්, දෙවියන්වහන්සේගේ සඳාකාලික රාජ්‍යයේ ඔබ ගැලවීම ලබාගන්නේය.”<sup>2</sup>

මලුන් වැඩ කටයුතු කරන අතර, වාර්තාව පරිවර්තනය කිරීම සඳහා ඔවුන්ගේ කැපවීම නිසා ඔවුන්ට ආහාර හෝ මුදල හෝ නැතිවී ගියවු ජෝස්ගේ සහ ඔලිවරට පෙනින; ඔවුන්ට ලිවීමට කඩාසි පවා හිගව තිබින. ඔවුන්ගේ රෘසරණකම දැනු ගත්, ජෝස්ගේ නයිටි ජෝ., අනාගත-වක්තාවරයාගේ කළින් සිටි සේවකයෙක් සහ මිතුරෙක්, ඔවුන්ට සහයෝගය දීමට අධිෂ්ථාන කළේය. මෙම කාලෝචිත ආධාරයේ ස්වභාවය ගැන මහු මෙසේ විස්තර කළේය:

“මම මැකරල් මාඟ බැරල් එකක් සහ ඉරි ගැසු ලියන කඩාසි විකකුත් මිළදී ගතිම....මම කඩල බුසල් නමයක් හෝ දහයක් සහ අල [අර්තාපල්] පහක් හෝ භයක් පමණද මිළදී ගතිම.” මහු ඉන්පසුව භාම-තිවල විසු මිනිසුන් දෙදෙනා බැහැදැකීම ගැන මෙසේ සිහිපත් කරයි, “ජෝස්ගේ සහ ඔලිවර ආහාර සඳහා වැඩකිරීමට හැකි තැනක් සොයා බැලීමට ගොස් තිබින නමුත් ස්ථානයක් සොයාගැනීමට නොලැබින. ඔවුන් නැවත නිවසට එන විට බඩුත් සමග සිටි මා හමුවිය. ආහාර කිසිවක් නොතිබුන නිසා ඔවුහු සතුවට පත්විහ....ඉන්පසු ඔවුහු වැඩ කටයුතු කිරීමට ගිය අතර, පරිවර්තන කටයුතු නිමවන තුරු ප්‍රමාණවන් ආහාර ඔවුන්ට තිබින.”<sup>3</sup>

අනාගතවක්තා ජෝස්ගේ මෙම මිනිසා ගැන මෙසේ ප්‍රකාශකිරීමේ යම් පුදුමයක් තිබේද: “සයෝනයේ පුතුයන් මගින්, ඔවුන්ගෙන් එක් කෙනෙකු හෝ ඉතිරිව සිටිනම්, මෙම මිනිසා ඉග්‍රායලයේ බරමිෂ්ය මිනිසෙක් යයි

මහු ගැන කියවෙන්නේය; එමනිසා මහුගේ නාමය කිසිදා අමතක නොවිය යුත්තේය.”<sup>4</sup>

වැඩිවන හිරිහැර නිසා, ජෝසේප් සහ ඔලිවර හාමනිවලින් පිටවී 1829 ජූනි කාලය තුළදී නිවියෝර්ක්, ගෞරිවල පිහිටි පිටර විවිමර්ශන් ගොවි-පලේදී පරිවර්තන වැඩ නිම කළහ. එවන් හිරිහැර තත්ත්වයන් මධ්‍යයයේ මෙම වැඩ කටයුතු සම්පූර්ණකිරීම සත්‍ය ලෙසම තුළන-කාලයේ ආශේර්ජයකි. මද මූලික අධ්‍යාපනයක් සහිතව, ජෝසේප් ස්මිත් මාස දෙකකට මදක් වැඩ පූර්ණ වැඩිකරන කාලයක් තුළදී පරිවර්තන කටයුතු ලියාගැනීමේදී, වරිදී තිබුන් බොහෝ සූල් ප්‍රමාණයකි. එදා මහු පරිවර්තනය කළ පරිදීම අදද පොත අත්‍යාච්‍යාව පවතින අතර, එය ලෝකය මූලිල්ලේම කොට සංඛ්‍යාත ජනතාවක් සඳහා සාක්ෂියේ මූලාශ්‍රයක්වී ඇත. ජෝසේප් ස්මිත් ස්වාමීන්වහන්සේගේ හස්තවල මෙවලමක්වී, පසු-දවස්වල ගුද්ධවන්තයන්ට ආයිරවාදයක් ලබාදීමට පැරණි අනාගතවක්තාවරුන්ගේ ව්‍යවහාර ඉඩිරියට ගෙන ආවේය.

### මෝර්මන්ගේ පොන් සාක්ෂිකරුවේ

අනාගතවක්තා ජෝසේප් ස්මිත් ගෞරිවල සිටියදී, ඔලිවර කවිබරි, බේවිඩ් විවිමර් සහ මාරින් හැරස් විශේෂ සාක්ෂි කරුවන් ලෙස රන් තහඩු බැලීමට මුවන්ට අවසර දිය යුතු බව ස්වාමීන්වහන්සේ එලිදරව් කළසේක (බලන්න 2 නිගායි 27:12; රත්න 5:2-4; බලන්න ඩිසහසි 17). මුවහු, ජෝසේප් ස්මිත් සමග මෙම පැරණි වාර්තාවේ මූලාරම්භය සහ සත්‍යය ගැන සාක්ෂි දැරීමට හැකියාව ලබා ගත්තා.

බේවිඩ් විවිමර් මෙසේ පැහැදිලි කළේය, “අපි අසල තිබු, කැලයකට ගොස්, කොටයක් මත වාචිවී මද වෙළාවක් කරා කරමින් සිටියෙමු. ඉන්-පසු අපි දණ ගසා යාචිකදා කළෙමු. ජෝසේප් යාචිකදා කළේය. ඉන්-පසු අපි නැගිට කොටස මත වාචිවී කරාකරමින් සිටින විට, එක් වරටම අපට ඉහළින් ආලෝකයක් පැමිණ අප වටා මද දුරකින් කුරකුනෙනේය; තවද දේවදුනයෙක් අප ඉදිරියේ සිටිගන්තේය,” මෙම දේවදුනයා මොරෝනායි විය. බේවිඩ් තී ලෙස මහු “සුදු ඇඟුමෙන් සැරසී සිටියේය, මහු මගේ නමින් මා අමතා කරා කර, ‘පණත් තබන්නා ආයිරවාද දද්දෙකි’ යයි කිවේය. අප ඉදිරියේ මෙසයක් තිබු අතර ඒ මත වාර්තා තබා තිබුනි. මෝර්මන්ගේ පොත පරිවර්තනය කළ, නිගායිගේ වාර්තා, පිත්තල තහඩු, මග පෙන්වන බේලය, ලාබන්ගේ කඩුව සහ අනෙක් තහඩ්‍යය.”<sup>5</sup> මිනිසුන් මේ දේවල් බලමින් සිටින අතර, කරා කරන හඩක් මුවන්ට ඇසිනි.

“මෙම තහඩ දෙවියන්වහන්සේ විසින් එලිදරවි කළ ඒවා වන අතර, දෙවියන්වහන්සේගේ බලයෙන් ඒවා පරිවර්තනය කර ඇත. ඔබ දැක ඇති ඒවායනි පරිවර්තනය නිවැරදිය, ඔබ දැන් දකින සහ අසන දේවලට සාක්ෂි දැරීමට මම මබට අණකරමි.”<sup>6</sup>

මෙම සිදුවේමෙන් පසුව ඉක්මණීන්ම, අමතර සාක්ෂිකරුවන් අට දෙනාට ජෝසේෆ් ස්මිත් තහඩ පෙනවිය. ඔවුනු නිවි යෝර්ක් මැන්වෙස්-වර්හි ස්මිත් පවුලේ නිවස අසල පුදකාලා ස්ථානයකදී ඒවා අතර බැඳුන. මෙම කණ්ඩායම දෙකේම සාක්ෂි මෝස්මන්ගේ පොන් මූල් පිටුවල වාර්තාකර ඇත.

### මෝස්මන්ගේ පොන් දේශනාකිරීම

පරිවර්තන කටයුතු සම්පූර්ණව විට, මෝස්මන්ගේ පොත මුද්‍රණයකි-රීමට අනාගතවක්තාවරයා පැල්මයිරාවල එග්බරට බි. ගුන්චින් සමග කටයුතු පිළියෙල කළේය. මාරින් හැරිස් ගුන්චින් මහතා සමග පොන් පිටපත් 5,000ක් මුද්‍රණයකිරීමට අවශ්‍යවූ බොලර් 3,000 සඳහා උකස් එකගතාවයකට ඇතුළුවිය.

මෝස්මන්ගේ පොන් පුරුම පිටපත් 1830 මාර්තු 26වෙනි දින ගුන්චින් පොත් සාජ්පුවේදී මහජනතාවට ලබාගත හැකිවිය. අලත මුද්‍රණයට පිටපත් පාවිචිචි කළ මූල් කාලීන ධර්මදාන්තයන් අතර සැමුවෙල් ස්මිත්ද විය. 1830 අප්‍රේල් මාසයේදී, ඔහු නිවි යෝර්ක් තගරයේ, මෙන්චන් නියමි ගමේ ටොමිලින්සන් නම් භෝතනාගාරයට ගියේය. එහිදී ඔහු ගිතිහාස් යන්ගේ නම් තරුණ මිනිසේක්වූ, බ්‍රිගම් යන්ගේ සොහොයුරාට පිටපතක් විකුණුවේය.

ෂ්‍රති මාසයේදී ඔහු නැවතන් යමින්, මෙවර මෝස්මන්ගේ පොන් පිටපතක් නිවි යෝර්ක්, බුලුම්ගිල්චි ජෝන් පි. ශ්‍රීන්ගේ තැබීය. ජෝන් විවාහවේ සිටියේ රෝඩා යන්ගේ නම්, බ්‍රිගම් යන්ගේ සොහොයුරාය සමගය. ජෝන් යන්ගේ, බ්‍රිගම්ගේ පිය, ර්ලැගට පොත ගැන දැනගෙන, එය නිවසට ගෙන ගොස්, එය සම්පූර්ණයෙන්ම කියවිය. “එය ග්‍රෑෂ්ඩ්තම පොතක් බවත්, ඔහු දැක තිබෙන, බයිබලයේ පිළි තොගැනෙන, වැරදි වලින් තොර එකක් බවත් කිවේය.”<sup>7</sup>

1830 වසන්ත කාලයේ සිට පවුලේ සාමාජිකයන් සහ ධර්මදාන්තයන් විසින් පොන් කරුණුවලට බ්‍රිගම් යන්ගේ යොමු කළ නමුත්, එය සම්පූර්ණයෙන්ම සොයාබැඳීමට ඔහුට අවශ්‍යවිය. ඔහු මෙසේ සඳහන් කළේය: “පොත පිළිගැනීමට මගේ සිත හදාගැනීමට පෙර වසර දෙකක කාලයක්

එම කාරණය මම අධ්‍යනය කරමින් පරීක්ෂා කළේමි. එය සත්‍ය බව මම දැනගතිම්, එසේම මගේ ඇස්වලින් මට දැක ගැනීමටත්, නැතහොත් මගේ ඇගිල්වලින් අතා බැලීමටත්, හෝ මගේ ගිරියට යමක් තිබෙන බව හැඟීමටත් මට හැකිවිය. මෙසේ සිදු නොවුනි නම, අද දක්වා මම එය වැළඳ නොගැනීමට ඉඩ තිබින....සියලු දේවල් මටම ඔප්පුකිරීමට එම කාලය ප්‍රමාණවත් බව මම සිතුමි.”<sup>8</sup>

ලිංගම යන්ගේ 1832 අප්‍රේල් 14වනි දින බවිතිස්ම විය. මහුගේ බවිති-ස්මය සහ ස්ථීරවීමෙන් පසුව, ඔහු මෙසේ මතක් කළේය, “ගැලවුම්කරු-වාණන්ගේ වචන වලට අනුව, මට නිහතමානී, ලමයෙක් වැනි ආකල්ප-යක් හැඟී, මගේ පව්චලට කමාව යුත් බවට සාක්ෂියක් මට ලැබින.”<sup>9</sup> පසුව ඔහු ප්‍රේරිතවරයෙකු බවටත්, අවසානයේදී සභාවේ දෙවනි සභාපතිවරයා බවටත් පත්විය.

### ආරෝහික සහ මෙල්කිසදෙක් පූජකවරය නැවත පිහිටුවීම

මොරෝනායි දේවදානයා 1823දී කුමෝරා කන්ද උඩි පළමු වරට ජේසුන් ස්මිත්ව හමුවූ විට, පූජකවරයේ අධිකාරී බලය පොලොවේ නැවත පිහිටුවීම ගැන වැදගත් උපදෙස් දෙමින්, පහත සඳහන් ප්‍රකාශයද රට ඇතුළත් කළේය: “[රන් තහඩු] පරිවර්තනය කළ විට ස්වාමීන්වහන්සේ ගුද්ධිවූ පූජකවරය කිහිප දෙනෙකුට දෙනසේක. මවුන් මෙම සුභාරාමිය ප්‍රකාශකරීම්, වතුරෙන් බවිතිස්මකරීම ආරම්භකරනු ලබන්නේය. ඉන්ප-සුව මවුන්ගේ අන් තැබීම මගින් ගුද්ධාන්මයාණන් වහන්සේ ලබාදීමට මවුන්ට බලය ලැබෙන්නේය.”<sup>10</sup>

1829 වසන්ත කාලයේදී, දේවදානයාගේ වචනවලින් කොටසක් ඉටුවී-මකට ජේසුන් සහභාගිවිය. ඔහු සහ ඔලිවර් ක්විබිර් මෝර්මන්ගේ පොත පරිවර්තනය තිරිමේදී, පව් කමාව සඳහා බවිතිස්මය ගැන සඳහන්කර තිබීම මවුන්ට හමුවිය. මැයි 15වනිදා මවුහු මෙම මාත්‍යකාව ගැන යාවි-කදාව තුළින් ස්වාමීන් වහන්සේගෙන් තවදුරටත් දැනගැනීම සෙවිහ. සස්-කුහෙන්නා ගාගා ඉවුර මනදී මවුන්ගේ ආයාචනය පුද්කරන විට, ස්වර්-ගික පණිව්‍යඩකරුවෙක් මිනිසුන් දෙදෙනාට ප්‍රකාශවිය. ඔහු තමාව හඳුන්වා යුත්තේ අලුත් ගිවිසුමේ යොහාන් බවිතිස්ත ලෙසිනි. ඔහු තම හස්තයන් ජේසුන් සහ ඔලිවර් මත තබමින් මෙසේ කිවේය, “මගේ සහෝදර සේව-කයන්ටු නුඩිලා මත, මෙසියස්වහන්සේගේ නාමයෙන් මම ආරෝහික පූජකවරය දානය කරමි, එය දේවදානයා මෙහෙකිරීමේද, පසුතැවීමේ



පේනුළේ, යාකොට් සහ දොහාන් ජේස්ස් ස්මිත්ට් සහ මලිවර් ක්‍රිඩරිට ප්‍රකාශවී මූල්‍ය මත මෙල්කිසදෙක් පූර්ණවරය දානය කළහ.

සුභාරං්ධියේ සහ පවි කමාව සඳහා ගිල්වීමේ බවිතිස්මයේද යතුරු උපුලන්නේය” (බලන්න ඩිසහසි 13:1).

මෙම දානයකිරීමෙන් පසුව, ජෝසේන් සහ මලිවර ක්විචිර යොහාන් බවිතිස්ත විසින් අණකළ පරිදි එකිනෙකා බවිතිස්ම කර එකිනෙකාව ආරෝහික පූජකවරයට පත්කරන ලදී. යොහාන් ඔවුන් අමතා, “මෙම ආරෝහික පූජකවරයට ගුද්ධාත්මයාණන්වහන්සේගේ දීමනාව සඳහා අත් තැබීමේ බලය තොමැති නමුත්, මෙයින් පසුව මෙය අප මත දානය කළ පූජා බවත් කිවේය.” තවද ඔහු මෙයේද කිවේය, එනම් “පේනුස්, යාකොබි සහ යොහාන්ගේ මග පෙන්වීම අනුව ඔහු ක්‍රියාකල බවත්, ඔවුන් මෙල්කිසදෙක් පූජකවරයේ යතුරු උපුලන බවත්, එම පූජකවරය යථා කාලයේදී අප මත දානය කරන බවත් ඔහු කිවේය.” (බලන්න ජෝස්—ඉ: 1:70, 72; තවද බලන්න 1:68–72).

මෙම අත්දැකීම ගැන අනාගතවක්තාවරයා මෙසේ කිවේය: “අප බවිතිස්මලීමෙන් පසුව වතුරෙන් අප උඩට ආ විගසම, අපගේ ස්වරුපික පියාණන්වහන්සේගෙන් අපි ගෞෂ්ය සහ මහිමාන්විත ආශිර්වාද අත්දුටු-වෙමු. මා මලිවර ක්විචිර බවිතිස්ම කිරීමෙන් විගසම වාගේ, ගුද්ධාත්මයා-ණන්වහන්සේ ඔහු මත වැටීමට අමතරව, ඔහු කෙකින් සිටගෙන ලැයිම සිදුවීමට යන බොහෝ දේවල් ගැන අනාවැකි කිවේය. තවද නැවතත්, ඔහු විසින් මාව බවිතිස්ම කිරීමෙන් විගසම වාගේ, මටද අනාවැකි ආත්මය ලැබින. කෙකින් සිටගත් පසුව, මෙම සභාවේ නැගීම සම්බන්ධව සහ සභාවට සම්බන්ධ වෙනත් බොහෝ දේවල් සහ මෙම පරම්පරාවේ ලමයින් සහ මිනිසුන් ගැනද අනාවැකි කිවෙමි. අපි ගුද්ධාත්මයාණන් වහන්සේගෙන් පිරි සිටි අතර, අපගේ ගැලවීමේ දෙවියන්වහන්සේ තුළ ප්‍රිති වුතෙමු.” (බලන්න ජෝස්—ඉ: 1:73).

පසුව, ජෝනුස්, යාකොබි සහ යොහාන් ජෝසේන් ස්මිත් සහ මලිවර ක්විචිරට පූජාක්වී, ඔවුන් මත මෙල්කිසදෙක් පූජකවරය දානය කළහ. ඔවුහු රාජ්‍යයේ යතුරුද ඔවුන් මත දානය කළහ (බලන්න ඩිසහසි 27:12–13; 128:20). මෙල්කිසදෙක් පූජකවරය යනු පොලොව මත මිති-සුන්ට දී කිබෙන ඉහළම අධිකාරී බලයයි. මෙම අධිකාරී බලය සහිතව, අනාගතවක්තා ජෝසේන් ස්මිත්ට මෙම කාල පරිව්‍යේදයේදී යේසුස් ක්‍රිස්-ත්‍යස්වහන්සේගේ සහාව සංවිධානය කිරීමට සහ අද ද්‍රව්‍යසේ සහාව දන්නා විවිධ පූජකවරයේ ගණපූරණද පිහිටුවීමට හැකිවේ.

## සහාව සංවිධානය කිරීම

යේපුස් කිස්ත්‍යාච්වහන්සේගේ සහාව මෙම කාල පරිවිෂේදයේදී සංවිධානය කිරීමේ ද්‍රව්‍ය 1830 අප්‍රේල් වෙතිදා බව ස්වාමීන්වහන්සේ ජෝසේ ස්ම්මින්ට එල්ලිදරව් කළසේක (බලන්න ඩීසහසි 20:1). ඇදහිලිමතුන්ට සහ මිතුරත්ට දැනුවීම යැවු අතර මිතුපුන් සහ කාන්තාවන් 56 දෙනෙක් පමණ නිවියෝර්ක්, ගොයටිවල පිටර විටමර් කැනී. දැව නිවසට එක් රස්වූහ. සංවිධානයට සහායවීම සඳහා අනාගතවක්තාවරයා විසින් මිතුපුන් හය දෙනෙක්, තොරාගත්තා ලදී. එය “අපගේ රටේ නීතිවලට එකගව සහ දෙවියන්වහන්සේගේ කැමැත්ත සහ පණත්වලට අනුව සිදුවිය” (ඩීසහසි 20:1).

අනාගතවක්තාවරයා මෙසේ වාර්තාකර තැබේය: “අපගේ ස්වර්ගික පියාණන්වහන්සේට ගරුගමිහිර යාචිකාවක් මගින් රස්වීම ආරම්භ කරමින්, කලින් දුන් පණතට අනුව අපි ඉදිරියට ගියෙමු, එනම් අපගේ සහේදර සහේදරයන්ට කථා කර, දෙවියන්වහන්සේගේ රාජ්‍යය තුළ කරුණු වලදී ගුරුවරුන් ලෙස මුවුන් අපව පිළිගන්නේද, අපට ලැබුණු කලින් කි පණතට අනුව අපි ඉදිරියට යමින් සහාව සංවිධානය කිරීම ගැන මුවන් තාප්තිමත් වන්නේද කියා ඇශ්‍යවෙමු. මෙම යෝජනා කිහි-පයට මුවනු ඒකමතිකව කැමැත්ත දුන්හ.”<sup>11</sup>

පැමිණ සිටි අයගේ කැමැත්ත මත. ස්වාමීන්වහන්සේ විසින් මුවන්ට මග පෙන්වූ ලෙස, ජෝසේ ඔලිවර්ට සහාවේ වැඩිමහල්ලෙකු ලෙස පත් කළේය. පැමිණ සිටි සාමාජිකයන්ට සකුමේන්තුව ආයිර්වාද කොට බෙදා දෙන ලදී. බවිතිස්මූඛ අය ස්ථිර කොට ගුද්ධාන්මයාණන්ගේ දීමනාව ලබාදෙන ලදී. අනාගතවක්තාවරයා මෙසේ කිවේය, “ගුද්ධාන්මයාණන්වහන්සේ විභාල ප්‍රමාණයකින් අප මත වැශිරින—අප සියල්ලේ ස්වාමීන්වහන්සේට ප්‍රගංසා කරමින් අධික ලෙස සතුවුවූ අතර, සමහරු අනාවැකි කිවේය.”<sup>12</sup> මෙම රස්වීම අතරතුර, ජෝසේග්ට එල්ලිදරව්වක් ලැබුන අතර, එහි සඳහන්වූ උපදෙස් අනුව අනාගතවක්තාවරයාගේ වචන, ස්වාමීන්වහන්සේ වෙතින්ම එන ලෙස සලකා සහාව එවාට අපුම්කන් දිය යුතු-බවය (බලන්න ඩීසහසි 21:4–6).

1830දී එම රස්වීමේදී තිබුණු මූලික කරුණු අද සහාව තුළද දිගටම පැවැත්වේ: පෙළු කැමැත්තේ නීතිය ස්වියත්මක කිරීම, ගායනා කිරීම, යාචිකාව කිරීම, සකුමේන්තුව හුක්තිවීදීම, පුද්ගලික සාක්ෂි බෙදාගැනීම,

අත් තැබීම මගින් ගුද්ධාත්මයාණන් වහන්සේ ප්‍රානය කිරීම, නියම කිරීම, පුද්ගලික එලිදරව්, සහ පුරුෂක නිලධාරීන් තුළින් එන එලිදරව් යනදියයි.

පෝසන් ස්මිත් ජේ.,, අනාගතවක්තාවරයාගේ පියා, බවිතිස්මවන දිනයේ සිදුවුන එක් සංවේදී සිද්ධියක් පෝසන්ගේ මව, ලුසි මැක් ස්මිත්, වාර්තාකලාය: "ස්මිත් මහතා වතුරෙන් පිටතට එන විට ඉවුර මත සිට-ගෙන සිටි පෝසන්, තම පියාගේ අතින් අල්ලාගෙන, සතුට කළුලින් යුතුව මෙසේ ප්‍රකාශ කළේය, 'මගේ දෙවියන්වහන්සේට ප්‍රගංසා වේවා! මා ජ්වත්ව සිටියැම මගේම පියා යේසුස් හිතුස්වහන්සේගේ සත්‍ය සහාවට බවිතිස්මවම දැකීමට මට හැකිවනා!'"<sup>13</sup> පෝසන් නයිටි ජේ.,, එම මොහොත ගැන මෙසේ කිවේය: "[අනාගතවක්තාවරයා] අති මහත් ලෙස ආත්මයාණන්ගෙන් පිරි ගොස් සිටියේය....මහු මහත් සතුරින් සිටි බව පෙනීමට තිබුනි. මහු ආරම්භකළ ග්‍රේෂ්‍ය වැඩ කටයුතු දුටු මහු ඒවා ඉදිරියට ගෙන යාමට මහු ආගාවන් සිටි බව මම සිතමි."<sup>14</sup>

පියා සහ පුතා අතර ගක්තිමත් බැඳීමක් තිබින. තම පියාට ප්‍රගං-සාත්මකව පසු අවස්ථාවකදී අනාගතවක්තාවරයා මෙසේ කිවේය, "මගේ පියාට සහ මහුගේ මතකයට මම ප්‍රේම කරමි; මහුගේ උදාර ක්‍රියාවල මතකය මගේ සිතේ තිතරම ඇති අතර, දෙමාපියෙක් ලෙස මහු මට පැවැසු බොහෝ කාරුණික ව්‍යන මගේ හදවතේ ලියවී ඇත."<sup>15</sup>

අනාගතවක්තාවරයා සහ මහුගේ පියා අතර තිබූ ප්‍රේමය පෝසන් ජේ.,, විසින් මහුගේ පියාවූ, අසේල් ස්මිත්ට ප්‍රකාශ විය. 1830 අගෝස්ත්‍ය මාසයේදී, පෝසන් ස්මිත් ජේ.,,මෝර්මන්ගේ පොතේ පිටපත් තිහිපයක් රෙගෙන නිවි යොරක් ර්ජාන දිග ගාන්ත ලෝරන්ස් ප්‍රාන්තයේ සිටි මහුගේ පියා සහ මට සහ සොහොපුරු සොහොපුරියන්ට දීමට ගියේය. අසේල් ස්මිත් 1830 ඔක්තෝබර මහු මියයාමට පෙර, මුළු පොතම කියවා, මහුගේ පැවුලට පැමිණෙන බව බොහෝ කාලයකට පෙර සිටම මහු දැන සිටි එම අනාගතවක්තාවරයා මහුගේ මුනුපුරා, පෝසන් ස්මිත් කණි.,, බව කිවේය."<sup>16</sup> අසේල්ගේ තවත් පුතුන් තුන් දෙනෙක්—සිලාස්, පෝන් සහ අසේල් කණි.,, අවසානයේදී සහාවට බුදුනොය. තම දැනාති පැවුලේ සියල්ලෝම සහ මහුගේ පියාගේ පැවුලේ බොහෝ දෙනෙක්ද බවිතිස්ම ජලයේ ගිලෙනු දැකීමට අනාගතවක්තාවරයාට වරප්‍රසාදයක් ලැබුනි.

සිඩිනි රිග්ඩින්, පසුව පළවෙනි සහාපතිත්වයේ සමාජකයෙක් බවට පත්වූ මහු, සහාවේ තිහතමානී ආරම්භය සහ අනාගතය ගැන සංවිධාය-කයන්ට ඒකාලයේම තිබූ විධිශේය දුරශනයද ගැන කථාකලේය: "මම හිස්-තුස්වහන්සේගේ සහාවේ සියලු දෙනාම නි.යෝ. වෝටරු අසල අඩු 20ක

පමණ ප්‍රමාණයේ පැරණි කුඩා දැව ගෙහයක් තුළදී හමුවීම්. එහිදී අපි දෙවියන්වහන්සේගේ රාජ්‍යය ගැන කරාකිරීමට පටන් ගත්තේ, ලෝකය අපගේ අණසකට යටත්ව තිබූ පරිදිය; අපට බොහෝ ජනතාවක් නොසිටියද,...අපි දැඩි විශ්වාසයක් ඇතිව කරා කළෙමු;...දෙවියන්වහන්සේගේ සහාව දහස් වාරයක් විශාලව තිබෙනු දැරන තුළින් අපි යුතුවෙමු;...අනාගතවක්තාවරුන්ගේ සාක්ෂිය ගැන ලෝකය සම්පූර්ණ අවධාරණ සිටි අතර, දෙවියන්වහන්සේ කිරීමට යන දෙය ගැන අවබෝධයක්ද නොමැතිව සිටියහ.”<sup>17</sup>

1830 අප්‍රේල් ටෙවනිදා බටහිර නිවියෝර්ක්හි එලිදරව්‍ය සිද්ධීන් වලින් කොට් ගණන් ජනතාවකගේ ජ්විත වෙනස්කර ඇත. කුඩා දැව තිවසක සිටි අතලාස්සක්වූ හැරී ආ අයගෙන්, සුභාර්ථය ලෝකය මූල්‍යලේල්ම විහිදී ගොස් ඇත. දැන් සහාව බොහෝ දේශවල පිහිටුවා ඇත. බොහෝ විට ඒවාද ගෙයට්වල තිබූ මූලික සංවිධානය මෙන් නිහතමානී වටපිටාව-කින් යුතුවය. ලෙව වතා සිටින ඉද්ධවත්තයේ ගැලුවුම්කරුවාණන්ගේ පොරාන්දුව නිසා සතුවින් සහ සැනසිල්ලෙන් සිටිති.” මාගේ නාමයෙන් දෙදෙනෙක් හෝ තුන් දෙනෙක් යම් ස්ථානයක එකතුව සිටිදා,...බලව, එතැන් මාද ඔවුන් මධ්‍යයේ සිටිම්” (බලන්න ඩිසහසි 6:32).

**“මහියේ නගරයට යන්ත”:** පසු-දච්ස්වල ඉඥායෙල් එකතුකිරීම කෝල්ස්විලිවල හිරිහැර

සහාව සංවිධානය කළ මාසය තුළදීම, අනාගතවක්තා ජේස්සන් ස්මිත් ඔහුගේ මිතුරන්ට ඉගැන්වීමට දුනමෙහෙයකට ගියේය. ජේස්සන් නයිටිගේ ජේස්., පැවුල, පැදිංචිව සිටියේ කෝල්ස්විලි, නිවියෝර්ක් නගරයේය. ජුනි 28 ටෙවනිදා නයිටි පඩුල් සාමාජිකයන් සහ මිතුරන් කිහිප දෙනෙක් බවිතිස්ම ගිවිසුම් තැබීමට සූදානම්න් සිටියහ.

කෝල්ස්විලිහිදී සුභාර්ථය දේශනාකිරීම ගැන තදබල විරැදුළත්වයක් තිබූන අතර, ජලය නවතාගැනීම සඳහා සොහොයුරන් ගොඩනගා තිබූන වේල්ල කඩා දුමා බවිතිස්ම නතරකිරීමට දාමරික කණ්ඩායමක් උත්සාහ දැරිය. කෙසේ වෙතත් මේය අභින්වියා කෙරින. ආගමට විරැදුළ අය කළ දේවල් ගැන ජේස්සන් නයිටි ජේස්., විස්තර කළේය: “අපි [බවිතිස්මවී] යන විට, අපගේ පසල්වැසියන් බොහෝ දෙනෙක් අපට හමුවී, අප දෙසට ඇගිල්ල දිගු කොට අපි බැවළවන් නැවැවේදැයි ඇසුහා...එදීන රාත්‍රී අපගේ කරන්ත අනෙක් පැන්ත හරවා ඒවා උඩ දර පටවා තිබූන අතර, සමහර ඒවා වතුරේ ගිල්වා තිබූන. දර කොටන් අපගේ දොරවල්වල

ගොඩ ගසා තිබින. යකඩ දම්වැල් ඇලවල් වල දමා, වැරදී වැඩ බොහෝමයක් කර තිබින.”<sup>18</sup>

මෙම කාලයේදීම වාගේ, විරැදුෂ්ධව සිටි අය අනාගතවක්තාවරයාව සිරගත කොට සාමය කඩකිරීම ගැන වේදනාවකට හසුකර ඔහුගේ සිත වෙනතකට යොමුකිරීම සඳහා උත්සාහ කළහ. කෙසේ වෙතත්, ජේස්ස් නසිටි ජේෂ., නීතිඥයන් යෙදවීමෙන්, ඔවුහු ඉක්මණින්ම ජේස්ස්ව සියලුම වේදනාවලින් තිදුනස්කර ගත්හ.

සභාව විසින් වැදගත් පියවරවල් ගත්නා හැම විටකම, දෙවියන්වහන්-සේගේ රාජ්‍යයේ වර්ධනය නැවැත්වීමට සතුරෝ තදබල උත්සාහයන් ගත්හ. නමුත් දෙවියන්වහන්සේගේ ගක්තිමත් ගුද්ධවන්තයෝ ප්‍රශ්න ජයගෙන ගක්තිමත්ව වැඩි, කෝජ්ස්වලි ගුද්ධවන්තයන් කළාක් මෙන්, ඔවුන්ද ගක්තිමත් එක්සත් ගාලාවක් මෙන් එකට බැඳී සිටියහ.

### ඉන්දියානුවන් වෙත ධර්මදුනයන්

1830 සැප්තැම්බර සහ ඔක්තෝබර වලදී, තරුණ මිනිසුන් හතරදෙනෙක් එම්පිරියා මගින් කැදුවා, සූජාරාවිය සහ මෝර්මන්ගේ පොතේ පණිවුඩ්, මෝර්මන්ගේ පොතේ ජනාවගෙන් පැවතෙන්නන් වන ඉන්දියානුවන් වෙත ගෙනයාමට කටයුතු කළහ. ධර්මදුනයන් වූයේ, මලිවර් කවිචර්, පිටර් විටමර් කණි., සහ පාර්ලි පී පැට්ටි සහ සිඛා පිටරසන්ය (බලන්න විසභසි 28:8; 30:5-6; 32). ඔවුහු සැතපුම් සිය ගත්න් ඉතා අපහසුකරී තත්වයන් යටතේ ගමන්කර, තිවි යෝර්ක්, බැංලෝ නගරය අසල කුටුරෝගස් ඔහුයෝවල වයින්බාස්, සහ අවසන් ලෙස මිසුර් ප්‍රාන්තයේ බටහිර ජ්වත්වු බෙලවෙයාර ජනතාවට දේශනාකිරීමට සමත්වුහ. නමුත් ඔවුන්ට විශාල සාර්ථකත්වයක් ලැබුනේ කරවිලන්ඩ් ඔහුයෝ සහ ඒ අසල ජනපද වාසීන්ගෙන් වන අතර, එහිදී ඔවුහු මිනිසුන් 127දෙනෙක් හරවා ගත්හ. ධර්මදුනයන් පිටව ගිය පසු, ඔහුයෝවල සිටි ගුද්ධවන්තයන් කිහිප දෙනෙක් එම සාමූජිකයන් හරවාගැනීම තුළින් මග හැරුනු තවත් සිය ගණනෙක් වෙතට ලගාවුහ.

### ඔහුයෝ නගරයේ එකතුවීමට කැදුවීම

කලින් සිටි දේශකයෙක්වූ සහ කරවිලන්ඩ් ප්‍රදේශයේ සාමාජිකයෙක්වූ සිඩින් රිජ්ඩන්, සහ සාමාජික තොවත මිතුරෝක් වන එකිවා පාටිරිජ්දේ අනාගතවක්තා ජේස්ස් ස්මිත් හමුවී සභාවේ ඉගැන්වීම් ගැන වැඩිදුර දැනගැනීමට උත්සුක වූහ. 1830 දෙසැම්බරයේදී ඔවුහු සැතපුම් 250කටත්

වඩා යුරක්, ජෝසොන් ස්මිතින් නමුවීමට ගෙයටි, නිවි යෝරක්, දක්වා ගමන් කළහ. මුහුන් ගැනත් කර්වලන්ඩි ඉදෑධ්‍යවන්තයන් ගැනත් ස්වාමින්වහන්-සේගේ කැමැත්ත සොයන ලෙස මවුහු මහුව කිහි. ස්වාමින් වහන්සේ ප්‍රතිචාර දක්වමින්, නිවියෝරක් ඉදෑධ්‍යවන්තයන් ඔහයියේ නගරයේදී එකට එකතුවිය යුතුව එමිදාරවි කළහ (බලන්න බිසශසී 37:3). නිවියෝරක් නගරයේ තුන්වෙනි සහ අවසාන සහා සම්මත්තුනය, 1831 ජනවාරි 2වෙනිදා විවෘතගේ ගොවිපලේ පැවැත්වූ අතර, එහිදී ස්වාමින්වහන්සේ එතුමාගේ මෙම උපදෙස් සාමාජිකයන්ට නැවතත් දුන්සේක:

තවද දැන් මවුන්ට සතුරු බලයෙන් ගැලවී, ධර්මිෂ්‍යා ජනතාවක් ලෙස කැලැල් රහිතව සහ වෝදනා නොමැතිව එතුමා වෙතට එකතුවීම සඳහා මහියේ බලා යා යුතු බවට එතුමා මවුන්ට නියෝගයක් දී ඇති-සේක. එහිදී උන්වහන්සේ මවුන්ට එතුමාගේ නිතිය දෙන අතර, මවුන්ව ඉහළින් එන බලයකින් එන්ඩ්විකරනු ඇත (බලන්න බිසශසී 38:31–32). ඉදෑධ්‍යවන්තයන්ට එකට එකතුවීම සඳහා මේ කාල පරිවිෂේදයේදී ලැබුණු පළවෙනි කැඳවීම මෙයටේ.

සාමාජිකයන් කිහිපදෙනෙක් මවුන්ගේ දේපළ අත්හැර දමා නිවි යෝරක් සිට ඔහයියේ දක්වා දැඩිස ගමන තොයාම තොරාගත් අතර, ඉදෑධ්‍යවන්තයන්ගෙන් වැඩි පිරිස ඉගුයෙල් එකතුකිරීමේ එබේරාගේ හඩ ඇසුහු. ගොලයන් නියෝජනයකරන්නෙනක් වූ නිවෙල් නයිට් ප්‍රජක නායකයන් අනුගමනය කරමින් කැඳවීමට මෙසේ පිළිතුරු දුන්නේය:

"සම්මත්තුනයෙන් පසුව නිවසට නැවත පැමිණ, අපට ලබුදුන් නියෝගයට කිරුව, මම, කෝල්ස්වීල් ගාබාව සමග එක්ව, ඔහයියේ බලා යාමට අවශ්‍ය සූදානම්වීම් කළම්....අපේක්ෂා කළ පරිදිම, අපගේ දේපළ විශාල ලෙස පරිත්‍යාගකිරීමට අපි අවනත්වානෙමු. මගේ කාලයෙන් වැඩි ප්‍රමාණයක් ගතවුනේ සොහොයුරු සොහොයුරියන් බැහැදුකිමින්, මවුන්ගේ කටයුතු සකස්කිරීමට උදව් කරමින්ය. එනිසා අපට එක කණ්-ඩායමක් ලෙස ගමන් කළ හැකිය."<sup>19</sup>

ජෝසොන් නයිට් ජෝ., ඔහියෝවලදී අනාගතවක්තාවරයා සමග සම්බන්-ධවීම සඳහා සිය දේපළ විකිණීමට කැමැත්තෙන්ම පරිත්‍යාග කළ අයගේ එක් ආදර්ශයකි. බාම් ප්‍රවත්පතෙහි ඔහු පළ කළ සරල දැන්වීම සුභාරම-වියට තිබු ඔහුගේ කැපවීම විශාල ලෙස ප්‍රකාශකිරීමකි: "දැනට ජෝසොන් නයිට් අයත් මෙම ගොවිපළ පිහිටා තිබෙන්නේ කෝල්ස්වීල් නගරයේ, කෝල්ස්වීල් පාලම අසලය—එක් පැත්තක් සස්කුහෙන්නා ගෙට මායිම්වන අතර, ප්‍රමාණය අක්කර එකසිය හතලිස් දෙකකි. එම ගොවි පලේ පදිංචි

විය හැකි ගෙවල් දෙකක්ද, නොද අවුවක් සහ ලක්ෂණ ගෙවන්තක්ද ඇත. විකිණීමේ කොන්දේසි මිශ්‍ර ගන්නාට වාසි දායකය.”<sup>20</sup> කේල්ස්විලි නගරයේ 68 දෙනෙකු පමණ සාම්ජික පිරිසක් 1831 අප්‍රේල් වලදී ඔහියේ බලා ගමන් ඇරුුන.

ස්වාමීන්වහන්සේගේ නියෝගයට එක සමානවම කිකරුවූ අය අතර, ගෙයට ගාබාවේ ඉද්ධවන්තයන් 88ක්ද, මැන්වෙස්ටර් ගාබාවන් 50ක්ද සිටි අතර, ඔවුනු 1831 මැයි මුල් භාගයේදී සිය නිවෙස්වලින් පිටවුන. ගෙයටවල සාමාජිකයන්ගේ නික්මයාමේ ප්‍රධානත්වය ගැනීම අනාගත-වක්තාවරයාගේ මවුව, ලුසි මැක් ස්මේන්ට පැවරැනි. ඔවුන් නිවියෝර්ක්, බඟලෝ වෙත ලැගාවූ විට, එරි ගංගාවේ වරාය අයිස් වලින් අවහිරවී, ගෙයට ඉද්ධවන්තයන් රැගේ දුම් බෝවුවුව වරායන් පිටවීමට තොහැකි බව ඔවුන්ට පෙනින. මෙම අසීරු තත්වය තුළ, ඇය සාමාජිකයන් අමතා ඔවුන්ගේ ඇදහිල්ල ක්‍රියාත්මක කරන ලෙස කිවාය: “දැන්, සොයුරු සොයුරියනි, ඔබ සියලු දෙනාම ස්වර්ගයට යාචිකුකරන්නේ නම්, අයිස් කන්ද කැඩි ගිය හැකිය. අපට නිදහසේ යා හැකිය, ස්වාමීන්වහන්සේ ජ්වලාන බව සැබැ සේම, එයද ඉටුවනු ඇත.” එම අවස්ථාවේදීම ග්‍රිද්‍යෙක් ඇසින, “එය ප්‍රපුරන ගරවීමක් වැනිය.” අයිස් වෙන්වී ගොස්, පටු මාරුගයක් ඇතිවූ අතර, එතුලින් බෝවුවුවක ඉදිරියට යාමට හැකිවිය. ඔවුන් පිටවු විශේෂ වාගේ මාරුගය නැවතත් වැසි ගිය නමුත්, ඔවුන් ඉදිරියේ අයිස් තොතිවීම නිසා, ඔවුන්ගේ ගමන යාමට හැකිවිය. මෙම ආශ්වර්ෂමත් ගැලීවෙමෙන් පසුව, කණ්ඩායම එකට රස්වී යාචිකුදා මෙහෙයක් පවත්වා ඔවුන් වෙනුවෙන් දෙවියන්වහන්සේ දැක්වූ කරුණාව වෙනුවෙන් ඔවුන්ගේ ස්තූතිය පුද්කළහ.<sup>21</sup>

මැයි මාසයේ මද භාගය වන විට, නිවි යෝර්ක්හි සියලුම සහා ගාබා සාමාජිකයන්ට එරි ගංගාව හරහා ඔහයියේ, ගොරුපෙට්ටි වරාය දක්වා නැවී මගින් ගමන්කිරීමට හැකිවිය. එහිදී සහෝදර ඉද්ධවන්තයන් විසින් ඔවුන්ට කරවිලන්ඩ් සහ තොම්පේසන් ගම්වල ස්ථාන වෙත රැගෙනයන ලදී. පසු-දවස්වල ඉග්‍රායෙල්ගේ ග්‍රේෂ්ඩ එකතුවීම ආරම්භවිය. ඉද්ධවන්තයේ දැන් ස්වාමීන්වහන්සේගේ තෝරාගත් සේවකයන් ලෙස, එතුමාගේ ව්‍යවස්ථාවන් ගැන උපදෙස් දීමට සහ ඉද්ධවූ දේවමාලිගා ගොඩනැගීම-වත් ඉගැන්වීමට හැකි තත්වයක සිටියන.



කර්ටලන්ඩ් දේවමාලිගාව

# කර්විලන්ඩ් ඔහියෝ නගරයේ රාජධානීය ගොඩනැගීම

අනාගතවක්තාවරයා ඔහියෝවලට පැමිණීම

1831 පෙබරවාරියේ ශිත ද්‍රව්‍යක, අනාගතවක්තා ජේස්සන් ස්මිත් සහ මහුගේ බිරිදි, එකල මාස හයක නිමුල්ලුන් සහිත දරු ගැබක් ඇතිව සිටි එමා, නිවි යෝර්ක් සිට කර්විලන්ඩ්, ඔහියෝ දක්වා සැතපුම් 250ක ගමනක් සම්පූර්ණ කළහ. මවුහු නිම කරත්තයකින් ගිල්බට සහ විටින් වෙළඳ සැලට ලගාවුහ. නිවෙල් කේ. විටින් සමග අනාගතවක්තාවරයා හමුවීම පහත දැක්වෙන වචන වාර්තාවෙන් උප්‍රා ගැනින:

“[නිම කරත්තයේ සිටි], එක් මිනිසේක්, තරුණ ගක්මිමන් පුද්ගලයෙක්, එයින් බැස, පඩිපෙළ උඩිට නගිමින්, වෙළඳ සැලට ගමන්කල අතර, එහි කණීඩ් කොටස්කරුවා සිටගෙන සිටියේය.

“නිවෙල් කේ. විටින් එම මිනිසා මධ්‍යය්” කියමින් මහුගේ අත සුහද්ව දිගුකලේ, පැරණි සහ ප්‍රියතම හඳුනන්නෙකු ලෙසය.

“මෙට මාගෙන් ප්‍රයෝගනයක් ඇත්, එහි සිටි පුද්ගලයා පිළිතුරු දුන්නේ.., යන්ත්‍රානුසාරයෙන් මෙන් දිගුකල අත ගනිමින...—‘මධ මාගේ නමින් මා ඇමතු ලෙස, මෙන් නමින් ඇමතිමට මට නොහැකිවිය.’

“මම ජේසන් නම් අනාගතවක්තාවරයා වෙමි;” අමුත්තා සිනහසේමින් කිවේය, ‘මගේ මෙහි පැමිණීම සඳහා මධ යාභාකර ඇත; දැන් මධ මගෙන් අපේක්ෂාකරන්නේ මොනවාදු?’”

මද කළකට පෙර, නිවෙල් සහ මහුගේ බිරිදි එළිසබෙන්, උපදෙස් පතා උනන්දුවෙන් යාවිඛදාකර ඇත. පිළිතුර තුලින්, ඉද්ධාන්මයාන්වහන්සේ මුවන් මත බැස, මවුන්ගේ නිවස වලාකුලකින් වැසි ගියේය. වලාකුල තුලින් යම් හඩක් මෙසේ ප්‍රකාශ කළේය, “ස්වාමීන්වහන්සේගේ වචනය ලබාගැනීමට සූදානම්වෙන්න, මන්ද එය පැමිණෙයි!”<sup>2</sup> එයින් පසු ඉතා ඉක්මණින්ම, ඉන්දියානුවන්ට ඉගැන්වීම සඳහා කැඳවා සිටි ධර්මදානයෝ කර්විලන්ඩ් පැමිණ සිටි අතර, දැන් අනාගතවක්තාවරයාද පැමිණ ඇත.

පෙරසන් එං. විටනි, නිවෙල්ගේ මුහුප්‍රරෝග්, මෙම සිද්ධිය ගැන පසු කාලයකදී මෙසේ කිවේය: "මෙම විශ්ටේය මිනිසා, ජෝසේෆ් ස්මිත්, කළින් මාංගාකාරයෙන් දැක නොතිබූ යමෙක් හඳුනාගත්තේ කුමන බලයකින්ද? නිවෙල් කේ. විටනිට ඔහුව හඳුනාගැනීමට නොහැකිවියේ මන්ද? එයට හේතුව ජෝසේෆ් ස්මිත් දුරුණකාරයෙක්, තෝරාගත් දුරුණකාරයෙක්වීම නිසාය; නිවෙල් විටනි තම දැකීන් වැඩි, කර්විලන්ස් නගරයට ඔහුගේ පැමිණීම පතා යාචදා කිරීම, සැතපුම් සිය ගණන් ඇතක සිටි ඔහු ඇත්තවශයෙන්ම දැක ඇතු. පුදුමයි—එන් ඇත්තයි!"<sup>3</sup>

අනාගතවක්තාවරයාගේ පැමිණීම කර්විලන්ඩ් නගරයට ස්වාමන්වහන්-සේගේ වචනය ගෙන ආ අතර, එහිදී සහාවේ බොහෝ මූලික කාරණා නිසි පරිදී සකස් කෙරින. සහා පරිපාලනයේ මූලික සවිධාන කටයුතු එළිදරව් කෙරින. ධර්මදුනයන් පිට රටවලට යැවින. ප්‍රථම දේවමාලිගාව ගොඩ නැගින. වැදගත් එළිදරව් කිහිපයක්ම ලැබුනි. ඉද්ධවන්තයන් බරපතල ලෙස හිරිහැරයට පත්ව, ඔවුන්ගේ ඇඟිල්ල, දෙධ්‍රායය, සහ ස්වාමින්වහන්සේ ආලේපකළ අනාගතවක්තාවරයා අනුගමනයකිරීමට ඇති මුවන්ගේ කැමැත්ත පරික්ෂා කෙරින.

### සහා ක්‍රියාකාරකම් සඳහා මධ්‍යස්ථාන දෙකක්

මහියෝවලදී එකතුවීමට ඉද්ධවන්තයන්ට කැදුවූ එම කාලයේම, ඔවුන්ට සයෝනය ගොඩනැගීමට හැකි කාලය එනතුරු ඔවුහු බලා සිටියන. 1831 ජූනි මාසයදී, අනාගතවක්තා ජෝසේෆ් ස්මිත්ට ලැබුන එළිදරවිවකට අනුව, ඔහු සහ සිඛිති රිග්බන් සහ තවත් වැඩිහිටියන් 28 දෙනෙක් මිසුරි නගරයට හරවාගැනීමේ දුනමෙහෙයකට යාමට සහ එහිදී සහාවේ රළුග සම්මන්ත්‍රණය පැවැත්වීමටත් මගපෙන්වීම ලැබින (බලන්න බිසහසි 52). මිසුරි පිහිටා තිබුනේ එකල අමෙරිකා එක්සන් ජනපදයේ බටහිර මායිමේ වන අතර, කර්විලන්ඩ් නගරයේ සිට සැතපුම් 1,000ට බටහිර පැත්තවය. ජැක්සන් ප්‍රාන්තයේ, මිසුරි නගරය, ඉද්ධවන්තයන්ගේ වාසස්ථානයවේ, එහි සයෝනය ගොඩනගන බව ස්වාමින් වහන්සේ ජෝසේෆ් ස්මිත්ට එළිදරව් කළසේක.

ජෝසේෆ්, තවත් ධර්මදුනයන්ද, එයින් වික කළකට පසුව කෝල්ස්විලි, නිවි යෝර්ක්හි සිටි ඉද්ධවන්තයන් සම්පූර්ණ කණ්ඩායමද, 1831 ග්‍රීෂ්ම සංතුවේදී ජැක්සන් ප්‍රාන්තයට ගමන්කර වාසභූමියක් පිහිටුවීම ආරම්භ කළහ. අනාගතවක්තාවරයා සහ අනෙක් නායකයන් කර්විලන්ඩ් නගරයට නැවත පැමිණී අතර, සහාවේ බොහෝ සාමාජිකයෝ මිසුරිවල පදිංචිවූහ.

1831 සහ 1833 අතර, ජනගහන මධ්‍යස්ථාන දෙකක් සහාවට තිබේන. ජෝෂගේ ස්මීන්, දොලොස් දෙනාගේ උපදේශක මණ්ඩලය, සහ ගුද්ධවන්-තයන් විභාල ගණනක් කර්වලන්ඩ්, එහියෝ, ප්‍රමදේශයේ ජ්‍වත්ත්ව අතර, සහාවේ වෙනත් සාමාජිකයන් බොහෝ දෙනෙක් ඔවුන් වෙනුවෙන් පත් කළ පූජක නායකන්ගේ මූලිකත්වයෙන් මිශ්‍රිතයේ ජ්‍වත්ත්ව. ස්ථාන දෙකෙදීම එකම අවස්ථාවකදී වැදගත් සිදුවීම් සිදුවූන අතර, සහාවේ නිලධාරීන් එක් ස්ථානයක සිට තවත් ස්ථානයකට ගමන් කළහ. මෙම වසර-හතක-කාලයේදී කර්වලන්ඩ්වල සිදුවූ සිද්ධීන් මූලින් සාකච්ඡා කර, ඉන්පසුව එම කාලයේම මිශ්‍රිතවල සිදුවීම් ගැනද සාකච්ඡා කරනු ලැබේ.

### මහයියෝ නගරයට එකතුවීමේදී ගුද්ධවන්තයන් කළ පරිත්‍යාග

මහයියෝ නගරයට පැමිණී බොහෝ ගුද්ධවන්තයෝ විභාල පරිත්‍යාග කළහ. සමහරුන්ට ඔවුන්ගේ පවුල් නැතිවිය; අන් අයට ඔවුන්ගේ කළින් සිටි මිතුරන් අහිමිවිය. එකතුවීමට අනාගතවක්තාවරයාගේ කැඳවීමට ලිගම් යන්ගේ ප්‍රතිචාර දැක්වූ අන්දම ගැන ඔහු විස්තර කරයි:

“අපි කර්වලන්ඩ්වලට [සැප්තැම්බර 1833] දී ලගාවූ විට, ගුද්ධවන්තයන් සමග එකතුවූ මට වඩා දුර්ජත්ත්ව කිසි මිනිසෙක් සිටියේ නම්—එයට හේතුව මහුව කිසිවක් නොතිබූ නිසාය....මට රෙක ගැනීමට දරුවන් දෙදුනෙක් සිටියහ—තිබුනේ එපමණකි. මා කනවනුදුම් පුරුෂයෙක්විය. ‘ලිගම් සොහොසුර, ඔබට සපන්තු කිසිවක් තිබුනාද?’ නැහැ; ඉල්ලාගත් සපන්තු ජෝඩ්විවක් හැර, මගේ පයට සපන්තුවක් නොතිබේන. වසර තුනක හෝ භතරක සිට මට තිබුන අතින් මැසු කබායක් හැර, දින සෘතුවට අලුම් කිසිවක් මට නොතිබේනි. ‘කළිසම් කිසිවක්?’ නැතු. ‘මබ කරන්ට යන්නේ මොනවාද? ඔබට ඇදීමට කළිසම් කිසිවක් නැතිද?’ නැහැ, වෙනත් එකක් මට ලැබෙන තුරු, ඇදීමට මම එකක් ඉල්ලා ගත්තෙමි. මම සංචාරය කරමින් සහ දේශනාකරමින් මගේ දේපළවල හැම බොලරයක්ම වියදම්කර ඇත්තෙමි. මා දේශනාකිරීම පටන්ගේ විට, මම කුඩා දේපළකට සුඩුසුව සිටියෙමි....මා සමග ගෙනයාමට කිසිවක් නැතිවන තුරු මම සංචාරය කරමින් දේශනා කළේම; නමුත් ජෝස්ගේ මෙහේ කිවේය: ‘මෙහෙට එන්න;’ මට නැකි පමණ හොඳින් මම ඉහළට ගියෙමි.”<sup>4</sup>

තවත් බොහෝ ගුද්ධවන්තයෝ කර්වලන්ඩ්වලට පැමිණියන. එවන විට එහි සිටි සමාජිකයෝ ඔවුන්ට පිළිගෙන ඔවුන්ට තිබුනු ස්වල්ප දෙය කැමැත්තෙන්ම බෙදාගත්හ. එවන් බෙදාහමත් ජනනාව සහාවේ විෂ්මය ජනක වර්ධනය සහ දියුණුව සඳහා පදනම සකස් කළහ.

## කර්විලන්ඩ් පුදේශය තුලදී ලැබුන එලිදරව්

අනාගතවක්තා ජෝසොන් ස්මිත් කර්විලන්ඩ් පුදේශයේ ජ්‍යෙන්ට් සිටියේදී, මහුව එලිදරව් ගණනාවක්ම ලැබුනි, ඒවායින් 65ක් දහම සහ ගිවිසුමේ වාර්තාකර ඇත. එලිදරව්වලින් ඉගැන්වූයේ සුභසාධනය, ලකුණු සෙවීම, සදාවාර හැසිරීම, අභාරවල මූලයරුම, දසයෙන් කොටස, පූජකවරයේ අධිකාරී බලය, අනාගතවක්තාවරයාගේ කාර්යහාරය, මහිමයේ අංශ තුන, ධර්මදාන කටයුතු, දෙවන පැමිණී, කැපකිරීමේ නීතිය, සහ වෙනත් මාත්‍යකා පිළිබඳ ස්වාමීන් වහන්සේගේ කැමැත්තය.

## ජෝසොන් ස්මිත් බයිබලය පරිවර්තනය තිරිම

1830 ජූනි මාසයේදී ජෝසොන් ස්මිත් මහුව ලැබුන දිවාමය අනු අනුව බයිබලයේ ජේමස් රජතුමාගේ (ඉංග්‍රීසි) අනුවාදයේ අනුහාසම්පන්න නිවැරදි තිරිමේ වැඩ ආරම්භ කළේය. මෙම වැඩ කටයුතු ජෝසොන් ස්මිත් බයිබලේ පරිවර්තනය නමින් හැඳින්වේ. 1830 ජූනි සිට 1833 ජූලි අතර කාලය තුලදී, අනාගතවක්තා ජෝසොන් ස්මිත් බයිබලයේ මෙම පායවලට වෙනස්කම්, ගණනාවක්ම කළේය. රට බයිබලයේ වචනවල වෙනස්කම්, දහමේ පැහැදිලි කිරීම්, සහ ගෙවින්හාසික සහ දහම් කරුණු තැවත ස්ථාපනය කිරීමිද ඇතුළත් කෙරින.

මෙම කටයුතු කරන කාලය තුලදී ජෝසොන් තිතරම ඉද්ධ ලියවිලි කොටස් ගැන සිනාබලන විට පැහැදිලි ප්‍රශ්නවලට ප්‍රතිචාර ලෙස මහුව බොහෝ එලිදරව් ලැබුනි. එවැනි එක් එලිදරව්වක් 1832 පෙබරවාරි 16වෙනිදා ලැබුනේ ජෝසොන් සහ සිඩිනි රිජ්බන් යොහාන් 5:29 පරිවර්තනය කළ විටයි. මවුනු මෙම කොටස ගැන ක්‍රේඛනාකරන විටදී ස්වාමීන්වහන්සේ මෙම මවුන්ගේ අවබෝධය එලිදැක්වූ අතර, ස්වාමීන්වහන්සේගේ මහිමය මවුන් වතා බැබලින (බලන්න විසභසි 76:19). සියලුවම වතා මවුන්ට ලැබුන ග්‍රේෂ්‍ය දරුණතය දැන් දහම සහ ගිවිසුමේ 76වෙනි කොටස් වාර්තාකර ඇත. මවුනු පියාණන් සහ පූත්‍රාණන්ව දැක, දෙවියන්වහන්සේගේ දරුවන්ගේ දිවාමය ගෙනාන්තය ගැන දැනගෙන, මහිමයේ රාජ්‍ය තුන ලබාගන්නා අය පිළිබඳ සදාකාලික සත්‍යයන්ද ලබාගත්ත.

## එලිදරව් ප්‍රසිද්ධියට පත්කිරීම

1831 නොවැම්බරයේදී හයිරම්, ඔහයියෝහි පැවැත්වූ විශේෂ සම්මන්ත්‍රනයකදී, අනාගතවක්තාවරයාට දුන් එලිදරම 70ක් පමණ ඇතුළත් පණත් පොත, ප්‍රසිද්ධියට පත්කිරීමට සාමාජිකයේ කැමැත්ත දුන්හ. සම්මන්ත්‍රනය

කාලය තුළදී, ස්වාමීන්වහන්සේ ජේසුන් ස්මිත්ට පණත් පොතේ සංජ්‍යාපනය සහ උප ගුන්පය සඳහා එලිදරව් දුන්සේක. (පසුව මේවා දහම සහ ගිවිසුමේ 1 සිට 133 දක්වා කොටස් බවට පත්විය.)

පොත මුදුණය කිරීමේ පැවරුම දුන්නේ විලියම් බබ්ලිවි. ගෙල්ප්ස්ටය, ඔහුට ජැක්සන් ප්‍රාන්තයේ, මිසුරිවල මුදුණ ආයතනයක් තිබින. (පණත් පොත ගැන වැඩියුර තොරතුරු සඳහා බලන්න පි. 41.) පණත් පොතේ එලිදරව්, අනෙක් එලිදරවිද සමග, පසුව දහම සහ ගිවිසුම යන මාත්‍රකාව යටතේ පොතක් ලෙස මුදුණයුතු අතර, එය ප්‍රසිද්ධියට පත් කළේ 1835 කර්වලන්ඩියේ. මෝර්මන්ගේ පොතේ දෙවන සංස්කරණයද, අනාගතවක්තා ජේසුන් විසින් කළ සුළු නිවැරදි කිරීම සහිතව කර්වලන්ඩියේ මුදුණය කෙරින.

සහාව සංවිධානය කර මාස කිහිපයකට පසුව, සහාව තුළ සංගිතයට ඇති වැදගත්කම ගැන අවධාරණය කළ ස්වාමීන්වහන්සේ අනාගතවක්තාවරයාගේ බිරිදුවූ, එමාට, පූර්තිය ගිතිකා කිහිපයක් තොරාගෙන සකස්කි-රීමට අණ කළසේක (බලන්න ඩිසහසි 25:11). ඇය සකස්කළ ගිතිකා සංග්‍රහය කර්වලන්ඩියේ ප්‍රසිද්ධකර, ස්වාමීන්වහන්සේගේ පොරොන්දු ආයිරවාද ලබාගැනීමට ඉද්ධිවත්තයන්ට මාර්ගය විවෘතකර දුන්නාය. මන්ද හදවතෙන් එන ගිතයෙන් උන්වහන්සේගේ ආත්මය අතිශයින් සතුවට පත්වේ. එසේය, ධර්මිෂ්යයන්ගේ ගිතය උන්වහන්සේට යාචිකදා කිරීමක් වන අතර, එයට මුළුන්ගේ නිස් මතට ආයිරවාදයක් සම්බන්ධිත තුළ ලැබෙන්නේයයි ස්වාමීන්වහන්සේ කියනසේක (බලන්න ඩිසහසි 25:12).

### අනාගතවක්තාවරුන්ගේ පාසල

1832 දෙසැම්බර් සහ 1833 ජනවාරි මාසවලදී, අනාගතවක්තා ජේසුන්ට ලැබුන එලිදරවික් දහම සහ ගිවිසුමේ 88වනි කොටස බවට පත්විය. වෙනත් දේවල් අතර, මෙම එලිදරවිව මග පෙන්වන්නේ, අනාගතවක්තාවරුන්ගේ පාසල (බලන්න ඩිසහසි 88:127) ගොඩ නගා සොහොයුරන්ට සුභාරං්ඩ දහම සහ මූලධර්ම, සහාවේ කටයුතු සහ වෙනත් කාරණා ගැන ඉගැන්වීමටය.

1833 ගිත සංකුවේදී අනාගතවක්තාවරුන්ගේ පාසල තුළ නිතර භමුවීම් සිදුවූ අතර, ජේසුන් සහ එමා ස්මිත් දෙදෙනාගේම සැලකිල්ල යොමුවුනේ, සොහොයුරන් සිරිතක් ලෙස දුම් කොළ පාවිචිය ගැන සහ විශේෂයෙන්ම රසවීම් තුළ දුම් වළාකුල් ලෙස ඇතිවීමත්, දුම්

කොල සැපීමෙන් සිදුවන අපිරිසිදුකම ගැනත්ය. ජෝසේ ස්මිත් මෙම කාරණාව ගැන ස්වාමීන්වහන්සේගෙන් විමසීමෙන්, ලැබුන එමිදරව්ව ප්‍රජාවේ වචනය ලෙස හැඳුන්වේ. මෙම එමිදරව්ව කුලින් ස්වාමීන්වහන්සේ පණතක් දෙමින් ප්‍රකාශ කළේ, ගරිරය සහ ආත්මය ගැන සැලකිලිමත්වීමය, තවද මෙයට කිකරුවන අයට ආත්මික ආධිරවාදයක් ලෙස ප්‍රජාව සහ විශාල වස්තුවක් ලෙස දානය නම්, සැයට තිබෙන වස්තු පවා ලැබෙන බවට පොරොන්දුවූසේක (බලන්න ඩිසහසි 89:19). ප්‍රජාවේ වචනය තුළ ඇතුළත් වන සෞඛ්‍යය ගැන තොරතුරු ඒ කාලයේ වෙදාන හෝ විදාන අංශය තොදැන සිටියද, දුම් කොල හෝ මත්පැන් පාවිච්ච තොකිරීමට දීන් උපදේශය විශාල ප්‍රයෝගනවත් දෙයක් බව එතැන් පටන් ඔප්පුවේ ඇතේ.

### කැපකිරීමේ නීතිය

වර්ෂ 1831දී කැපකිරීමේ නීතියේ කරුණු එමිදරව් කිරීම ආරම්භ කළසේක. එය ආත්මික ලොකික ක්‍රියා පිළිවෙළක්වූ අතර, ධර්මීෂ්‍රිත අනුගමනය කළභාන්, පසු-ද්‍රවස්වල ඉදෑධිවන්තයන්ගේ ජීවිතවල දියුණුවට ආධිරවාද ලැබෙනු ඇතේ. මෙම නීතිය යටතේ, සහා සාමාජිකයන් ඔවුන්ගේ සියලුම දේපළ හෝ ඔප්පුව සහාවේ සහානායකවරයාට කැපකිරීමට ඔවුන්ගෙන් ඉල්ලා ඇතේ. ඔහු ඉන්පසු උරුමයක් හෝ හාරකාරන්වයක් සාමාජිකයන්ට තැවත දෙනු ලැබේ. පවුල් ඔවුන්ගේ හාරකාරන්වය ඔවුන්ට හැකි පමණ හොඳින් පාලනය කරනු ලැබේ. වසර අවසානයේදී ඔවුන්ට වැඩි පුර ලාභයක් තිබේ නම්, එය අවශ්‍යතා ඇති අයට උදවි-කිරීම සඳහා සහානායකවරයාට දෙනු ලැබේ. එඩ්වඩ් පාටිරිඹ් සහාවේ පළවෙනි සහානායකවරයා වශයෙන් සේවය කිරීමට ස්වාමීන්වහන්සේ විසින් කැදවන ලදී.

කැපකිරීමේ නීතියේ ඇතුළත්ව තිබෙන මූලධර්ම සහ ප්‍රතිපත්ති සාමාජිකයන්ව ආත්මිකව ගක්තිමත්කර, ආර්ථිකය සම තත්වයකට ගෙන එමින්, තණ්හාව සහ දුෂ්ප්‍රත්කම දීරු කරයි. සමහර ඉදෑධිවන්තයන් ඒ අනුව හොඳින් ජීවත්වී තමන්ට සහ අන් අයටද ආධිරවාදයක්වූ නමුත්, අනෙක් ඉදෑධිවන්තයන්ට ආත්මාර්ථකාමී ආගාවන්, අහිබවා යාමට තොහැකිවීම තිසා, අවසානයේදී එම නීතිය සහාවෙන් ඉවත්කර ගැනීමට සිදුවිය. 1838දී ස්වාමීන්වහන්සේ දසයෙන් කොටස නීතිය එමිදරව් කළ අතර (බලන්න ඩිසහසි 119), එය අද දක්වාම සහාවේ මූල්‍යමය නීතිය ලෙස පවතියි.

## පූජකවරය ශක්තිමත්කිරීම

පූජකවරයේ නිලයන් එලිදුරව්වෙයි

සහාව සාමාජිකත්වයෙන් වැඩිවන විට, පූජකවරයේ නිලයන් ගැන අනාගතවක්තාවරයාට දිගටම එලිදුරව් ලැබේන. ස්වාමීන්වහන්සේ විසින් මග පෙන්වූ පරිදි, ඔහු පළවෙති සහාපතිතවය සංවිධානය කරමින්, ඔහුව සහාපති වශයෙන්ද සිඩිනි රිග්චින් සහ ලෞඛිරික් ජ්. විලියම්ස් උපදේශකයන් ලෙසද පත් කළේය. ඔහු ප්‍රේරිතවරුන් දොළාස්දෙනාගේ ගණපුරුණය සහ හැත්තුවරුන්ගේ පළවෙති ගණපුරුණයද සංවිධානය කළේය. ඔහු සහානායකවරුන් සහ ඔවුන්ගේ උපදේශකයන්ද, උත්තම පූජකවරුන්, අදි පිතාවරුන්, උත්තම උපදේශක මණ්ඩලය, හැත්තුවරුන්, සහ වැඩිමහල්ලන් කැඳවුමින් පත් කළේය. ඔහු සහාවේ පළවෙති ස්වේ-කයද සංවිධානය කළේය.

අත්දැකීම් නැති, අල්ත බවිනිස්මල්වූ සාමාජිකයන්ට සේවය සඳහා කැඳවීම නිතරම යටපත්වීමක් විය. උදාහරණයක් ලෙස නිවෙල් කේ. විවිති සහාවේ දෙවනි සහානායකවරයා ලෙස කර්වලන්ඩ්හි සේවයකි- රිමට 1831 දෙසැම්බර් මස කැඳවූ අතර, එඩ්විඩ් පාටීං මිසුර් ඉදෑධවන්තයන්ගේ සහානායකවරයා බවට පත්විය. නිවෙල්ව ස්වාමීන්වහන්සේ විසින් එලිදුරව්වක් මගින් කැඳවූ බව අනාගතවක්තාවරයා ඔහුව පැවසුවද, ඔහුට එම නිලයේ අවශ්‍යතාවයන් ක්‍රියාත්මක කිරීමට හැකිවේයයි හැඟීමක් මහුව තොතින. එනිසා අනාගතවක්තාවරයා ඔහුව මෙසේ කිවේය, “ගොස් පියාණන්වහන්සේගෙන් ඔබම අසන්න” නිවෙල් ගොස් දණගසා නිහතමා-නීව යාවකදාකිමේදී ඔහුව ඇසුන ස්වරුගික හඩින් මෙසේ කිවේය, “නුම්ගේ ශක්තිය මා තුලය” කැඳවීම බාරගත් ඔහු වසර 18ක් සහානාය-කවරයෙක් ලෙස සේවය කළේය.

## සයෝනා කදුවලේ නායකයන් පූජුණුකිරීම

සබාවට පූජක නායකයන්ගේ දැඩි අවශ්‍යතාවයක් තිබේන. ඔවුන්ව පරීක්-ඡාකර, අත්දැකීම් ලබාදීමෙන් සහ ඇදහිල්ල මජ්පුකිරීමෙන්, ඔවුන් ස්වා-මින්වහන්සේට සහ අනාගතවක්තාවරයාට ඕනෑම තත්ත්වයක් යටතේ අවංකව සිටිනු ඇත. අසිරි තත්ත්වයන් යටතේ කිකරුකම මජ්පුකිරීමට අවස්ථාවක් සහ සයෝනා කදුවලේ පෙළපාලි යාම මගින් පූජුණුවීමක්ද අනාගතවක්තා ජේස්සා ස්මිත් විසින් පුද්ගලිකවම ලබාදුන්.

සයෝන කඳවුර සංචාරකය කලේ මිසුරි ගුද්ධිවන්තයට උපකාරවත් වීමටය. මවුන්ගේ ධර්ම්මේය ආගමික විශ්වාසයන් නිසා මවුන්ට දරුණුලෙස හිංසා කෙරින. බොහෝ දෙනෙක්ව මවුන්ගේ තිබාස වලින් පලවා හැරින. (වැඩිදුර තොරතුරු සඳහා බලන්න පිටු 39–45.) 1834 පෙබරවාරි 24වෙනිදා, ස්වාමීන්වහන්සේ ජෝසේ ස්මිත්ට් එලිදරවිවක් දෙමින්, ඔහු මිනිසුන් කණ්ඩායමක් සංචාරකයකර කරවිලන්ඩ් සිට මිසුරි දක්වා මවුන්ට ගමන්-කිරීමට සලස්වා ගුද්ධිවන්තයන්ට මවුන්ගේ ඉඩම්වල නැවත පදිංචිකල යුතු බව කිසේක (බලන්න විසභයි 103). ස්වාමීන්වහන්සේ පොරාන්දුවක් දෙමින් උන්වහන්සේ මවුන සමග සිටින බවත් සියලු ජයග්‍රහන සහ මහි-මයන් මවුන්ගේ උනන්දුව, ඇදහිලිමත්බව, සහ ඇදහිලිමත් යාචිකදා තුළින් සිදුවීමට සලස්වන බවත් කිසේක (බලන්න විසභයි 103:36). ප්‍රේරිතවරුන් දොලාස්දෙනාගේ සියලුම මුල් සාමාජිකයෝ සහ හැත්තැවරුන්ගේ ගණපූරණය මෙම අන්දුකීම මගින් මවුන්ගේ අනාගත වගකීම් සඳහා සූදානම්වූහ.

සයෝන කඳවුර නිල වශයෙන් නිවි පෝරටේ, ඔහියෝවල 1834 මැයි 2වෙනිදා සංචාරකය කෙරින. අවසානයේදී එහි මිනිසුන් 207ක්ද, කාන්තාවන් 11ක් සහ ලමයින් 11ක්ද ඇතුළත්වූහ. මවුන්ට අනාගතවක්-තාවරයා දසදෙනා සහ පනස්දෙනා වශයෙන් කණ්ඩායමවලට බෙදා එක් එක් කණ්ඩායමකට ප්‍රධානියෙකු පත්කරගැනීමට උපදෙස් දුන්නේය. “ඉග්‍රායල් පැරණි නියමයට අනුව” කඳවුර සංචාරකයකළ බව එක් අභ්‍යන් හටයෙකුවූ, ජෝසේ භොල්බෘසක් වාර්තා කළේය. මන්ද දින 45ක් මවුන් එක්ව ක්ලේ ප්‍රාන්තය, මිසුරි දක්වා සැතපුම් 1,000ක් පෙළපාලි ගියහ. මවුහු කරකි තත්ත්වයන් යටතේ හැකි පමණ ඉක්මණින් ගමන් කළහ. ප්‍රමාණවත් ආහාර ලබාගැනීම ඉතා අසිරු විය. නිතරම රජ පාන්, පිළිනුවූ බටර්, බිම හතු, සනඩු මිපැණී, අමු උරුමස්, නරක්වූ හැමි, පණුවන් ගැසු තරකක්ව බෙකන් සහ විස් කැමට මිනිසුන්ට සිදුවිය. පසු කාලයකදී ප්‍රේරිතවරයෙකු බවට පත්වූ, ජෝන් ඒ. ස්මිත්, ඔහු නිතර කුසගින්නේ සිටි බව ලිවේය: “මම ඉතා වෙනසට පත්ව, කුසගිනිව සහ නිදීමතින් පාර දිගේ ගමන්කරමින් සිටින විට යුතු සිහිනයින්, අලංකාර දිය ඇල්ලක් අසල ප්‍රාන්ත හෙවනකින් යුතු ගසක් යට කදිම පාන් ගෙඩියක් සහ කිරී බෝතලයක් රේ කැල්ලක් මත දිය ඇල්ල පැත්තක තිබෙනවා දිවිම්”<sup>7</sup>

කඳවුරේ ආත්මික බවට සහ පන්ත්වලට කිකරුවීම ගැන දැඩි වැදැගත්කමක් ලබා තිබුනි. ඉරුදින වලදී මවුහු රස්වීම් පවත්වා

සතුමේන්තුව භුක්ති වින්දුයේ. අනාගතවක්තාවරයා නිතරම රාජ්‍යයේ දහම ඉගැන්විය. ඔහු මෙසේ කිවේය: “දේවියන්වහන්සේ අප සමග වූ අතර, උන්වහන්සේගේ දේවදුතයේයෝ අප ඉදිරියෙන් සිටියහ. අපගේ කුඩා කණ්ඩායමේ ඇදහිල්ල නොසැලන සුළුය. දේවදුතයන් අපගේ සහායක-යන් බව අපි දතිමු. මන්ද අපි එම යෙටිය ප්‍රවුවෙමු.”

කෙසේවුවද, කදුවරේ තිබූ අසිරිකම් සහභාගිවන්නන්ගේ අඩුවීමට පෙනුවිය. මෙම පිරිසිදුකිරීමේ ක්‍රියාවලිය මැසිවිලි කියන්නන්ව එලිදරවී කෙරින ඔවුන්ට කිකරුකමේ ආත්මය නොතිබුන අතර, නිතරම ඔවුන්ගේ කරදර වලට ජේස්සාග් වෙදුනා කෙරින. මැයි 17වෙනිදා කැරලිකාර ආත්-මයක් තිබූ අයට අවවාදකරමින් “මවුන් දුවුවම් නොලැබීම පිණිස ඔවුන්ව ස්වාමීන්වහන්සේ ඉදිරියේ යටහත් කොට, එක්සත්විය යුතු බව කිවේය.”

ඡ්‍රනි 18වෙනිදා වන විට කදුවර මිසුරි, ක්ලේ ප්‍රාන්තයට ලගාවුහ. කෙසේහෝ මිසුරියේ ආණ්ඩුකාරවරයාවූ, බැහියෙල් බින්ක්ලින් පොරොන්-ප්‍රඩු ලෙස, නිවාස වලින් පළවාහරින ලද සහා සාමාජිකයන්ව නැවත පදිංචි කිරීමට ගුද්ධවන්තයන්ගේ හමුදාවට උපකාරකිරීමට ඔහු අකමැ-තිවේය. කදුවරේ සිටි කිහිපදෙනෙකුට, මෙම හමුදා අරමුණ අසමත්වීම ඔවුන්ගේ ඇදහිල්ල අවසාන ලෙස පරීක්ෂාකිරීමක් විය. බලාපොරාන්තු කඩවීම සහ අමනාපය නිසා සමහරක් විවෘතවම කැරුණ ගැසුහ. එහි ප්‍රතිපලයක් ලෙස, අනාගතවක්තාවරයා ඔවුන්ට අවවාදකරමින් ඔවුන්ව වනසාදමන දුවුවමක් ස්වාමීන්වහන්සේ ඔවුන් මත එවිය හැකි බව කිවේය. ඉක්මණීන්ම කොළරා වසංගතය මුළු කදුවර පුරාම පැශිර ගියේය. එය අවසන්වීමට පෙර, ජේසාග් ස්මිත්ද ඇතුළුව, කදුවරෙන් තුනෙන් දෙකකට එය වැළඳී තිබින. තවද ඉන්පසුව කදුවරේ 14 දෙ-නෙක් මියගියහ. ඡ්‍රලි 2වෙනිදා, ජේසාග් නැවතන් කදුවරේ අයට අනතුරු අගවමින් ඔවුන් ස්වාමීන්වහන්සේ ඉදිරියේ නිහතමානීව, උන්වහන්සේගේ පනත් තැබීමට ගිවිසුම්කරන ලෙසත්, ඔවුන් එසේ කරන්නේ නම්, එම පැයේ සිට වසංගතය නවතින බවත් කිවේය. අන් එස්ථීමෙන් ගිවිසුම තබන ලද නිසා, වසංගතය අවසන්විය.

ඡ්‍රලි මාසයේ මුලදී කදුවරේ සාමාජිකයන්ව අනාගතවක්තාවරයා විසින් ගොරවනීයව මුදා හැරින. එම ගමනින් ස්වාමීන්වහන්සේගේ පැනත්තේ සිටින්නේ කවුද, නායකත්වයේ තනතුරුවල සේවකිරීමට සුදුසු කවුදයි එලිදරවී විය. පෙළපාලියේ ප්‍රතිඵල ගැන අනාගතවක්තාවරයා පසුව මෙසේ පැහැදිලි කළේය: “මබ සටන්කිරීම දෙවියන්වහන්සේට අවශ්‍ය නැත. පොලොව මත ජාතින්ට සුභාරං්ධියේ දොර විවෘතකිරීමට මිනිසුන්

දොලාස් දෙනෙක් සහිතව සහ ඔවුන්ගේ මග පෙන්වීම මත ඔවුන්ගේ මාරුය අනුගමනයකිරීමට හැත්තැවරුන් සිටියද, තම ජීවිත පුද්කිරීමට කැමති මිනිසුන් සහ ආබුහම් කළාක් මෙන් විශාල පරිත්‍යාග කළ අය නැතිව උත්ත්වන්සේට තම රාජ්‍යය සංවිධානය කළ නොහැකිය.”<sup>10</sup>

කදුවුරේ සාමාජිකයෝක්ව සිට පසුව සහාවේ හතරවෙනි සහාපතිවරයාවූ, විල්මේස්ඩ් වූඩිරුන්, මෙසේ කිවෙය: “අප ලබාගත් අත්දැකීම වෙනත් කිසිම මාරුයකින් අපට කිසිදා ලබාගත නොහැකිය. අනාගතවක්තාවරයාගේ මුහුණ දැකීමට අපට වරප්‍රසාදයක් ඇති අතර, මහු සමග සැනපුම දහස් ගණන් සංඛාරය කරමින්, දෙවියන්වහන්සේගේ ආත්මය මහු තුළ ක්‍රියාත්මකවීම සහ යේසුස් තිස්සුස්වහන්සේගේ එලිදරව් ඔහුට ලැබීම සහ එම එලිදරව් ඉටුවීම දැකීමටද අපට වරප්‍රසාදයක් තිබින.”<sup>11</sup>

1835 පෙබරවාරි මාසයේදී, කදුවුර අස්කිරීමෙන් මාස පහකට පසුව, ප්‍රේරිතවරුන් දොලාස්දෙනාගේ ගණපුරණය සහ හැත්තැවරුන්ගේ පළවෙනි ගණපුරණය සංවිධානය කෙරින. ගණපුරණ දෙකේ තනතුරු අසුදෙකෙන් හැත්තැනමයක් පුරවන ලද්දේ සයෝන කදුවුරේ පෙළපාලිවලදී සුදුසුකම් ඔප්පුකළ මිනිසුන්ගෙනය.

කරවිලන්තිදී, ජේස්ස් ස්මිත් අනාගත නායකයන් පුහුණුකිරීම කරගෙන ගියේය. සහාවේ අනාගත සහාපතිවරුන්වූ—වූගම යන්ග්, ජේස් වේලර, විල්මේස්ඩ් වූඩිරුන්, සහ ලොරේන්සේස් ස්නො—බවිතිස්මූඩ්යේ කරවිලන්තිවල සිටි කාලයේදී වන අතර පසුව ඔවුහු 1901 දක්වා අනුපිළිවෙළින් සහාව මෙහෙයවූහ. රට අමතරව, රේග සහාපතිවරුන්වූ—ජේස්ස් එග්. ස්මිත්, හීබර ජේ. ග්‍රාන්ට්, සහ ජේරේෂ් ඇල්බිට ස්මිත්ගේ පරිපාලනය 1951 දක්වා පැවතුනි. ඔවුහු කරවිලන්ති දෙරෘතමත් පුරෝගාමින්ගෙන් කෙළින්ම පැවතුන අයවූහ.

### ධරමදුත කටයුතු ඉදිරියට යයි

ඔද්ධවන්තයන් කරවිලන්තිවල ජ්වනවන විටදී, දරමදුතයන් බොහෝ දෙනෙක්ව ඔවුන්ගේ නිවෙස්වලින් ඇත ප්‍රදේශවල සුහාරංචිය දේශනාකිරීම සඳහා කැදුවන ලදී. ඔවුන් බොහෝ දෙනෙක් විශාල ප්‍රදේශලික පරිත්‍යාග කළහ. දරමදුතයන්ව අමෙරිකාවේ ප්‍රාන්ත ගණනාවකටද, කැනඩාවේ කොටස්වලට සහ අත්ලාන්තික් සාගරය හරහා එංගලන්තයටද යවන ලදී. මෙම දරමදුත උත්සාහයන් තුළින්, බොහෝ දෙනෙක් සුහාරංචියේ සත්‍යය ගැන සාක්ෂි ලබාගන්හ. ඔවුහු නිරහිත සමාජිකයන්වී අලින් සහාවට විශාල ගක්තියක් ගෙන දුන්හ.

කර්වලන්වලදී වාර්තගතවේ තිබෙන බොහෝ එලිදරවිවල සූභාරංචිය ලෝකයාට දේශනාකිරීමට සාමාජිකයන්ට දුන් පණත්ද ඇතුළත්ය. ස්වා-මින්වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ පරිදි අප දෙදෙනා බැඟින් උන්වහන්සේගේ ආත්මික බලයෙන් ඉදිරියට යමින්, උන්වහන්සේගේ නාමයෙන්, උන්වහන්-සේගේ සූභාරංචිය දේශනාකරමින්, නාලාවක ගඩිය මෙන්, අපගේ හඩ ඔසවමින්, දෙවියන් වහන්සේගේ දේවදුනුයන් මෙන් උන්වහන්සේගේ වචනය ප්‍රකාශ කළ යුතුය (බලන්න බිසහසි 42:9). රේඛ වසරදී ස්වා-මින්වහන්සේ පණතක් දෙමින්, අනතුරු අගවන ලද සැම මිනිසාම මිහුගේ අසල්වැසියාටද අනතුරු අගවන්නේ යයි කිසේක (බලන්න බිසහසි 88:81).

### මුල් කාලීන මහයියෝ හැරී ආ අයගේ දුනමෙහෙය

මහයියෝ සිට හැරී ආ අයෙක්වූ සේරා පල්සිනර, නැවත පිහිටුවීමේ පණිවුඩ් ඉතා උන්දුවෙන් බොදාගත් අය අතර එක් ආදර්ශයකි. මහු 1832 ජනවාරි මසදී සහාවට බැඳී මද කළකින් "වැඩිහිටි නිලයට පත්වී තම රටේ සහ පිට රටද සැලකිය යුතු සාර්ථකන්වයකින් දේශනා-කරමින් ගියේය"<sup>12</sup> යයි. වාර්තාකර ඇත. මහු සහ තවත් ධර්මදුනයෙක්වූ, එලිජා වෙති, කුඩා නගරයක්වූ රිවිලන්ඩ්, නිවියෝරික් දක්වා ගමන්තර, එහි ප්‍රාදේශීය පාසලක සිට දේශනාකිරීම ආරම්භ කළහ. රිවිලන්ඩ් නගරයේ වැඩිහිටි පල්සිනර හරවාගත් පළමු තැනැත්තා ව්‍යයේ තරුණ ගොවියෙකුව විල්ගෙන්වී වුඩිරෝය. මහු යම් දිනෙක සහා ඉතිහාසයේ වඩාත්ම සාර්ථක ධර්මදුනයෙක් බවට සහ සහාවේ හතරවෙති සහාපති-වරයා පත්වීමට සිටි අයෙකි. මාසයක කාලයක් තුළදී, ධර්ම දුනයන් දෙදෙනා මිනිසුන් ගණනාවක් බවිතිස්ම කර සහාවේ ගාබාවක් රිවිලන්ඩ්හි සංවිධානය කළහ.

තම අසල්වැසියාට අනතුරු අගවන ලෙස කළ කැදුවීමට පිළිතුරු වශයෙන් විවිධ තරාතිරම්වල ධර්මදුනයේ පැමිණියන. මවුන් බොහෝ දෙනෙක් විවාහවී සිටි අතර ඔවුන්ට පැවුල් වශයෙන් තිබින. මවුන් පිටතව ගියේ, අස්වැන්ත නෙමිලීමට ආසන්නව තිබියේය, එම සිත ඉතා අධික කාලය, ආර්ථික අවපාතයට මැඳිවී සිට, පුද්ගලික සමඟ්ධීය ලබාගැනීමට තිබෙන කාලයකි. ඔවුන් දුන මෙහෙය ක්ෂේත්‍රයට ඇතුළතු විට, වැඩිහිටි-යන් ගණනාවක්ම අසරණ තත්ත්වයක සිටියෝය. 1831 සිට 1838 දක්වා අනාගතවක්නාවරයා විසින්ම කැනඩාවේ තොයෙක් ප්‍රාන්තවල සැනපුම් 15,000ක් සංචාරය කරමින්, කෙටි කාලීන දුනමෙහෙයන් 14ක සේවය කළේය.

අනාගතවක්තාවරයාගේ දැඩි සහෝදරයෙක්වූ, ජෝර්ජ් ඒ. ස්මිත්ට නැගෙනහිර අමෙරිකා එක්සත් ජනපදයේ සේවය සඳහා කැඳවීමක් ලැබුණි. මහු කෙතරම් යුත්පත්ව සිටියේද යන්, ඇඟ්‍රම් සහ මහුට අවශ්‍ය පොත් පත් නොතිබූ අතර, මිලදී ගැනීමට මුදල්ද නොතිබින. ඒ හේතුව නිසා අනාගත වක්තාවරයා සහ මහුගේ සෞඛ්‍යාපුරුෂ හයිරම් මහුට අඩ්පාට රේදී යුත් අතර, එලිසා බුවුන් මහුට කඩායක්, බැහියමක් සහ කලිසම් සකස්කර යුත්නාය. බ්‍රිගම් යන්ගේ මහුට පාවහන් ජෝඩ්වක් යුත්-නේය. මහුගේ පියා මහුට කුඩා බෙඩිලයක් යුත්නේය. අනාගතවක්තාවරයා මෝර්මන්ගේ පොත් පිටපතක් ලබා යුත්නේය.

වැඩිහිටියන් වන ඉරස්ට්ස් ස්නේ සහ ජේත් රු. පේප්ප්ද 1836 වසන්-තයේදී දුනමෙහෙය ක්ෂේත්‍රයට යන විට යුත්පත්ව සිටියන. බටහිර පෙනි-සිල්වේනියාවේ දුනමෙහෙයකට පිටත්ව යන කාලයේදී තමා සිටි තත්වය ගැන වස්තරකරමින් වැඩිහිටි ස්නේ මෙසේ ලිවේය: “මම කර්විලන්ඩ් නගරයෙන් පයින්ම පිටවියන විට, කුඩා සුවිකේසයක සහා පොත් පත් කිහිපයක් සහ මෙස් ජෝඩ්වක් තිබූ අතර, මට තිබුන එකම ලොකික වස්තුවටු ගත පහක්ද සාක්ෂාත්වේ තිබින.” වැඩිහිටි පේප් අනාගතවක්තාවරයා අමතා මහු ඇඟ්‍රම් නැගිව අසරණව සිටින බැවින් මහුට දේශනාකි-රිමේ කැඳවීම පිළිගැනීමට නොහැකි බව කිවේය. මහුට ඇදිමට කඩායක්වත් නොතිබින. අනාගතවක්තාවරයා තම කඩාය ගලවා මහුට දෙමින් වැඩිහිටි ජේත්ට ප්‍රතිචාර දැක්වේය. මහු වැඩිහිටි ජේත්ට මහුගේ දුනමෙහෙයට යන ලෙසත්, ස්වාමීන්වහන්සේ මහුට විභාල ලෙස ආයිර-වාදකරන බවත් කිවේය.<sup>13</sup> මෙම දුනමෙහෙයේදී සිය ගනන් ජනයාට සුහාර්ථය බෙදාගැනීමට වැඩිහිටි ජේත් ආයිරවදිනවීමෙන්, මවුහු සහාවට සම්බන්ධ වූහ.

ප්‍රේරිතවරුන් දොලොස්දෙනාගේ ගණපුර්ණයේ දුනමෙහෙය

1835 දී ප්‍රේරිතවරුන් දොලොස්දෙනාගේ ගණපුර්ණයට අමෙරිකා එක්සත් ජනදයේ නැගෙනහිර පළාතේ සහ කැනඩාවේද දුනමෙහෙයකට කැඳවීම ලැබින. ගණපුර්ණයේ සාමාජිකයන් 12 දෙනාම එකම වරකදී දුනමෙහෙයක් බාරගත් සහා ඉතිහාසයේ එකම අවස්ථාව මෙය විය. මවුන් නැවත පැමිණිවිට, හිබර සි. කිම්බල් සාක්ෂිදරමින් මවුන්ට දෙවි-යන්වහන්සේගේ බලය නැගුහන නිසා රෝගීන් සුවකිරීමට සහ යක්ෂයන් පළවාහැරීමටද හැකිවූ බව කිවේය.



ඉතා අසිරි තත්ත්වයන් යටතේ අමෙරිකානු ඉන්දියානුවනට පූහාරංචිය රැගෙනයාමට කැදවා තිබූ මෙම ධර්මදුතයන් හතරදෙනා, මූල් කාලීන සහා ඉතිහාසය මූල්ලේල්ම ඇදිනිලිමත් ධර්මදුතයන් කළ පරින්‍යාගවල ආදර්ශකයි.

### එංගලන්තයට ගිය දුනමෙහෙය

කර්වලන්ඩ් නගරයේ අවසාන කාලයේදී, සහාව ඇතුළින්ම අර්ථඳ මතුවිය. යම් නායකයන්ද ඇතුළු, සමහර සාමාජිකයේ, පරීක්ෂාවන් සහ හිරිහැර දරාගැනීමට බැරි නිසා, සහ ඔවුනු අනාගත වක්තාවරයා සහ වෙනත් සහා නායකයන්ට වැරදි තැබීමට පටන් ගත් නිසාත්, ඇදිනිල්-ලෙන් වැටුනාහ. ස්වාමීන්වහන්සේ ජේසින් ස්මිත්ට් එලිදරවිවක් තුළින් උන්වහන්සේගේ සහාව බේරාගැනීමට යමක් කළ යුතු බව කිසේක. එම දෙය තම්, එංගලන්තයේ සිටින හැරි ආ අයගේ යහ ගුණ සහාවට මිශ්‍ර කිරීමය. 1837 ජූනි 4වෙනි ඉරිදා, කර්වලන්ඩ් දේවමාලිගාව තුළදී හිබර සි. කිම්බල් හමුවූ අනාගතවක්තාවරයා, “හිබර සොයුර, ස්වාමීන්වහන්සේගේ ආත්මයාණන් මට කොයුරමින්: ‘මගේ සේවක හිබර එංගලන්තයට ගොස් මාගේ සුහාරංචිය දේශනාකරීම්න්, එම ජනනාවට ගැලවීමේ දොරටුව විවෘතකරන්වා’”<sup>14</sup> යයි කි බව කිවේය.

හිබර සි. කිම්බල් මහුගේ දුනමෙහෙය සඳහා වෙන්කරන විට, වැඩිහිටි හයිඩ් කාමරයට පැමිණියෙන් සිදුවන දෙය කුමක්දැය මහුට ඇසී, මහුට පසුතැවීමේ සිතක් පහළුවෙන්, අනගතවක්තාවරයාට දොස් කි අය සමග මහුද සම්බන්ධව සිටි නිසාය. ධර්මදුතයෙකු ලෙස සේවයකිරීමට මහුද ඉදිරිපත්වූ නිසා එංගලන්තයට යාමට ඔහුවද වෙන් කරන ලදී.

පිට රට සූමියක සුභාරංචිය දේශනාකිරීමට හිබර සි. කිමිබල් කෙතරම් ආශාවෙන් සිටියේද යන් බොටුව එංගලන්තයේ ලිවර්පූල් වරායට පැමිණි විගසම, එය නැංගරම් දැමීමටත් පෙර බොටුවෙන් වේදිකාවට පැනගත් මහු, නැවත පිහිටුවීමේ පණිවිධිය සමග විදේශීක සූමියකට ප්‍රථමයෙන්ම පැමිණි පුද්ගලයා මහු යයි ප්‍රකාශ කළේය. ජූලි 23වෙනිදා වන විට, ධර්මදානෙයන් සෙනෙන් පිරි ගිය සහාවක දේශනාකළ අතර, ප්‍රථම බවිති-ස්ම කිහිපයක්ම ජූලි 30 වෙනිදාට යොදාගත්හ. ජෝර්ජ් ඩී. ටොට් පෙස්-වන් නගරයේ රිබල් ගංගාව දක්වා පා තරගයක් ජාග්‍රහනය කළ බැවින්, බ්‍රිතාන්‍යයේදී ප්‍රථමයෙන් බවිතිස්මේලීමේ ගෞරවය එමගින් නිශ්චිතය වූවේය.

මාස අවක් තුලදී, සිය ගණන් හැරී ආ අය සහාවට බැඳීම නිසා ගාබා කිහිපයක්ම සංවිධානය කෙරින. මෙම විශාල ආත්ම අස්වැනීන ගැන සිහිපත් කළ හිබර, අනාගතවක්තාවරයා සහ මහුගේ උපදේශකයෙන් “මලුන්ගේ අත් මා මත තබා...දෙවියන්වහන්සේ වෙතට ආත්ම දිනාගැ-නීමට එම ජනතාව අතර උත්වහන්සේ මා බලවත් කරනවත්: දේවදානු-යන් මා සමග සිමින්, මා දරාගැනීම නිසා, මා අසමන් නොවන බවත්; මා බලවත් ලෙස ආයිරවාදිතවී, දහස්ගණනකට ගැලවීමේ මාර්ගය මැප්-කරනු ඇති බවත් කිවෝය.”<sup>15</sup>

මුල් කාලීන බොහෝ ධර්මදානෙයේ පරිත්‍යාග ගැන නොසලකා දැනු-මෙහෙය කැඳවීම් කිකරුව පිළිගත් නිසා, දහස් ගණන් හැරී ආ බ්‍රිතාන්‍ය ජනයා නැවත පිහිටුවන ලද සුභාරංචියේ ආයිරවාද ණක්ති වින්දේය. ඔවුනු සයෝනයට එකතුවේ ඉදිරියේ එන තීරක කාලය සඳහා සහාව විශාල ලෙස ගක්තිමත් කළහ.

### කර්විලන්ඩ් දේවමාලිගාව

#### ශුද්ධවන්තයන්ගේ පරිත්‍යාග

1832 දෙසැම්බර් 27වෙනිදා, දේවමාලිගාවක් ගොඩනැගීමට ස්වාමීන්ව-හන්සේ දුන් නියෝගය ගැන පළමුවරට දැනගත්හ (බලන්න ඩිස්ගසී 88:119). දේවමාලිගාව ගොඩනැගීම සඳහා 1833 සිට 1836 දක්වා කාලය අතර කර්විලන්ඩ් සහාව මගින් ප්‍රධාන ප්‍රමුඛවයක් දුන්නේය. අවශ්‍ය සේවකයන් සහ මුදල් නොමැතිකමින් ඇද්ධවන්තයන්ට මෙය විශාල අභියෝග රාජියක් ගෙන දුන්නේය. එලිසා ආර. ස්නේට් අනුව, “ල් කාලයේ...ශුද්ධවන්තයන් සිටියේ සුළු ගණනකි, මලුන්ගෙන් බොහෝ දෙනෙක් දුප්පත්ව සිටියහ, එස්ම දෙවියන්වහන්සේ කරාකරමින්,

උන්වහන්සේගේ නාමයෙන් ගෘහයක් ගොඩනැගීය යුතු බවට සහතිකයක් තිබින. උන්වහන්සේ එල්ලිදරව් කලේ ගොඩනැගීම පමණක් නොව එහි දිග පළලද, නියම කළසේක. එසේ නොවූයේ නම්, එම කාලයේ පැවැතුන තත්ත්වය යටතේ එම දේවමාලිගාව ගොඩනැගීම, සැම අකාරයකින්ම, ඉතා අදාළ ප්‍රකාශයක් වීමට ඉඩ තිබින.”<sup>16</sup>

දෙවියන්වහන්සේ අවශ්‍ය උපකාර සහ ප්‍රතිපාදන ලබාදෙන ඇදහිල්ල ඇතිව, අනාගතවක්තා ජේසුස් ස්මේත්, සහ ගුද්ධිවන්තයේ අවශ්‍ය පරිත්‍යාග කිරීම ආරම්භ කළහ. ජේත්න් වැනර දේවමාලිගාව ගොඩනැගීමට අවශ්‍ය වන්කම් ලබාදීමට ස්වාමීන්වහන්සේ සූදානම්කල පුද්ගලයා විය. ඔහු මැතකදී නිවි යෝර්ක්, බෝල්ටන් නගරයෙන් 1834දී හැරී ආ අයෙකු වූ අතර, “රාජී කාලයේදී සිහිනයක් හෝ දැරුණයක් මගින් ඔහුව අවශ්‍ය බවත්, බටහිර පැත්තේ සහාවට ඉක්මණීන් යා යුතු බවටත් ඔහුට දැඩි හැගීමක් ඇතිවුතෙන්ය....”

“මහු කර්වලන්ඩ් නගරයට ලියාවීමේදී, ඔහු ඉක්මණීන්ම සහාවට යා යුතු බවට එම දැඩි හැගීම මගින් ඔහු දැනගත්තේය. අනාගතවක්තවරයා සහ සෞඛ්‍යරන් කිහිපදෙනෙක් යාවිකදා රස්වීමකදී හමුවේ, දේවමාලිගාව ගොඩනාගත ගොවිපලේ උකස බේරුදීමට වත් කම් ඇති සෞඛ්‍යරක් හෝ සෞඛ්‍යරන් කිහිපදෙනෙක් ඔවුන් වෙත එවන ලෙස ස්වාමීන්වහන්සේගෙන් ඉල්ලා තිබුනි.

“ජේත්න් වැනර කට්ටලන්ඩ් නගරයට පැමණි පසුදින,...මුදින් සඳහන් කළ ගොවිපලේ උකස සින්නවීමට යන බව [මහුව] දන්වන ලදී. ඒ විගසම ඔහු බොලර දෙදහසක් අනාගතවක්තවරයාට තයට දී පොලිය සඳහා වන ලියවිල්ලක් ගත්තේය. එම මුදින් ගොවිපළ මුදාගැනීන.”<sup>17</sup>

කර්වලන්ඩ් ගුද්ධිවන්තයන් විසින් දැරු විශිෂ්ටය උත්සාහයන් වනාහි පරිත්‍යාග සහ කාලය කැපකිරීම, දක්ෂතා සහ උපක්‍රම ආදිය ගැන ආදර්-ගයක්. වසර තුනක කාලයක් ඔවුනු ගොඩනැගීල්ල සඳහා වෙහෙසුනහ. මිනිසුන් විසින් සපයන ලද ඉදිකිරීම දක්ෂතා සහ උත්සාහයන්ට බාහිරව, කාන්තාවේ වැඩකරන අයට අශ්‍රුම් සැපයීමට තුළ් කැට රේද ගෙතුහ. පසුව කාමර වෙන්කිරීමට ඔවුනු තිර රේද සකස් කළහ. දේවමාලිගාව විනාශකිරීමට කළ දාමරික තරජන නිසා ඉදිකිරීම ඉතා අසිරු විය. දහවල් වැඩ කළ අය රාජී කාලයේදී දේවමාලිගාව මුර කළහ. නමුත් ගුද්ධිවන්තයන් කාලය සහ සම්පත් අති විශාල ලෙස පරිත්‍යාග කිරීමෙන් පසුව, අවසානයේදී 1836 ගිමහානයේදී දේවමාලිගාව සම්පූර්ණ විය.

## දේවමාලිගාව කැපකිරීම

දේවමාලිගාව සම්පූර්ණවීමත් සමග, ස්වාමීන්වහන්සේ කරවිලන්ඩි ගුද්ධවන්තයන් මත දැරෙන දැකීම සහ දේවදුතයන්ගේ මෙහෙකිරීමද ඇතුළු, බලවත් ආත්මක ආයිරවාද වැශිරවූසේක. ජෝසේ ස්මිත් මෙම කාල පරිවිෂේදය හැඳින්වුයේ, “අපට සංච්ස්තර වර්ෂයක් සහ ප්‍රිතිවීමේ කාලයක”<sup>18</sup> වගයෙනි. බැහැනේල් ටයිලර් මෙසේ සාක්ෂි දැරිය, “සියල්-ලෝම ස්වර්ගය පුරුව රසවිදීමක් අන්වින්දේය....සහස්‍රය ආරම්භවී ඇත්දැයි අපි කළේනා කළමු.”<sup>19</sup>

මෙම ආත්මක වැශිරීමේ උච්චාවස්ථාව දේවමාලිගාව කැපකිරීමේ අවස්ථාව විය. සංඛ්‍යාත්මකව 1,000ක ජනතාවක් 1836 මාර්තු 27වෙනිදා ප්‍රිතිමත් ආකළුපයකින් දේවමාලිගාවට එකතුවූහ. කැපකිරීමේ ජාතික ගිත, “The Spirit of God Like a Fire Is Burning” ගිතිකාවද ඇතුළුව ගායනාකරන ලදී, එය මෙම අවස්ථාව සඳහා විශිෂ්ට බිජිල්ව. ගොල්ඡ්ස් විසින් ලියන ලදී. සකුමෙන්තුව ලබාදීම කළ අතර, සිඩිනි රිග්බන්, ජෝසේ ස්මිත් සහ වෙනත් අය දේශනා ඉදිරිපත් කළහ.

ජෝසේ ස්මිත් කැපකිරීමේ යාචිකාව කියවිය, එය දැන් දහම සහ ගිවිසුමේ 109 වෙනි කොටසේ වාර්තාවේ සිබෙන අතර, එය එලිදරව්වක් මගින් ලබා යුත්තාකි. එයින් ස්වාමීන්වහන්සේ පෙන්තකේස්ත ද්වසේ කළාක් මෙන් ජනතාවට ආයිරවාද කරන ලෙසත්-දේවමාලිගාව උන්වහන්-සේගේ මහිමයෙන් වෙශයෙන් හමන සුළුගක් පරිදුදෙන් පුරවන ලෙසත් ස්වාමීන්වහන්සේට ආයාචනා කරන ලදී. (බලන්න බිසහසි 109:37). එදින සවස අනාගතවක්තාවරයා දේවමාලිගාව තුළදී පූජකවරයේ ගණපූර්ණයේ සාමාජිකයන් හමුව විට මෙම යාචිකාව ඉෂේයු බව බොහෝ දෙනෙක් වාර්තාකර ඇතු.

එලිසා අර්. ස්නේ මෙසේ ලියුවාය: “එම කැපකිරීමේ පූජා විධ නැවත කළ යුතුය. නමුත් එම අනුස්මරණීය දිනයේ ඇතිවූ ස්වර්ධික ප්‍රකාශවීම් කිසිදු මුළුප්‍රා භාජාවකින් විස්තර කළ නොහැකිය. පැමිණ සිටි සියලුදෙනාටම දිව්‍යමය සම්පතාවයේ හැරීමක් අවබෝධවූ අතර, සමහරකට දේවදුතයේ ප්‍රකාශවූහ. හැම හඳවතකම පිරි තිබුන ‘සතට ප්‍රකාශකළ නොහැකි මහිමයෙන් පිරි තිබුනි.’”<sup>20</sup> කැපකිරීමේ යාචිකා-වෙන් පසුව, මුළු සහාවම නැගිට, අත් මිසවා කිහිප වතාවක් හොසන්නා යයි කිහිප වතාවක්.

එක් සතියකට පසුව, 1836 අප්‍රේල් 3වෙනි දින, පසු-දවස්වල ඉතිහා-සයේ වඩාත් වැදගත් සිද්ධින් කිහිපයක් සිදුවිය. එදින දේවමාලිගාව තුළදී,

ස්වාමීන්වහන්සේම ජෝසේ ස්මිත් සහ ඔලිවර ක්විචිරිට ප්‍රකාශවී, උන්වහන්සේ මෙම ගෘහය පිළිගත් බවත් උන්වහන්සේගේ නාමය එහි තිබෙනු ඇති බවත්, එතුමා උන්වහන්සේගේ ජනතාවට දායාවෙන් යුතුව එහිදී ප්‍රකාශවෙන බවත් කිසේක (බලන්න ඩිසහසි 110:7). ඉන්පසුව වෙනත් ග්‍රේෂ්‍ය සහ මිමාන්විත ද්රේශනවලින් මෝසස්, එලායස්, සහ එලිජා ප්‍රකාශවී පූර්ජකවරයේ අමතර යතුරු නැවත පිහිටුවූහ. මෝසස් ඉහුයෙල් එකතුකිරීමේ යතුරු දානය කළේය. එලායස් ජෝසේ සහ ඔලිවරට ආඛාහම්ගේ සූභාර්ථ කාලපරිවිශේදය බාරයුන් අතර, එලියා මුද්‍රාකිරීමේ යතුරු නැවත පිහිටුවූවේය (බලන්න ඩිසහසි 110:11-16). මෙම සියලුම අමතර යතුරු කාලවල අවසාන කාලපරිවිශේදයේදී ස්වාමීන්වහන්සේගේ රාජ්‍යයේ අහිවායිය සඳහා අවශ්‍යව තිබින.

දේවමාලිගාව තුලදී මෙහෙයෙන ලද සම්පූර්ණ පූර්ජකවරයේ ආඕර්වාද කර්වලන්ඩ් කාලය තුලදී එලිදරවිකිරීම හෝ මෙහෙයෙම නොකරන ලදී. මෙම ආඕර්වාද අනාගතවක්තා ජෝසේ ස්මිත් තුළින් සහාවට එලිදරවිකරන ලද්දේ වසර කිහිපයකට පසුව නාඩු දේවමාලිගාව ගොඩනගන කාලය තුලදීය.

### කර්වලන්ඩ් නගරයෙන් නික්මයාම

දේවමාලිගාව ගොඩනැගීමෙන් බොහෝ ආඕර්වාද ගෙන ආ නමුත්, 1837 සහ 1838 වර්ෂවලදී, ඇදහිල්ලෙන් වැටීම සහ හිංසා පිඩාවලින් ඇතිවූ ප්‍රශ්නවලට ගුද්ධවනතයේ මුහුණ යුත්ත. එමගින් කර්වලන්ඩ්වල සහා යුගයේ අවසානය ඉක්මන්විය.

එක්සත් රාජ්‍යය මූල්‍යය අවපාතයකින් පිඩා විදි අතර, එහි ප්‍රතිපලය සහාවත් දැනින. සමහර සාමාජිකයේ වෙළඳ රෑල්ලට සහ ගෙයවීමට හසුවේ කර්වලන්ඩ් ආරක්ෂිත සමාජයේ කඩාවැටීමද ඇතුළව, ආර්ථික කඩාවැටීම සිදුවූ යුතුරු කාලයේදී ආත්මිකව ජ්වත්වූයේ නැත. මෙම මූල්‍යය ආයතන පිහිටුවන ලද්දේ කර්වලනඩ් සහා සාමාජිකයන් කිහිපදෙනෙක මගින් වන අතර, ඒ සම්බන්ධව ඇතිවූ ප්‍රශ්නවලට සමහර සාමාජිකයේ වැරදි සහගත ලෙස ජෝසේ ස්මිත්ට වෙදුනා කළහ.

සංවිධානාත්මක හිංසා පිඩා සහ සාහසික දාමරික ක්‍රියා සිදුවෙන් ප්‍රදේශයේ නිවාස වාසීන්ගෙන් සහ තෙරපා හැර සිටි හෝ ඇදහිල්ලෙන් වැටී තිත්තකමින් සිටි සහාවේ සමාජිකයන්ගෙන්ය.

ගුද්ධවන්තයන්ට සහ මුවන්ගේ නායකයන්ට විරුද්ධව සාහසික ක්‍රියා ඉහළ නැගීමෙන්, කර්වලන්ඩ්හි සිටීම ඔවුන්ට ආරාක්ෂාකාරී නොවින.

අනාගතවක්නාවරයාගේ ජීවිතය බරපතල අනතුරකට පත්ව තිබුනෙන්, ඔහු 1838 ජනවාරියේදී කරවිලන්ඩ් නගරයෙන් ගා වෙස්ටි, මිසුරි නගරයට පලාගියේය. 1838 කාලය තුළදී ඇදහිලිමත් ගුදධෙවන්තයන්ටද පිටව යාමට බලකෙරන. ඔවුහු ඇදහිල්ලේ, කැපවීමේ, සහ පරිත්‍යාගයේ ස්මාරකයක්වූ දෙවියන්වහන්සේ වෙනුවෙන් ගොඩනැගු දේවමාලිගාව අත්හැර ගියහ. ඔවුන්ගේ ජීවිත වල ආදර්ශයෙන්, ඔවුහු දෙවියන්වහන්සේ ආලේප කළ නායකයන්ට දැක්වූ ඇදහිලිමත් කිකරුකම සහ ස්වාමීන්වහන්සේගේ වැඩ කටයුතුවලදී කළ පුද්ගලික පරිත්‍යාගවල ස්ථීර උරුමයක්ද තබා ගියහ.

# මිසුරි නගරයේ සායෝනය පිහිටුවීම

මිසුරියේ සිටි මූල්කාලීන කාලසීමාව

ඇද්ධවන්තයන් කරවිලන්ඩ්, ඔහයියෝ, නගරයේ දෙවියන්වහන්සේගේ රාජ්‍යය ගොඩනැගීමට පරිග්‍රමදරන එම කාලයේදීම, ජැක්සන්, මිසුරියේ සිටි සභාවේ බොහෝ සාමාජිකයෝ, බලවත් දුම්කරනාවලට පාතුවී සිටියහ.

කෝල්ස්විලි, නිවි යෝර්ක්වල වාසයකළ ඇද්ධවන්තයන්ට කරවිලන්ඩ්-වලට එකතුවන ලෙස කැඳවීම ලැබූ විට, මවුහු සිය කැමැත්තෙන්ම මවුන්ගේ නිවාස අත්හැර ගියහ (බලන්න පිටුව 18). 1831 මැයි මැද භාගයේදී මවුන් ඔහයියෝ නගරයට පැමිණි විට, මවුන් වෙනුවෙන් වෙන් කර තිබූ දේශය එහි නැති බව මවුහු දැනගත්හ. අනාගතවක්තා ජේස්ස් ස්මේත් ඇද්ධවන්තයන් පත්ව සිටින මෙම තත්ත්වය ගැන ස්වාමීන්වහන්සේට යාචනය කළේය. මහුට ලැබුන එම්බිදරවකින් මහු සමග සිඩිනි රිග්ඩන්, සහ තවත් වැඩිහිටියන් 28 දෙනෙක් මිසුරියට හරවා ගැනීමේ ද්‍රානමෙහෙයක් යාමට මගපෙන්වීම ලැබුන අතර, කෝල්ස්විලි ඇද්ධවන්තයන්ද මිසුරියට ගමන්කිරීමට ස්වාමීන්වහන්සේ උපදෙස් දුන්සේක (බලන්න ඩිසහසි 54:8). පසු කාලයකදී සයෝනය ලෙස හැඳින්වූ දේශයේ වාසයකිරීමට ගිය මූල්ම ඇද්ධවන්තයයෝ මවුහුය.

කෝල්ස්විලි ගාඛාවේ සභාපතිවරයාඩු, නිවෙල් නසිටි, මහුගේ ජනතාව විගසකින්ම එකතු කළහ. එම්බි කොබර්න් මෙසේ පැවසුවාය, “අපි වඩාත් සත්‍ය ලෙසම වඩා නොද රටක් සෞයමින් යන වන්දනා නඩයක් මෙන් වීමු.”<sup>1</sup> මවුහු වෙල්ස්විලි, ඔහයියෝවලදී, යුතු බොට්ටුවක නැගී, ඔහයියෝ, මිසිසිපි, සහ මිසුරි ගංගා දිගේ, මිසුරි, ජැක්සන් ප්‍රාන්තයට ගමන් කළහ. යුතු බොට්ටුවේ ක්පේෂිත්තා කජාකරමින් “මවුන් බටහිරට රගෙන ගිය වඩාත් සාමකාමී සහ සංස්ක්‍රිත දේශාවකයන් පිරිස මවුන් බව කිවේය: ‘කෙලෙසන කරා නැත, නරක වචන නැත, සුදු සෙල්ලම් නැත, සුරා-පානය නැත.’”<sup>2</sup>

අනාගතවක්තාවරයා සහ අනෙක් සහා නායකයන් ගොඩැලීම මාරුගයක් පාවිච්චි කරමින්, ජැක්සන් ප්‍රාන්තයේ ඔවුන්ට වාසයකිරීම සඳහා ස්ථානයක් කළින්ම සැලසුම්කිරීමට කෝල්ස්විලි ගුද්ධවන්තයන්ට ඉක්මණින්ම යැවුහ. අනාගතවක්තාවරයාගේ කණ්ඩායම 1831 ජූලි 14වනිදා, මිසුර, ඉන්ඩිපෙන්ඩන්ට්ටේ වෙත ලැබූහ. ප්‍රාන්තය දැක්බලාගෙන, යාවිඹාවෙන් දැව්‍යමය මගපෙන්වීම් සෙවීමෙන් පසුව, අනාගතවක්තාවරයා මෙසේ කිවේය: “[ස්වාමීන්වහන්සේ] මා වෙතට ප්‍රකාශ්වී, නියමිත ස්ථානය මා හට සහ අත් අයට නියම කළ අතර, එහි උන්වහන්සේ සැලසුම් කළ රස්කිරීමේ වැඩකටයුතු පටන්ගැනීමට සහ ගුද්ධබූ නගරයක් ගොඩනැගීමෙන්, එය සයෝනය යයි නම්කළ යුතු බවත් කිසේක.”<sup>3</sup>

ගුද්ධවන්තයන්ගේ එකතුවීම සඳහා ස්වාමීන්වහන්සේ අදහස් කමේ මෙම ස්ථානය බව මෙම එක්සිඳුරුවෙන් නම නියම කෙරින, “එසේම උන් ඉන්ඩිපෙන්ඩන් නමින් හැඳින්වෙන ස්ථානය එහි මධ්‍යස්ථානය වන්නේය; දේවමාලිගාවට සුදුසු ස්ථානය උසාවියට තුදුරුව බටහිරව වන්නට ඇති භුමියයි. (බලන්න විසභයී 57:3). මිසුර සහ ඉන්දියානු දේශීමාවට වෙන්-කරන සීමාවේ නගරයට බටහිරන් ඇති සැම බිම කොටසක්ම ගුද්ධවන්-තයන් මිලදී ගත යුතුය (බලන්න විසභයී 57:1-5).

ජෝසේෆ් ස්මිත් සහ සහානායක පාට්‍රීස් විසින් කෝල්ස්විලි ගාඛාව සඳහා ඉන්ඩිපෙන්ඩන්වලට සැතපුම් 12 බටහිරව ඇති කෝ ගම්මානයෙන් ඉඩම් අත්කර ගත්හ. 1831 අගෝස්තු 2වනිදා, ගාඛා සාමාජිකයන්ගේ පැමිණීමෙන් පසුව, වාරිතානුකුල උත්සවයක් පැවැත්වූ අතර, එය සංකේ-තවලින් පිරි තිබින. මිනිසුන් 12 දෙනෙක්, ඉග්‍රායෙල් ගෝතු දොලස තියෝනය කරමින්, අභිත කැපු ඕක් ලි කොටයක් රැගෙන ඔලුවර් කව්චර විසින් සකස්කළ ගලක් මත නරස් අතර එය තැබූහ. එලෙස සයෝනයේ පිහිටුවීමට සංකේතාත්මක පදනමක් දමන ලදී. එම නිහත-මාතී ආරම්භයෙන් ගුද්ධවන්තයේ ඉදිකළ ගොඩනැගීල්ල සහාව සහ පාසල් ගාහයක් ලෙසද පාවිච්චි කෙරින.<sup>4</sup>

රට පසු දින, සොහොයුරන් කිහිපදෙනෙක් ඉන්ඩිපෙන්ඩන්ටේ උසාවි ගාහයට සැපුම් එකහමාරක් බටහිර උස් භුමියකට රස්වූහ. ජෝසේෆ් ස්මිත් අරමුණු කළ දේවමාලිගාව සඳහා කොන් ගලක් තැන්පත්කර එය ස්වා-මීන්වහන්සේට කැප කළේය. සයෝන භුමියේ ප්‍රධාන අංගය ස්වාමීන් වහන්සේගේ ගාහය වන්නේය.<sup>5</sup>

අනාගතවක්තාවරයා කර්විලන්ඩ් නගරයට නැවත පැමිණී අතර, ජැක්-සන් ප්‍රාන්තයේ ගුද්ධවන්තයන්ට භුමියට අවශ්‍ය බිම කොටස් සහානායක

එඩ්වඩ් පාලීමේ ලැබේම ආරම්භවිය. මවුන් ඉතා යුත්පත්ව සිටියෙන්, ගොඩනැගිලි තනන විට අව වැසිවලින් ආරක්ෂාවේමට කුඩාරම්වත් නොති-බනි. මවුන්ට ගොවී උපකරනවල සම්පූර්ණ හියයක් තිබූ බැවින්, ඒවා ලබාගැනීමට සැතපුම් 200කටත් එහා පිහිටි සෙන්ට් ලුවිස් වෙත අශ්ව කරන්න යැවුහ. ගුද්ධවන්තයන්ට ඒවා ලැබූන පසු, මවුනු වගකිරීම සඳහා බිම කෙරීමට පටන් ගත්හ. මහත් විෂ්මයට පත් එම්ලි කොබොන් මෙසේ කිවාය: "ගොන් බාන් හතරක් හෝ පහක් සාරවත් පොලොව හැරීම දැකීම, ඇත්තවගයෙන්ම අමුතු දුරුණයකි. වැටවල් ගැසීම සහ වෙනත් වැඩි දුයුණුකිරීම සාරපකව වේගවත් විය. පවුල් සඳහා නිවාස ගොඩනැ-නීම, කාලය, මුදල් සහ වැඩකිරීම අනුව වේගවත්ව සිදුවිය."<sup>6</sup>

දේශීමා අපහසුකම තොතකාභර, කොළේස්විලි ගුද්ධවන්තයේ ප්‍රිතියෙන් සහ සතුවින් සිටියහ. මවුන් සමග වාසයකළ, පාරලි පී. පූරී, මෙසේ කිවීය:" අපගේ යාචිකදා සහ වෙනත් රස්වීම් තුළින් අප බොහෝ කාලවල් සතුවින් සිටියෙමු. ස්වාමීන්වහන්සේගේ ආත්මය අප මත මෙන්ම කුඩා දරුවන් මත පවා, කෙතරම වැශිරි තිබුනාද යන්, වයස අට, දහය සහ දොලහේ බොහෝ දරුවෝ අපගේ රස්වීම් වලදී සහ අපගේ පවුල් තමස්කාර මෙහෙයන් වලදී කපාකරමින්, යාචිකදාක-රමින් සහ අනාවැකි පවාද කිවෝය. සමාදානයේ සහ සමගියේ ආකල්ප-යක් එහි තිබූ අතර, ප්‍රේමය සහ හොඳ හිත වනාන්තරයේ කුඩා සහාවේ ප්‍රකාශනු අතර, එහි මතකය මගේ භද්ධතට සඳා මිහිරක් විය."<sup>7</sup>

1832 අප්‍රේල් මාසයේ අනාගතවක්තාවරයා සහ සිඩිනි රිග්බන්ගේ දෙවන බැහැදැකීමෙන් ගුද්ධවන්තයේ ආක්රිවානිතවුහ. නායකයේ හසිරම්, ඔහුයියේවල ජෝන් ජෝන්සන්ගේ ගොවිපලේ සිට පැමිණියේ ඉතා වේද-නාකාරී අත්දැකීමක් සම්ගය, මවුනු එහි බයිබලයේ පරිවර්තන කටයුතු කරමින් සිටියහ. සහාවට සතුරු දාම්‍රකයන් රාත්‍රී කාලයේදී ජෝසන් ස්ම්ත්‍රව තිවිසින් පිටතට ඇදුගෙන විත්, ඔහුගේ බෙල්ල මිරිකා, මහුව නිරවස්තුකර, ඔහුගේ ගරිරය තාර සහ පිහාවුවලින් වසා ඇත. සිඩිනි රිග්බන්ව රජ, හිම පොලොව, දිගේ ඔහුගේ කකුලෙන් ඇදුගෙන විත් ඔහුගේ හිසට බරපතල සිරීම් තුවාල සිදු කර ඇත.

දැන්, මවුනු එම ගාරික පහරදීම වලින් මැදි, මවුන්ගේ මිතුරන් අතර සිටිති. ජෝසන්ට "එකම ඇදහිමකින්, සහ එකම බවිතිස්මයක් මගින් එකත්වයකින් එකමුතුවූ සොභායුරන්ගේ පිළිගැනීමක් සහ එකම ස්වා-මින්වහන්සේගේ සහයෝගයට ලැබූනු බවට සහතික විය. විශේෂයෙන්ම, කොළේස්විලි ගාබාව, පැරණි කාලයේ පාවුල් සමග ප්‍රිතිවාක් මෙන්,

ප්‍රිතියට පත්වුන. දෙවියන්වහන්සේගේ ජනතාව සමග ප්‍රිතිවීම යහපත් දෙයකි.”<sup>8</sup>

### ජැක්සන් ප්‍රාන්තයේ හිංසා පිඩා

ස්වාමීන්වහන්සේගේ නියෝගය අනුව යමින්, සහානායක පාරුලිඹ්, ඔහියේ හෝ වෙනත් ප්‍රදේශවලින් පැමිණෙන සිය ගණන් ගුද්ධවන්තයන් සඳහා ජැක්සන් ප්‍රාන්තයෙන් ඉඩම් අක්කර සිය ගණනක් මිලදී ගත්තේය. නායකයේ මෙම සාමාජිකයන් සඳහා ඉන්ඩිපෙන්ඩන්, කෝල්ස්වේලි, විවරය, බිජු, සහ පුරුෂයේ ගාබා මුලින්ම ආරම්භ කළහ. 1833 අවසන් කාලයේදී පිහිටුවන ලද මුළු ගාබා ගණන දහයකි.<sup>9</sup> ගුද්ධවන්තයේ සහාව ආරම්භකිරීමේ තුන් වන සංවත්සරය සැමරීම සඳහා 1833දී බිජු ගංගාව අසලදී සියලු ගාබා එකට හමුවූ විට සමහරවිට 1,000ක පමණ ගුද්ධවන්තයේ පැමිණ සිටියන. නිවෙල් නයිට් මෙම එක්ස්ස්වීම ගැන සඳහන් කරමින් එය සයේනයේ සහ එහි සාමාජිකයන්ගේ ප්‍රථම ස්මරණාත්සවයක්ව බවත්, මවුන් අතර මහා ප්‍රිතිමත් ආකල්පයක් තිබූ බවත් කිවේය. කෙසේවුවද, “ගුද්ධවන්තයන් ප්‍රිතිවන විට, යක්ෂයා පිස්සු වැටී, ඔහුගේ දරුවන්ට සහ සේවකයන්ට මිහු විසින් අම්නාපකරන ලදී.”<sup>10</sup>

අප්‍රේල් මාසය අවසානවීමට පෙර, හිංසා පිඩා ආකල්පයක් ප්‍රකාශවීය. මුල් කාලයේදී, ප්‍රදේශවාසීභු සහා සාමාජිකයන්ට අනතුරු අගවමින්, එපමණ ප්‍රමාණයක් පසු-දවස්වල ගුද්ධවන්තයන් පැමිණීම ගැන මවුන්ගේ අසතුව ප්‍රකාශ කළේ, වන්දයකදී මවුන් ඉක්මණීන්ම මවුන්ට යටපත්කරනු ඇතැයි බියක් පැවති නිසාය. උතුරු ප්‍රාන්තවලින් මුලින් පැමිණ ගුද්ධවන්තයේ සාමාන්‍යයන් කළ වහල් සේවයට විරුද්ධවූහ. එය එකල මිසුර් ප්‍රාන්තයේ නීත්‍යානුකූල දෙයක් විය. මෝර්මන්ගේ පොත ගුද්ධ ලියවිලි ලෙස ගුද්ධවන්තයන්ගේ විස්වාසය නිසාත්, ජැක්සන් ප්‍රාන්තය අවසානයේදී මවුන්ගේ සයේනය වන බවට අයතිවාසිකම් කිමත්, අනාගතවත්තවත්තවයෙකු විසින් මවුන්ට නායකත්වය දෙන නිසාත් මවුහු ඉනා කළබෙලයට පත්වුන. එසේම, මවුන්ට ඉනදියානුවරුන් සමග සම්බන්ධකම් තිබෙන බවට තිබූ වෝදනාවන්, ප්‍රදේශවාසීන්ගේ සැකය වැඩිකිරීමට හේතුවිය.

සමහර අවස්ථාවලදී රහස්‍යගත ව්‍යවස්ථාවක් ලෙස හඳුන්වනු ලදූ, වකුලේඛයක්, විරුද්ධවාදීන් අතර යටා, “මෝර්මන් වසංගතය” මුලිනුප්‍රටා දැමීමට කැමති අයගේ අන්සන් රට ලබාගත්හ. මෙම ද්වේෂ සහගත

හැඟීම 1833 ජූලි 20වෙනි දින උච්චස්පාවට පත්වී, 400කින් යුත් දාමරිකයේ ඔවුන්ගේ උත්සාහයන් සම්බන්ධීකරණය කිරීමට ඉත්බිපෙන්ඩ්න්ට් උසාවී ගාලාව තුළ භමුවුහ. ඉද්ධවන්තයන්ට ජැක්සන් ප්‍රාන්තයෙන් පිටවියාමටත්; ඔවුන්ගේ *The Evening and the Morning Star*, ප්‍රවත්පත මුද්‍රණයකිරීම නැවත්වීමට; සහ අමතර ඉද්ධවන්තයන් ජැක්සන් ප්‍රාන්තයට පැමිණීමට ඉඩ නොදිමටත් ලිඛිත බලපෑම් සහා නායකයන් ඉදිරියේ තබන ලදී. සහා නායකයන් මෙම නීති විරෝධී අවශ්‍යතාවයන්ට එකග නොවන බව දාමරිකයන් දැනුගත් විට, ඔවුහු ප්‍රවත්පත් කාර්ජාලයට පහර දුන්හ, එය කතාවරයාවූ විෂයම් බඩුවේ ගොජ්පේස්ගේ නිවසද විය. ප්‍රභාරකයේ මුද්‍රණයන්ත්‍රය සොරකම්කර, ගොඩනැගිල්ලද කඩා දැමුහ.

### පණන් පොන විනාශවේ

ප්‍රවත්පත් කාර්ජාලයේ මුද්‍රණයවෙමින් තිබූ ඉතා වැදුගත් ව්‍යාපෘතික්වූයේ, අනාගතවක්තා ජෝසේන් ස්මිත් විසින් ලබාගත් එලිදරවිවල ප්‍රථම සංග්‍රහයට පණන් පොතයි. දාමරිකයන් ගොඩනැගිල්ලට පහරදුන් විට, ඔවුහු එකට බැඳ නොත්තු පොත් කොල පාරට විසි කළහ. පසුද්‍රවස්වල ඉද්ධවන්තයන්වූ තරුණ ඉද්ධවන්තයන් දෙදෙනෙක්වූ, මේරි එළිසබේත් රෝලින්ස් සහ ඇයගේ සොහොයුරිය, කුරෝලින්, මෙය දැකී, ඔවුන්ගේම ජීවිතය පරදුවට තබා, ඔවුන්ට හැකි පමණ කොල ආරක්ෂාකරගැනීමට තැන් කළහ. මේරි එළිසබේත් මෙසේ සිහිපත් කළාය:

“[දාමරිකයේ] විභාල කොල කිහිපයක් පිටතට ගෙනවිත්, ‘මෙන්න මෙස්ස්මන් පණත්’ යයි කිහි. මගේ සොහොයුරිය සහ මම වැටක් අයිනේ සිටිමින් ඔවුන් දෙස බලා සිටියෙමු. ඔවුන් පණත් ගැන කි විට ඒවායින් කිහිපයක් ලබාගැනීමට මම නිශ්චිතය කළෙමි. මගේ සොහොයුරිය මා අමතා, මා ඒවා කිසිවක් ගැනීමට ගියහොත් ඇයත් මා සමග එන බව කියා, ‘ඔවුන් ප්‍රාපත මරාවි’” යයි කිවාය. දාමරිකයන් නිවසේ එක් කොනක කාර්ජ බහුලව සිටියැදි, දිව ගිය ගැහැණු ලමයින් දෙදෙනා ඔවුන්ගේ අන් අගනා කොලවලින් පුරවා ගත්හ. ඔවුන් දුටු දාමරිකයේ ලැබුන්ට නවතින ලෙස කිහි. මේරි එළිසබේත් මෙසේ වාර්තා කළාය: “අපි අපට හැකි තරම් වේගයෙන් දිවිවෙමු. ඔවුන් දෙදෙනෙක් අප පස්සේ එළවා ආහ. වැට්ටි සිදුරක් දැකී, අපි එතුළින් විභාල ඉරිගු යායකට ඇතුළේ වූයෙමු. කොල බිම දැමු අපි ඒවා අපගේ ගරීරවලින් වසා ගත්තෙමු. ඉරිගු ගස් අඩි පහක් හයක් පමණ උසට සනව වැඩි

තිබේන. සැහෙන වෙළාවක් අපව සෙඩු මුවුනු, අප සම්පයටම ආවද, අපව සොයා ගන්නේ නැතු.”

මැරවරයන් ගියාට පසු, ගැහැණු ලෙමත් පැරණි ඉස්තාලයකට ගියහ. මෙතැන, මේරි එලිසබෙන් විසින් වාර්තාකර තිබූ ලෙස, “ගෙලප්ස සොහොයුරිය සහ ලමයින් අතු කැලී රගෙන විත් ඒවා අවුමේ පැත්තක අඩුක්කරමින් සිටිනු මුවුනු දුටුවෝය. මා ලග තිබෙන්නේ මොනවාදීයි ඇය ඇසුවාය—මම ඇයට කිවෙමි. ඇය එවිට ඒවා අපගෙන් ගන්-තාය....මුවුනු ඒවා කුඩා පොත් මෙන් එකට බැඳ මට එකක් එවිවාය. එය මට ඉතා උසස් වස්තුවක් විය.”<sup>11</sup>

### සහානායක පාරිභේද තාරුණීම් සහ පිහාවු ගැසීම

දාමරිකයේ රේලුගට සහානායක පාරිභේද සහ වාල්ස් ඇලන්ව අල්ලා ගත්ත. මුවන්ව ඉත්ත්බිපෙන්ඩන්ට් මහජන වතුරගුයට ගෙන ගොස්, මේර්-මන්ගේ පොත ප්‍රතික්ෂේප කිරීමට සහ ප්‍රාන්තයෙන් පිටව යන ලෙස අනු කෙරින. සහානායක පාරිභේද මෙසේ කිවෙය, “ගුද්ධවන්තයන් ලේඛකයේ සැම කාලයකම හිංසා පිඩා වින්ද බව මම මුවන්ව කිවෙමි; කිසිවෙක් අමතාපකිරීම පිණිස කිසිවෙක් මා කර තොමැති බවත්; මුවන් මට හිරිහැර කරතොත්, මුවන් අහිංසක මිනිසෙකුට හිරිහැරකරන බවත්; ක්‍රිස්තුස් වහන්සේගේ නාමයෙන් වේදනා විඳීමට මා කැමති බවත්; නමුත් ප්‍රාන්තයෙන් පිටවී යාමට, එයට කැමැත්ත දීමට මා ආකමැති බවත් මම කිවෙමි.”

මෙම ප්‍රතික්ෂේප කිරීමන් සමගම, මිනිස්සු මුවන්ගේ බාහිර ඇසුම් ගලවා, මුවන්ගේ ගේර තාර සහ පිහාවුවලින් වැසුන. සහානායක පාරිභේද මෙසේ කිවෙය, “මම බොහෝ යටහන්ව මට කළ හිරිහැර දරා සිටියෙමි. එය ජනතාවගේ විෂ්මයට හේතු විය. මට නිහඩව යාමට මුවුනු ඉඩ දුන්ත. බොහෝ දෙනෙක් ඉතා ගොරවනීයට බලා සිටී අතර, මුවන්ගේ හදවත් සහ මා සිතු ලෙස ස්පර්ශයිය. මා ආතමිකව සහ දෙවියන්වහන්-සේගේ ප්‍රේමයෙන් පිරි ඇති බවක් මට දැනුනේ, මට හිංසා පිඩා කරන්නන්ව හෝ වෙනත් කිසිවෙකුට මා තුළ වෙටරයක් නොවූ නිසාය.”<sup>12</sup>

### විග් බිඳු සටන

දාමරිකයේ ජ්‍යේලි 23 වෙනිදා තැවතන් පැමිණියෙන්, මුවන් ජනතාවට හිරිහැර තොකරන්නේ නම් සහා නායකයේ තමන්ම වන්දියක් ලෙස

ඉදිරිපත්වන බව කීහි. නමුත් දාමරිකයෝ මූල්‍ය සහාවටම හිරිහැරකරන බවට තර්ජනය කරමින්, සියලුම පසු-දච්ස්වල ඉදෑධිවන්තයන් ප්‍රාන්තයෙන් පිටවී යන බවට එකගැවීමට සොහොයුරන්ට බලකළහ. දාමරිකයනගේ ක්‍රියාව නීත්‍යානුකූ තොවන බැවින්, සහ එක්සත් ජනදායේ සහ මිසුරි ප්‍රාන්තයේ ව්‍යවස්ථාවට විරැද්‍ය බැවින්ද, සහා නායකයෝ ප්‍රාන්තයේ ආණ්ඩුකාරයාටු, බැනියෙල් බන්ක්ලින්ගේ උපකාර සේවුහ. ඔවුන්ගේ සිවිල් අයිතිවාසිකම් ගැන උපදෙස් යුත් ඔහු නීති උපදෙස් ගැනීමට ඔවුන්ට කිවේය. සඟාව නියෝජනය කිරීමට අලෙක්සැන්ටර් සහ වෙනත් අය යෙදුවූ අතර එම ක්‍රියාව දාමරිකයන් තවත් කෝපකිරීමට සමත්වේය.

අරගල වළක්වා ගැනීමට පසු-දච්ස්වල ඉදෑධිවන්තයන් මුදේ ක්‍රියා කළහ; කෙසේවුවද, සාමාජිකයන්ට පහරදීම සහ දේපළ විනාශකිරීම නිසා අවසානයේදී බිඳු ගංගාව අසල සටනකට මූල පිරිය. දාමරිකයන් දෙදෙනෙක් මරා දැමුනු අතර, ඉදෑධිවන්තයන්ට ඇත්තා බාබර අභිම්විය. ගිලෝල් බිඛල්ට තුන්වරක්ම බවට වෙති තහන ලදී. ඔහුට සාත්ත්‍ය කිරීමට නිවෙල් නයිට් කැදවන ලදී, ප්‍රතිඵ්‍යා ආශ්වර්ශනත් විය, බිඛල් සොහොයුරා මෙසේ කිවේය:

“නිවෙල් නයිට් සොහොයුරා මා වෙතට පැමිණ, මගේ ඇඟේ පැත්තක වාච්චිවිය....මහු මාව ස්පර්ශකිරීමට පෙර ආත්මයාණන් මගේ හිස් මූශ්‍යනේ නවතී සිටීම මට දැනුනෙන්, මා සුවපත්වීමට යන බව මම ක්ෂණයකින් දැනුගත්තෙමි....මා ක්ෂණයකින් නැගිට ලේ තුන්කාලක් හෝ වැඩි ප්‍රමාණයක් සහ උණ්ඩ මගින් මගේ ගිරියට ඇතුළුව රෙදි කැලී තිහිපයක්ද මම පිට කෙළම්. මම ඉන්පසුව ඇදැගෙන පිටතට ගියෙමි....එම මොහොතේ සිට මගෙන් ලේ බිංදුවක්වන් පිට තොවූ අතර, ලේ ගැලීම නිසා මට තිබූ යම් යුත්වලකමක් හැර, මගේ තුවාලයෙන් සුළු වේදනාවක් හෝ අපහසුවක් හෝ ඉන්පසුව මට තොදැනින.”<sup>13</sup>

ආණ්ඩුකාර බන්ක්ලින් මැදිහත් වෙමින් දෙපාර්ශවයම නිරායුධ කරන ලෙස ක්ලෝනල් තොමස් පිවරට උපදෙස් යුත්තෙයි. කෙසේවුවද, කරනල් පිවර දාමරිකයන්ට සහයාගෙ දැක්වීමෙන්, ඉදෑධිවන්තයන්ගේ ආයුධ ගත් ඔහු ඒවා දාමරිකයන්ට යුත්තෙයි. අනාරක්ෂිතවූ ඉදෑධිවන්තයන්ට පහරදී ඔවුන්ගේ නිවාසද විනාශ කෙරින. ඉදෑධිවන්තයන්ට වනාන්තරයේ සැඟැවී සිටීමට සිදුවූ අතර ඔවුහු බරපතල පහරදීම්වලට ලක්වූහ. අවසානයේදී ජනතාවට ඔවුන්ගේ බඩු බාහිරදිය රැගෙන ජැක්සන් ප්‍රාන්තයෙන් පළා යන ලෙස සහා නායකයෝ කීහි.

ක්ලේ ප්‍රාන්තය තුළ ආරක්ෂාව සෙවීම

183දී ගුද්ධිවන්තයන්ගෙන් වැඩි පිරිසක් මිසිසිපි ගංගාව උතුරින් තරණය කොට ක්ලේ ප්‍රාන්තයට ගොස් එහි තාවකාලිකව පිහිට ලැබූහ, පාර්ලි පී. පැටි විස්තරකළ ලෙස:

”වෙරලේ වරාය දෙපැන්තම මිනිසුන්ගෙන් කාන්තාවන් සහ ලුම්න්-ගෙන් පේලි සැදීම ආරම්භ විය; බඩු බාහිරාදිය, කරත්ත, පෙවිටි, ආහාර දුව්‍ය යනාදියද විය,, වරායේ නිරන්තරයෙන්ම වැඩි අධිකවිය; රාජිය නැවතන් අපව පුළුන් ඇට වැනි හිම පොලොවක වසා ගත් අතර, එය කළවුරක රස්වීමක් ලෙස පෙනුනි. හැම අතකම සිය ගණන් ජනතාව සිටියහ, සමහරු කුඩාරම තුළද, සමහරු ගිනි මැල වටාද, සිටියදී වර්ෂාව අධික ලෙස ඇතිවිය. ස්වාමී පුරුෂයන් මුවන්ගේ භාර්යාවන් ගැනීද, භාර්යාවන් මුවන්ගේ ස්වාමී පුරුෂයන් ගැන විමසුහ; දෙමාලියන් ලමයින්වද, ලමයින් දෙමාලියන්වද සෙවූහ. සමගුන්ට මුවන්ගේ පවුල්, ගාහ භාණ්ඩ සහ යම් ආහාර දුව්‍යද සමග ගැලී යාමේ භාග්‍ය තිබින; අන් අය මුවන්ගේ මිතුරන්ගේ ඉරණම ගැන නොදැන සිටි අතර මුවන්ගේ සියලුම බඩු අමිමිකර ගත්හ. එම ද්රේශනය...අපට හිංසාකළ සහ අන්ධ සහ අඳුන සමාජය හැර, පොලොවේ මිනැම පුද්ගලයෙ-කුගේ හදවත උණුකරවන සුළුය.”<sup>14</sup>

ඡැකීසන් ප්‍රාන්තයේ සයෝනය සහ මුවන්ගේ දෙවියන්වහන්සේට දේවමාලිගාවක් ගොඩනැගීමේ අවස්ථාව මෙසේ තාවකාලිකව ගුද්ධිවන්-තයන්ගෙන් බලෙන් පැහැර ගන්නා ලදී, 1200ක් පමණ ගුද්ධිවන්තයේ දැන් ක්ලේ ප්‍රාන්තයේ ගංගාව අසල කරදරකාරී ශිත සාතුවෙන් ගැලීම සඳහා අවශ්‍ය දෙය කළහ. සමහරු කරත්ත පෙට්ටිවල, කුඩාරම්වල හෝ කුළුකරයේ වළවල් වල පිළිසරණ ලැබූහ. අන් අය අත්හැර දැමු ගෙවල් වල සිටියහ. තිවෙල් තයිට ශිත සාතුවේදී ඉන්දියානු කුඩාරමක ජීවත්විය.

ගුද්ධිවන්තයන් විසින් ක්ලේ ප්‍රාන්තයේ ඉදිකළ ප්‍රථම ගොඩනැගිල්ල වූයේ තමස්කාර කිරීම සඳහා කොටවලින් තැනු කුඩා ගෘහයකි. මෙහිදී මුවහු ”දුෂ්ච සතුරන්ගෙන් මුවන්ව බෙරාගැනීම ගැන සර්වබලධාරී දෙවි-යන්වහන්සේට ස්තූතිය පුද්තිරීමට අමතක නොකළ අතර, අනාගතයේදී උන්වහන්සේගේ ආරක්ෂාවද සෙවූහ—ශ්‍රීලංකාව මුළුකර, මුවන්ට ජ්වත්වීමට යමක් මුවන් අතරින් සෞයා ගැනීමටත් උපකාරකරන ලෙස ඉල්ලුහ.”<sup>15</sup>

## සයෝන කදුවුරේ හිංසා පිඩි

3වෙනි පරිවිෂේෂයේ සාකච්ඡාවූ පරිදි, ජැක්සන් ප්‍රාන්තයේ තම නිවා-සවලින් එලවා දැමු ගුද්ධවන්තයන්ට උපකාර පිණිස කරවිලන්ඩ් සිට මිපුර දක්වා පෙළපාලි යැමට මිනිසුන් කණ්ඩායමක් එකතුකිරීමට ස්වා-මින්වහන්සේ ජේසග් ස්මිත්ට නියෝග කළසේක. සයෝන කදුවුර 1834 ජූනි අග භාගයේදී නැගෙනහිර මිපුර, ක්සේල් ප්‍රාන්තයට, ලගාවූ විට, මිපුර ජාතික 300ක දාමරිකයන් පිරිසක් ඔවුන්ට විනාශකිරීමේ අදහසින්— ඔවුන්ට හමුවීමට පිටතට පැමිණියහ. අනාගතවක්තාවරයාගේ උපදෙස් අනුව සොහොයුරේ කුඩා සහ ලොකු දේවර ගංගාවල සංධිස්ථානයේ කදුවුරු ඉදි කළහ.

දාමරිකයේ කාල තුවක්කුවලින් පහරදීමට පටන්ගත් නමුත්, ස්වාමීන්-හන්සේ ගුද්ධවන්තයන්ගේ සටන සටන් කළසේක. වළාකුල ක්ෂණයකින් අහසේ එකතුවීමට පටන්ගත්තේය. අනාගතවක්තාවරයා සිද්ධිය මෙසේ විස්තරකළේය: “වර්ෂාව සහ ගල් වර්ෂාව ආරම්භ විය....තද සුළුග අති මහත්විය; සුළුග සහ වර්ෂාව, ගල් වර්ෂාව සහ ගරවීම් විශාල කේපය-කින් ඔවුන්ට ගැසීය. ඔවුහු ඉක්මණීන්ම අධේර්යයට පත්වුහ, ඔවුන් සැලසුම් කළ ‘ජේ ස්මිත් සහ ඔහුගේ හමුදාව’ මැරිමට ගත් සියලු ප්‍රයත්තයන් නිශ්චුව විය....තද සුළුග නවතින තුරු ඔවුහු කරත්ත යටත සහ ගස් බෙනවලට බඩ ගා ගියහ, කුඩා මධුවලට රිංගුහ., ඔවුන්ගේ පනොරාම්, තුවක්කු තෙම් ගියේය.” මූල රාත්‍රියේම සුළුග සහ වැඩි පොද වලට හසුවීමෙන් පසුව, “මෙම ‘බලාපොරාන්තුව අත්හැර,’ ‘පසු-බැස්,’ ඉන්ඩ්පෙන්ඩන්ට් බලා ගොස්, දාමරිකයන්ගේ ප්‍රධාන කණ්ඩායමට එක්වුහ. යෙහොවාවහන්සේ සටන්කරන විට ඔවුන් එහි නොසිටීම වඩා භාද බව...සම්පූර්ණයන්ම ඒන්තුත්තන්.... දෙවියන්වහන්සේගේ සේවක-යන් සතුරන්ගේ විනාශයෙන් ආරක්ෂාකිරීම සඳහා උන්න්වහන්සේ සටන්-කරන විට, පළිගැනීමේ තියමය ඉවත්ව ගිය බව පෙනීමට තිබේ.”<sup>16</sup>

දාමරික හමුදාව ගුද්ධවන්තයන්ට මුහුණීමත්, ඔවුන්ට උපකාර කිරීමට ආණ්ඩුකාර බින්ක්ලින් දුන් පොරාන්දු කඩාදමන බව පැහැදිලිව පෙනීමට තිබුන විට, අනාගතවක්තාවරයා ස්වාමීන් වහන්සේගෙන් උපදෙස් පතා යාවිකදා කළේය. සයෝනය මූදාගැනීම සඳහා තිබූ කොන්දේසි වැරදි බව ස්වාමීන්වහන්සේ ඔහුට තිසේක. සයෝනය ගොඩනැගීම සඳහා සුදානම්-වීමට ගුද්ධවන්තයන්ට ඔවුන්ගේ පුද්ගලික ජ්විතයේ කළ යුතු බොහෝ දේවල් තිබේ. ඔවුන් බොහෝ දෙනොක් ස්වාමීන්වහන්සේ අපේක්ෂාකරන දේවල්වලට කිකරුවීමට තවමත් ඉගෙනගෙන තිබුනේ නැත. සෙලෙස්ටියල්

රාජ්‍යයේ නීතියේ මූලධර්ම මත මිස සයෝනය ගොඩනැගිය නොහැකිය. එසේ නැතිව සයෝනය උන්වහන්සේ වෙතට ලබාගැනීමට නොහැකිය. උන්වහන්සේගේ ජනතාව කිකරුකම ඉගෙනගන්නා තුරු, අවශ්‍ය නම් ඔවුන් වේදනාවින්ද දේවල් තුළින්ම, ඔවුන්ව හික්මිය යුතුය (බලන්න ඩිසහසි 105:5-6).

සයෝන කළවුර මුද්‍රා අරමුණක් ලුපුබැඳ නොහිය යුතුයි ස්වාමීන්වහන්සේ උපදෙස් යුන්සේක, උන්වහන්සේගේ ජනතාවගේ පාපවල ප්‍රතිඵල තුළින්, උන්වහන්සේගේ අවශ්‍යතාවය එකුමාගේ වැඩිහිටියන් සයෝනය මුද්‍රාගැනීම සඳහා මද කාලයක් බලාසිටිය යුතු බවය. ඔවුන් ඔවුන්වම සූදානම් කරගත් විට, උන්වහන්සේගේ ජනතාවට වඩාත් සම්පූර්ණ ලෙස ඉගැන්විය හැකිය (බලන්න ඩිසහසි 105:9-10). සයෝන කළවුරේ සොහොපුරන්ව ගෞරවනීය ලෙස මුද්‍රාහැර, අනාගතවක්තාවරයා කරවිලන්ව බලා නැවත පැමිණියේය

### සහා මූලස්ථානය ගා වෙස්විවාල

මිසුරයේ සිටි බොහෝ ගුද්ධවන්තයෝ, ඔවුන්ට ජැක්සන් ප්‍රාන්තයට යාමට හැකිවන තුරු එහි නැවති සිටින බවට එම වැසියන්ට ඔවුන් පොරෝන්දුවූ බව මතක්රන තුරු, 1836 දක්වා ක්ගේ ප්‍රාන්තයේ දිගටම සිටියන. මෙය දැන් කළ නොහැකි බව පෙනුන නිසා, පොරෝන්දුවූ පරිදි ඔවුන්ට පිටවීමට කියන ලදී. නීත්‍යානුකූලව ගුද්ධවන්තයන් රට කිකරුවිය යුතු නැති නමුත්, ආරවුලක් ඇතිකිරීම වෙනුවට, ඔවුහු නැවත වරක් පිටන්ව ගියන. රාජ්‍ය නීති අංශයේ සිටි ඔවුන්ගේ මිතුරාවූ ඇලෙක්සැන්චර් බිඛිලිව. බොනිජැන්ගේ උත්සාහයන් තුළින්, 1836 දෙසැම්බර මසදී, රේ ප්‍රාන්තය තුළ ක්ලැබිවෙල් සහ ඩේවිස් නම් අලත් ප්‍රාන්ත දෙකක් ඇති කෙරින. ක්ලැබිවෙල් ප්‍රාන්ත ආසනයේම, සැතුපුම් 60ක් පමණ උතුරු දෙසින්වූ, ගා වෙස්විහි ඔවුන්ගේම ගමක් පිහිටුවීමට ගුද්ධවන්තයන්ට අවසර ලැබින. ප්‍රාන්තයේ ප්‍රධාන නිලධාරීන් පසු-දවස්වල ගුද්ධවන්තයන්ට අතර, මෙයින් ගුද්ධවන්තයන්ගේ හිසා පිඩා අවසන් වන බව බොහෝ ජනයා බලාපොරාත්තුවූහ.

කරවිලන්ව, ඔහයියෝ, සිට අසිරු ගමනකින් පසුව, අනාගතවක්තා ජේස්සන් ස්මිත් 1838 මාර්තු මස ගා වෙස්ටි, මිසුරයට පැමිණ, සහා මූලස්ථානය එහි පිහිටුවිය. මාර්තු මාසයේදී ඔහු උතුරු ඩේවිස් ප්‍රාන්තයට ගොස්, ගුණ්ඩ් ගංගාව බැලීමට ගිය විටදී, එම පුද්ගල ඇඟම්-ගන්ඩ්-අහමන් මිටියාවත ලෙස අනාවැකි අනුව හැඳුනා ගත් අතර

එය ඇඟම් තම ජනතාව බැහැදුකීමට එන ස්ථානය විය (බලන්න විසභසි 116:1).<sup>17</sup> ඇඟම්-ඩන්ඩ්-අහමන් බේවිස් ප්‍රාන්තයේ ඉද්ධවන්තයන්ගේ ප්‍රධාන ගම්මානය බවට පත්විය. 1838 ජූලි 4වෙනිදා ගා වෙස්ටිහි දේව-මාලිගාවකට කොන් ගල් කැප කළ අතර, අවසානයේදී තම සතුරන්-ගෙන් තමන්ට විරාමයක් ලැබුන බවට හැඳිමක් ඉද්ධවන්තයන්ට ඇති-වීමට පටන්ගත්තේය.

### කෘෂි ගංගාවේ සටන

කෙසේහෝ හිංසා පීඩා නැවතන් ඉක්මණීන්ම ආරම්භවිය. 1838 අගෝස්තු 6වෙනිදා, බේවිස් ප්‍රාන්තයේ ගැලටින් ජන්ද මධ්‍යස්ථානයේ සිටි දාමරිකයන් 100ක පිරිසක් ඉද්ධවන්තයන්ට ඔවුන්ගේ ජන්දය දැමීමට ඉඩ නොදුන්හ. මෙය කෝලාභලයක්වී, එයින් මිනිසුන් කිහිපදෙනෙක්ම තුවාලවුහ. දමරිකයන් විසින් කැඩිවෙල් සහ බේවිස් වල ඇති කළ වර්ධනයවන කැළඹිලි නිසා ආණ්ඩුකාර ලිල්බරන් බිඛිලිව. බොස්ට් රාජ්‍ය භමුදාව යෙදුවීමට සිදුවිය.

ක්‍රිත්‍යාන් සැමුවෙල් බිඛිලිවී. බොගාට්, එක් භමුදා නිළධාරියෙක්, සැබැ ලෙසම දාමරිකයන් සමග සම්පාදනයක් පැවැත්වීය. අරගලයක් පටන්ගැනීමට සිතා මහු පසු-දවස්වල ඉද්ධවන්තයන් තුන් දෙනෙක් පැහැරගෙන ගොස් උතුරු රේ ප්‍රාන්තයේ කෘෂි රිවර කැඳවුරේ තබාගැ-නීමට තීරණය කළේය. පසු-දවස්වල ඉද්ධවන්තයන්ගේ හට කණ්ඩායමක් මෙම මිනිසුන්ව ගලවාගැනීම සඳහා යැවුනු අතර, 1838 ඔක්තෝබර් 25වෙනි දින දරුණු සටනක් ඇවිලි ගියේය. කණ්ඩායම මෙහෙයවු ප්‍රේරි-තවරුන් දොලාස්දෙනාගෙන් එක් අයෙක්ටු, ක්‍රිත්‍යාන් බේවිඩ් බිඛිලිව. පැටරන්, සටනේදී තුවාල ලැබූ අය අතර විය. බේවිඩ්ගේ බිරිදුවූ, ගොඩ ඇත්න්. පැටරන්, ජෝසේෆ් සහ හයිරම් ස්මිත්; සහ හිබර සී. කිම්බල් මහු මියයාමට පෙර මහු සමග සිටීමට ගා වෙස්ටි සිට පැමිණ සිටියහ.

බේවිඩ් පැටරන් ගැන හිබර මෙසේ කිවේය: “ක්ලින් මහුට ඉතා වටිනාකමක් තිබූ සුභාරාම් මූලධර්ම, මහු මිය යන අවස්ථාවේදී, මහුව දරා සිටිමින් සහයෝගයදී සැනසීම දුන්නේය. එය මරණයේ කුටුව සහ බ්‍රිතාන්තාරකර දැමිය.” මියයමින් සිටි මිනිසා ඇද ලග සිටි අයට උද්යෝගයෙන් සිට පසුව ඇදහිල්ලෙන් වැවුනු ඉද්ධවන්තයන් කිහිපදෙනෙක් ගැන මෙසේ කිවේය, “‘අහෝ, මෙහු සිටින්නේ’ මගේ තත්ත්වයේය! මන්ද මා ඇහිල්ල තැබූ බව මට හැගෙයි.’” රළුගට මහු ගොඩ ඇත් අමතා මෙසේ කිවේය, “‘මිඛ වෙනත් කුමන දෙයක් කළත්, අහෝ

අදහිල්ල ප්‍රතික්ෂේප තොකරන්න.”” මියයාමට මොහොතකට පෙර ඔහු යාවිසුදා කළේය, “‘පියාණනි, දේශීස් ක්‍රිස්තූස්වහන්සේගේ නාමයෙන් මා ඔබවහන්සේගෙන් ඉල්ලා සිටිමි, මාගේ ආත්මය ඔබවහන්සේ මුදාහැර, එය ඔබවහන්සේ වෙතට ලබාගනිත්වා.”” ඉන්පසුව ඔහු වටා සිටින අයට ඔහු ආයාවනා කළේය, “‘සෞහොයුරෝනි, ඔබලා ඔබගේ ඇදහිල්ල තුළින් මා දරා සිටි නමුත්, මා අත් හැර, මට යන්න දෙන්න, මම ඔබට කන්-නලවි කරමි.’” කිමිලල් සෞහොයුරා මෙසේ කිවේය, “අපි ඒ අනුව ඔහුව දෙවියන්වහන්සේට බාර කෙලමු. ඉක්මණින්ම ඔහු අවසන් ඩුස්ම පිටකර, කෙදිරියකින් තොරව, දේශීස්වහන්සේ තුළ සැතපුනේය.”<sup>18</sup>

කජිතාන් බොගාටිගේ කණ්ඩායම ක්‍රියාකර තිබෙන්නේ රාජ්‍ය හමුදා-වක් මෙන් තොට දාමරිකයන් ලෙසය. එසේවුවද, කෑක් ගංගාවේ අසල සටනින් හමුදා මිනිසුන්ගේ මරණ, සහ වෙනත් වාර්තාද ආණ්ඩුකාර ලිල්බර්න් බැඩිලිවි. බොග්ස් විසින් ඔහුගේ අපකිර්තිමත් “සහමුලින්ම විනා-ගකිරීමේ” නියමය නිර්මානයකිරීමට යොදා ගැනීන. 1838 ඔක්තෝබර් 27 දාතම දරණ, එම ආදාවේ, කොටසක මෙසේ දැක්වේ, “මෝර්මන්වරු සතුරන් ලෙස සැලකිය යුතුය, තවද මහජන සාමය සඳහා අවශ්‍ය නම් සහමුලින්ම වැනකීම හෝ ප්‍රාත්තයෙන් එළවාදුමිය යුතුය—මන්ද ඔවුන්ගේ සාහසික ක්‍රියා විස්තරකිරීම් අහිබවා යයි.”<sup>19</sup> ආණ්ඩුකාරයාගේ නියමය ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා හමුදා නිලදාරයෙක් පත්කෙරින.

### හෝන්ගේ මෝලේ සමුලසාතනය

සහමුලින්ම විනාශකිරීමේ නියමය නිකුත්කර දින තුනකින් පසුව, 1838 ඔක්තෝබර් 30 වෙනිදා, 200ක පමණ මිනිසුන් පිරිසක්, ක්ලැබ්වෙල් ප්‍රාත්තයේ, සෝල් ක්‍රික් පිහිටි හෝන්ස් මෝලේ ගුද්ධවන්තයන්ගේ කුඩා ජනාචාසයකට හඳුසි පහරදීමක් සැලසුම් කළහ. සටන්කරුවේ, දුෂ්කී අදහසකින්, බෛරියාමට කුමති අය කමිහලට දිව යන ලෙස කැළසා කිවේය. ඉන්සුව ඔවුනු ගොඩනැගිල්ල වටා මුරට සිටිමින්, එයට වෙඩි තබා, එහි සිටින හැම කෙනෙක්ම මියගොස් ඇතැයි ඔවුන් සිතන තුරු එහි සිටියහ. පැන යාමට තැන්කළ අයට ඔවුනු වෙඩි තැබුහ. සම්පූර්ණ-යෙන්ම, මිනිසුන් සහ පිරිමි ලමුන් 17 දෙනෙක් මියගිය අතර, 15ක් තුවාල ලැබූහ.

සමුල සාතනයෙන් පසුව, අමන්දා ස්මිත් කමිහලට ගිය විට, ඇගේ ස්වාමී පුරුෂයාවූ වොරන්, ඇගේ පුතුයෙක්වූ, සාදියස්, මියගොස් සිටිනු ඇය යුතුවාය. සංහාරය අතර බරපතල ලෙස තුවාල ලැබූ අයගේ කුඩා

පුතු ඇල්මා හමුවීමෙන් ඇය මහත් සතුවට පත්වාය. පිපිරීමෙන් ඔහුගේ උකුල පිපිරී ගොස් තිබින. මිනිසුන් බොහෝ දෙනෙක් මියගොස් හෝ කුවාල් සිටියෙන් අමත්දා දණහසා ස්වාමීන්වහන්සේගෙන් උදව් ඉල්ලිය.

“අහෝ මාගේ ස්වරුගික පියාණන්වහන්ස, මම කැගසම්, මම කුමක් කරමිද? මගේ යුත්පත් කුවාලවූ දරුවා ඔබ වහන්සේට පෙනේ, මගේ නොදැනුවන්කමද ඔබවහන්සේ දනිති, අහෝ ස්වරුගික පියාණන් වහන්ස කරන දෙය මට පෙන්වා දෙනස්ක්වට!” ඇයට “කටහඩක් මගින් මගපෙන්වමින්,” අභ්‍යවිත් දාවනයක් සාදා කුවාලය පිරිසුදුකරන ලෙස උපදෙස් ලැබූ බව ඇය කිවාය. රළුග දවසේ ඇය බෝල්සම බෝතලයක් කුවාලයට හැළුවාය.

අමත්දා සිය පුතු අමතා, “‘ඇල්මා, මගේ දරුව,...ස්වාමීන්වහන්සේ ඔබගේ උකුල සඳහු බව ඔබට විශ්වාසද?’ යයි ඇසුවාය

“‘මච්, අම්මා.’

“‘හොඳයි, ඔබගේ උකුල වෙනුවට යමක් ස්වාමීන්වහන්සේ එහි සාදනු ඇතේ, උන්වහන්සේට හැකි බව ඔබ ට විශ්වාසද ඇල්මා?’

“‘ස්වාමීන්වහන්සේට හැකි යයි ඔබ සිතනවාද, අම්මා?’ සුරතල් ලෙස දරුවා ඇසුවේවිය

“‘මච්, මගේ පුතා, ඇය පිළිතුරු යුත්තාය,’ එතුමා ඒ සියල්ල මට දර්ගනයකින් පෙන්වුසේක.’

“ඉන්පසුව මා ඔහුට මුතින් අතට පහසුවෙන් දිගාකර: ‘දැන් ඔබ මේ අන්දමට දිගාවී සිටින්ත, ස්වාමීන්වහන්සේ ඔබට උකුලක් සාදා දෙනු ඇතේ.’

“එතිසා ඇල්මා ඔහුට සම්පූර්ණ සුවය ලැබෙන කුරු, සති පහක්ම මුතින් අතට සිටියෙය—නැමෙන සුළු අස්ථියක් නැතිවිධිය සංධිය සහ කෙවතිය වෙනුවට වැඩි තිබින.”<sup>20</sup>

අමත්දා සහ අන් අයට මුවන්ගේ ආදරණීය අයගේ භුමදානයකිරීමේ භයානක ක්‍රියාව බලා සිටිමට සිදුවාය. බ්‍රිගම් යන්ගේ සොහොයුරාවූ ජෝසේෆ් යන්ගේද ඇතුළු ගක්තිමත් අය පමණක් එහි නතරව සිටියන. මන්ද දාමරිකයන් නැවත පැමිණෙකැයි මුවන් බිඟා සිටි නිසා, වාරිතානුකුල වළවල් හැරීමට කාලයක් නොතිබින. ජලය නැති ලිඳක් විශාල වලක් ලෙස යොදා ගෙන ඒ කුලට මාත ගරීර දමන ලදී. ජෝසේෆ් යන්ගේ කුඩා සරිදියස් මිසවාගෙන ඒමට උදව්කුල තමුත්, “තම පිරිම් ලමයා ඒ සහානක වළ කුලට දැමීමට ඔහුට නොහැකි” බව කිවේය. මුවන් මිසුරියට එන විට ඔහු එම “සිත් ගත් පැවා” සමග සෙල්ලිමිකර තිබෙන අතර, ජෝසේෆ්ගේ



ලිබර්ට් සිරගෙදර සිරගතව සිටියදී, අනාගතවක්තා පෝසිල් ස්මීන් වේදනා විදින ගුද්ධිවන්තයන් වෙනුවෙන් ස්වාමීන්වහන්සේට ආයාචනකර ලැබූ මගපෙන්වීම් සහ සහනය දැන් දම සහ ගිවිසුමේ 121, 122, සහ 123 වෙනි කොටසේ වාර්තාකර ඇත.

“ස්වභාවය එතරම් මුදුවු” බැවින් ඔහුට එය කිරීමට නොහැකි විය. අමන්දා සාදුයස්ව රේදුක මතා, පසු දිනයේදී ඇය තවත් පුත්‍රයෙකුව්, වීලාබි සමග පැමිණ ගරිරය ලිදට දැමුවාය. එම හයානක ද්රේගනය වසාදැමීමට කුණු සහ තණ ලිදට දමන ලදී.<sup>21</sup>

ඇඩම්-ඩින්ඩ්-අහමන්නිදී 20 වියැනි බෙන්ජමින් එග්. ජෝන්සන්, ඒ භා සමාන ඉරණමකට ලක්ව, ඔහුට වෙඩිතැබීමට තීරණයකර සිටි මිසුරි ජාතිකයෙකුගේ හස්තයෙන් ගැලුවනි. බෙන්ජමින්ට සිරගතකර දවස් අටක් දැඩි ශිනලේ කළුවරේ එම්මහනක ආරක්ෂා ඇතිව තබන ලදී. ඔහු ලි කොටයක් මත හිදගෙන සිටියදී, තපුරු මිනිසේක් තුවක්කුවක් අතැතිව ඔහු ලගට පැමිණ, “නුම දැන්ම මෝර්මන් ආගම අත්හැරපන්, නැතිනම් මා නුමිට වෙඩිතියනවා” යයි කිවේය. බෙන්ජමින් ස්පීරවම ප්‍රතික්ෂේප කළේය. ඒ සමගම තපුරු මිනිසා තිතාමතාම ඔහු වෙත මානා කොකා ඇද්දේය. උණ්ඩය පිට නොවුනි. මහ හඩින් ගාපකළ මිනිසා, එම

තුවක්කුව ඔහු "20 වසරක් පාවිචිකල බවත්, කිසි දිනක වෙඩි පිට නොවීමක් කළින් සිදු නොවුන බවත්" කිවේය. ඔහු අගුල පරික්ෂාකර, ආපුයිට නැවතත් උණ්ඩ දීමා එය මානා කොකා ඇදුම්දේය—සාර්ථක නොවුනි.

එම ආකාරයටම ඔහු තුන් වෙති වතාවටත් උත්සාහ කළ නමුත්, ප්‍රතිපලය එයම විය. ඒ අසල සිටි කෙනෙක්" තුවක්කුව මදක් ඉදෑධ කරන්න" එවිට "නුම්‍ර ස්ථිරවම මෙම අධමයාව මරා දැමීමට පුළුවනි" යයි කිවේය. එනිසා භතරවෙති සහ අවසාන වතාවට මිනිමරුවා, අංත් උණ්ඩ යොදා සූදානම්විය. මේ වතාවේ තුවක්කුව පිළිරිගොස් ඒ ප්‍රයෝගාකාරය මරා දමන ලදී. එක් මිසුරි ජාතිකයෙකු මෙසේ කියනු ඇසිනි, "නුම් ඔය මිනිසා මැරීමට උත්සාහ නොකළ යුතුයි."<sup>22</sup>

### අනාගතවක්තාවරයාව සිරගෙයක සිරකිරීම

හෝන්ස් මෝලේ සමුලසාතනයෙන් වික දිනකට පසු, අනාගතවක්තා ජේස්සා ස්මේන් සහ අනෙක් නායකයන්ව රාජ්‍ය හමුදාව විසින් සිරකරන ලදී. යුධාධිකරණ- විනිශ්චයක් පවත්වනු ලැබේ, අනාගතවක්තාවරයා සහ ඔහුගේ සහායකයන්ව රට පසුදින වෙඩි කණ්ඩායමක් විසින් ගා වෙස්ටි නගර වතුරුගුයේදී වෙඩි තබා මරාදමන ලෙස නියම කෙරින. කෙසේවුවද, හමුදා ප්‍රධානියා වන ඇලෙක්සින්ඩ්ර බඩිලිවි. බොනිගාන් වෙඩිතැබීම කියාත්මක කිරීම ප්‍රතික්ෂේපකර, එම තීරණය "දරුණු- මිනිමැරීමක්" ලෙස හැඳින්වේය. හමුදාවට එම නියෝගය ඔහු හමුදා ප්‍රධානියාට අනතුරු ඇගැනු ඔහු, ඔහු මෙම මිනිසුන් මරා දැමීමට උත්සාහ කළ හොත්, "මිත මෙයට වගකිව යුතු බවට මම ඔබව පොලොවේ අධිකරණයක් තුළට ගෙන යම්, දෙවියන්වහන්සේ මට උදාවිකරනසේක" <sup>23</sup> යයි කිවේය.

අනාගතවක්තාවරයා සහ අනෙක් අයට ප්‍රථමයෙන් ඉන්ඩ්බිලෙන්ඩ්න්ට් නගරයට ගෙන ගොස්, රේ ප්‍රාන්තයේ රිවිමන්ඩ් වෙත යැඹු අතර, එහිදී නැඩු විභාගය දක්වා සිරගත කෙරින. පාර්ලි පී. ප්‍රාග්ට අනාගතවක්තාවරයා සමග සිටි අයගෙන් කෙනෙකි. ඔහු කි පරිදි එක් සැන්දැවක ආරක්ෂ-කයෝ සිරකරුවන්ව නින්දා සහගතව, පසු-ද්වස්වල ඉදෑධවන්තයන් අතර සිදුවූ දුපනයකිරීම, මිනිමැරීම සහ සොරකම් යනාදී මුළුන්ගේ ක්‍රියා ගැන කිහි. ඔහු ලග සිටි අනාගතවක්තාවරයා අවධිව සිටි බව ඔහු දැන සිටි බවත්, ජේසා හඳුසියේම කෙලින් සිටිගනිමින් මහත් බලයකින් ආරක්ෂ-කයන්ට තරවුට කළ බවටත් මෙසේ වාර්තා කළේය:

"නිහඩවෙනු, එපා කරපු ජරා යක්ෂයෙනි, යෝසුස් සුෂ්ත්‍රස්වහන්-සේගේ නාමයෙන් මම නුඩිලාට තරවුටකරමි, නිහඩවීමට මම නුඩිලාට

නියෝග කරමි; එවන් ජරා කඩා ඇසීමට මම තව මිනින්තුවක් වන් ජ්‍යෙන් නොවෙමි. එවැනි කඩා නවත්වාපල්ලා, නැත්තම් නුඩා හෝ මම හෝ මැරෙන්ට ඉඩ ඇත මේ මොහොන්ම!

“මහු කඩාව නැවැත්විය. මහු විශාල තේජසකින් කෙළින් සිට ගත්-තේය. දම්වැල් සහිතව ආයුධයක් නොතිබින; සංසුන්ව, නිශ්චලව සහ දේවලුතයෙක් ලෙස උතුම්ව ඔහු වෙවිලන ආරක්ෂකයන් දෙස බැලිය. ඔවුන්ගේ ආයුධ පහත්කරගෙන හෝ බිම දමා තිබුනි; ඔවුන් දණජිස් එකට වැදින. මහු අයිතකට ගුලිවෙමින් හෝ නැගිටිමට තැන්කරමින්, කමාව ඉල්ලමින් සහ ආරක්ෂකයන් මාරුවෙන තුරු නිභඈව සිටියේය.

ඉන්පසුව පාර්ලි මෙසේ කිවේය, “මම රජවරු, රාජකීය මාලිගා, රාජධානී සහ මුටුනු ගැන; තවද රාජධානිවල ඉරණම තීරණයකිරීමට එකතුවුන අග රජවරු ගැනෙද තේරුම්ගැනීමට උත්සාහ කළේමි; නමුත් ගොරවය සහ තේජස මා දැක ඇත්තේ එක්වරකි, ඒ මහු දම්වැල් පිටින්, මධ්‍යම රාඩියේ, මිසුරි ගම්මානයක අදුරු දගෙගෙයක් තුළ සිටියන්විය.”<sup>24</sup>

උසාව් පරික්ෂණ නිමවූ විට, ජෝසේන් සහ හයිරම් ස්මිත්, සිඩිනි රිග්-චින්, ලයිමන් වයිට. කාලිඩ බෝල්ඩ්වින්, සහ ඇලෙක්සැන්ඩර මැක්රායිව 1838 දෙසැම්බර් 1වෙනිදා ක්ලේ ප්‍රාන්තයේ ලිබරට් සිරගෙදරට යවන ලදී. අනාගතවක්තාවරයා මවුන් සිටි තත්ත්වය මෙසේ පැහැදිලි කළේය: “අපව තබා තිබුනේ දහවල් සහ රාත්‍රී කාලයේ, බොහෝ රකවල් ඇතිව, පැවුරු සහ දොරවල් දෙකක බැඳින් ඇති සිර ගෙදරකය. හඳු සාක්ෂියේ නිදහසක් නැතිවූ අතර, අපට ආහාර හිගය....පිදුරු මත පොලොවේ නිදාගැ-තීමට අපට බල කෙරින. අපව උණුසුම්ව තබාගැනීමට පොරෝනා ප්‍රමාණවත් නොවුති....අප අහිංසක බව විනිශ්චකරුවන් දත්තා බවත්, නිදහසක් යුතු බවත් මවුන් විටින් විට අපට කිහි. නමුත් නීතිය ක්‍රියාත්මක කිරීමට ඔවුන් බියවුනේ, දාමරිකයන්ට ඇති බිය නිසාය.”<sup>25</sup>

### ඉලිනොයිස් බලා නික්මයාම

අනාගතවක්තාවරයා සිරගතව සිටියදී, ඉද්ධවන්තයන් 8000කට වඩා වැඩි පිරිසක් සහමුලින්ම වැනසිමේ තියමයෙන් ගැලීම සඳහා මිසුරි නැගෙනහිර තරණයකර ඉලිනොයිස් බලා පැමිණියහ. ශිත සාතුවේ ශිත කාලයේදී පිටවී යාමට ඔවුන්ට බලකළ අතර, දොලොස්දෙනාගේ ගණපුරුණයේ සහාපති, මූගම යන්ගේ ඔවුන්ට මගපෙන්වමින් දිය හැකි සියලු සහයෝගය දුන්නද, ඔවුනු බලවත් ලෙස වේදනා වින්දෝය.

ආරක්ෂාව සෙබූ බොහෝ පවුල් අතර ජෝන් හැමර පවුලද එක් පවුලකි. අසිරු තත්ත්වයන් ගැන ජෝන් මෙසේ සිහිපත්කරයි:

එ කාලයේ වේදනා විදීම් සහ නපුරුකම් මට හොඳට මතක තිබේ.... අපගේ පවුලට තිබුනේ එක් කරත්තයක් සහ කණ්ඩායමක් ලෙස අපට සිටියේ එක් අත්ද අශ්වයෙක් පමණි. එසේම එම අත්ද එක් අශ්වයාට අපගේ බඩු ඉලිනොයිස් ප්‍රාන්තයට ප්‍රවාහනය කිරීමට සිදුවිය. අපගේ කරත්තය අශ්වයන් දෙදෙනෙක් සිටි සොහොයුරෝකුට එක් සැහැල්ලු අශ්ව කරත්තයකට ප්‍රවත්තාරු කළමු. මෙමගින් පාර්ශවයන් දෙකටම ඉඩ පහසුකම් සැලසුනි. මෙම කුඩා කරත්තයට අපි අපගේ ඇශ්‍රම්, ඇද රේද ඉරිගු කැම ටිකක් අපට රස්කර ගත හැකි ආහාර ස්වල්පයක්ද ද්‍රාගෙන, ශිතල හිමේ පයින්ම ගමන් කිරීමට පටන් ගත්තෙමු, අතර මග කැම ගනිමන් අප නිදාගත්තේ අහස වහලක් සේ යොදා ගනිමනි. නමුත් එම රාත්‍රී කාලවල තිබු මිදුනු හිම සහ තියුණු ශිතල සුළුග මනුෂා වේෂයෙන් සිටි අප ගැලවී ආ රෝග යක්ෂයන්ට වඩා රාජ බවින් අඩුවූ අතර කරුණාවන්තය. අපගේ පවුල සහ වෙනත් බොහෝ අයද සිටියේ පාවහන් නැතිවය. සමහරු ඔවුන්ගේ පාද රේදවලින් වසාගත්තේ ඒවා අයිස්වලින් මැද යාම වළක්වාගැනීමට සහ හිම සහිත පොලොවේ තියුණු හිම වලින් ආරක්ෂාකර ගැනීමටය. මෙය හොඳම, එහෙත්, අසම්පූර්ණ ක්‍රමයක් විය. නිතරම අපගේ පාදවල ලෙයින් අයිස් පොලොවේ සැලකුණු ඇතිවිය. අපගේ පවුල් සාමාජිකයන්ගෙන් පාවහන් ඇතිව සිටියේ මගේ මට සහ සොහොයුරිය පමණි. මෙවා ගෙවී යාමෙන් ඉලිනොයිස්වල එකල තිබු අනුග්‍රහයිලි වෙරළට යාමට පෙර ප්‍රයෝගනයක් නැතිවිය.”<sup>26</sup>

අනාගතවක්තාවයා සිරගෙදර අසරෙන් සිටියිදී, ඔහුගේ ජනතාව ප්‍රාන්තයෙන් එළවා දැමිනි. ඔහුගේ ආත්මයේ තිබු දැඩි වේදනාව දහම සහ ගිවිසුමේ 121වනි කොටසේ වාර්තාවේ තිබෙන ස්වාමීන් වහන්සේට කළ කන්නලවිවෙන් මිණිය හැක:

දෙවියන්වහන්සේ සිටින ස්ථානයත්, උන්වහන්සේ සැශැවෙන ස්ථානය කොහිද? කියාත් ඔහු උන්වහන්සේගෙන් ඇශ්‍රුවේය.

උන්වහන්සේගේ හස්තයන් කොපමණ කාලයක් නවතාගෙන සිටින-සේක්ද, ස්වර්ගවල සිට උන්වහන්සේගේ පිවිතුරු ඇයින් උන්වහන්සේගේ ජනතාවගේ සහ උන්වහන්සේගේ සේවකයන්ගේ වැරදි දෙස බලා, උන්වහන්සේගේ කණට මුවන්ගේ හඩ ඇතුළුවේවා? (බලන්න ඩිසහසි 121:1-2).

ස්වාමීන්වහන්සේ මෙම සහනදායක වෙන වලින් පිළිතුරු දුන්සේක්. උන්වහන්සේ ජෝසේප් එතුමාගේ ප්‍රතුශා යයි අමතා, ඔහුගේ ආත්මයේ

සැනසීම මහුව හැඟිය යුතු බව කිසේක. මහුගේ විපත් සහ මහුගේ දුක් පිඩා සූජ මොහාතකට පමණි.

ඉන්පසුව මහු ඒවා හොඳින් දරාගත හොත්, දෙවියන්වහන්සේ මහුව ඉහළින් උත්කර්ෂයට පත්කරනයේක; මහු මහුගේ සියලුම සතුරන් අනිබවා ජයග්‍රහනය කරනු ඇති..

මහුගේ මිතුරන් තවදුටත් මහු සමග සිටිමත්, ඔවුන් නැවතත් මහුව උණුසුම් හදවත්වලින් සහ මිතුකිලී අත්වලින් සුහපතනු ඇත (බලන්න බිසහසි 121:7-9).

ස්වාමීන්වහන්සේගේ වචන සත්‍ය ලෙසම 1839 අප්‍රේල්වලදී සම්පූර්ණවිය. මාස හයක නීති විරෝධී සිරගත කිරීමකින් පසුව, ස්ථානය වෙනස්කිරීම ඇරඹි, සිරකරුවන්ට පළමුව මිසුර, බේවිස් ප්‍රාන්තයේ, ගැල-වින්වලට ඉන්පසුව බුන් ප්‍රාන්තයේ, කොලොම්බියාව දෙසටද ගෙනයන ලදී. කෙසේවුවද, “[මුවන්ව] බුන් ප්‍රාන්තයට රගෙන නොයන ලෙස” ජෙරිග් විලියම මෝගන්ට උපදෙස් දෙන ලදී. උසස් ස්ථානවල සිටින පුද්ගලයෙක් හෝ පුද්ගලයෝ සිරකරුවන්ට ගැලවීයාමට ඉඩිය යුතු යයි තීරණයකර ඇත, සමහරවිට ඔවුන්ට දඩුවමිකිරීමට සාක්ෂි නොමැති නිසා ඔවුන්ට නඩු විභාගයට රගෙන ඒමෙන් මහජනයා ව්‍යාකුල්වීම වැළැක්-වීමට විය හැක. අශ්වයන් දෙදෙනෙකු මිලදී ගැනීමට සහ ඔවුන්ගේ ආරක්ෂකයන් මගහැර යාමට අවස්ථාවක් සිරකරුවන්ට දෙන ලදී. හයිරම් ස්මිත් මෙසේ කිවේය: “අපි අපගේ ස්ථාන වෙනස්කිරීම ඉලිනොයිස්වලට ගත්තෙමු. දින නමයක් හෝ දහයකින් පසුව ඇඩම් ප්‍රාන්තයේ, ක්වින්සි-වලට, ආරක්ෂිතව ආවෙමු. එහිදී අපගේ පවුල් දුර්පත් තත්වයක සිටියද, මතා සුවෙන් සිට බව දැක ගත්තෙමු.”<sup>27</sup> එහිදී ඔවුන්ට ඇත්තවයෙන්ම, උණුසුම් හදවත්වලින් සහ මිතුකිලී අත්වලින් සුහපතන ලදී.”

අනාගතවක්තාවරයා සමග තමා නැවතත් සම්බන්ධවීම ගැන විල්-ගෝඩ් වූඩිරෝ මෙසේ කිවේය: “තවත් වරක් ජේස්සෝ සොහොයුරාගේ අත ගැනීමේ ප්‍රිතිමත් වරප්‍රසාදය මට තිබින....මහු මහත් සතුවකින් අපට සුහපැනීය....[මහු] සාමාන්‍ය ලෙස අවංක, විවෘත, සහ මිතුකිලී වූ අතර අපගේ ප්‍රිතිය අති මහත් විය. එවන් හමුවීමකින් ඇතිවන ප්‍රිතිමත් හැඟීම, සුහාරංඩියේ නාමයෙන් දුක් පිඩා වින්ද යමෙකුට හැර, වෙනත් කිසි මිනිසෙකුට තෝරුමැගැනීමට නොහැකිය.”<sup>28</sup> ස්වාමීන්වහන්සේ ආරක්ෂාමත් ලෙස ජේස්සෝ ස්මිත්ට් සහ සහාවේ ජනතාව ආරක්ෂාකර ඇතිසේක. නුතන-කාලයේ ඉග්‍රායෙල් නැවත වරක් අලිත් ප්‍රස්ථාවන් සහ ගිවිසුම්ද සහිතව එක්රස්ට්‍රීම ආරම්භ කළහ.

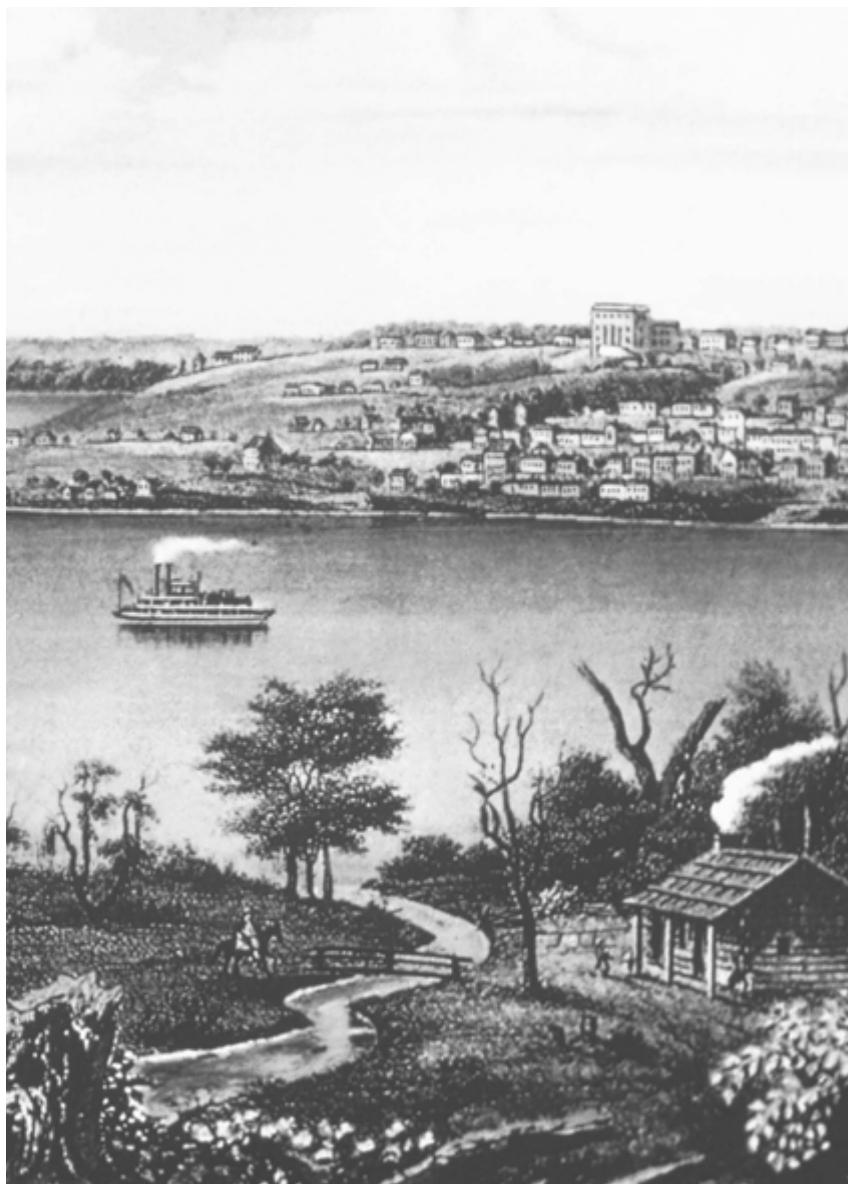
# නාඩු නගරය තුළ පරිත්‍යාග සහ ආයිරවාදු

ඉලිනොයිස් බලා හිය පසු-දවස්වල ගුද්ධවන්තයන්ට කුවින්සි නගරයේදී ත්‍යාගිලි නගරවාසීන්ගෙන් උණුසුම් පිළිගැනීමක් ලැබින. ජේසස් ස්මිත් ලිබර්ටි සිරහේදර සිරගතව සිට නැවත පැමිණීමෙන් පසුව, ගුද්ධවන්තයේ මිසිසිපි ගංගාවෙන් සැතපුම් 35 පමණ උතුරු දෙසට පැදිංචියට ගිහෙ. එහිදී මුවුනු පුදේශයේ විශාල වුරුරක ජලය හිස්කර ගංගාවේ වංගුවක් අසල නාඩු නගරය ගොඩනැගීම ආරම්භ කළහ. නගරය ඉතා ඉක්මණීන් ත්‍යාකාරකම් සහ වෙළඳාම්වලින් කළබලකාරී වීමට පටන් ගන්නේ ගුද්ධවන්තයන් එක්සත් ජනපදයේ සැම කොටසකින්ම සහ කැනඩාව සහ එංගලන්තයේ සිට එහි එක්රස්වන විටය. වසර හතරක් තුළදී, ඉලිනොයිස්වල එක් විශාලතම නගරයක් බවට පත්වේය.

සහා සාමාජිකයේ සාමාන්‍යානයකින් යුතුව, අනාගතවක්තාවරයා මුවන් අතරට යම්න් වැඩකරන බවට ආරක්ෂිත හැඟීමකින් ජ්වත්වූහ. අනාගතවක්තාවරයා කැඳවනු ලැබූ සිය ගණන් බරමුදායේ සුභාරාධිය දේශනාකිරීමට නාඩු නගරයෙන් පිටවූහ. දේවමාලිගාවක් ගොඩ නැගින, දේවමාලිගා එන්ඩුමුණ්ටේ ලැබින, ප්‍රථම වනාවට කොට්ඨාස ඇති කෙරින, ස්වේක් පිහිටුවන ලදී. සහන සම්තිය සංවිධානය විය, ආක්‍රමණීය පොත ප්‍රසිද්ධ කෙරුන අතර, වැදුගත් එලිදරව් ලැබින. වසර හයකටත් වඩා කාලයක්, ගුද්ධවන්තයේ විඹිෂේය එක්සත්කමක්, ඇදහිල්ලක්, සහ සතුවක් ප්‍රදේශනයකළ අතර, ඔවුන්ගේ නගරය උද්‍යෝගයේ සහ සත්‍යයේ ප්‍රදිපාගාරයක් විය.

## නාඩු බරමුදායන්ගේ පරිත්‍යාග

ගුද්ධවන්තයන් නිවාස ගොඩනගම්න් ධානා සිටුවීමට පටන්ගත් විට, මුවන්ගෙන් බොහෝ දෙනෙක් මැලේරියා නම් උණ සහ වෙවිලීම අතිවන බොවෙන රෝගකින් රෝගී වූහ. රෝගීවීමට දොලාස්දෙනා-ගෙන් වැඩිදෙනෙක් සහ ජේසස් ස්මිත්ද අනුලත් විය. 1839 ජූලි 22වෙනි දින අනාගතවක්තාවරයා මහුගේ ලෙඩ ඇඳෙන් නැගිවුනේ දෙවියන්වහන්සේගේ බලය ඔහු සමග නැවති සිටියදිය. ප්‍රජකවරයේ බලය



ඔද්ධවන්තයේ මිසිසිපි ගග අසබඩ අලංකාර නාඩු නගරය ගොඩනැගුහ.  
නාඩු දේවමාලිගාව නගරයට ඉහළින් පිහිටා තිබින.

පාවිච්චිකරමින්, ඔහු තමාව සහ ඔහුගේම නිවසේ රෝගීන්ද සුවකරමින්, ඉන්පසුව ඔහුගේ මූල්‍යලේ කළුවරුවල සිටින අයටද සුවච්චමට අණ කළේය. බොහෝ දෙනෙක් සුවය ලැබූහ. අනාගතවක්තාවරයා කුඩාරමෙන් කුඩාරමට සහ නිවසකින් නිවසකට යමින්, සැම කෙනෙකුටම ආයිරවාද කළේය. එය සහා ඉතිහාසයේ ඇදහිල්ලේ සහ සුවකිරීමේ එක් ශේෂීය ද්‍රව්‍යක් විය.

මෙම කාලය තුළදී, එංගලන්ත්‍රයේ දුනමෙහෙයෙන් යාමට අනාගතවක්-තාවරයා ප්‍රේරිතවරුන් දොලොස් දෙනාව කැඳවිය. දොලොස්දෙනාගේ එක් සාමාජිකයෙක්වූ රිසසන් හඳුවි, යෙරුසලමට යවන ලද්දේ, යුදා ජනතාව සහ ආලුහම්ගේ අනෙක් දරුවන්ගේද එකතුවීම සඳහා පලස්ථිනය කැපකි-රිමටය. අමෙරිකා එක්සත් ජනපදය සහ කැනඩාව මුළුල්ලේලේම දේශ-නාකිරීම සඳහා ධර්මදානයෙක් යැවු අතර, පැයිනික් දුපත්වලට යාමට ඇඩිසන් පැටි සහ තවත් අයට කැඳවීම් ලැබින.

ස්වාමීන්වහන්සේට සේවයකිරීම සඳහා ලැබූ කැඳවීමට ප්‍රතිචාර දක්වමින් තම නිවසේ වලින් සහ පවුල්වලින් පිටව යමින් ඔවුහු විශාල පරිත්‍යාග කළහ. දොලොස්දෙනාගේ බොහෝ සාමාජිකයන් එංගලන්ත්‍රය බලා පිටවී යාමට සූදානම්වෙන විටදී ඔවුහු මැලේරියාවෙන් රෝගිව සිටියහ. ඉතාමත් අසනීපයෙන් සිටි විල් ගෝඩ් වූචිරු, පිටවී යන විට ඔහුගේ බිරිඳුවූ, උබිට, ආහාර හෝ ජීවිතයේ අවශ්‍යතාවයන් කිසිවක් තිබු-නේම නැති තරමිය. බාලම ප්‍රේරිතවරයාවූ, ජෝර්ජ්. ඒ ස්මිත්, බොහෝ අසනීපව සිටියෙන් කරත්තය වෙත ඔහුව මිසවාගෙන යාමට සිදුවූ අතර, ඔහුව දුටු මිනිසෙක්, රියදුරු අමතා ඔවුන් සොහොන් බිම සොරකම් කරන්නේදයි පැයිය. තම බිරිඳ සහ දරුවන් රැගෙන ගියේ පාරලි පි. පැටි පමණකි, ඔවුහු නාඩු වලින් පිටවන විට ජෝන් වේලර සුවච්ච සිටි අතර, පසුව ඔවුන් නිවියෝර්ක් බලා ගමන්කරන විට දරුණු ලෙස අසනීපවී, මියාමට ආසන්නව සිටියේය.

ව්‍යුහම් යන්ගේ තදින්ම අසනීපව සිටි හෙයින් තවත් අයෙකුගේ සහා-යෙන් තොරව කෙටි දුරක්වත් යාමට ඔහුට තොහැකිවූ අතර, ඔහුගේ සහායකයාවූ, හිබර සී. කිම්බල්ට්ද, එතරම සනීපයක් තොතිතිනි. ඔවුන්ගේ භාර්තාවන් සහ දරුවන්ද, අසනීපයෙන් වැනිර සිටියහ. ප්‍රේරිතවරුන් තම නිවාසවලින් කෙටි දුරකින් පිහිටි කන්දක් මුදුනට ලගාවූ විට, කරත්තයේ වැනිර සිටි ඔවුන් දෙදෙනාටම හැඳුනේ ඔවුන්ගේ පවුල් එතරම අසරණ තත්ත්වයක දමායාම ඔවුන්ට දරාගැනීමට තොහැකි බවය. හිබරගේ යෝජනාවක් අනුව, අසීරුවෙන් දෙපයින් නැගිටි සිටි ඔවුහු ඔවුන්ගේ තොප්පි තම හිස වටා කරකුම්නි, “ඡයවේවා, ජයවේවා, ඉඹායෙල්ට ජයවේවා”

යයි තුන් වරක් කැඟැසුහ. ඔවුන්ගේ හාර්ථාවන්වූ, මෙරි ඇත් සහ වයලට්, ගක්තිය ගෙන සිටගනිමින්, දොර උත්තස්සට හේත්තුවී, “ආයුබෝවන්, දෙවියන්වහන්සේ බලබාට ආකිරවාද කරන්වායි” කෑ ගැසුහ. මිනිසුන් දෙදෙනා සතුවේ ආකල්පයකින් ඔවුන්ගේ කරන්තවල යහන්වලට ආපසු ගොස් ඔවුන්ගේ හාර්ථාවන් ලෙඩි ඇදන්වල සිටිනු වෙනුවට සිටගෙන සිටීම ගැන තාපන්තිමත් වූහ.

දුත මෙහෙය කැදවීම බාරගත් අයට සහයෝගය දීමට පරිත්‍යාගයිලි වීමෙන් ඔවුන්ගේ ඇදහිල්ල පුදරුණය කළහ. ඇච්චිසන් පැට්ටි සැන්ඩ්විච් දුපත්වල දුතමෙහෙයකට කැදවූ විට, ඔහුගේ බිරිඳි, ලොයිසා බාන්ස් පැට්ටි මෙසේ පැහැදිලි කළාය: “මගේ ලමයින් හතරදෙනා පාසල් යැවීමට සහ ඔවුන්ගේ ඇඟුම සඳහා මට මුදල් නොතිබින....ප්‍රථමයෙන් මගේ සිතට දුකක් දැනුන තමුන්, මම ස්වාමීන්වහන්සේ කුල විශ්වාසය තැබීමට සහ ජ්විතයේ කරදර වලට නිර්මිතව සිටීමට අධිෂ්චානකර, මගේ ස්වාමියා සුභාර්ථය දේශනාකිරීමට සුදුසුයයි ගණන්ගැනීම ගැන සතුවුවීම්.”

ලොයිසා සහ ඇයගේ ලමයින්ද, ඔවුන්ගේ ස්වාමීපුරුෂයාට සහ පියාට සමුදීම සඳහා වරයාට ගියන. ඔවුහු නැවත නිවසට පැමිණි විට, ලුවිසා මෙසේ වාර්තා කළාය, “දුක අපගේ සිත්වල අරක්ගත්තේය, මහ හඩින් ගෙරවීම ඉතා ඉක්මණින් ආරම්භ විය. මාවත ඉදිරිපිට ජ්වත්වූ පවුලකගේ නිවසේ ජල කාන්දුවීමක් තිබින; එය දුර්වල විශ්වාසයක් නැති නිවසකි. ඉක්මණින්ම ඔවුන් සියල්ලේම කුනාවුවෙන් ආරක්ෂාව පතා අප නිවසට දැව ආහ. ඔවුන් ඇතුළට පැමිණීම දැකීම ගැන අපි ස්තූතිවන්ත වෙමු; ඔවුහු අපට සැන්සීම දෙන කරා කිහි, ශිතිකාගායනා කළහ. ඒ සොහො-පුරා අප සමග යාවිකදා කළ අතර කුණාවුව අවසන් වන කුරු ඔවුහු නැවති සිටියහැ.”<sup>1</sup>

ඇච්චිසන් පිටත්වීමෙන් වික කළකින්, ඔහුගේ බාල දියණීයට වසුරිය වැළඳින. රෝගය ඉක්මණින් බෝවෙන නිසා, පැට්ටි නිවසට එන පූර්ක සොහොයුරන්ට එය දැඩි අවදානමක් බැවින්, ලුවිසා ඇදහිල්ලෙන් යාවි-කදාකර, “ලණ රෝගයට තරවටු කළාය.” කුඩා බිඛිලි එකොළහක් ඇයගේ දියණීයගේ ගරිරයෙන් පිටට ආ නමුන්, රෝගය වර්ධනයවුනේ නැත. වික දිනකින් උණ බැස ගියේය. ලුවිසා මෙසේ ලිපුවාය, “එම රෝගය හඳුනන කෙනෙකුට මම ලමයා පෙන්වුවෙමි; එය ආකුමනයක් බව ඔහු කිවේය; මා එය ඇදහිල්ලෙන් ජයගෙන ඇති.”<sup>2</sup>

එවන් පරිත්‍යාග කර නාවු නගරයෙන් පිටවී ගිය ධර්මදුනයේ දහස් ගණන් සහාවට ගෙන ආහ. හැරී ආ බොහෝ අයද විභිෂ්ච ඇදහිල්ලක්

සහ බෙර්සයක් පෙන්වුහ. මේරි ඇන් වෙස්ටන්, ඇදුම් මැසීම ඉගෙනගනී-මින් එංගලන්තයේ ජ්‍වත්වුනේ විලයම් ජේන්කින්ස් ප්‍රවුල සමගය. ජේන්කින් සොහොයුරා සූභාරංධියට හැරිවින් සිටි අතර, විල්ලෝව් වූඩිරෝ එම ප්‍රවුල බැහැදුකීමට නිවසට ආවේශය. ඒ අවස්ථාවේ නිවසේ සිටියේ මේරි ඇන් පමණි. විල්ලෝව් ගිනි දුන ලග හිදෙනෙ, “මා දුර්වල මිනිසේක් ගැන බිය වී, මට හැගෙන ආත්මික ආනුභාවය ප්‍රතික්ෂේප කරන්නේද” ගායනා කළේය. ඔහු ගායනාකිරීම බලා සිටි මේරි ඇන්ට මෙසේ සිහිපත්විය, “මිහුගේ පෙනුම බොහෝ සාම්කාමී සහ ප්‍රිතිමත් එකක් විය, ඔහු යහපත් මිනිසේක් විය යුතුය, ඔහු දේශනාකළ සූභාරංධියද සත්‍ය විය යුතුය.”<sup>3</sup>

සහා සාමාජිකයන් සමග ආගුයකිරීම තුළින්, මේරි ඇන් ඉක්මණින්ම හැරිවින් බවිතිස්ම වූවාය—නැවත පිහිටුව සූභාරංධි ප්‍රශ්නවියට ප්‍රතිචාර දැක්වූ ඇයගේ ප්‍රවුල් එකම සාමාජිකයා ඇය විය. ඇය සහාවේ සාමාජිකයෙක් හා විවාහවිය, ඔහු මාස හතරකින් පසුව මියගියේ, සහා රස්වීමක් කඩාකප්පල් කිරීමේ අදහසින් දාමරිකයන් කළ පහරිමක ප්‍රතිඵලයක් වශයෙනි. පුදකලාඩු ඇය, නාඩු බලා යන පසු-ද්‍රවස්ච්වල ගුද්ධවන්තයන්-ගෙන් පිරුනු නැවත නැගී, ඇයගේ නිවස, ඇයගේ මිතුරන්, සහ ඇයගේ අභක්තිමත් දෙමාපියන්ද අන් හැර ගියාය. ඇයට නැවත කිසිදා සිය ප්‍රවුල දැකීමට ලැබුනේ නැත.

ඇයගේ බෙර්සය සහ කැපවීම නිසා අවසානයේදී බොහෝ දෙනෙකුගේ ජීවිත ආයිරවාදිත විය. ඇය පිටර මෝර්ගන් නම, යුතා උතුරු දිග කැඩී මියාවනේ පදිංචි සිටි වැන්දුම් පුරුෂයෙකු හා විවාහවූවාය. එහිදී ඇය සහාවට සහ ඇයගේ නාමයටද ගොරව කළ, විශාල ඇදහිලිමත් ප්‍රවුලක් ගොඩ නැගුවාය.

### ප්‍රමිති පොත්

නාඩු සිටි කාලය තුළදී, යම් ලියවිලි කිහිපයක් පසුව අනති මුතු ඇටය බවට පන්වී ප්‍රසිද්ධ කෙරින. මෙම පොත් ඇතුළත්වන්නේ, මෝසස්ගේ පොත්, ආච්ඡාල්මිගේ පොත්ත් තොරාගත් කොටස්, මතෙවිගේ සාක්ෂියේ උප්‍රවාගැනීමක්, ජේස්ගේ ස්මිත් ඉතිහාසයේ සාරාංශයක්, සහ ඇදහිල්ලේ කරුණුය. මෙම ලියවිලි ලියන ලද්දේ ජේස්ගේ ස්මිත් විසින්, ස්වාමීන්ව-හන්ගේ මග පෙන්වීම යටතේය.

ගුද්ධවන්තයන්ට දැන් සහාවේ ප්‍රමිති පොත් බවට පන්වෙන ගුද්ධ ලියවිලි තිබින: බිඛබලය, මෝර්මන්ගේ පොත, දහම සහ ගිවිසුම, සහ අනති මුතු ඇටය ඒවාය. මෙම පොත් දෙවියන්වහන්සේගේ දරුවන්ට

අගය නොකළැකි වට්නාකමකින් යුත්තය. මන්ද ඒවා සූභාරංචියේ මූලික සත්‍යයන් උගෙන්වමින්, අවංකව සෞයන්නාට දෙව්වූ සඳහාකාලික පියා-ණන්වහන්සේ සහ උන්වහන්සේගේ පුත්‍රයාණන්වූ යේසූස් ක්‍රිස්තූස්වන්සේ ගැන දැනගැනීමට සලස්වන නිසාය. තුනන-කාලයේ ගුද්ධ ලියවිලිවලට, ස්වාමීන්වහන්සේ විසින් මගපෙන්වූ ලෙස උන්වහන්සේගේ අනාගතවක්-තාවරුන් තුළින් එන අමතර එම්දරවිද එකතුකර ඇත.

### නාඩු නගරයේ දේශවර්මාලිගාව

නාඩු නගරය ගොඩ නගා මාස 15ක් ගතවූ විට, පළවෙති සභාප-තිත්වය, එම්දරවිවලට කිකරුව, "යාචිඛදා ගාහයක්, නිසි පිළිවෙලේ ගාහ-යක්, අපගේ දෙවියන්වහන්සේට නමජ්කාර කිරීමේ ගාහයක්, උන්වහන්-සේගේ ද්වානය කුමැත්තට එකගාව තියෙළ ඉටුකළ හැකි ස්ථානයක් ඉදිකිරීමට"<sup>4</sup> දැන් කාලය පැමිණ ඇති බව නිවේදනය කළේය. ඔවුන්ගේම පවුල්වලට සැපයීමට පවා යුත්පත් කමින් පරුම දැරුවද, පසු-ද්‍රව්‍යවල ගුද්ධවන්තයෝ ඔවුන්ගේ නායකයන්ගේ කැඳවීමට ප්‍රතිචාර දක්වා දේශවර්මාලිගාව ගොඩනැගීමට අවශ්‍ය කාලය සහ මුදල් පරිත්‍යාග කිරීම ඇරඹූහ. 1,000 කට වැඩි මිනිසුන් පිරිසක් සැම දින දෙයකට වරක් සේවය කළහ. තරුණ ගැහැණු ලමයෙකුවූ, ලුවිසා බෙකර විෂ්මයට පත්වූයේ, ඇයගේ මට පිගන් බඩු සහ ලක්ෂන ඇද ඇතිරිලි දේශවර්මාලිගා ඉදිකිරීම සඳහා විකුණා දැමු නිසාය.<sup>5</sup> වෙනත් පසු-ද්‍රව්‍යවල ගුද්ධවන්තයන්යෝ දේශවර්මාලිගා ඉදිකිරීම කටයුතු සඳහා අශ්වයන්, කරන්ත, එළමදෙනුන්, උරන්, සහ බාහු දුන්හ. දේශවර්මාලිගා අරමුදලට බිඳීම හෝ පෙනීස් මුදල් වලින් දායකවීමට නාඩු නගරයේ කාන්තාවන්ට කියන ලදී.

කැරෙලාලින් බවිලරට දායකවීමට පැන්ස හෝ බිඳීම නොතිබුන නමුත්, යමක් දීමට ඇයට දැඩි වුමනාවක් තිබින. එක් දිනක් ඇය කරන්තයකින් නගරය යන අතර, මියගිය මේ ගවයන් දෙදෙනෙක් යුටුවාය. ඇයගේ දේශවර්මාලිගා දීමනාව කුමක්දයි ඇය දැනගත්තාය. ඇය සිය ලමයින්ද සමග මේ ගවයන්ගේ බෙල්ලේ කේෂ ගලවාගත් ඔවුනු ඒවා නිවසට රැගෙන තියහ. ඔවුනු කේෂ සෝදා, පීරා, ඒවා තුළ් මෙන් අභිරා, බර ඇති අත් මේස් ජේඩ්බූ අටක් ගොතා, ශි ත සාතුවේ අධික ශිනලේ දේශවර්මාලිගාව සඳහා කඩ ගල් කපන්නන්ට යුන්නාය.<sup>6</sup>

හයිරම ස්මිතිගේ බිරිදුවූ, මෙර ගිල්ඩින් ස්මිත්, එංගලන්තයේ පසු-ද්‍රව්‍යවල ගුද්ධවන්ත කාන්තාවන්ට ලිපියක් ලිය අතර, ඔවුනු වසරක් තුලදී රාත්තල් 434ක් බර, පැන්ස 50,000ක් එකතුකර, ඒවා නාඩු නගරයට

නැවිගත කළහ. ගොවියෝ අශ්වයන් සහ කරන්ත ආධාර ලෙස දුන්හ. වෙනත් අය මූලුන්ගේ ඉඩම් කිහිපයක් විකුණා එම මූදල් ගොඩනැගිලි සම්තියට දුන්හ. ඔරලෝසු සහ තුවක්කු බොහෝමයක් ආධාර ලෙස ලැබින. නොරුවේ, ඉලිනොයිස්, ගුද්ධවන්තයෝ දේවමාලිගා සම්තියේ පාවිච්චිය සඳහා බැට්ටවන් 100ක් යැඩුවූ.

ඩුගම් යන්ට මෙසේ සිහිපත්විය: “නාඩු දේවමාලිගාව සඳහා අපි බොහෝ වෙහස්වී වැඩ කළ අතර, ඒ කාලයේ වැඩකරන මිනිසුන්ට කැම සඳහා පාන් සහ වෙනත් ආහාර ලබාගැනීම අසිරි විය.” එසේ වුවද දේවමාලිගා අරමුදලේ තිබෙන සියලුම පිටි නිකුත් කිරීමට එහි ප්‍රධානීන්ට සහාපති ඩුගම් යන්ගේ උපදෙස් දුන්නේ, ස්වාමීන්වහන්සේ සැපයුම් ලබාදෙන බවට විශ්වාසයක් ඇතිවය. කෙටි කාලයක් තුළදී, මැතකදී සහාවට හැරී ආ ආයක්වූ, ජේස්සන් වොරෙන්ටෝ, සිසිලියේ සිට නවුවූ වෙත ආවේය. ඔහු බොලර් 2,500ක රත්රන් ගෙනා ආ අතර, ඒවා සහා සෞඛ්‍යාච්‍රන්ගේ දෙපා ලග තැබුවේය.<sup>7</sup> මෙම වොරෙන්ටෝ සෞඛ්‍යරාගේ ජේවිතයේ ඉතිරි කිරීම යොදා ගැනුනේ අඩු පාඩුවූ පිටි පිරවීමට සහ වෙනත් බොහෝ අවශ්‍යව තිබූ දුව්‍යයන් මිළදී ගැනීමටය.

ගුද්ධවන්තයන් නාඩු නගරයට පැමිණි විගසකින්ම වාගේ, සුභාර්ථය නොඅසා මිගිය මූත්‍රන්මිත්තන් වෙනුවෙන් බවතිස්ම කළ හැකි බව ස්වාමීන්වහන්සේ ජේසන් ස්මිත් තුලින් එලිදරව් කළසේක (බලන්න බිසහසි 124:29–39). මෙම පොලොරේදී සුභාර්ථය පිළිගත් අයට ලැබෙන ආයිරවාදම මියගිය අයටද ලැබෙන පොරොන්දුව තුලින් බොහෝ ගුද්ධවන්තයන්ට විශාල සහනයක් ඇතිවය.

ඉගැන්වීම්, ගිවිසුම් සහ දේවමාලිගා එන්ඩ්විමන්ට වශයෙන් දැන් හැඳින්වෙන ආයිරවාද සම්බන්ධයෙන් වැදගත් එලිදරව්වක්ද අනාගතවක්-තාවරයාට ලැබිනි. මෙම පූර්තිය නියෝගය නිසා ගුද්ධවන්තයන්ට “එම ආයිරවාදවල පූර්ණන්වය ස්විරකිරීමට” හැකියාව ලබන් මුවන්ට සඳාකාලික ලෙකවල එලෝහිම්...දෙවියන්වහන්සේ ස්මිතියට පැමිණ වාසයකිරීමට”<sup>8</sup> සුදානම්කරනු ඇත. එන්ඩ්විමන්ට ලැබේමෙන් පසුව, ස්වාමී පුරුෂයා සහ භාර්තාව පූර්තකවරයේ බලය මිනින් මෙලොව සහ සඳාකාලය දක්වා මුදාකළ හැකිය. පොලොව මත තම කාලය කෙටි බව ජේසන් ස්මිත් අවබෝධකරගත්තේය, එනිසා දේවමාලිගාව ඉදිවෙමින් නිබියදී, එහි ඉහළ මාලයේ රතු ගබාල් ගබඩාව තුළදී, තෝරාගත් අනුගාමිකයන්ට එන්ඩ්වි-මන්ට දීම ඔහු ආරම්භ කළේය.

අනාගතවක්තා ජෝසේ ස්මිත්ව මරාදුම්මෙන් පසුව, ඉතා ඉක්මණීන් තමන්ට නාඩු වලින් පිටවීමට සිදුවන බව අවබෝධකරගත් ගුද්ධවන්තයේ, දේවමාලිගාව සම්පූර්ණකිරීමේ ඔවුන්ගේ කැපවීම වැඩි කළහ. දේවමාලි-ගාවේ නිම නොකළ කාමරය ගොඩනැගිල්ලේ කොටසක් ලෙස කැප කළ ඔවුනු, එහි එන්ඩ්විලන්ට් මෙහෙයවුහ. මෙම පූජනීය එන්ඩ්විලන්ට් ලබාගැ-නීමට ගුද්ධවන්තයන් බොහෝ උනන්දුවූ නිසා, බුගම් යන්ත්, හිබර සි. කිමිබල්, සහ ප්‍රේර්තවරුන් දොලොස් දෙනාගේ තවත් අයද, පැය හතරක් පමණක් රාත්‍රියට නිදා ගතිමින්, දිවා සහ රාත්‍රි දේවමාලිගාවේ තතරව සිටියන. මෙරි ගිල්ඩින් ස්මිත්ව බාරව තිබුනේ දේවමාලිගා ඇඟුම් සේදීම සහ මැදීම මෙන්ම කැම පිසීමද පරික්ෂාකිරීමය. ඇයද දේවමාලිගාවේම පදිංචිව සිටිමින්, පසු දිනයට සැම දෙයක්ම සූදානම්කර තැබීමට සමහර අවස්ථාවලදී මුළු රාත්‍රිය පුරාම වැඩකළාය. අනෙක් සාමාජිකයන්ද එලෙසම කැපවී වැඩකළහ.

තමන්ට ඉක්මණීන්ම අත්හැර යාමට සිදුවන ගොඩනැගිල්ලක් සම්පූර්ණ-කිරීමට මෙම ගුද්ධවන්තයේ මෙතරම මහන්සිවී වැඩ කළේ මන්ද? පසු-ද්‍රවස්ඨල ගුද්ධවන්තයන් 6,000ක පමණ ප්‍රමාණයක් නාඩු නගරයෙන් පිට-වීමට පෙර ඔවුන්ගේ එන්ඩ්විලන්ට් ලබාගත්හ. බටහිර දෙසට යන ඔවුන්ගේ ගමන ගැන ඇසේ යොමුකළ ඔවුනු, ඔවුන්ගේ පැවුල් සඳාකාලිකවම එකක මුදාවී ආරක්ෂාවී ඇති බවට ඇදහිලිමත් උප කළුපනයක් සහ අවබෝධයක් ඔවුන් තුළ තිබින. අමෙරිකාවේ යොරි නම් විශාල තණ බිමක තම දරු-වෙක හෝ සහකරුවෙකු මිදින් කිරීමෙන් පසුව, යැමට සූදානම්ව කුගුලින් යුතු මුහුණුවල, දේවමාලිගාව තුළදී ඔවුන් ලැබූ තියෙන්වල ඇතුළත්ව තිබූ සහතික කිරීම තිසා, විශාල අධිජ්‍යනයක් තිබින.

### සහන සමිතිය

නාඩු දේව මාලිගාව ඉදිවෙමින් තිබියදී, හයිරම කිමිබල්ගේ බිරිද්‍රව්‍ය, නගරයේ එක් පොහොසත්ම පුරවැසියෙකුවූද, සාරා ගේන්ඡර් කිමිබල්, මාගුට් ඒ. කුක් නම් මහන්තියක් කුලියට ගත්තාය. ස්වාමීන්හන්සේගේ වැඩ කටයුතු තවදුරටත් කරගෙන යාමට සිතා, දේවමාලිගාවේ වැඩකරන මිනිසුන්ට කමිස මැසීමට සාරා රෙදී පරිත්‍යාග කළ අතර, ඒවා මැසීමට මාගුට් එකග වුවාය. ඉන්පසුව, ඉක්මණීන්ම වාගේ, සාරාගේ අසල්වැසි-යන් කිහිපදෙනෙක්ද කමිස මැසීමට සහභාගිවීමට කැමතිවුහ. කිමිබල් තිවසේ සාලයේදී හමුවූ සොහොයුරියේ මුලික සංවිධානය තිරණය කළහ. අලින් සමිතියට ව්‍යවස්ථාවක් සහ තිති උපිමට එලිසා ආර්. ස්නේන්ට පත්කරන ලදී.

සම්පූර්ණකරන ලද ලිපි ලේඛන එලිසා ජෝසේන් ස්මිතිට ඉදිරිපත් කළ අතර, එය ඔහු දැක තිබෙන ඉතා භොඳ ව්‍යවස්ථාවක් බව ප්‍රකාශ කළේය. නමුත් කාන්තාවන්ට ඉටුකර ගැනීමට හැකි දේ සම්බන්ධව ඔවුන්ගේ දැරුණය පුළුල් කිරීමට ඔහු තුළ තද හැඟීමක් ඇතිවිය. තවත් රස්වීමකට සහභාගිවීමට කාන්තාවන්ට කි ඔහු, එහිදී ඔහු ඔවුන්ට නාඩු කාන්තා සහන සම්තිය ලෙස සංවිධානය කළේය. එමා ස්මිත්, අනාගතවක්තාවරයාගේ බිරිඳී, සහන සම්තියේ පළවෙනි සහාපතිතිය බවට පත්වුවාය.

ජෝසේන් සොජොයුරියන් අමතා, “දෙවියන්වහන්සේ විසින් පිහිටුවා තිබෙන මාර්ගය තුළින් නායකත්වයට පත්කළ අයගෙන් ඔවුන්ට උපදෙස් ලැබෙන බව කිවේය— තවද දැන් මා දෙවියන් වහන්සේගේ නාමයෙන් ඔබට යතුරු බාරදෙන අතර, මෙම සම්තිය සතුවට පත්වනු ඇත, තවද අවබෝධය සහ දුනය මෙම අවස්ථාවේ සිට ගලා එනු ඇත—මෙම සම්තියේ වඩා භොඳ ද්‍රව්‍යවල ආරම්භය මෙය වන්නේය.”<sup>9</sup>

සම්තිය සිය කටයුතු ආරම්භ කළ විගසම, කණ්ඩායමක් නාඩුවල දුප්පතුන් බැහැදැකීමට ගොස්, ඔවුන්ගේ අවශ්‍යතාවයන් තක්සේරු කර, ඔවුන්ට උපකාර කිරීමට ආධාර ඉල්ලුන. මුදල් ආධාර සහ ආහාර සහ ඇද ඇතිරිලි විකිණීමෙන් අවශ්‍ය පාසල් යාමට උද්විකරන ලදී. හණ, වුල්, තුල්, ලි පතුරු, සබන්, ඉටිපන්දම්, බෙලෙක් භාජන, රන් භාණ්ඩ, බාස්කට්, ඇද ඇතිරිලි, ලුණු, ඇපල්, පිටි, පාන්, විස්කේක්තු සහ මස් වර්ග අවශ්‍යතා ඇති අයට පරිත්‍යාග කෙරින.

දුප්පතුන්ට උපකාරකිරීමට අමතරව, සහන සම්තියේ සොජොයුරියේ එක්ව යාවිධා කළහ. එක් රස්වීමකදී එලිසා ආර. ස්නේව වාර්තාකළ පරිදී, “පැමිණ සිටි සියලු දෙනාම වාගේ, තැනිට කුරාකළ බවත්, ස්වාමීන්වහන්සේගේ ආත්මය පිරිසිදුකිරීමේ දිය ඇල්ලක් මෙන්, සැම හදවතක්ම අඥත්කළ බව.”<sup>10</sup> කිවාය. මෙම සොජොයුරියේ එකිනෙකා වෙනුවෙන් යාවිධා කළහ, එකිනෙකාගේ ඇදිකිල්ල ගක්තිමත් කරමින්, ඔවුන්ගේ ජීවිත සහ සම්පත් සයෝනයේ කටයුතු සඳහා තවදුරටත් උපකාර කිරීමට කැප කළහ.

### වේද මරණය

නාඩුවල සිටි කාලය ගුද්ධවන්තයන්ට බොහෝ ප්‍රිතිමත් අවස්ථාවන් ලබා දුනි. හිංසා පිඩා නැවතන් ඉක්මණීන්ම ආරම්භවී, ජෝසේන් සහ නයිරම් ස්මිත්ව මරාදුම්මට තරම් ඒවා උච්චිවිය. මෙය කිසිදා අමතක කළ නොහැකි අදුරු සහ ගොකාත්මක කාලයකි. වේද මරණය ගැන ඇසීමෙන් තමාට ඇතිවූ හැඟීම වාර්තාකරමින්, ලුවිසා බාන්ස් මෙසේ ලිවාය: “එය

නිසල රාජියක්වූ අතර, සඳ සම්පූර්ණයෙන්ම පායා තිබුනි. එය මරණයේ රාජියක් ලෙස පෙනුන ඇතර, එය සංවේගාත්මක වීමට සැම දෙයක්ම ක්‍රියාත්මක විය! මිනිසුන්ට එකතුවීමට කැදවන සහා තිළධාරීන්ගේ හඩවල් ඇතින් ඇසුනු අතර, එය හදවත්වලට දැනුනේ අවමංගල සන්ටා නාදු ලෙසිනි. කාන්තාවන් කණ්ඩායම් ලෙස එකතුව, හඩමින් සහ යාචිස්ථාකර-මින් සිටි අතර, සමහර මිනිමරුවන්ට හයානක දැඩුවම් ඉල්ලුන. තවත් අය එම සිද්ධියෙදී දෙවියන්වහන්සේගේ හස්තය භාරගත්හ.”<sup>11</sup>

පුවිසා බාන්ස් පුරු මෙන්, තවත් බොහෝ පසු-ද්වස්වල ගුද්ධවන්ත-යන්ටද 1844 ජූලි 27 වෙනිදා සිද්ධියේ කුතුලින් සහ බිඳීගිය හදවත් සහිත කාලයක් ලෙස මතක තිබේ. මුල් කාලීන සහා ඉතිහාසයේ ඉතාමත්ම දුක්මුසු සිද්ධියකි ජ්විත පරිත්‍යාගය. කෙසේවුවද, එය බලාපොරොත්තු රහිත දෙයක් නොවිය.

1829 ආරම්භයේදී පටන්ගෙන, අඩු වගයෙන් විවිධ අවස්ථා 19කදී, තමාට මෙම ජ්විතයෙන් සමහරවිට සාමකාමිව පිටවී යාමට නොලැබිය තැකි බව ජේස්ස් ස්මින් ගුද්ධවන්තයන්ට කිවේය.<sup>12</sup> මහුගේ සතුරන් යම් දිනෙක මහුගේ ජ්විතය ගන්නා බවට හැඟීමක් මහු තුළ තිබුනද එය කවදාදැයි මහු දැනසිටියේ නැත. 1844 වසන්තය ගෙවී ග්‍රීෂ්මය පැමිණි විට, සහාව තුළ සහ ඉන් පිටත සිටි සතුරෝ ජේස්ස්ගේ විනාශය පතා කටයුතු කළහ. තොමස් පාප්, නම්, අසල පුවත්පතක කතුවරයෙක් සහ භැන්කොක් නගරයේ මෝර්මන්වරුන්ට විරුද්ධ දේශපාලන පක්ෂයක නායකයෙක්, අනාගතවක්තාවරයා මරාදමන බව ප්‍රසිද්ධියෙම කිවේය. පුරවැසි කණ්ඩායම්, ඇදහිල්ලෙන් වැළුණු අය, සහ සිවිල් නායකයෝ අනාගතවක්තාවරයා විනාශකිරීම මගින් සහාව විනාශ කිරීමට කුමත්-තුනය කළහ.

ඉලිනොයිස් ආන්ඩ්‍රුකාරයාවූ, තොමස් ගොඩි, ජේස්ස් ස්මින්ට ලියමින්, මහජනයා කැළුම් වෙනුවෙන් නගර සහාවේ සාමාජිකයෝ මෝර්මන් නොවන ජුරි සහාවක නඩු විභාගයක් අසන බව අවධාරණය කළේය. ජනතාව තාප්තිමතක්කළ හැක්කේ එවැනි විභාගයකින් පමණක් බව මහු කිවේය. මිනිසුන්ට සම්පූර්ණ ආරක්ෂාව සලසන බව මහු පොරොන්දු වුවද, මහුගේ ප්‍රතිඵ්‍යාව මහු තබන බවට අනාගතවක්තාවරයා තුළ විශ්වාසයක් නොතිබේ. වෙනත් විකල්පයක් තොමැනි බව පෙනීමට තිබුන විට, අනාගතවක්තාවරයා, මහුගේ සොජායුරු හයිරම් ජේස්න් වේලර් සහ තවත් අය කිසිදු අපරාධයකට වරදකරු නොවන බවට පුර්ණ විශ්වායකින් පුතුව, සිරගතකිරීමට බාරවුන.

සැනුපූම් 20ක පමණ දුරින්වූ ප්‍රාන්ත සිරගෙදරට යාමට නාඩු නගරයේන් පිටවීමට අනාගත වක්ත්වාවරයා සූදානම්වන විට, මහුගේ පවුල සහ මිතුරන් ඔහු දැකින්නේන් අන්තිම වතාවට බව ඔහු ගැන සිටියේය. මහු අනාවැකියක් කියමින්, "මා යන්නේ මරණයට ගෙන යන බැව්ලවෙකු මෙන්ය, නමුත්, මා ග්‍රීෂ්මයේ උදෑසනාක් මෙන් සන්සුන්ය."<sup>13</sup>

අනාගතවක්තාවරයා ගමන පටන්ගත් විට, ජෝස්පෝගේ ගොවී පලේ වසර තුනකට වඩා වැඩිකර තිබූ, බු. රොජරස්, තවත් පිරිමි ලමුන් දෙදෙනොක් ගොවී පළ තරණයකර, රේල් පාරේ වැටු මත වාචිටි, ඔවුන්ගේ මිතුරා සහ නායකයා එන තුරු බලා සිටියහ. ජෝස්පෝ තම අශ්වයා පිරිමි ලමුන් ලග නතරකර, ඔහු සමග සිටි හමුදා මිනිසුන්ට මෙසේ කිවේය: "මහත්වරුති, මේ මගේ ගොවිපළ සහ මේ මගේ පිරිමි ලමයි. ඔවුන් මා ප්‍රියකරන අතර මමද ඔවුන්ට ප්‍රියකරමි." තැම ලමයෙකුගේම අතැහැනී-මෙන් පසුව, ඔහු තම අශ්වයා පිට නැහි ඔහුගේ මරණයේ සංකේත ස්ථානයට ගියේය.<sup>14</sup>

වේල්සයේ හැරී ආවෙකුවූ, බැන් ජෝන්ස්, කාරන්ස් සිරගෙදරදී අනාගතවක්තාවරයාට එකතුවිය. 1844 ජූනි 26 වෙනිදා, මහුගේ ජ්විතයේ අවසාන දිනයේ, ජෝස්පෝට වෙඩි ගබ්දයක් ඇසේ. ඔහු ජෝන් අසල බිම දිගාවිය. අනාගතවක්තාවරයා මෙසේ මිමුනුවේය, "මබ මැරෙන්ට බයද?" "එවන් හේතුවකට සම්බන්ධවීමෙන් මරණයට එපමණ බියක් ඇතැයි මම නොසිනම්" යයි ජෝන් පිළිතුරු දුන්නේය. "මබ තවමත් වේල්සයේ ඔබට පැවරු ද්‍රානමෙහෙය ඔබ මියයාමට පෙර දැකිම්න් සිටියි." යයි ජෝස්පෝ අනාවැකි කිවේය.<sup>15</sup> දහස් ගණන් ඇදහිලිමත් ගුද්ධවන්තයේ අද සහාවේ ආයිරවාද භුක්තිවිදින්නේ, බැන් ජෝන්ස් පසුව වේල්සයේ ගොරවතිය සහ පාර්පත ද්‍රානමෙහෙයක සේවකාල නිසාය.

1844 ජූනි 27වෙනිදා හටස පහ පසුව විගස, දාමරිකයන් 200ක පමණ කණ්ඩායමක් පාට කළ මුහුණු සහිතව කාරන්ස් සිරගෙදරට කඩා වැදු, ජෝස්පෝ සහ මහුගේ සෞඛ්‍යයුරු හයිරම්ට වෙඩිතඩා මරාදමා, ජෝන් වේලර්ට බරපතල ලෙස තුවාල කළහ. විලාඩි රිවර්ඩිස් පමණක් අකතුරකින් තොරව සිටියේය. "මෝර්මන්වරු එන බවට කැළුයීම ඇසේ," කාරන්ස්හේ වාසයකල අය කළාක් මෙන්, දාමරිකයේ පලාඹියහ. විලාඩි රිවර්ඩිස් තුවාලවේ සිටි ජෝන් වේලර් ගැන සෞඛ්‍ය අතර, ඔවුන් දෙදෙනාම මරාදැමූ ඔවුන්ගේ නායකයන් ගැන දුක්ඩුහ. හයිරම්ගේ ගිරිය සිරගෙදර ඇතුළේ තිබූ අතර, ජනේලයකින් බිමට වැටු සිටි, ජෝස්පෝ, පිටත තිබූ ලිදක් අසල වැනිර සිටියේය.



කාජනෝස් සිරගහදර වේද මරණයේ දර්ශනය. පොලොව මැද වැතිර සිටින හැරම් ස්මීනව, ක්ෂණයකින් මරදැමීන; ජෝන් වේලර, පහත වමේ, දරුණුලෙස තුවාල ලබ සිටියි; ජෝසේ ස්මීන් ජනෙලය දෙසට දැවන විට, වෙනිනා මරදැමීන; විලාඩි රිවඩි, ගිනි දුන ගැ, අනතුරක් නැතිව සිටියි.

එම ස්ථානයට පැමිණි පළමු පසු-දවස්වල ගුද්ධිවන්තයාවූයේ මියගිය වේද මරණකරුගේ සොහොයුරු සැමුවල්ය. ඔහු අන් අය හා එක්ව නාවු බලා තැවත යන දීර්ස, දුක් මුසු ගමන සඳහා ගරීර සුදානම්කිරීමට විලාඩි රිවර්ඩිස්ට උදව් කළහ.

ඒ අතරතුර, වෝරසේ, ඉලිනොයිස්හි, සහාවේ සාමාජිකයන්ට්, ජේමස් කවිලි පවුල, මවුන්ගේ සැන්දේ අභාරය සුදානම් කළහ. දහ-හතර හැවිරිදී මතායස්, නගරයේ පවතින අසාමාන්‍ය කළබලය ගැන ඇසී, එකතුවන සෙනාගට සම්බන්ධවිය. ප්‍රධාන කළිකයා තරුණ කවිලිව දැක ඔහුට නිවසේ සිටින ඔහුගේ මව වෙතට යන ලෙස ඔහුට නියෝග කළේය. ඔහු අසල්-වැසියෙකුගේ මිශ්‍රල තරහා දැවගොස් බේරි යන තුරු, සහා සාමාජිකයන් නොවන පිරිම් ප්‍රමයි ඔහු එළවා ගොස් ඔහුට කුණුවලින් දමා ගැසුහ.

ලැණුසුම පහව ගොස් ඇති බව සිතු මතායස්, වතුර බාලදීයක් ගැනීමට ගගට ගියේය. දාමරික කණ්ඩායමේ සාමාජිකයෝ ඔහුව දැක, ඔහුව ජලයට විසිකර දැමීම සඳහා බ්‍රිතාන්තේ මහන්නෙකුට මුදල් දුන්නේය.

මතායස් වතුර ගැනීමට නැවතුන විට, මහන්නා ඔහුගේ ගෙල පිටුසින් ඔහුව අල්ලාගෙන, “නුඩුව...මෝර්මන් පැවියා, මා ගිල්වා මරනවා” යයි කිවේය. මතායස්ද, “මා ගිල්වා මරන්නේ මන්ද, මා ඔහුට කවදා හෝ යම් වරදක් කර තිබේද? යයි මම ඔහුගෙන් ඇසුවෙමි.” ‘නැහැ, ඔහු කියයි, මා නුඩුව ගිල්වා මරන්නේ නැහැ....නුඩු හොඳ ලමයෙක්, නුඩුට ගෙදර යන්න පුළුවන.’’ එදින රාත්‍රී දාමරිකයේ කවිලිගේ නිවසට ගිනි තැබීමට තුන්වරක්ම අසාරුපක ප්‍රයත්නයන් දැරුණ. නමුත්, ඇදහිල්ල සහ යාචිකදා තුළින් පවුල ආරක්ෂාවය.<sup>16</sup> කවිලි වැඩි සහාවේ ඇදහිලිමත්ව සිටියෙය; ඔහුගේ පුතු මතායස් සහ මූනුපුරා මැතිවි පසුව ප්‍රේරිතවරුන් දොලොස් දෙනාගේ ගණපුරුණයේ සේවය කළහ.

ඉලිනොයිස් ආන්ඩ්‍රුකාර තෝමස් ගොඩ් වේද මරණය ගැන මෙසේ ලිවේය: “මෝර්මන්වරුන්ගේ අවසානයක් දැකීම සඳහා මවුන්ව පලවාගැ-රීමට...එසේ වේයය බොහෝ දෙනෙක් සිතුවද, ස්මිත් සොහොයුරුන්ගේ සානනය, වෙනත් කිසිදාකට වඩා ඔවුන්ව සම්පතාවයෙන් එකට එක්කර, ඔවුන්ගේ ඇදහිල්ලට අඟ්න විශ්වාසයක් ලබා දුන්නේය.”<sup>17</sup> ගොඩ් මෙසේද ලිවේය, “පාවුල මෙන් කළ පරිත්‍යාගකී, සිය අලංකාර ව්‍යක්ත බවින් වඩිකළ දහස් ගණන් පිරිස්,...[මෝර්මන් සහාවට] අඟ්න ජ්වලයක් සාර්ථකව ලබාදී දැවි පිදු ජේස්ස්ගේ සොහොයුරුන්ගේ නාමය...ගබිදනාගා කියමින් මිනි-සුන්ගේ ආත්ම කළඩවනු ඇත. ”ගොඩ් ජ්වත්වූයේ මෙය සිදුවේ, ඔහුගේම නම, පිලාත් සහ හෙරෝද් මෙන් පරම්පරා ගණනාවක් අපකිරීමිත් වනු ඇතැයි යන බියතින්ය.”<sup>18</sup> ගොඩ්ගේ බිය සැබුදුවක් විය.

සහාපති ජේන් වේලර්ගේ තුවාල සුවවීමෙන් පසුව මරාදැමුනු නාය-කයන් ගැන ලියු උපහාර දැන් දහම සහ ගිවිසුමේ 135වනි කොටසේ සඳහන්ව ඇත. ඔහු මෙසේ කිවේය, ජේස්ස් ස්මිත්, ස්වාමීන්වහන්සේගේ අනාගතවක්තාවරයා සහ දැවැසිවරයා, යේසුස්වහන්සේ හැරුන විට, මෙම ලෝකයේ මිනිසුන්ගේ ගැලීම සඳහා, එහි ජ්වත්වූ වෙනත් කිසිවෙකුටත් වඩා, විභාල දේවල් කර ඇත. ඔහු ග්‍රේෂ්ඨ ලෙස ජ්වත්විය, ඔහු දෙවියන්-වහන්සේගේ සහ ඔහුගේ ජනනාවගේ ඇස් ඉදිරියේ ග්‍රේෂ්ඨ ලෙස මියගි-යේය. පැරණි කාලයේ ස්වාමීන්වහන්සේ ආලේපකළ බොහෝ දෙනෙක් මෙන්, ඔහුගේ දුනමෙහෙය සහ වැඩකටයුතු ඔහුගේම ලෙධින් මුදා කර ඇත. ඔහුගේ සොහොයුරු හයිරමිද එලෙසය. ජ්විතයේදී ඔවුනු බෙදී නොසිටි අතර මරණයේදී මුවහු වෙන් නොවී සිටියහ. ඔවුනු මහිමය සඳහා ජ්වත්වහ, ඔවුනු මහිමය සඳහා මියගිය අතර, මහිමය ඔවුන්ගේ සඳාකාලික විපාකය විය (බලන්න ඩිසහසි 135: 3, 6).

## සහාපතින්වයේ අනුපිළිවෙළ

අනාගතවක්තා ජෝසේෆ් සහ හයිරම් ස්මිත්ව කාරනේල් සිරගෙදරදී සාතනය වන විට, දොලාස්දෙනාගේ ගණපුරුණයේ සහ වෙනත් සහා නායකයන් බොහෝමයක් දූතමෙහෙයන්වල සේවයකරමින් සිටි නිසා නාඩු නගරයේ නොසිටියන. මෙම මිනිසුන් මරණ ගැන දැනගත්තේ දින කිහිපයක් ගතවූ පසුවය. බ්‍රිගම් යන්ගේ ප්‍රවාන්තිය දැනගත් විට, පූජකවර නායකත්වයේ යතුරු තවදුරටත් සහාව සතුව නිබෙන බව ඔහු දැන සිටියේය. මන්ද මෙම යතුරු දොලාස්දෙනාගේ ගණපුරුණයට ලබාදී තිබුනි. කෙසේවාද, ස්වාමීන්වහන්සේගේ අනාගතවක්තාවරයා, දරුණන දකින්නා සහ එලිදරවිකරුවා ලෙස සිටි ජෝසේෆ් ස්මිත් වෙනුවට පත්වන්නේ කුවදයි සහාවේ සියලුම සාමාජිකයන්ට අවබෝධ නොවේය.

සිඩිනි රිග්චින්, පළවෙනි සහාපතින්වයේ පළවෙනි උපදේශකවරයා, පිට්ස්බර්ග්, පෙනිසේල්වෙනියාවේ සිට 1844 අගෝස්තු 3 වෙනිදා පැමිණියේය. මේ කාලයට පෙර වසරේදී, ඔහු අනාගතවක්තා ජෝසේෆ් ස්මිත්ගේ උපදේශයන්ට විරුද්ධ මාර්ගයක නිරතවී, සහාවෙන් හේද්වී සිටියේය. නාඩු නගරයට එව්වන් පැමිණ සිටි දොලාස්දෙනාගේ සාමාජිකයන් තුන්දෙනා හමුවීම ප්‍රතික්ෂේපකළ ඔහු, ඒ වෙනුවට ඉරුදින නමස්කාර මෙහෙයට එකතුවී සිටි විශාල ඉදෑධිවන්තයන් කණ්ඩායමක් සමඟ කරා කළේය. මවුන් ඇමතු ඔහු, ඔහුට ලැබුනු දරුණයකින් ඔහු දැනගත් පරිදි ජෝසේෆ් ස්මිත් වෙනුවට කිසිවෙකුට පත්වය නොහැකි බව කිවේය. සහාවට භාරකරුවෙක් පත්කළ යුතු බවත්, එම භාරකරු සිඩිනි රිග්චින් විය යුතු බවත් ඔහු කිවේය. ඉදෑධිවන්තයන් වික දෙනෙක් ඔහුට සහාය යුත්තා.

බ්‍රිගම් යන්ගේ, උපරිතවරුන් දොලාස්දෙනාගේ ගණපුරුණයේ සහාපතිවරයා, 1844 අගෝස්තු 6 වෙනිදා වන තුරු නවීවු නගරයට නැවත පැමිණ සිටියේ නැත. ඔහු ප්‍රකාශයක් කරමින් ඔහුට අවශ්‍ය, සහාව මෙහෙයවිය යුත්තා ගැන “දෙවියන්වහන්සේ කුමක් කියන්නේද” යන්න දැනගැනීම පමණක් බව කිවේය.<sup>19</sup> දොලාස්දෙනා 1844 අගෝස්තු 8 වෙනි මුහස්පාතින්දා රස්වීමක් කැඳවුහ. සිඩිනි රිග්චින් උදෑසන සැසිවාරයේදී පැයකට වඩා කරා කළේය. ඔහුගේ තත්වය විශ්වාස කළ කිහිප දෙනෙක් ඔහු දිනා ගත්තේය.

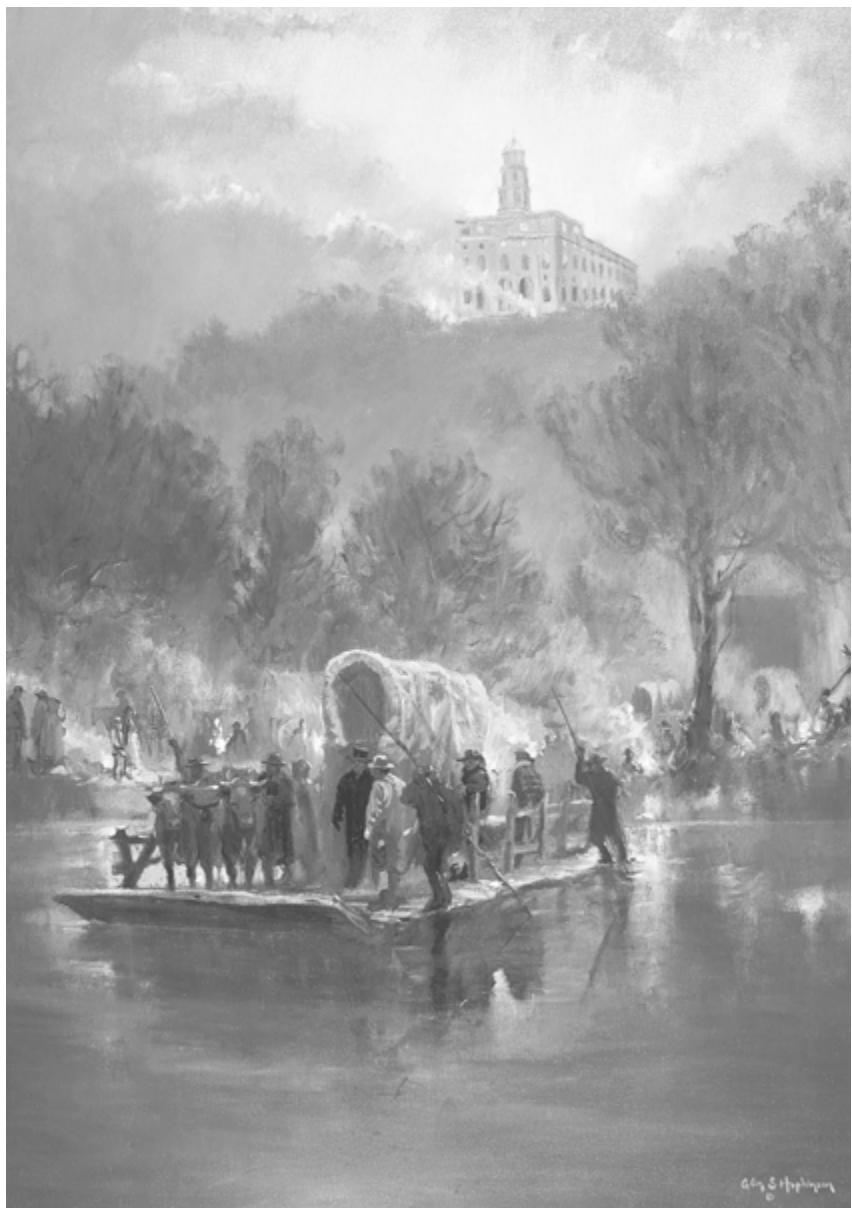
බ්‍රිගම් යන්ගේ ඉන්පසුව කෙටියෙන් කරා කර, ඉදෑධිවන්තයන්ගේ හදුවත් සංස්ක්‍රිත කළේය. බ්‍රිගම් යන්ගේ කරාකරන විට, ජෝර්ජ් සී. කුනෙන්ට මෙසේ සිහිපත්විය. “එය ජෝසේෆ් ස්මිත්ගේම හඩය,” තවද “ජනතාවගේ

අැස්වලට පෙනීමට තිබුනේ මලුන් ඉදිරියේ සිටිගෙන සිටින පුද්ගලයා ජෝසේගේ ස්ම්මින්ම කියාය.”<sup>20</sup> බ්‍රිගම් යන්ගේ, අනාගතවක්තා ජෝසේගේගේ වැනි කටහඩික් කරාකළ බවට විලියම් සි. ස්ටේන්ස් සාක්ෂිදැරීය. “මා සිතුවේ ඒ මහු කියාය,” ස්ටේන්ස් කිවේය. “එය ඇසුන දහස් ගණන් අයට සිතුනේද එසේමය.”<sup>21</sup> විල්ගෝච් වූබිරුන්ද එම අසිරිමත් මොහොත සිහිපත් කරිමන් මෙසේ ලිවේය, “මා මහුව මගේම ඇස්වලින් දැක නොතිබුනේ නම්, ඒ ජෝසේගේ ස්ම්මින් නොවන බව මට ඒත්තු ගැන්වීමට කිසිවෙකුට නොහැකිය. එසේම මෙම මිනිසුන් දෙදෙනා හැඳුනන ඕනෑම අයෙකුට මෙයට සාක්ෂි දැරිය හැකිය.”<sup>22</sup> බොහෝ දෙනෙක් දුටු, මෙම ආශ්වර්ෂමත් ප්‍රකාශවීම මගින් ජෝසේගේ ස්ම්මින් වෙනුවට සහාවේ නායකයා වශයෙන් ස්වාමීන්වහන්සේ බ්‍රිගම් යන්ව තොරාගෙන තිබෙන බව ගුද්ධ-වන්තයන්ට පැහැදිලි විය.

දහවල් සැසිවාරයේදී, බ්‍රිගම් යන්ගේ නැවතන් කරාකරමින්, මුළු ලේකයේම දෙවියන්වහන්සේගේ රාජ්‍යයයේ තබා ගැනීමට ජෝසේග් ස්ම්මින් ප්‍රේරිතවරුන් පත්කළ බවට සාක්ෂි දැරිය. දොලොස්දෙනා අනුගමනය නොකරන අය සමෘද්ධීමත් නොවන අතර, දෙවියන්වහන්සේගේ රාජ්‍යය ගොඩනැගීමේදී ප්‍රේරිතවරුන් පමණක් ජයග්‍රාහකයන් වන බවට අනාවැකි කිවේය.

මහුගේ කරාවෙන් පසුව, සහාපති යන්ගේ සිඩිනි රිජ්ඩන්ට කරා කිරීමට කි නමුත්. මහු නිහඩව සිටියේය. විලියම් බ්‍රිලිවි. ගොල්පේස් සහ පාරලි පී. පැට්ටේ කරාවලින් පසුව, බ්‍රිගම් යන්ගේ නැවතන් කරා කළේය. නාඩු දේවමාලිගාව සම්පූර්ණකිරීමටත්, වනාන්තරයට යාමට පෙර එන්-චිවිමන්ට ලබාගැනීමට සහ ගුද්ධ ලියවිලිවල වැදගත්කම ගැනුද මහු කරා කළේය. මහු ජෝසේගේ ස්ම්මින්ට දැක්වූ ප්‍රේමය ගැනන්, මහුගේ පවුලේ අයට අනි ආදරය ගැනත් කරා කළේය. ගුද්ධවන්තයෝ ඉන්පසුව ප්‍රේරිතවරුන් දොලොස්දෙනා සහාවේ නායකයන් ලෙස ඒකමතිකව මලුන්ගේ ජන්දය දුන්හ.

වික දෙනෙක් සහාවේ සහාපතින්වයට අයිතිවාසිකම කියන විට, ගුද්ධ-වන්තයන් බොහෝ දෙනෙකුට පත්වීමේ අරුබුදය අවසන්වී තිබුනි. බ්‍රිගම් යන්ගේ, ජේෂණීය ප්‍රේරිතවරයා සහ දොලොස්දෙනාගේ ගණපූර්ණයේ සහා-පතිවරයාව, තම ජනතාව මෙහෙයුමට දෙවියන්වහන්සේ තොරාගෙන තිබු මිනිසාවූ අතර, ජනතාව එකමුතුවී මහුව ස්විරකළහ.



දාමරික සැහැයිකම් තමන් ආදරයකළ නාඩු නගරය  
අන්තුරීමට ගුද්ධිවන්නයන්ට බලකෙරින.

# සිංහ පියවරක් තුලම ආදිහිල්ල

නාඩුවලින් පිටවීමට සූදානම්වීම

ශ්‍රද්ධිවත්තයන්ට සමාදානයෙන් ජීවත්විය හැකි, බටහිර කුළුකරයට පිටවී යාම ගැන සහා නායකයෝ 1834 සිටම කථා කර ඇත. කාලය ගතවන විට, නායකයෝ ගෙවීගෙයන් සමඟ නිවැරදි භූමි පුදේශ ගැන කථාකර, වාසයකිමට නියමිත ස්ථාන සොයාගැනීමට සිතියම් අධ්‍යයනය කළහ. 1845 අවසානය වන විට, සහා නායකයෝ බටහිර ගැන වඩාන් තවතම තොරතුරු ලබාගෙන තිබේ.

නාඩු හිංසා පිඩා අධිකවන විට, ඉද්ධිවත්තයන් පිටවී යාම අවශ්‍ය බව පැහැදිලිව පෙනෙන්ට තිබේ. 1845 තොවුම්බරය වන විට, නවුවු නගරය කඩුමුඩියේ සූදානම්වීමේ කටයුතුවලින් යුක්තවිය. නික්මයාම සඳහා ගුද්ධ-වන්තයන් මෙහෙයුවීමට සියය, පහන සහ දහයේ මුලාදැනීන් කැඳවන ලදී. එක් එක් 100 කණ්ඩායමකට එකක් හෝ රට වැඩියෙන් කරන්ත පටිවල පිහිටුවන ලදී. රේද් සාදන්නේ, වඩු කාර්මිකයෝ, සහ නිවාස සාදන්නේ ර බෝට්ටන තුරු ලි සූදානම්කරමින් සහ කරන්ත නිපදවීම් වැඩිකළහ. යකඩ මිලදී ගැනීමට සාමාජිකයන්ව නැගෙනහිරට යැවු අතර, කම්මල්කරුවේ ගමනට අවශ්‍ය බඩු සහ නව සයෝනය ජනාවාස කිරීමට අවශ්‍ය ගොවී උපකරණ නිපදවුනු. පැවුල් ආහාර සහ තිවාසවලට අවශ්‍ය උපකරණ එකතුකර ගබඩාතරන හාජනවල වියලි පලතුරු, හාල්, පිටි සහ බෙහෙන් වර්ග පිරවුන. පොදු යහපත තකා වැඩිකරමින්, ඉද්ධිවත්තයෝ ඉතා කෙටි කළයක් තුළදී තම හැකියාවට වඩා දේවල් ඉටුකළහ.

හිත සංක්‍රාන්ති ගමන්මග බාධක

නාඩු අත්හැර යාම මුලදී සැලසුම් කෙරුණේ 1846 අප්‍රේල් මාසයේදීය. නමුත් තර්ජනවල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, ඉද්ධිවත්තයන් බටහිරට යාම වැළැක්වීමට රාජ්‍ය හමුදා අදහස්කිරීම නිසා, ප්‍රේරිතවරුන් දොළාස්දෙනා සහ ප්‍රධාන පුරවැසියෝ ඉක්මණීන්ම 1846 පෙබරවාරි 2 වෙනිදා සහාවක්

පැවැත්වූහ. ඉක්මණින්ම බටහිරට ගමන් ඇරඹීම අවශ්‍ය බවට ඔවුන් එකගෙවී, නික්මයාම පෙබරවාරි 4 වෙනිදා ආරම්භවිය. මුළුම යන්ගේ මගපෙන්වීම යටතේ, පළමු ඉද්ධවන්ත කාණ්ඩායම ඔවුන්ගේ ගමන ආභාවන් ආරම්භ කළහ. කෙසේවුවද, එම ආභාව විශාල පරික්ෂාවකට මුහුණදීමක් විය. මන්ද ශිත සංතුවේ පසු භාගයේ කාලගුණය සහ වර්ණ සහිත තත්ත්වයෙන් විවේකයක් ගැනීමට ස්ථීර කළදුවරු තැනීමට පෙර ඔවුන්ට සැතපුම් ගණනාවක් යාමට තිබුනි.

තමන්ට නිසා පිඩා කරන්නන්ගේන් ආරක්ෂාව සෙවීමට, දහස්ගණන් ඉද්ධවන්තයන්ට අයිවෝ දේශීමාවට යාමට පළමුව පළමුව මිසිසිපි ගංගාව තරණයකිරීමට සිදුවින. ඔවුන්ගේ ගමන් පළමු විපත මුදින්ම ආරම්භවූන් ඉද්ධවන්තයන් බොහෝ දෙනෙක් යමින් තිබූ බෝට්ටුවකට ගවයෙක් පයින් ගසා එහි සිදුරක් සැදී බෝට්ටුව ගිලි යාමෙනි. මෙම අවාසනාවන්ත මගින් පිහාටු මෙටිට, ලි කොටන් "ලි දඩු හෝ අතට හසුවූ ඕනෑම දෙයක් අල්ලාගෙන අනුකම්පා විරහිත ශිත ජලයේ කරුණාව මත ජලයේ විසිවෙමින් සිටි බව එය දුටුවෙක් තිබේ....සමහරු කරන්තවල මුදුනට තැගගත්තේ ඒවා සම්පූර්ණයෙන්ම ජලයට යට නොයාම සහ පහසුව නිසාය. එලදෙනුන් සහ ගවයන් ඔවුන් පැමිණී දෙසටම පිනායනු දක්නට ලැබේන."<sup>1</sup> අවසානයෙදී සියලුම දෙනා බෝට්ටුවලට ද්‍රාගෙන අනෙක් පැන්තට රැගෙන යන ලදී.

පළමු තරණයන් සති දෙකකට පසුව, ගංගාව යම් කාලයකට මිදි තිබින. අයිස් ලිස්සන පුළු වුවද, එය කරන්තවලට සහ තණ්ඩායම්වලට පහසුවෙන් තරණයකිරීමට අධාරකයක් විය. නමුත් ශිතල සුළුග බලවත් තිරිහැරයක්වී ඉද්ධවන්තයන්ට අයිස් මත ඇවැළීමද අපහසුවිය. ගංගාවේ එහා පැන්තේ සුරා ත්‍රික් කළවුරේ, තද සුළුතත් සමග අගල් අටක් පමණ ගැෂුරට හිම කැට වුටුනි. ඉන්පසුව හිම දියවී පොලොව මඩ්ටිය. වටෙන් ඉහළින් සහ පහලින් ස්වභාවික දේවල් සියල්ල සම්බන්ධී, 2,000ක ඉද්ධවන්තයන් පිරිසකට දුක්කින පරිසරයක් නිර්මානයවිය, මුහු යාමට අනුලැබෙන තෙක් කුඩාරම්වල, කරන්තවල සහ ඉක්මණින් තනාගත් තවා-තැන්තවල බලා සිටියන.

ගමන් ඉතා අසිරු කොටස වූයේ මෙම අයිවෝ පසු කළ මුල් කාලය විය. හොසී ස්වුට්ටර් වාර්තා කළ පරිදි ඔහු, "රාත්‍රිය ගතකිරීමට ඇද ඇතිරිලි වලින් තාවකාලික කුඩාරමක් සැදුවේය. මේ අවස්ථාවේදී මගේ බිරිදිට හිද ගැනීමට ඉතා අසිරුවූ අතර, මගේ කුඩා පුතාට ඉතා තදින් උණ ගැනී අසනීපව සිටි නිසා සිදුවන කිසි දෙයක් ගැන දැනගැනීමට

පවා නොහැකිවිය.”<sup>2</sup> තවත් බොහෝ ගුද්ධවන්තයන්ද දැඩි ලෙස හිරිනැර වින්දාහ.

### සියල්ල භෞදින්

මෙම ගුද්ධවන්තයන්ගේ ඇදහිල්ල, දෙධර්යය සහ අධිෂ්ථානය, ඔවුන්ට ශිනල, කුසරින්න, සහ ආදරණීය අයගේ මරණ තුළින් ඉදිරියට ගෙන ගියේය. විලියම් ක්ලේටන්ට තවුවූ නගරයෙන් පිටත්ව යන ප්‍රථම කණ්ඩායම සමඟ සිටිමට කැදුවා තිබුනි, මිහු සිය බිරිදුවූ, බියන්තාව ඇයගේ දෙමාපියන් සමඟ තනිකර යන විට ඇයගේ පළවෙනි දරුවා ලැබේමට තිබුනේ මසක් පමණි. මබ සහිත පාරවල ශිතලෙන් අමාරුවෙන් යමින්, ශිතල කුඩාරමවල සිටියදී, මිහුගේ බියන්තාගේ සෞඛ්‍ය ගැන කණ්ගාපුවීමෙන් මිහුගේ නහර තුනිවී ගියේය. මාස දෙකකට පසුව, ඇය ආරක්ෂිතව බිජිලා බිජිකල බවක් නොදැන සිටියදී, අවසානයේදී “කදීම මහත පිරිම් දරුවෙක” ඉපදුන ප්‍රිතිමත් පණීවුඩය ලැබේන. පණීවුඩය මිහුට ලැබුන විගසම වාගේ, විශිෂ්ට හිඳෙන ලියු ශිතය විශේෂයෙන් අරථවත් වූයේ මිහුට පමණක් නොව, එය පරම්පරා ගණනාවක සහා සාමාජික-යන්ට ආනුභාවාත්මක කෘතජ්‍යාපුරවක ජාතික ගියක් බවට පත්විය. එම ශිතය “Come, Come, Ye Saints,” (එන්න, එන්න, නුමිලා ගුද්ධවන්තයෙනි) වූ අතර එහි ප්‍රසිද්ධ පදවලින් මිහුගේ ඇදහිල්ල සහ දහස්ගණන් ගුද්ධ-වන්තයන්ගේ ඇදහිල්ලද ප්‍රකාශවීමෙන් ඔවුහු විපත් මධ්‍යයයේද එය ගායනා කළහ. “All is well! All is well!”<sup>3</sup> (සියල්ල භෞදින්! සියල්ල භෞදින්!) ඔවුන් අනුව ගිය සාමාජිකයන් මෙන්, ඔවුන්ද, සතුට සහ සමාඳානය ලැබූ අතර, පරිත්‍යාගවල සහ දෙවියන්වහන්සේගේ රාජධානිය තුළ කිකරුවීම වෙනුවෙන් ලැබූ යහපත් විපාකද එය විය.

### වින්ටර් ක්වාටරස්

නාඩු සිට බටහිර අයිවෝ ජනාවාසයකට යාමට ගුද්ධවන්තයන්ට සැතුපුම් 310ක් ගමන්කිරීමට දින 131ක් ගතවූ අතර, ඔවුන්ට 1846–47 දක්වා ශිත කාලය එහි ගතකර, රෝකී කුදාකරයට යන ගමනට සුදා-නම්වීමට ඔවුන්ට හැකිවිය. මෙම අත්දැකීමෙන් ඔවුන් ගමන්කිරීම ගැන බොහෝ දේවල් ඉගෙනගත් අතර, එමගින් ඔවුන්ට සැතුපුම් 1,000ක අමෙරිකානු මහා තැනිතලා බිම ඉක්මණීන් තරණය කිරීමට හැකියාව ලැබේ, රට පසු වර්ෂයේ දින 111කින් එය සිදු විය.

ඉද්ධිවන්තයන්ගේ ජනාචාස ගණනාවක්ම මිසුරි ගංගාව අයිනේ දෙ-පැන්තේ විභිඳී තිබින. විගාලතම ජනාචාසයටු, වින්ටර් ක්චාටරස්, තෙබි-රස්කාවේ බටහිර පැන්තේ තිබුනි. එය ඉක්මණින්ම 3,500ක් පමණවූ සහා සාමාජිකයන්ගේ ගම්මානය බවට පත්ව, මවුනු දැව තිචාස සහ විලෝ ගස් භාරා තනාගත් ස්ථානවල ජ්වත්වූහ. 2,500ක් පමණවූ ඉද්ධ-වන්තයේද ඒ අවට කෙන්ස්වීලි නම් මිසුරි ගංගාවේ පැන්තක ජ්වත්වූහ. මෙම ජනාචාසවල ජ්වතිය මවුන්ගේ ගමන් මග සේම බොහෝ අභි-යෝගාත්මක විය. ලිංම් සංතුවේද මවුනු මැලේරියාවන් පිඩා වින්දුය. ශින සංතුව පැමිණි විට, අභිත් ආහාර තව දුරටත් ලබා ගැනීමට නොති-බිනි. මවුනු අතිසාරය, සමේ රේග, දත් කැක්කම, රාත්‍රියට ඇස් නොපෙනීම සහ අඡ්‍රණ රෝගවලින් පිඩා වින්දුය. සිය ගණන් ජනතාව මිය ගියන.

එහෙත් ජ්වතිය ගත විය. කාන්තාවෝ මවුන්ගේ කාලය පවත්තු කරමින්, මදිමින්, සේදුමින්, ඇටිරිලි මසමින්, ලිපි ලියමින්, මවුන් සතු මද ආහා-රවලින් කුම සකස්කරමින්, සහ මවුන්ගේ පවුල් බලා ගනීමින් ගත කළ බව මෙරි රිවචි කිවය, ඇයගේ ස්වාමී පුරුෂයාවූ, සැමුවෙල් ස්කොටිලන්-තයේ දිත මෙහෙයක නිපුණුව සිටියේය. ඉද්ධිවන්තයන් වින්ටර් ක්චාටරස්-වලට ඒම සහ යාම ගැන සහ ආගමික සාකච්ඡා, නැවුම්, සහා රස්වීම්, උත්සව, උදෙස්ගයන්ද ඇතුළු සියල්ල ඇය සතුවින් යුතුව වාර්තා කර තැබුවාය.

මිනිස්සු එක්ව වැඩකරමින්, ගමන් සැලසුම් සහ ඉද්ධිවන්තයන්ගේ අනාගත ජනාචාස ස්ථාන ගැන සාකච්ඡා කිරීමට නිතර හමුවූහ. මවුනු තුමානුකුලට කුදුවර අවට තණබිම්වලට ආහාර සඳහා සත්ව රළවල් යැවීමේද එකමුතුව කටයුතු කළහ. මවුනු ගොවිපළවල වැඩ කළහ. ජනා-චාසවල සීමා මුර කළහ. පිටි මෝල් ඉදිකර ක්‍රියාත්මක කළහ. ගමන්-කි-රීමට කරන්ත සූදානම් කරමින් නිතරම වෙහෙසට පත්ව ලෙඛවූහ. මවුන් කළ යම් වැඩ පරාර්ථකාමී ඒවාය, මවුන් බීම් සකස්කර ඒවායෙහි වගා කර පසුව එන ඉද්ධිවන්තයන්ට අස්වැන්න තෙලාගැනීමට ප්‍රේමයෙන් කළ වැඩය.

[ලොරෙන්සේ] යන්ගේ පුතු ජෝන්, වින්ටර් ක්චාටරස් “මෝර්මන් ගෝජ් මිටියාවත” ලෙස හැඳින්වේය. ඔහු එහි සොහොන් බීමක් අසල ජ්වත්වී සිටි නිසා “මහුගේ නිවස අසලින් නිතරම යන තුඩා වැළපෙන-අවමගුල් පෙරහැරවල්” ඔහු දුටුවෙය. ඔහුගේ පවුල් ඉරිගු පාන්, ලුණු බේකන්, හා කිරි විකක ආහාර වේල පෙනීමට තිබුනේ “ඒ අන්දමට

කෙතරම් පොඩී ලෙසද” යයි මහු සිහිපත් කළේය. භතු සහ බෙකන් කැම බොහෝ විට ඔක්කාරයට ඒමෙන්, කැමගැනීම බොහෝ බේම හා සමානව ගිලිමට අපහසුව බව මහු කිවේය.<sup>4</sup> මෙම අසිරි කාලවල් තුළේ ගුද්ධවන්තයන්ට උපුලා සිටියේ ඔවුන්ගේ ඇදහිල්ල සහ කැපවීමය.

### මෝර්මන් පාබල සේනාංකය

ගුද්ධවන්තයන් අයිවෝවල සිටියදී, 1846 ආරම්භවූ මෙක්ෂිකෝ යුද්-දයේ සේවයේ යෙදීමට මිනිසුන් සේනාංකයක් ලබාදෙන ලෙස එක්සත් ජනපද හමුදාවේ බදවාගන්නා නිලධාරීනු සහා තායකයන් ගෙන් ඉල්ලුන. එසේ පැමිණි මිනිසුන් මෝර්මන් පාබල සේනාංකය ලෙස හැඳින්වූ අතර, ඔවුන් දකුණු දිග ජාතික ප්‍රදේශය හරහා කැලීගෙනියාවට යා යුතු අතර, ඔවුන්ට වැටුප්, අශ්‍රුම් සහ ආහාර සලාකය ලැබෙනු ඇත. බ්‍රිගම් යන් රට සහභාගිවීමට මිනිසුන් දිරිගැන්වූයේ, එය නාවුවලින් යුප්පත් අය එක්සේ-කිරීමට සහ එම සෞද්ධ්‍යවන්ගේ ප්‍රවුල්වල ප්‍රදේශයන්ට ආධාරකිරීමට මුදල් උපයාගත හැකි මාර්ගයක් වන නිසාය. මෙම උත්සාහයේදී ආණ්ඩුව සමග සහායවීම සහා සාමාජිකයන් ඔවුන්ගේ රටට පක්ෂපාතවීම පෙන්වී-මක් මෙන්ම, මහන්ත්‍යාගේ සහ ඉන්දියානු භුමියේ තාවකාලිකව කුඩාරම් ගැසීම සාධාරණ හේතුවක් ලෙසද සිත්තු ඇත. අවසානයේදී, මිනිසුන් 541 දෙනෙක් තම තායකයන්ගේ උපදේශය පිළිගෙන සේනාංකයට එක්වූන. ඔවුන්ට කාන්තාවන් 33 දෙනෙක් සහ ලුම්න් 42ක්ද එක්වූන.

යුද්ධයට යාමේ මෙම කර්තව්‍යය සේනාංක සාමාජිකයන්ට පැවැලි සහිතවූයේ අසිරි කාලයකදී ඔවුන්ගේ හාර්යාවන් සහ දරුවන් දමා යාමට සිදුවීම නිසාය. විලියම් හයිඩ් මෙසේ මෙනෙහි කළේය:

“මෙම අවදානම් අවස්ථාවේ මගේ ප්‍රවුල දමා යාමේ සිතිවිලි විස්තරකිරීම පවා අපහසුය. ඔවුන් සිටියේ ඔවුන්ගේ උපන් බිමෙන් ඇත තිබෙන ප්‍රදාන තණ බිමක මිනිස් වාසයක් නැති කරන්තයකය, ඔවුන්ව දූලාලන හිරු රණ්මියෙන් බැටු කමින්, දෙසුම්බරයේ ශිත සුළුග එම අශ්‍රුරු, නීරස ස්ථානයෙන් ඔවුන් සොයාගන්නා අපේක්ෂාවෙනි.

“මගේ ප්‍රවුලට හාර්යාවක් සහ කුඩා දරුවන් දෙදෙනෙක් අයන්වන අතර, ඔවුන් සමග මහල් පියෙක් සහ මවක් සමග සොහොයුරක්ද සිටිති. සේනාංකයෙන් බොහෝ දෙනෙක් ප්‍රවුල දමා ගියහ.... නැවතන් අප ඔවුන්ව නැවත හමුවන්නේ කවදාද, දන්නේ දෙවියන්වහන්සේ පමණි. එසේවූවද, අප තුළ මිමිණිමට හැඳිමක් තිබුනේ නැත.”<sup>5</sup>

සේනාංකය, කැම සහ ජල හිගයෙන් පිඩා විදිමින්, ප්‍රමාණවත් විවේකයක් සහ සෞඛ්‍ය පහසුකම් නැතිව, සැකපුම් 2,030ක් එක දිගටම, නිර්තදිගට ගමන් කළහ. ඔවුහු වෘත්තීමය සොල්දායුවන් ලෙස, සැන් දියාගේ, සැන් ලුවිස් රේ, සහ ලොස් ඇත්තලිස් නගරවල සේවය කළහ. ඔවුන්ගේ ලේඛනගත කාලයීමාව අවසානයේදී, ඔවුන්ව මුදා හැර ඔවුන්ගේ පැවුල් සමග නැවත සම්බන්ධවීමට ඉඩයෙන ලදී. එකස්ත ජනපද ආණ්ඩවට ඔවුන් දැක්වූ පක්ෂපාතකම සහ උත්සාහයන් නිසා, ඔවුන්ව මෙහෙයවූ අයගේ සැලකිල්ල ලැබුති.

මුවන්ව මුදාහැරීමෙන් පසුව, සේනාංකයේ සාමාජිකයන් බොහෝ දෙනෙක් කාලයක් වැඩකිරීම සඳහා කැලීගෙන්නියාවේ නතරව සිටියහ. ඔවුන්ගෙන් කිහිපයදෙනෙක් අමෙරිකා ගංගාව දෙසට උතුරට ගොස් ජෝන් ඡටරගේ ලි මෝලේ රක්ෂාව ලැබුනේ 1848 දී එහි රත්රන් සොයාගත් විටය. එය කැලීගෙන්නියාවේ අසිරි රත්රන් සේවීම ලෙස ප්‍රසිද්ධවිය. නමුත් පසු-දුවස්වල ඉද්ධවන්තයන් මෙම අවස්ථාව මුදල් උපයා ධනව-තෙකුවීමට සිතා කැලීගෙන්නියාවේ නැවති සිරියේ නැත. ඔවුන්ගේ හදවත් තිබුනේ අමෙරිකානු තැනිතලා හරහා බටහිර රෝකි කදුකරයට යාමට පරිග්‍රම දරන ඔවුන්ගේ සොයුරි සොයාරියන් වෙතය. ඔවුන්ගෙන් කෙනෙකුවූ, ජේමස් එස්. බුවන්, මෙසේ පැහැදිලි කළේය:

“මා මින් පෙර එවැනි සරු ස්ථානයක් පොලොව මත දැක නැතු: මා ඒ ගැන කන්ගාටු වන්නේද නැතු, මන්ද මා අහියස නිතරම රත්රන්-වලට වඩා උසස් බලාපොරාන්තුවක් තිබින....අපගේම වාසිය තකා අප අන්ධවී ඇති බව සමහර අය සිතිය හැකිය; නමුත් වසර හතලිභකවත් වැඩි කාලයකට පසුව අපි කන්ගාටු නොවී අනීතය දෙස බලනවිට, දේශයේ වාසනාව දැක, නැවතීමට බොහෝ හේතු අපට තිබින. ‘මෙන්න ගල පාමුල රත්රන්, කදුවල රත්රන්, දිය පාරවල රත්රන්, සැම තැනකම රත්රන්,... ඉක්මණීන්ම මිටට නිදහසේ වාසනාව උදාකරගත හැකියයි’ මිනිස්සු කියති. අපට ඒ හැම දෙයක්ම තේරුමිගත හැක. රාජකාරිය තවමත් ඇත. අපගේ ගොරවය අනතුරට භාර්තනයවේයි. අපි එකිනෙකා භා ගිවිසුම් කර ඇත, එහි මුළුධර්මයක් ගැබීවි ඇත; මන්ද දෙවියන්ව-හන්සේ භා එතුමාගේ රාජකාය පළමුව ඇත. අපගේ මිතුරේ සහ දානීහු වනාන්තරයේ එස්සෙ, කළින් නොගිය, කාන්තාර දේශයක සිටිති. ඔවුන්ගේ තත්ත්වය ගැන දන්නේ කවුද? අපි දැනසිටියේ නැත. අප පිටත්-වීමට පෙර ඇතිවූ එම පෙළඳඵ්වීම නිසා සතුවට පෙර, වස්තුවට පෙර, අපගේ රාජකාරිය ඇත්තේ එහිය.”<sup>6</sup> මෙම ලේඛකයේ කිසිදු ලෙංකික

දෙයකට වඩා දෙවියන්වහන්සේගේ රාජ්‍යය බොහෝ විශාල ලෙස විවින බව මෙම සෞඛ්‍යයෙර් පැහැදිලිව දැන සිටි නිසා, මුවුන් ඒ අනුව මාර්ගය තෝරාගත්හ.

### බංක්ලීන් ඉද්ධවන්තයේ

බොහෝ ඉද්ධවන්තයන් නාඩු සිට ගොඩිලින් රොකි කුපුකරයට ගමන්තරමින් සිටියදී, නැගෙනහිර එත්සන් ජනපදයේ සිට ඉද්ධවන්තයන් කණ්ඩායමක් මුහුදු මාර්ගයෙන් ගමන් කළහ. 1846 පෙබරවාරි 4වෙනිදා, මිනිසුන් 70ක්ද, කාන්තාවන් 68ක් සහ ලමයින් 100ක්ද, බංක්ලීන් නැවත නැග නිවියෝර්ක් වරායෙන් කැලිගෙෂ්නියා වෙරළ දක්වා සැතපුම් 17,000ක ගමනක් ආරම්භ කළහ. මෙම ගමන අතරතුදී අත්ලාන්තික් සහ පැසිරික් නම් ලමයින් දෙදෙනෙක් උපත ලැබූ අතර 12 දෙනෙක් මියගියහ.

මාස හයක ගමන ඉතා දුස්කර විය. මගිනු දේශගුණ උෂ්ණත්වයට සම්පත් සිටි අතර මුවුන්ට තිබුනේන් අහිතකර ආහාර සහ ජලය පමණි. කේප් හෝන්වලට පැමිණී විට, මුවුනු ජුවාන් ගරනැන්චස් දුපතේ දින පහක විවේකයක් සඳහා නාතරඖුහ. කැරොලින් මගස්වා පර්කින්ස් සිහිප-තකළ පරිදි, “එහි තද පොලොව දැක එහි ගිය විට, නැවත වරක් නැවේ ජීවිතයෙන් බොහෝ සහනයක් ලැබින. එය අපි බොහෝසේ අවබෝධක-රගෙන ප්‍රිති වුතෙමු.” මුවුනු ස්නානයකර, පිරිසිදු ජලයෙන් මුවුන්ගේ ඇඟුම් සෝදා, පළතුරු සහ අල එකතුකරගෙන, මාඟ සහ ආදන් අල්ලා, “රොබින්සන් කෘෂීයෙන් ගුහාව.”<sup>7</sup> සෞයමින් දුපතේ ඇවිද්දෙයි.

1846 ජූලි 31වෙනිදා, දරුණු සුළුගට නැව හසුවීමෙන් පසුව, ආහාර හිගයෙන් සහ දිරිස ගමනකින් පසුව, මුවුනු සැනී පැනීසිස්කේව් වෙත ලගාවුහ. සමහරු එහි නැවති, නිවි හෝප් නම් ජනාවාසය පිහිටුවූ අතර, අන් අය කුපුකරය හරහා නැගෙනහිරට ගමන්කර, ගේව් බේසින්වල ඉද්ධවන්තයන් හා සම්බන්ධවීමට ගියහ.

### එක්රස්ම් සිදුවෙමින් පවතියි

අමෙරිකාවේ සියලුම කොටස්වලින් සහ විවිධ ජාතීන්ගෙන්, නොයෙක් ආකාර මාර්ගවලින්, අශ්වයේ පිටින් හෝ පා ගමනින්, ඇදහිලිමතුන් සිය නිවාස සහ උපන් බ්‍රිම්වලින් පිටත්ව ඉද්ධවන්තයන්ට එක්වීම සඳහා රොකි කුපුකරයට යන දිරිස ගමන ඇරුණුහ.

1847 ජනවාරියදී, සහාපති වූගම යන්ග් ආනුභාමත් “ඉග්‍රායෙල් කදු-වුර සම්බන්ධ ස්වාමීන් වහන්සේගේ වවචනය සහ කැමැත්ත” නිකුත් කළ අතර (බලන්න ඩිසහසි 136:17) එය පුරෝගාමීන්ගේ බටහිරව සංකුමන-යවීම හසුරුවන ව්‍යවස්ථාවක් බවට පත්විය. කණ්ඩායම සංවිධානය කර ඔවුන් අතර සිටින වැන්දුමුවන් සහ පියා නැත්තුවුන් බලාගැනීම ඔවුන්ට පවතුයුති. අන් අය හා සම්බන්ධය තපුරින්, තණ්ඩාවෙන් සහ වාදයෙන් තොරවිය යුතුය. ජනතාව සතුරින් සිටිමින්, තම කෙතඳාවය සංගීතය කුලින්, යාචිකදාවෙන් සහ නැරීමෙන් පෙන්විය යුතුය. සහාපති යන්ග් කුලින් ස්වාමීන්වහන්සේ ගුද්ධවන්තයන් අමතා, ඔවුන්ගේ මාරුගයේ යන ලෙසත්, උන්වහන්සේ කී ලෙස කරමින්, ඔවුන්ගේ සතුරන්ට බිය නොවන ලෙසත් කිසේක (බලන්න ඩිසහසි 136:17).

පුරෝගාමීන්ගේ පළමු කණ්ඩායම වින්ටර ක්වාටරස්වලින් පිටවීමට සූදානම්වන විට, පාරුලි එ. පැට්‍රී එංගලන්ත දුතමෙහෙයෙන් නැවත පැමිණ සිටි අතර, ජේන් වේලර් එංගලන්ත ගුද්ධවන්තයන්ගෙන් තහායක් රැගෙන එන බව වාර්තා කළේය. වේලර් සොහොයුරා රට පසු දින පැමිණ මෙම ගුද්ධවන්තයන් විසින් ගමන්කරන්නන්ට ආධාර පිශීස, ඔවුන්ගේ ප්‍රේමය සහ ඇදහිල්ලේ සාක්ෂියක් ලෙස, එවන ලද දසයෙන් කොටස මූදල් රැගෙන ආවේදය. ඔහු විද්‍යා උපකරණද ගෙන ආ අතර ඒවා පුරෝගාමීන්ගේ ගමන්මග සිතියම්කිරීමට සහ ඔවුන්ගේ වටපිටාව දැනගැනීමටද උපකාරවත් විය. 1847 අප්‍රේල් 15වනි දින, වූගම යන්ග් විසින් මෙහෙයවනු ලැබූ පළමු කණ්ඩායම පිටවීවිය. රේලුග දැක දෙක තුලදී, 62,000ක් පමණ ගුද්ධවන්තයන් කරන්තවලින් සහ අත් කරන්තවලින් තණ බිම් අතරින් සයෝත්තයට එකතුවීමට ඔවුන් අනුව යනු ඇත. මෙම ගමන්කරන්නන්ට ඔවුන්ගේ ගමනේදී අසිරිමත් දරුණ මෙන්ම අසිරුකම්ද තිබින. ජේසී මෙනර සෝල්ට් ලේක් තැනිතලාවට යාමට තිබූ “අසිරු කාලයක්” ගැන සිහිපත් කළේය. නමුත් ඔහු කළින් දැක නොතිබූ දේවල්—කුපුවල විශාල මී හරක් රංඩු සහ දේවදාර ගස්ද ඔහු දුටුවේය.<sup>۴</sup> පිශී තිබෙන සූර්ය කාන්ත මල් විශාල යායවල් දුටු බව තවත් අයට මතකය.

ගුද්ධවන්තයන්ගේ කාරීරික අවශ්‍යතා සැහැල්ල වෙන ඇදහිල්ල වැඩි-කරන අත්දැකීම්ද ඔවුන්ට තිබින. දවසේ වැඩි කාලයක් ගමන්කිරීමෙන් පසුව, ගිනි මැලයක් දේවලා ආහාරයක් සාදාගෙන, දවසේ කාර්සයන් ගැන සාකච්ඡාකිරීමට මිනිස්සු සහ කාන්තාවේ එකරිස්වන. ඔවුහු සුභාර්ථී

මූලධර්ම ගැන කජාකරමින්, ශේෂ ගායනාකරමින්, නටමින් සහ එක්ව යාචිණදා කළහ.

ශුද්ධවත්තයන් බටහිර බලා සෙමෙන් ගමන් කරනුදී මරණය නිතරම ඔවුන් කරා ආවේය. 1850 ජූනි 23 වෙනිදා, කුන්ඩේල් ප්‍රාවුලේ පහලෙළාස් දෙනෙක් සිටියන. සතිය අවසානවන විට, මරණය වසංගතයක් වන කොලරාවෙන් සහ දෙනෙක් මියගොස් ඇතේ. රුළු දින කිහිපය තුළදී තවත් සාමාජිකයන් පස්දෙනෙක් මියගියන. ඉන්පසුව ජූනි 30 වෙනිදා කුන්ඩේල් සොයුරිය දරු උපතකුදී අඟන් උපතන් බ්ලිඩාද සමග මියගියාය.

ශුද්ධවත්තයන් සෝල්ට් ලේක් මිටියාවතට යන ගමනුදී ඔවුන් බොහෝ වේදනා වින්දු, එක්සත්කම, සහයෝගය සහ යහපත්කම බලපැවැත්තුවිනි. ස්වාමීන්වහන්සේට ඇදහිල්ලෙන් සහ කුපවිමෙන් එකට බැඳී සිටිමින් පරික්ෂාවන් මද ඔවුනු සතුව භුක්ති වින්දෙශාය.

### නියම ස්ථානය මෙයයි

1847 ජූලි 21 වෙනිදා, පළවෙනි පුරෝගාමි කණ්ඩායමේ ඔරසන් පැටි සහ ඉරස්ස්ටස් ස්තේන් සෝල්ට් ලේක් මිටියාවතට සංක්‍රෑමිකයන් පෙරටුව ගමන් කළහ. පුද්ගලයෙක් එරි යාමට හැකි තරම ගැඹුරේ තණ කොලද වගාකිරීමට සූදුසු තුමියක් සහ මිටියාවතේ තිබූ කළපු කිහිපයකුද ඔවුනු දුටුවෙය. දින තුනකට පසුව, කුදාකර උණෙන් අසනීපව සිටි, සහාපති මූගම් යන්ගේ, ඔහු සිටි කරන්තයෙන් මිටියාවතට විවරව තිබූ කුඩා විවරයකට ගෙන යන ලදී. සහාපති ස්ථානය දෙස බලා, ඔවුන්ගේ ගමන් අවසාන අනාවැකිය දුන්නේය: “දැන් ඇති. නියම ස්ථානය මෙයයි.”

පසුපසින් පැමිණි ගුද්ධවත්තයේ කුදාවලින් මත්‍ය විට, ඔවුනුද, ඔවුන්ගේ පොරාන්තු දේශය දෙස බැඳුහු! බටහිර අහසේ හිරු රිසින් දිලිසෙන ලුණු විලකින් යුතු තැනිතලාව, ඔවුන් ඇතුළ ඔවුන්ට පසුව එන දහස්ගෙන් අයද පැතු, දරුණ සහ අනාවැකියෙන් බලාපොරාත්තුවූ දේශය විය. මෙය ඔවුන්ගේ ආරක්ෂිත දේශය විය. මෙම රෝකි කුදාකරය මධ්‍යයේ ඔවුන්ට බලවත් ජනනාවක් බවට පත් විය හැකිය.

වසර කිහිපයකට පසුව, එංගලන්තයේ සිට හැරි ආවෙක්තු, ජීන් රියෝ ගිගින් බෙකර, පළමු වනාවට සෝල්ට් ලේක් මිටියාවත දැක ඇගේ හැඟීම් මෙස් වාර්තා කළාය. “නගරය...හතරස් කොටු හෝ කට්ටි වශයෙන් ඔවුන් මෙහි කැඳුවුවිට බෙදා තිබුනි, හැම එකක්ම අක්කර දහයකින් සමන්විතවූ අතර එය කොටස් අටකට බෙදා තිබුනි, හැම කොටසකම එක් ගෙයක් විය. මම සිටිගෙන බැඳීම්. මගේ හැඟීම් අමාරුවෙන්

තුළනය කිරීමට හැකිවය. නමුත් මා සිතන්නේ, මා සතුවූ හැඟීම්වලින් පුතුව, මට සහ අපගේ දීර්ස විපත්ති දායක ගමනේදී මට ලැබූ ආරක්ෂාව වෙනුවෙන් කෘතඩපුර්වක බවය.”<sup>9</sup>

### අත්කරන්ත පුරෝගාමීන්

1850 ගණන්වලදී, වියදම් අඩු කිරීමේ මාරුයක් ලෙස, අත් කරන්ත කණ්ඩායම් බිජිකර, සංකුම්කයන් විශාල පිරිසකට ආධාර ලබා දීමට සහා නායකයේ තීරණය කළහ. මේ අන්දුම්ත් ගමන්ගත් ඉද්ධිවන්තයේ පිටි රාන්තල් 100ක්, සහ සිම්ත ආහාර දුව්‍ය සහ බඩු බාහිරදිය කරන්තයට පටවා ඉන්පසුව කරන්තය තැනිතලාව හරහා තල්ලු කරති. 1856 සිට 1860 අතර කාලයේදී, අත්කරන්ත කණ්ඩායම් දහයක් පුටා නගරයට ගමන් කළහ. කණ්ඩායම් අවක් සේව්ල්ට උල්ක් මිටියාවතට සාර්ථකව ලගාඩුහ. නමුත් ඒවායින් දෙකක්, ශිත සෙතුවේ මුල් කාලයට හසුවේ, ඔවුන් අතර සිටි ඉද්ධිවන්තයේ බොහෝමයක් විනාශාඩුහ.

නෙලි පුසේල්, මෙම දුක්මුසු ඉරණමට ලක්ෂු කණ්ඩාමේ පුරෝගාමියක්, තැනිතලාවේදී දස වියට පත්වය. ඇයගේ දෙමාපියේ ගමනේදී මියයිහ. කණ්ඩායම කුදුවලට සම්පතු විට, කාලගුණය ඉතා ශිතල විය. සලාකය අඩුවේ, ඉද්ධිවන්තයේ කුසගින්නෙන් දුර්වලවේ ඉදිරියට ගමන් කළහ. නෙලි සහ ඇයගේ සෞහ්‍යරිය ඇද වැටුනි. ඔවුන් බලාපොරොත්තු සම්පූර්ණයෙන්ම අත්හැර දැමු විට, කණ්ඩායමේ නායකයා කරන්තයින් ඔවුන් වෙත ආවේය. ඔහු නෙලිව කරන්තයේ තබා, එය අල්ලාගෙන එයට සම්පත් දැඩිව ගමන්කිරීමට මැයිට කිවේය. වෙහෙසට ගමන්කිරීම නිසා හිම තුවාල වලින් ගැලවීමට ඇය වාසනාවන්ත විය.

මුවන් සේව්ල්ට උල්ක් නගරයට ලගාඩු විට, නෙලි තැනිතලාව හරහා ගමන්කරන විට පැලද සිටි, ඇගේ මේස් සහ සපත්තු ගැලවු විට, හිම තුවාල නිසා ඇයගේ හම ඒවාත් සමග ගැලවී ආවේය. මෙම නිර්හිත ගැහැණු ලමයාගේ පාද වෙදනාත්මකව කපා දැමු අතර, ඇයගේ ජ්වීතයේ ඉතිරි කාලය ඇයගේ දැනුහිස් වලින් ඇවැළුමට ඇයට සිදුවිය. ඇය පසුව විවාහවේ ලුම්න් හය දෙනකු බිජිකර, ඇයගේම නිවසක් තබාගනිමින්, කිදිම පරම්පරාවක් ගොඩනැගුවාය.<sup>10</sup> ඇය සිටි තන්වය නොසළකා ඇය තුළ තු අධිෂ්ඨානය සහ ඇයට සැලකිල්ලක් දැක්වූ අයගේ කරුණාවද, මෙම මුල් කාලීන ඉද්ධිවන්තයන්ගේ ඇදහිල්ල සහ පරිත්‍යාගකිරීමේ කැමැත්ත ගැන උදාහරණයකි. ඔවුන්ගේ ආදර්ශය ඔවුන්ව අනුගමනය-කරන සියල්ලන්ටම නිබෙන ඇදහිල්ලේ උරුමයකි.



සින සංඛාව ආරමුණයේදී මිටියවත් අයවත් සිටි මාවත් අන්තර්තා කණ්ඩායමේ සාමාජිකයන් ලබරගැනීම සඳහා සේල්ට ලෙස් මිටියවත් පැමිණි ඉදෑවත්තයේ නම ජ්‍යෙෂ්ඨ පරුවට තැබූ ඇති සේල්ට මිටියවත් පැමිණි පියවරකම තිබූ ඇදහිල්

මාවින් අත්කරන්න කණ්ඩායම සමග තැනිතලාව තරණයකළ මිනිසෙක් වසර ගණනාවක්ම පුවා නගරයේ ජ්වන්විය. එක් දිනක් ඔහු මිනිසුන් කණ්ඩායමක් සමග සිටි අතර, ඔවුහු සහානායකයන් තියුණු ලෙස විවේනයකරමින්, අත් කරන්න කණ්ඩායමේ ආරක්ෂාව පමණක් ඇතිව, ප්‍රමාණවත් අභාර හෝ වෙනත් ආරක්ෂාවක් තැනිව ඉද්ධවන්තයන්ට තැනිතලාව තරණය කිරීමට ඉඩ දීම ගැන දොස් කිහි. මහඟ මිනිසා තමන්ට දරාසි-මීමට හැකි තරම් දුරට සවන් දුන්නේය. ඉන්පසුව විශාල වින්ත වේගය-කින් නැගිටි ඔහු මෙසේ කිවේය:

"මා එම කණ්ඩායමේ සිටි අතර මාගේ බිරිදි එහි සිටියාය....බඩට සිතිය හැකි සියලුලකටම වඩා අප යුක් වේදනා විදි අතර, බොහෝ දෙනෙක් ශිතලට නිරාවරණයවීම සහ කුසගින්නෙන් මියගිය නමුත්, එම කණ්ඩායමේ සිටි කිසිදු ජ්වන්වන අයෙක් එකදු විවේචනාත්මක වචනයක් කියනු බඩ අසා තිබේද? ...අපි! දෙවියන්වහන්සේ ජ්වමාන බවට ඒකාන්න විශ්වාසයක් අපට ඇතිවුති, මත්ද අපගේ බලවත් පිඩාවේදී අප එනුමා හුදුනාගන් නිසාය.

"මාගේ අත් කරන්තය මා තල්ලු කලේ අසනීපයෙන් සහ ආහාර හිගයෙන් ඉතා දුර්වලව සිටියේ බැවින්, මට අඩියක් මසවා තවත් එකක් තැබූමට හැකිවුනේ ඉතා අසිරුවෙනි. ඉදිරිය බැඳු විට වැළි ගොඩක් හෝ කුදු බැඳුමක් හෝ දුටු මම, මට එතරම් දුරක් යාමට හැකි බවත් එහිදී ගමන තවත්වන බවත් කිවෙමි. මත්ද එය අතරින් බර තල්ලුකිරීමට මට නොහැකිය....මා එම වැළිගොඩ ලගට ගිය විට, කරන්තය මාව තල්ලුකුරන්ට පටන්ගත්තෙය. මාගේ කරන්තය තල්ලුකරන්නේ කුවදයි බැලීමට මා කිහිපවරක්ම පසුපස බැඳු නමුත්, මාගේ ඇස්වලට කිසිවෙක් තොපනුති. දෙවියන් වහන්සේගේ දේවුනුතයන් එහි සිටි බව මම එවිට දැනගත්තෙමි.

"අත්කරන්තයෙන් පැමිණීම ගැන මම කණාටුවුවුවෙමිද? නැත, ඒ කාලයේ හෝ මාගේ ජ්වනයේ කිසිදු අවස්ථාවක නැත. දෙවියන්වහන්සේ හුදුනාගැනීම සඳහා අපට ගෙවීමට සිදුවූ මිලය අප ලැබූ වරප්‍රසාදයකි. තවද මාවින් අත්කරන්ත කණ්ඩායම සමග පැමිණීමට වරප්‍රසාදයක් ලැබීම ගැන මම ස්තූතිවන්තවෙමි!"<sup>11</sup>

අපගේ ගිතිකා පොතේ මූල් කාලීන සහා සාම්ලිකයන් නිර්භීතව සුහා-රංවිය පිළිගෙන, ශිෂ්ටාවාරයකින් එහිට ස්ථානයක ජ්වන්වීමට බොහෝ දුරක් ගමන්කිරීම ගැන ශිතයක් ඇතුළත්ව ඇතු.

ජාතින් ගොඩනගන ඔවුනු,  
ගමන් මගේ සලකුණු ගොඩනගමින්,  
මවුන්ගේ දිනපතා ක්‍රියාවලින්  
පසුව එන පරම්පරාවන්ට මාර්ගයක් සැදුහ.  
අලුත් සහ ස්ථීර පදනමක් ගොඩනගමින්,  
කාන්තාර දේශ සීමාවට තල්ලුකරමින්  
අමාරුවෙන් ඉදිරියට, ඉදිරියටම හිය  
ආක්රෝධිතවූ, ගොරවනීය පුරෝගාමිය!

ඇදහිල්ල සහ දෙර්ංය වර්ධනයකරගෙන අපගේම රටවල ජ්වත්වන  
අන්දම ගැන ඔවුන්ගේ ආදර්ශය අපට උගන්වයි

නිරන්තර සේවය ඔවුන්ගේ ආදර්ශ වාක්‍යයයි;  
ප්‍රේමය ඔවුන්ගේ මගපෙන්වන තාරකාව විය;  
ලැග සහ දුර රස් විහිදුවන,  
දෙර්ංය ඔවුන්ගේ නොවරදින පහන්කෘවය.  
සැම දිනකම යම් බරක් ලිජිල් කෙරින,  
සැම දිනකම සතුටුකිරීමට යම් හදක් තිබින  
සැම දිනකම යමෙක් දිරිගැන්වන,  
ආක්රෝධිතවූ, ගොරවනීය පුරෝගාමිය!<sup>12</sup>

## ජාතියට කොඩියක් පිහිටුවීම

ශ්‍රද්ධවන්තයන් පළමු කණ්ඩායම සාර්ථකව තැනිතලාව තරණයකර යුතා නගරයට ගෙනැවීන්, සහාපති ලුගම් යන් දැන් ඔහුගේ අවධානය යොමු කළේ දේව රාජ්‍ය කාන්තාරයේ පිහිටුවීමටය. ඔහුගේ දර්ශනය සහ නායකත්වය තුළින්, වරක් හිස් කාන්තාරයක් දියුණු ජනාචාර්යක් සහ ඉද්ධවන්තයනට ස්වර්ගයක් බවටද පත්විය. ඔහුගේ සරල මගපෙන්වීම ඔවුන්ගේ අද්‍රත් වාසස්ථානයේ හැකියාවන් ගැන සිතිමට ඉද්ධවන්තයන්ට උපකාරවන්වේ, දේව රාජ්‍ය ගොඩනැගීමට ඔවුන් සෙවූ ස්ථානයට ඔවුන්ට මෙහෙයවේය.

පළමු කණ්ඩායම පැමිණ දින දෙකකට පසු, ලුගම් යන් සහ දොලාස්සේදෙනාගෙන් කිහිපයදෙනෙක් නාඩු නගරයෙන් පිටවීමට පෙර යන් දර්ශනයකින් දුටු කුදාකරයේ වටකරු කුදා බැවුමකට තැගෙන්හ. බොහෝසේ පැතිරි ගිය තැනිතලාව දෙස බැඳු ඔවුනු, ලේකයේ සියලුම ජනතාව මෙම ස්ථානය පිළිගන්නා බවත්, ඉද්ධවන්තයන් මෙහි සමාධීමන්ට සමාදානය භාක්තිවිධින බවත් අනාවැකි කිහ. ඔවුනු එම කන්ද එන්සයින් තුළුව යයි නම් කළේ යෙසායා පොතේ ඉද්ධලියවිවිල මෙම පොරොන්දුවට අනුවය, “ලන්වහන්සේ ජාතින්ට කොඩියක් ඔසවා පන්නා දැමු ඉග්‍රායෝල්වරුන් රස්කරනු ලබනසේක.” (යෙසායා 11:12)<sup>1</sup>

සහාපති යන් 1847 ජූලි 28 වෙනිදා කළ මහජන සේවාව වූයේ, දේවමාලිගාවට ස්ථානයක් තෙරු, එහි සැලසුම්ක් සාදා ඉදිකිරීම සැලසුම් කිරීමය. ඔහු තම වෙවුල තෙරුගන් ස්ථානයේ තබා, “මෙහි අපි අපගේ දෙවියන්වහන්සේට දේවමාලිගාවක් ගොඩනගන්නෙමු” යයි කිවේය. මෙම ප්‍රකාශය ඉද්ධවන්තයන්ට සැනුසිමක් ගෙනුයාන්තේ, මේට කෙටි කාලයකට පෙර ඔවුන් නාඩු වලින් පිටවන විට දේවමාලිගා වන්දනාව තැවැන්වීමට ඔවුන්ට බලපැමි ඇතිවූ නිසාය.

අගෝස්තු මාසයේදී, සහානායකයන් සහ පළමු පුරෝගාමි කණ්ඩායමේ බොහෝ දෙනෙක්, රළුග වසරේදී ඔවුන්ගේ පවුල්වල අය මිටියාවනට

පැමිණීමට සූදානමකිරීම සඳහා වින්ටර් ක්වාටරස් වෙත පැමිණියන. මුවුන් පැමිණී විසිගම, පළවෙනි සහාපතිත්වය නැවත සංවිධානය කිරීමට කාලය පැමිණ ඇති බවට මූගම් යන් සහ දොලොස් දෙනාගේ ගණපුරුණයට තද භැගීමක් ඇතිවිය. දොලොස් දෙනාගේ ගණපුරුණයේ සහාපතිවරයා ලෙස, මූගම් යන්ව සහාවේ සහාපතිවරයා ලෙස ස්ථීර කෙරින. ඔහු තම උපදේශකයන් ලෙස හිබර සි. කිම්බල් සහ විලුරඩ් රිචඩිස් තෝරාගත් අතර, ගුද්ධවන්තයෝ මුවුන්ගේ නායකයන්ව ඒකමතිකව ස්ථීර කළහ.

### මිටියාවතේ ගතකළ පළමු වර්ෂය

තවත් ගුද්ධවන්තයන් ක්ණ්ඩායම් දෙකක් 1847 ග්‍රීෂ්ම සංතුව අවසානයට පෙර සේව්ල්ටී ලේක් මිටියාවතට පැමිණී අතර සමපුරුණයෙන් 2,000ක පමණ සාමාජිකයන් පිරිසක් සේව්ල්ටී ලේක් නගරයට සංවිධානය කෙරින. ධානා වගා කළද අස්වැන්න මැවු නිසා, වසන්තය පැමිණී විට බොහෝ දෙනෙක් අභාර මඳකමින් පිඩා වින්දේයේ. ඒ කාලයේ ලමයෙක්ව සිටි ජේෂ්න් ආර. යන්ග් මෙසේ ලිවේය:

“තණ කොල වැවීම ආරම්භවන විට, සාගතය දැඩි ලෙස වැඩිවිය. මාස කිහිපයක්ම අපට පාන් තිබුනේ නැත. මස්, කිරි, උරු වැල්, සෙගෝස් [ලිලි මුල්], අප ආභාර සකස්කරන කුව පැලැටි නොතිබේ. මා රල් ලමායුවූ අතර, සතුන් බලාගන්නා විටදී, එළදෙනෙක්ගේ මෙන් මගේ බඩ පිරෙන තුරු කුව ගස් කැමට මම පුරුෂුව සිටියෙමි. අවසානයේදී කුසිහින්න ඉතා අධිකවීමෙන් පියා කුරුල්ලෙලා හොට ගැසු හරක් හම් ගාතයකින් බොහෝ රසවත් සුප් එකක් සකස් කළේය.”<sup>2</sup> ජනපදිකයේ නිදහසේ සහයෝගයන් එකිනෙකා අතර බෙදා ගනිමින්, මෙම අසීරු කාලයේ ජීවිතය රක ගත්හ.

1848 ජූලි වන විට, ජනපදිකයේ අක්කර පහේ සිට හය දහසක පමණ ඇම් පුද්දේයක් වගාකර තිබුනෙන්, කොලපාටින් පුතු තැනිතලාව සාරවත් බවක් පෙන්වේය. නමුත් ගුද්ධවන්තයන් බියට පත්කරමින් කළ කුරුමිනියෝ විගාල රංඩු වගයෙන් වගාව මතට පහත්වුහ. ජනපදිකයේ මුවුන්ට හැකි සියල්ල කළහ. මුවුහු අගල් කපා කුරුමිනියන්ට දිය පහර-වල් විද්දාහ. මුවුහු කුරුමිනියන්ට පොලුවලින්, කොසුවලින් පහරදී, මුවුන්ව ගිනිතැබීමට උත්සාහ කළහ. නමුත් උත්සාහයන් අසාර්ථක විය. කුරුමිනියෝ නිමක් නොමැති සංඛ්‍යාවකින් එනු පෙනින. අදි පිතා ජේෂ්න් ස්මිත්, සේව්ල්ටී ලේක් සහාපතිවරයා, උපවාස සහ යාවිකදා දිනයක් කැඳවීය. ඉක්මනින්ම මුහුදු ලිහිනියන් රංඩු අහසෙන් මතුවී

කුරුමිනියන් මත වැසුන. මෙම අන්දැකීම ගැන සූසාන් නොබල් ග්‍රාන්ට් මෙසේ කිවාය: “අප මටිනයට පත්කරමින්, ලිහිනියෝ සේංඡාකරමින් යමින් බඩාමින්, පතිමින් යන කුරුමිනියන්ට ගිලදැමුන.”<sup>3</sup> ගුද්ධවන්තයෝ සතුටින් සහ පුදුමයෙන් බලා සිටියන. ජ්විත ආරක්ෂා කෙරින.

ගුද්ධවන්තයෝ අසිරිකම් නොසලකා ගක්තියෙන් සහ ඇදහිල්ලෙන් වැඩකළහ, ඉක්මණින්ම ඔවුනු විශාල වර්ධනයක් ලබා ගත්හ. 1849දී කැලිලොස්තියාව බලා යන සංචාරකයෙක් සොල්ට් ලේක් පසුකර යන විට මේ අන්දමින් ඔවුන්ට උපහාරය පුදකලේය: “වඩාන් නිසි පිළිවෙල්, උනන්දුකිලි, සහ උදෙසාගේ සිවිල් ජනතාවක් වූ මොවුන් හා සමාන ජනතාවක් අතර මා මින් පෙර සිටියේ නැත. මෙතරම් කෙටි කාලයකින් මෙම වනාන්තරයේ ඔවුන් කර තිබෙන දේවල් අද්විතීයවේ. මෙම නගරයේ වැසියන් හාර පන්දහසක් සිටින මුත්, නිකරුණේ කාලය ගතකරන හෝ කම්මැලි නගර වැසියෙක් මට හමු නොවේ. ඔවුන්ගේ වගාවේ සමඟ්ධිය සාධාරණය, ඔවුන්ට තිබූ ආන්මික බව සහ ගක්තිය මා ගොස් තිබෙන ඕනෑම ප්‍රමාණයක කිසිදු නගරයකට මිනිසුන් හා සමාන කළ නොහැකිය”<sup>4</sup>

### ගවේශනයකිරීම

1848 ග්‍රීෂ්ම කාලයේදී, සහාපති බ්‍රිගම් යන්ග් නැවතන් වින්ටර් ක්වාටර්ස්වල සිට සෝල්ට් ලේක් මිටියාවතට ගමන් කළේය. ඔහු එහි ලගාවූ විට, ඔවුන්ගේ අලුත් පරිසරයේ තිබෙන සම්පත් ගැන දැනගැනීම ගුද්ධවන්තයට අවශ්‍ය අවබෝධවිය. එම පුද්ගලයේ ජ්වත්වූ ඉන්දියන්වරුන්ගෙන් බොහෝ දේවල් ලබා ගත් නමුත්, සහාපති යන්ගේ බෙහෙත් වර්ග ගස් සහ ස්වභාවික සම්පත් තිබෙන ස්ථාන ගැන ගවේශනයකර සොයාගැනීමට ගුද්ධවන්තයන් යැවේය.

වාසයකිරීමට ස්ථාන සෙවීමටද ඔහු තවත් ගවේශක කණ්ඩායම් යැවේය. මෙම සාමාජිකයෝ තම සංචාරයන්ට වළදී බනිජ නිධි, විශාල දැව වර්ගද, ජල මූලාශ්‍ර සහ තණ බිම මෙන්ම වාසයකිරීමට සුදුසු ස්ථානද සොයාගත්හ. ඉඩම් වෙළඳාම්කිරීම නැවැත්වීමට, ගුද්ධවන්තයන්ට පවරා තිබෙන ඉඩම් අන් ආයට විකිණීම සඳහා කට්ටි නොකිරීමට අනාගතවක්-තාවරයා ඔවුන්ට අවවාද කළේය. ඉඩම් ඔවුන්ගේ හාරකරත්වයක් නිසා මුදල් ඉපයිමට නොව, ඒවා දූනවන්තව සහ උදෙස්ගයෙන් පළානයකළ යුතුය.



මෙමන්ගේ ඇදහිල්ල සහ උදෙස්ගය තුළින්, ඉදෑධවන්නයේ සෝල්ට්‍රී ලේක් මිටියාවනේ නගරයක් ගොඩනැගීම ආරම්භ කළහ. මෙම කැටයම් විනුය 1853 දී මිටියාවන නිෂ්පා ආකාරය පෙන්වයි.

1849 අග හාගයේදී, නිරන්තර සංකුමනික අරමුදලක් සහාපති යන්ගේ මගපෙන්වීම යටතේ පිහිටුවනු ලැබේය. එහි අරමුණ වූයේ සහාවේ සෙනාගට සම්බන්ධීම සඳහා ගමන්කිරීමට වත්කම් නොමැති දුර්පත් අයට ආධාරකිරීමය. විශාල ලෙස කැපකරමින්, බොහෝ ඉදෑධවන්නයේ අරමුදලට දායකවුහ. එහි ප්‍රතිපලයක් ලෙස, දහස්ගෙනන් සාමාජිකයන්ට සේල්ට්‍රී ලේක් මිටියාවනට ගමන්කිරීමට හැකිවිය. උපකාර ලැබූ අය, භැකියාවක් ලැබූ විසසම මෙමන් ලබාගත් මුදල ආපසු ගෙවීම මෙමන්ගෙන් අපේක්ෂා කෙරින. මෙම අරමුදල් අන් අයට ආධාරකිරීමට තවදුරටත් පාවිචිලි කෙරින. මෙම සහයෝගී උත්සාහයන් තුළින්, ඉදෑධවන්නයේ අවශ්‍යතා ඇති අයගේ ජීවිත ආයිරවාද කළහ.

### ධරමදායේ කැදුවීමට පිළිතුරු දෙනී

වැඩකිරීමේ සහ ගාහ ජීවිතයේ ගබඳකාර බව සුළුගේ පිරි තිබියි, සහාපති බ්‍රිගම් යන්ගේ සහාවේ අරමුණ වෙත යොමුවිය. 1849 ඔක්තෝබර් 2 වෙති දින පැවැත්වූ ප්‍රධාන සම්මන්ත්‍රනයේදී, විදේශ දුතුමෙහෙයන්වල සේවයකිරීම සඳහා, මහු අලුතින් කැඳවූ දරමදායන්ව දොලාස්දෙනාගේ

සාමාජිකයන් කිහිපදෙනෙකට පැවරුවේය. ඔවුන් මෙම කැදුවේම් බාර-ගත්තේ, ඔවුන්ගේ පවුල්, ඔවුන්ගේ අශ්‍රත් නිවාස සහ තවත් නීම නොකළ කාර්යයන් පවා තවත්වා දම්මින්ය. ඉරස්ටෝස් ස්නේන් සහ වැඩිහිටියන් කිහිපදෙනෙක් ස්කැන්ඩිනේවියාව තුළ ධර්මුන කටයුතු ආරම්භකළ අතර, ලොරේන්සේ ස්නේන් සහ ජෝස්ල් ටොරාන්සේ ඉතාලියට ගමන් කළහ. ඇඩිසන් සහ ලුවිසා බාන්ස් පැටි ඔවුන් කළින් සේවය කළ සොයයිටි දුපත්වල ක්ෂේත්‍රයේ සේවයට නැවත ගියහ. ජේන්ස් වේලර් ප්‍රංශයට සහ ජ්‍යෙෂ්ඨත්වය කැදුවේම් ලැබිය ධර්මුනයේ නැගෙනහිරට ගමන්කරන විට, රෝකි කළුකරයේ අශ්‍රත් සයෝනය කර යන ඉදෑධිතන්තයන් ඔවුන්ට භමුවිය.

ඔවුන් සේවය කළ ක්ෂේත්‍ර තුළදී, ධර්මුනයේ ආශ්‍රායන් දකිමින් බොහෝ දෙනෙක් සහාවට බවිතිස්ම කළහ. පසු කාලයකදී සහාවේ සහාපතිවරයා බවට පත්වූ, ලොරේන්සේ ස්නේන්, ඉතාලියේ දේශනාකර-මින් සිටියිදී, මරණ මංවකයේ පසුවූ තුන් හැවිරිදී පිරිම් ලමයෙක් දුටු-වේය. මෙම දරුවා සුවකිරීමේ අවස්ථාව හැඳුනාගෙන ඔහු පුදේශයේ ජනතාවගේ හදවත් විවෘත කළේය. එදින රාත්‍රී මහු දිර්සලෙස සහ උනන්දුවෙන් දෙවියන්වහන්සේගේ මග පෙන්වීම් පතා යාචිකදාල අතර. පසු දිනයේ මහු සිය සහායකයාද සමග පිරිම් ලමයා වෙනුවෙන් උපවාස කරමින් යාචිකදා කළේය. එදින සවස ඔවුනු මහුට තෙල් ආලේපකර, ඔවුන්ගේ වැඩ කටයුතුවලට උපකාර පතා නිහඹ යාචිකදාවක් පුද කළහ. පිරිම් ලමයා මුළු රාත්‍රීයම සමාදානයෙන් නිදාගත් අතර, ආශ්‍රායමන් ලෙස සුවය ලැබුවේය. මෙම සුවකිරීමේ ප්‍රවත්ත ඉතාලියේ පිඩිමොන්ට් තැනිතලාව හරහා පැතිර ගියේය. ධර්මුනයේ දොරවල් විවෘත්වී, පුදේශයේ පළවෙනි බවිතිස්මය සිදුවිය.<sup>5</sup>

1852 අගෝස්තු මාසයේදී, සෝල්ට් ලේක් නගරයේදී විශේස සම්මන්ත්‍රනයක් පවත්වන ලදී, ලේක්කය මුළුල්ලේල්ම රටවල්වලට දුනමෙහෙයන් සඳහා යාමට වැඩිහිටියන් 106 දෙනෙක් කැදුවන ලදී. මෙම ධර්මුනයන් සහ මෙන්ම පසුව තවත් අයද දකුණු අමෙරිකාව, විනය, ඉන්දියාව, ස්පාජ්න්දය, මස්ලේලියාව, හවායි සහ දකුණු පැසිගික් රටවල සේවය සඳහා කැදුවන ලදී. මෙම පුදේශ බොහෝමයක් තුළ, ධර්මුනයන්ට මද සාර්ථකත්වයක් තිබුනි. කෙසේවුවද, ඔවුන් පැලකළ බිජවල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස පසු කාලීන ධර්මුන කටයුතු වලදී බොහෝ දෙනෙක් සහාවට බඳවා ගැනීන.

වැඩිහිටි එඩ්වන්ස්න්ට් ස්පාය්ස්ක්ලෑයේ ජ්‍යෙෂ්ඨවාරුවා දුතමෙහෙයට කැදවන ලදී. මෙම කැදවීමේ අදහස ඔහුගේ උපන් ස්ථානයට නැවත යාමය, එහිදී ඔහු නිර්හිතව ඔහුගේ රටවැසියන්ට නැවත පිහිටුවූ ස්හා-රංචිය ප්‍රකාශකමේය. දේශනාකිරීම ගැන ඔහුව සිරගතකර, මද කාලයක් සිරගෙයි ගත කරමින් සිටියදී, ඔහු ආරක්ෂකයන්ට දේශනාකර මවුන්ගෙන් එක් අයෙකු හරවාගත් බව අධිකාරීවරු දැනගත්හ. ඔහුව නිදහස්කිරීමෙන් පසුව, ඔහු දෙදෙනෙක්ව සහාවට බවිත්ස්මකර, 1854 ජනවාරි වන විට, ඉතාලියේ සාමාජිකයන් දහදෙනෙකුගෙන් යුත් ගාබාවක් සංවිධානය කෙරින, ජූලි මාසයේදී, සාමාජිකයන් හය දෙනෙක් අසියාව තුළ ම්‍රිතාන්‍ය හමුදාවේ සේවයකිරීමට පිටත්ව ගියද, ගාබාව තුළ සිටි සාමාජි-කයන් දහඅට දෙනෙක් අතර, හැත්තැවරුන් එක් අයෙක්, එක් වැඩිහිටි-යෙක්, එක් පූර්ණවරයෙක්, සහ එක් ගුරුවරයෙක් එය වර්ධනයට් ට අවශ්‍ය නායකත්වය දෙමින් ගාබාව තුළ සිටියන්.<sup>6</sup>

ප්‍රංශ පොලිනීසියාවේ පලාත් ආණ්ඩුව 1857දී ධර්මදුතයන්ට පිටතන් කරන ලදී. නමුත් හැරී ආ ඉද්ධවන්තයේ 1892 හරවා ගැනීමේ කටයුතු කෙරෙන තුරු සහාව ප්‍රාණවත්ව තබාගත්හ. විහෝෂී සහ මෙසිහි නම් වැඩිහිටියේ විශේෂයන්ම මවුන්ට සිරගතකිරීම සහ වෙනත් අසිරුකම් තුදී ඇදහිල්ල ප්‍රතික්ෂේප නොකර දරාසිටිමින් නිර්හිතවූහ. මවුහු එකි-නෙකා ඉද්ධවන්තයන්ට ස්හාරංචිය තුළ ක්‍රියාකාරීව සහ ඇදහිලිමත්ව තැබීමට උත්සාහ කළහ.<sup>7</sup>

අමෙරිකා එක්සත් ජනපදයෙන් පිටතදී සහාවට සම්බන්ධවූ අයට, සයෝනයට එකතුවීමේ කාලය පැමිණ තිබින, එහි අදහස බෝට්ටු මගින් අමෙරිකාවට යාමය. එලිසබේත් සහ වාල්ස් වුවි 1860දී දැක්වූ අප්‍රිකාවේ සිට යාත්‍රාකළ අතර, ගමන සඳහා මුදල් උපයාගැනීමට මවුහු වසර කිහිපයක් මහන්සිවී ඇතු. එලිසබේත් පොහොසත් මිතිසෙකුගේ ගෙයක් බලාගත් අතර ඇයගේ ස්වාමී පුරුෂයා අවශ්‍ය අරමුදල් ලැබෙන තුරු ගබාල් සඟුවේය. එලිසබේත් නැවත් තුළ ඇදක 24 පැයම තබා සිටි අතර, පුතෙක් ලැබුන පසුව ක්‍රිතාන්ගේ ඇදක් දීමෙන් වඩාත් සැපැහසු-වකින් සිටිය හැකිවිය. ගමන අතරතුරදී ඇය ඉතා අසනීපව සිටිමින්, දෙ-වරක්ම මියාමට ගිය නමුත්, යුතා, ගිල්මෝර්වල වාසය කිරීමට ජ්‍යෙන්ට සිටියාය.

ධර්මදුතයේ මවුන් සේවයකළ රටවල ඉද්ධවන්තයන්ට ඉතා ප්‍රිය ජනක බවට පත්වූහ. ජෝසේෆ එල්. ස්මේත් හවායි දුතමෙහෙය නිම්වීමට ආසන්න වන විට 1857දී, දැඩි ලෙස උණගැනීමෙන් අසනීපවීම නිසා

මාස තුනක්ම වැඩකිරීමෙන් වැළකී සිටීමට මහුට සිදුවිය. මහු ඇදහිලිමත් හවායි මා මාභා නම් ගුද්ධවන්තියකගේ සැලකිල්ල ලැබීමට තරම් ආධිර්වාදිතවිය. ඇය ජෝසේෆ් සැලකුවේ ඇයගේම පුතෙකුට පරිද්දෙනි. ඔවුන් දෙදෙනා අතර දැඩි ප්‍රෝමෝ බැම්මක් වර්ධනයවිය. වසර ගණනා-වකට පසුව, ජෝසේෆ් එස්. ස්මිත් සහාවේ සහාපතිවරයාටු විට, මහු හොනලලු නගරයට ගිය අතර, මහු එහි ලගාටු විගසම මහඟ අන්ධ කාන්තාවක් කෙසෙල් ගෙඩි කිහිපයක් ත්‍යාගයක් ලෙස අත් ඇතිව එහි ගෙන එනු මහු දුටුවේය. “අයිසේපා, අයිසේපා” (ජෝසේෆ්, ජෝසේෆ්) යයි ඇය කරාකරනු මහුට ඇසුනි, මහු ක්ෂේත්‍රයකින් ඇය වෙත දැවගොස්, කිහිපවාරයක්ම ඇය බදාගෙන ඇය සිං, ඇගේ හිස අත්‍යාමීන්, “මමා, මමා, මගේ ආදර මහඟ මමා”<sup>8</sup> යයි කිවේය.

### ජනාචාසකිරීමට කැඳවීම

පූරා සහ දකුණු දිග අයිඩහෝ සහ පසුව ඇරිසේනා, වයෝමින්, නෙවාඩා, කැලිගෝන්ඩාවේ ප්‍රදේශවල බොහෝ ජනාචාස ඇතිකරන ලද්-දේ ප්‍රධාන සම්මන්ත්‍රනයේදී කැඳවනු ලැබූ ප්‍රදේශලයන් සහ පවුල් විසිනි. සහාපති වූගම් යන් මෙම ජනාචාස පිහිටුවීමට මගපෙන්වනු ලැබූ අතර, ඒවායෙහි දහස් ගණන් අලුත් ජනපදිකයන්ට ජ්‍යෙන්ස්මේමට සහ ගොවිතැන්-කිරීමට හැකිවිය.

සිය ජ්‍යෙන කාලය තුළදී, සේල්ට් ලේක් මිටියාවත මූල්‍යල්ලේල්ම සහ ඒ අවට ප්‍රදේශ තුළදී 1877වන විට ජනාචාසකර, වූගම් යන් මියයන විට, 350කටත් වඩා වාසභාෂී පිහිටුවා තිබුන අතර, 1900 වන විට ඒවා 500ක් පමණ එහි තිබින. මූල් කාලීන සහා අධිකාරී වූගම් හෙන්රි රොඛටස් සඳහන් කරමින්, මෝර්මන් ජනාචාසකිරීමේ සාර්ථකවීමට හේතුව “ජනතාව ඔවුන්ගේ නායකයන්ට පක්ෂපාතීවීම සහ [මවුන්ගේ] පරාරාකාම් සහ ප්‍රදේශලික භක්තිමත් කැපවීම” සහ සහාපති වූගම් යන්ගේ ඔවුන්ට දුන් කැඳවීම ක්‍රියාත්මක කිරීම බව කිවේය.<sup>9</sup> ජනපදිකයෙය් ස්වාමීන්වහන්සේගේ අනාගතවක්තාවරයෙක්ව අනුගමනය කිරීම සඳහා ඔවුන්ගේ ලොකික සැපපහසුකම්, මිතුරන් ආගුයකිරීම සහ සමහර අවස්ථාවලදී ඔවුන්ගේ ජ්‍යෙන පවා පරිත්‍යාග කළහ.

ප්‍රධාන සම්මන්ත්‍රන රස්වීමේදී, සහාපති යන්ගේ මහු පෙන්වූ ප්‍රදේශවල පදිංචියට යැමට කැඳවා තිබූ සොහොයුරන්ගේ සහ ඔවුන්ගේ ප්‍රවුල්වල නම් කියවිය. මෙම ජනපදිකයන් සිතා සිටීයේ ඔවුන්ට කැඳවා තිබුනේ දුනමෙහෙයන්වලට බවත්, ඔවුන්ට පවරුණුන් ස්ථානවල ඔවුන්ට මුදාහරින



සහාපත විභම යන්නේ කැඳවීමෙලට පිළිනුර දෙමින්. ඇද්දවන්නයේ බෙහෙමයෙක් ඔවුන් පිහිටුව නවාසවලින් පිටත ඇත්තේ පනාවය ඇත්තකිරීමට නියම.

තුරු රදී සිටිය යුතු බවත් ඔවුනු දැන සිටියන. ඔවුනු තම වියදමෙන් සහ ඔවුන්ගේ කැම බිම රගෙන ඔවුන්ගේ අලුත් ප්‍රදේශවලට ගමන්කළහ. ඔවුන්ගේ සාර්ථකත්වය රදී තිබුනේ ඔවුන් සතු සම්පත් පාවිචිකරන අන්දම අනුවය. ඔවුනු භූමිය පරික්ෂාකර, ගුද්ධකර, ඇඹරුම් හල් ගොඩ නගා, භූමියට ජලය ගෙන ඒමට වාරි මාරුග කානු කපා, සතුන් සඳහා තණ පිටවල වැටවල් ගසා, පාරවල්ද සැදුන. ඔවුනු හෝග ගෙවනුද වග කර, සහා සහ පාසල් ගොඩ නගා, ඉනෑයන්වරු සමග මිතු සම්බන්ධකම් පවත්වාගැනීමට උත්සාහ කළහ. ඔවුනු ලෙඛුක් වලදී මෙන්ම, උපත්, මරණ සහ විවාහවලදී එකිනෙකාට උදව් කළහ.

1864දී වාල්ස් ලොවෙල් වෝකරට යුතා දකුණුදිග පදිංචිමෙම කැදුවීමක් ලැබේ. මහු කැදුවීම ලැබූ අයගේ රස්වීමකට සහභාගිවී මෙසේ වාර්තා කළේය: "මෙහිදී මා ඉගෙනගත් මූලධර්මය මට කාලයකට අමතක නොවේ. කිකරුකම ස්වර්ගයේ සහ පොලොවේ ග්‍රේෂ්‍ය මූලධර්මයක් බව එහිදී මට පෙනුනි. මෙහි පසුගිය වසර හතක්ම මා උණුසුම සහ ශිතල, කුසහින්න සහ සතුරු කරදර මැද වැඩිකර තිබෙන අතර, අවසානයේදී මට නිවසක්ද සමග පළතුරු හටගැනීමට ආරම්භවී ඇති ලක්ෂණ ඉඩමක්ද ලැබේ තිබේ. මා එය අත්හැර ගොස් මගේ ස්වර්ගික පියාණන්ගේ කැමැත්ත කළ යුතුය, එතුමාට ප්‍රේමකරමින් එය දක්වන අයගේ යහපත සඳහා එතුමා සියල්ල පාලනය කරන සේක. මා දෙවියන්වහන්සේට යාවිකදා කරන්නේ, මාගෙන් අපේක්ෂාකරන දෙය උන්වහන්සේට පිළිගත තැකි ආකාරයකට ඉශේකිරීම සඳහා මට ගක්තිය දෙන ලෙසය."<sup>10</sup>

ප්‍රේරිතවරුන් දොලොස්දෙනාගේ ගණපුරුණයේ සාමාජිකයෙක් වන, වාල්ස් සී. රිච්ංඩ, ජනාවාස කිරීමේ කැදුවීම ලැබූවේය. බ්‍රිම් යන් මහුව සහ තවත් සෞඛ්‍යයුරන් කිහිපයෙදෙනෙක් කැදුවා, ඔවුන්ගේ පවුල්ද රගෙන සොල්ට් ලේක් නගරයට සැතපුම් 150ක් පමණ දුරින් පිහිටි, බෙයර ලේක් මිටියාවතට ගොස් පදිංචිවන ලෙස කිවේය. මිටියාවත උස් ස්ථානයක පිහිටා තිබුනෙන් දින සාතුවේදී තදින් හිම වැවුනු අතර, අධික දිනලෙන් යුතු විය. රිච් සෞඛ්‍යයුරා මැතකදී යුරෝපා දුත මෙහෙයකින් නැවත පැමිණ සිටි අතර, අසිරු තත්ත්වයන් යටතේ තම පවුල සමග පිටව ගොස් අලුතින් ආරම්භකිරීමට උනන්දුවක් නොදැක්විය. නමුත් කැදුවීම පිළිගත යුතු, 1864දී බෙයර ලේක් මිටියාවතට ලැයාවිය. රේලුග සිත සාතුව අසා-මානාස ලෙස දරුණුවූ අතර, වසන්තයේදී සෞඛ්‍යයුරන් කිහිප දෙනෙක් සමග පිටවී යාමට මහු තීරණය කළේය. මේ දින කාලගුණයේදී ජ්වත්වීම පහසු නොවන බව අවබෝධකර ගත් රිච් සෞඛ්‍යයුරා මෙසේ කිවේය:

"නොයෙක් අසිරැකාවයන් එහි තිබුණි. එය මමම කියම්...මේවා අපි එකට බෙදාගත්තෙමු. නමුත් ඔබට වෙන යම් තැනකට යාමට වූවමනා නම් එය ඔබගේ අයිතිවාසිකමක් වන අතර, ඔබට එයින් වැළැක්වීමට මට වූවමනා නැත....නමුත් මා මෙහි තනිවම නැවති සිටියත්, මා මෙහි නැවතිය පුතුය. සහාපති යන්ගේ මා මෙහි කැඳවිය. ඔහු මාව මුදාහැර යාමට නිවාඩු දෙන තුර, මම මෙහි නැවති සිටිමි." රිව සොහොයුරා සහ ඔහුගේ පවුල එහි නැවති සිටි අතර, ඔහු රළුග දශක කිහිපය සමඳ්ධීමන් සමාජයක නායකයා බවට පත්විය.<sup>11</sup> දහස් ගණන් තවත් අය මෙන්, ඔහුදු ස්වාමීන් වහන්සේගේ රාජ්‍යය ගොඩනැගීමට උද්විකිරීම සඳහා ඔහුගේ නායකයන්ට කැමැත්තෙන්ම කීකරු විය.

### ඉන්දියන්වරු සමග සම්බන්ධතා

ඡනපදවාසීහු තවත් ඉදිරියට ගියහ. ඔවුහු නිතරම ඉන්දියන්වරු සමග සම්බන්ධකම් තබා ගත්හ. බටහිර සමහර ඡනපද වාසීන් මෙන් නොව, ඔවුන්ගේ ස්වදේශීය සොහොයුරන් පෝෂණය කර, ඔවුන්ව සහාවට ගෙන ඒමට උත්සාහකරන ලෙස සහාපති බ්‍රිගම් යන් ගුද්ධවන්තයන්ට ඉගැන්විය. ඉන්දියන්වරුන් අතර හරවාගැනීමේ කටයුතු අයිතිගේ දේශසීමාවේ සල්-මොන් ගංගාව පළාතේ ලෙමිහි වරාය අසලේ උත්සාහ කෙරින. සහාපති යන් සහන සම්ති පිහිටුවූ අතර, එහි සාමාජිකාවේ ඉන්දියානු සොහොයු-රන් සහ සොහොයුරයන් සඳහා රෙදි මසාදී, ඔවුන්ව පෝෂණය කිරීමට මුදල් ඉහැමට උපකාර කළහ.

තේම්ස් එං්. කේන්ගේ බිරිඳුවූ, එලිසබේත් කේන්, ගුද්ධවන්තයන්ගේ සාමාජික නොවන ග්‍රේෂ්ය මිකුරියක්, පුවා තුලින් ගමන්කර, වෙහෙසට පත් මෝස්මන් කාන්තාවකගේ නිවසේ නතරව සිටියාය. ඇය ඉන්දියන්ව-රුන්ට සලකන ආකාරය දැකින තුරු, එලිසබේත් ඒ කාන්තාව ගැන එතරම යුතු නොයිතාවය. කාන්තාව සිය අමුන්තන්ට රාජී ආභාරය සඳහා කැඳවූ විට, බලා සිටින ඉන්දියන්වරුන්ටද ඇය වචන කිහිපයක් කථා කළාය. කාන්තාව ඉන්දියන්වරුන්ට කුමක් කිවේ දැයි එලිසබේත් ඇසු විට, පවුලේ පුතෙක් ඇයට මෙසේ කිවේය, "මෙම අමුන්තන් පළමුව පැමිණ සිටි නිසා මම කැම පිසුවේ ඔවුන්ට ප්‍රමාණවත් පරිදි පමණකි; නමුත් ඔබලාගේ කැම ලිපේ උයමින් ඇතේ. එය සුදානම්ව විගස මම ඔබලා කැඳවමි." එලිසබේත්ට විශ්වාස කළ නොහැකිව, ඇය සැබවීන්ම ඉන්දියන්වරුන්ට කැම දෙන්නේදැයි ඇසුවාය. පුතුයාද "මව ඔබට මෙන් ඔවුන්ටද, කැම ලැහැස්තිකර, ඇයගේ මේසයේ ඔවුන්ටද ස්ථානයක් දෙනු

ඇත” යයි කිවේය. මුත් කැම කන අතර ඇය මුත්ට කැම සපයා දුන්නාය.<sup>12</sup>

පූර්කවරයේ සහ උප ගාබා සංචිතයා ක්‍රියාත්මකවෙයි

සිය අවසාන කාලයේදී, සහාපති බ්‍රිගම් යන්ගේ පූර්කවරයේ යම් වැදගත් වගකීම් කිහිපයක් පැහැදිලි කර පිහිටුවේය. කැම ස්වේච්ඡකම සම්මත්තුන පැවැත්වීමට මහු දොලොස්දෙනා මෙහෙයුවේය. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, අලුත් ස්වේච්ඡ හතක් සහ අලුත් කොට්ඨාග 140ක් යුතා නගරය මූල්‍යීල්ලේම නිර්මානය විය. ස්වේච්ඡ සහාපතිත්වයන්, උත්තම පූර්ක, සහානායකත්වයන්, සහ ගණපුරුණ සහාපතිත්වයන්වල අර්ථය පැහැදිලිකර, මෙම තනතුරු පිරිවීමට මිනිසුන් සියගණනක් කැදුවනු ලැබේය. මහු සහා සාමාජිකයන්ට මුත්තේගේ ජීවිත පිළිවෙළකට තබාගෙන, මුත්තේ දසයෙන් කොටස, උපවාස පියුම් සහ වෙනත් ආධාර ගෙවීමට උපදෙස් දුන්නේය.

1867දී අනාගතවක්තාවරයා ඉරුදින පාසලේ ප්‍රධාන විධායක ලෙස ජෝර්ජ් කිවි. කැනන්ව පත්කළ අතර, වසර කිහිපයක් තුළදී, ඉරුදින පාසල සහාවේ ස්වේච්ඡ කොටසක් විය. 1869දී සහාපති යන්ගේ මහුගේ දියණීයන්ට විනිතව ජීවත්වීම ගැන විධිවත් උපදෙස් දීම ආරම්භ කළේය. මහු 1870දී සම්තිය නිර්මානය කිරීමේදී අතිරේකය කපා හරිමින් මෙම උපදේශය සියලුම තරුණ කාන්තාවන් සඳහා දැරුස කළේය. මෙය තරුණ කාන්තා සම්තියේ ආරම්භය විය. 1877 ජුලි මාසයේදී මහු සහන සම්තියේ පළුවෙනි ස්වේච්ඡය සංචිතයා කිරීම සඳහා ඔරුගන් යුතා දක්වා ගමන් කළේය.

සහාපති බ්‍රිගම් යන්ගේ මරණය සහ උරුමය

නායකයෙකු ලෙස සහාපති බ්‍රිගම් යන් ප්‍රායෝගික සහ බලවත්ය. මහු සහාවේ ජනාචාසවල සංචාරයකර, ගුද්ධවන්තයන්ට උපදෙස් දෙමින් මුත්ත්ව දැරිමත් කළේය. මගපෙන්වීමෙන් සහ ආදර්ශයෙන්, සහාවේ කැදුවීම් ඉටුකිරීමට මහු සාමාජිකයන්ට ඉගැන්විය.

තම ජීවත්යේ වටිනාකම විනිශ්චයකරමින්, සහාපති යන්ගේ නිවියෝග්ක් ප්‍රවත්තනක කතුවරයෙකුට පහත සඳහන් ප්‍රතිචාරය දැක්වීය:

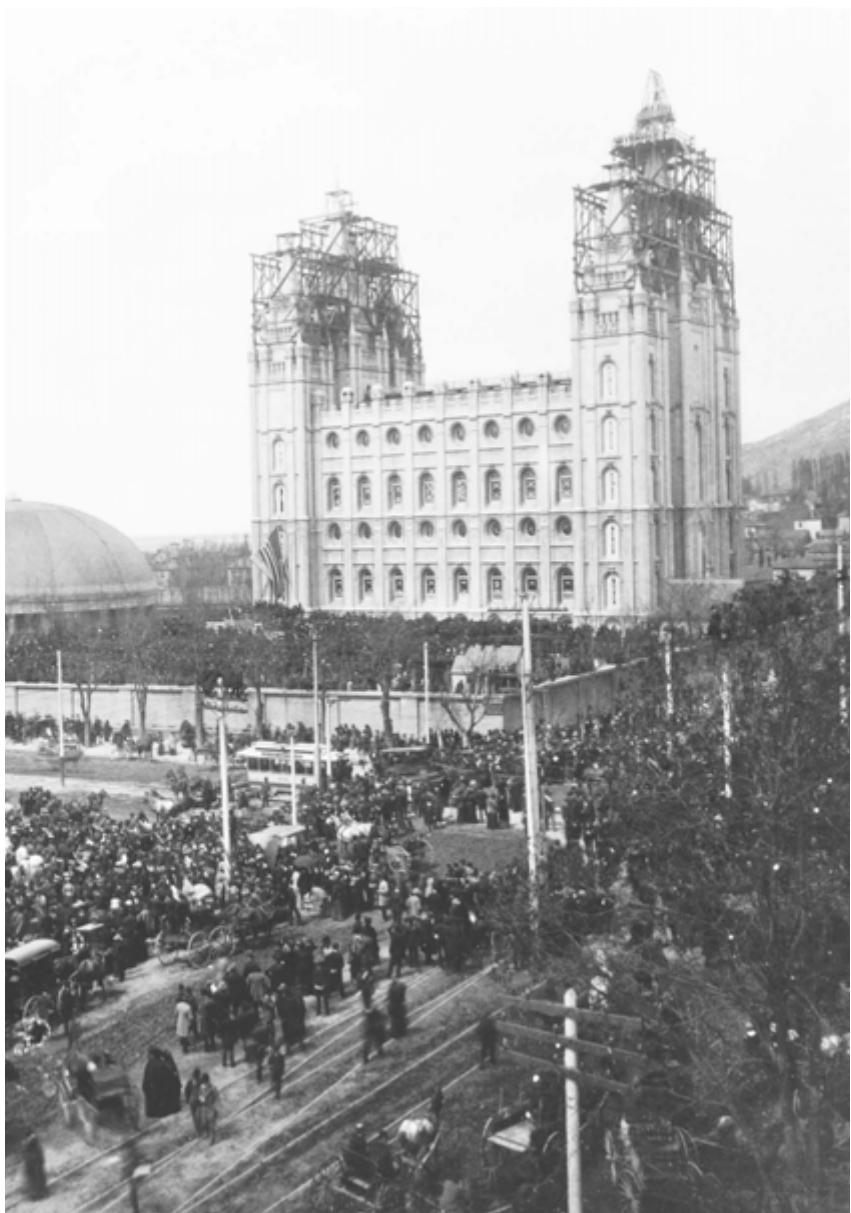
“පසුගිය වසර 26ක කාලයක මගේ වෙහෙසවීමේ ප්‍රතිඵල කෙටියෙන් මෙසේය: මෙම ප්‍රදේශය පසු ද්‍රව්‍යවල ගුද්ධවන්තයන්ගේ ආත්ම 100,000කින් පමණ ජනාචාස කිරීම; අපගේ ජනතාව වාසයකරන

200කටත් වඩා තුවරවල්, නගර සහ ගම්මාන නිර්මාණය කිරීම,...සහ පාසල්, කර්මාන්තාලා, සහ වෙනත් ආයතන අපගේ සමාජ වැඩිපූඩු කර ප්‍රයෝගනය සඳහා ඇතිකිරීම....

“මගේ මුළු ජීවිතයම සර්වපරාක්‍රමයාණන්ගේ සේවය සඳහා කැපකිරීම.”<sup>13</sup>

1876 සැප්තැම්බර මාසයේදී, සහාපති යන් ගැලවුම්කරුවාණන් ගැන බලවත් සාක්ෂියක් දැරුවේය: “යේපුස්ච්වහනන්සේ ක්‍රිස්තුස්ච්වහනන්සේ බවත්, ලෝකයාගේ ගැලවුම්කරුවාණන් සහ මිශ්‍රමකරුවාණන් බවට මම සාක්ෂි දරම්; එතුමා කියන දෙයට මම කිකරුවේ, එතුමාගේ පොරොන්දුව අවබෝධකර ගතිම්. මට එතුමා ගැන ඇති දැනුම, මෙම ලෝකයේ ප්‍රජාවට දීමට නොහැකි අතර, එය ආපසු ගැනීමටද නොහැකිය.”<sup>14</sup>

1877 අගෝස්තු මාසයේදී, සහාපති යන්ට තදින්ම අසනීපවිය. වෛද්‍යවරුන්ගේ සැලකිල්ල අපතේ හරිමින්, සතියක් තුළදී මියගිරේය. ඔහු 76වෙනි වියේ පසුව අතර, වසර 33ක් සහාවට මග පෙන්වේය. අද අපි ඔහුව සිහිපත් කරන්නේ, තුතන කාලයේ ඉග්‍රායෙල්ව මවුන්ගේ පොරොන්දු දේශයට මග පෙන්වූ අනාගතවක්තාවරයා ලෙසය. ඔහුගේ දේශනා දිනපතා ජීවිතයේ සැම පැන්තකටම ස්ථරුණවූ අතර, ආගම යනු දිනපතා අත්දැකීමක කොටසක් බව ඔහු පැහැදිලි කළේය. පෙරමුණ ගැන ඔහුගේ නේරුම්ගැනීම සහ ඔහුගේ සංවේදී මග පෙන්වීම්, ඔහුගේ ජනතාව ප්‍රබෝධමත්කර අභිරු ලෙස පෙනෙන දේවල් ඉටුකිරීමට ස්වර්ගයේ නිර්මාණය කළහ.



සොල්ට්‍රි ලේක් දේවමාලිගාලේ මූල්‍යල තැබීම බැලීමට දහස්ගණන් ගුද්ධෙන්නයෝ 1892 අප්‍රේල් 6 වෙනත් එහි එක්රේඛ්වාහ.

# පරික්ෂාවන් සහ පරික්ෂාකිරීමේ කාලයක්

සභාපති ජෝන් වේලුරු

සභාපති වූගම යන් මියගිය පසුව, ජෝන් වේලුරු මූලාස්ථානය උසුලන ලද, ප්‍රේරිතවරුන් දොලොස්දෙනාගේ ගණපුරුණය, වසර තුනක කාලයක් සභාව මෙහෙයවේ. 1880 ඔක්තෝබර් 10වනිදා, සභාවේ සභාපතිවරයා ලෙස ජෝන් වේලුරුට ස්විරකරන ලදී. සභාපති වේලුරු දක්ෂ ලේඛක-යෙක් සහ මාධ්‍යවේදියෙක් වූ අතර, මහු වනදිගෙවීම නම් පොත ප්‍රසිද්ධිකර, වයිමිස් ඔර් සිසන් සහ මෝර්මන් ඇතුළ සභාවේ ඉතා වැදගත් සගරා කිහිපයක සම්පාදකවරයෙක්ද වයි.කාර්මේල් සිරගෙදරදී ස්වේච්ඡා-වෙන්ම සොහොයුරන් හා එකතුවීමද ඇතුළුව, මහු අවස්ථා කිහිපයකදීම, සුභාරං්ධියට තම ගැඹුරු තීර්ණිතභාවය සහ කුපැවීම පෙන්වූ අතර, එහිදී මහුට හතර වතාවක්ම වෙඩිතබන ලදී. “දේවියන්වහන්සේගේ රාජ්‍ය හැර කිසිවක් ව්‍යවමනා තැන,” යන මහුගේ පුද්ගලික ආදර්ශ වාක්‍යය දෙවියන්-වහන්සේට සහ සභාවට තිබූ මහුගේ පක්ෂපාතකම පෙන්වයි.

ධරමුනු කටයුතු

පොලොවේ කෙළවර දක්වා සුභාරං්ධිය ප්‍රකාශකිරීමට සභාපති වේලුරු මහුට හැකි සියලුල කිරීමට කුපැවී සිටියේය. 1879 ඔක්තෝබර් ප්‍රධාන සම්මන්ත්‍රණයේදී, මහු සභාවේ අඥ්‍යාම ප්‍රේරිතයාවූ, මෝසස් තැවර කැදුවා, මෙක්සිකෝවේ, මෙක්සිකෝ නගරයේ හරවාගැනීමේ කටයුතු ආරම්භකිරීමට කිවේය. තැවර සහ තවත් දරමුනුයන් දෙදෙනෙක්, 1879 නොවැම්බර් 13 වනිදා මෙක්සිකෝ නගරයේ ප්‍රථම සභාව සංවිධාන-යකල අතර එහි ගාඛා සභාපතිවරයාවූයේ වෙවදා ජ්‍යෙලාටිනෝ සි. රෝඩ්‍යාකානිවය. වෙවදා රෝඩ්‍යාකානිවගේ හැරී එම සිදුවූයේ ස්පාඩ්න්ස් භාජාවෙන් ලියනලද මෝර්මන්ගේ පොත් පත්‍රිකාවක් කියවා සභාව ගැන අමතර තොරතුරු ඉල්ලා සභාපති වේලුරුට ලිපියක් ලිවීමෙන් පසුවය.

සාමාජිකයන් දොලාස් දෙනාගේ සහ ධර්මදුතයන් තුන් දෙනෙකුගේ ආරම්භයෙන්, නැවත පිහිටුවූ සුභාරංචිය මෙක්සිකෝ ජනතාව අතර ප්‍රවාරයේම සෞඛ්‍යය ඇත්තා ආරම්භවිය. 1881 අප්‍රේල් 6 වෙනිදා, වැඩිහිටි තැවර, ගෙරාමෝස්ට්, යන්ගේ සහ පයිස් සොංගායුරා පොපාකාටීපෙල් කින්දේ අඩ් 15,500ක් නැග, කෙටි කැපකිරීමේ මෙහෙයක් පැවත්වූහ. ස්වාමීන්වහන්සේ ඉදිරියේ දණගසම්න්, වැඩිහිටි තැවර මෙක්සිකෝ හුම්ය සහ එහි ජනතාව කැපකර, ඔවුන්ගේ සැබු එබ්රාණන්වන, ස්වාමීන් වහන්සේගේගේ හඩ ඇසීමට ඔවුන්ට හැකිවේවායි කිවේය.

වැඩිහිටි තැවර නැවත සොල්ට් ලේක් නගරයට පැමිණ අමතර ධර්මදුතයන් මෙක්සිකෝවේ සේවයකිරීමට කැදුවීමට නිරදේශ කළේය. ඉක්මණීන්ම පළවෙනි සහාපතිත්වයේ අනාගත සාමාජිකයෙක්වීමට සිටි, ඇන්තනි බබලිටි. අයිවින්ස්ස්ද ඇතුළුව, තරුණ මිනිසුන් කිහිපදෙනෙක්, මෙක්සිකෝ නගරයේ සේවයකිරීමට ගියහ. මෙක්සිකෝ දුනමෙහෙයේ සහාවේ කටයුතුවල කොටසක් ලෙස, මෝර්මන් පොතේ ස්පාස්ක්ස්ද භාඡාවේ සංස්කරණයක් 1884දී ප්‍රසිද්ධවිය. මෝර්මන්ගේ පොත සහ වෙනත් සහා පොත් ස්පාස්ක්ස්ද භාඡාවට පරිවර්තනයකිරීමට උපකාරකළ, මිල්ටන් වෙළේ කථාවෙන් පුද්ගලික වන්නේ ස්වාමීන්වහන්සේ උන්දුවන් හන්සේගේ කටයුතුවලට මග පෙන්වන අන්දමය.

මිල්ටන් වෙළේ ස්පාස්ක්ස්දයේ ඉඟිල් කිසිදු ආගමකට සම්බන්ධ තොවී හැඳී වැඩුනේය. ඔහු පිළිපින හමුදාවේ සේවකරන අතර රෝකි කුළුකරයේ සිටින මෝර්මන්වරුන් ගැන තොරතුරු අසන්ව ලැබේ, ඔවුන්ට බැහැදුකීමට ඔහු තුළ තද ආගාවක් ඇතිවිය. පසුව ඔහුට ඉතා අසනීපවූ අතර, ඔහු යුතා නගරයට යා යුතුයයි සිහිනයකින් ඔහුට කියා ඇතේ. ඔහුට සුවඩ් විට, ඔහු සොල්ට් ලේක් නගරයට ගියේය. බ්ලිම් යන්ගේ හමුදා ඔහු සුභාරංචිය ගැන සොයා බැලුය. ඔහුට සත්‍යය සොයාගැනීමට ලැබුන බවට අවබෝධවේ, ඔහු සහාවේ සාමාජිකයෙක් බවට පත්විය. ඔහු මෙක්සිකෝවේ දුනමෙහෙයක සේවකර පසුව, ස්පාස්ක්ස්ද භාඡාව කථාකරන ජනතාවට මෝර්මන්ගේ පොත ඔවුන්ගේම භාඡාවෙන් කියාවීමට හැකිවීම සඳහා ප්‍රධාන කාර්යභාරයක් ඉටුකිරීමට, ආත්මිකව සහ බුද්ධිමත්ව සුදානම්විය.

අමෙරිකාවේ බටහිර ජීවන්වන ඉන්දියන්වරුන්ට සුභාරංචිය ගෙනයාම සඳහා සහාපති වේලර ධර්මදුතයන් කැදුවිය. ආමොස් රයිටිගේ සේවය වයෝමින් වින්චි රිවර ජලාය අවට ජීවන්වන සේසෝන් ගෝනු අතර ප්‍රතිඵලදායක විය. මාස කිහිපයක කාලයක් පමණක් සේවකිරීමෙන් පසුව, ප්‍රධාන වසාකිද ඇතුළුව, 300කට වැඩි ඉන්දියන්වරු පිරිසක් රයිටි

බවිතිස්මකර ඇත. පසු-දවස්වල ගුද්ධවන්ත ධර්මදුතයේ ඇරෝස්නාවේ සහ නිව මෙක්සිකෝවේ ජ්වත්වන තවාස්වරු, පෙබල්ස්වරු, සහ සුනොස්වරුන්ට සුභාරංචිය රගෙන තියහ. විල්ගොඩ් වූඩිරුන් හොපිස්වරු, අපාචිවරු සහ සුනොස්වරු ඇතුළුව ඉන්දියන්වරු අතර හරවාගැනී සඳහා වසරක් ගත කළේය. ඇමොන් එම. වෙති සුනොස් ඉන්දියන්වරුන් 100කටත් වඩා බවිතිස්මකිරීමට සහායවිය.

ධර්මදුතයේ එංගලන්තය සහ යුරෝපයේ සුභාරංචිය ඉගැන්වීම නොකඩවා කළහ. 1883දී, යුටා, ලිජායිවල ජ්වත්ව සිටි, ජරමන් ජාතික තොස්මස් බිසින්ගර, යුරෝපා දුනමෙහෙයක සේවයකිරීමට කැඳවීමක් ලැබුවේය. මහු සහ පෙල් භැමරව පැරගුවේ සහ වෙකෝස්ලෝවෙකියාවටද, පසුව ඕස්ටෝ හන්ගේරියන් අධිරාජතාවද යවන ලදී. හරවාගැනීම ධර්මදුතයන්ට තහනම්වූ නිසා හමුවූ අය හා මුවුනු මූලික සාකච්ඡා පමණක් පැවැත්වූහ. මෙම සාකච්ඡා නිතරම ආගම් මාතාකාවට හැරුනි. මේ අන්දමින් මාසයක් පමණක් වැඩකිරීමෙන් පසුව, වැඩහිටි බිසින්ගරව සිරගත කොට මාස දෙකක් සිරගෙදර රදවා ගැනින. මහු නිදහස්වූ විට, ඇන්-තනින් ජස්ටි බවිතිස්මකිරීමට මහු ආධිරාජතාවූ අතර, මහුගේ වේදනාව නිසා මහුව සිරගත කෙරින. ජස්ටි සොහොසුරා වෙකෝස්ලෝවෙකියාවේ ජ්වත්වන පළවෙනි පසු-දවස්වල ගුද්ධවන්තයා බවට පත්වය.<sup>1</sup>

පොලිනීසියොවේද සුභාරංචිය දේශනා කෙරින. හවායි ජාතිකයන් දෙදෙනෙකුවූ, වැඩහිටි කිමෝ පෙලියේ සහ සැමුවෙලා මනොවා 1862දී සැමෝවාවට යවන ලදී. මවුන් මිනිසුන් 50 දෙනෙක් බවිතිස්මකළ අතර, වැඩහිටි මනොවා හැරී ආ අය සමග ර්ලග වසර 25ක් සැමෝවාවල දිගටම ජ්වත්වය. 1887දී යුටා, සෝල්ට් ලේක් නගරයේ ජේසුන් එවි. ඩීන්ට, සැමෝවාවල දුනමෙහෙයක සේවයකිරීමට කැඳවීමක් ලැබුනි. වැඩහිටි මනොවා සහ මහුගේ ඇදහිලිමත් බිරිද මවුන්ගේ නිවස වැඩහිටි ඩීන් සහ මහුගේ බිරිද, ගොලාරන්ස්ට්, විවෘතකළ අතර, දසක දෙකකටත් වඩා කාලයකින් පසුව සැමෝවාවලින් පිටත මවුන් දුටු පළවෙනි පසු-දවස්වල ගුද්ධවන්තයන්වූයේ මවුන්ය. වැඩහිටි ඩීන් කෙටි කළකින් මිනිසුන් 14 දෙනෙක් සහාවට බවිතිස්මකර, මාසකින් පමණ පසුව සැමෝවා හාජා-වෙන් මහුගේ පළවෙනි දේශනාව කළේය.<sup>2</sup> මෙලෙස එම දුපතේ ධර්මදුත කටයුතු අපුතෙන් ආරම්භවිය.

ලාංරු රෝගය පැකිරීම වැළැක්වීම සඳහා, හවායි බලධාරීහු රෝග-යෙන් පිඩාවිදින ජනතාව මොලෝකායි දුපතේ කළාපපා අරධදීපයට රගෙන යාම 1886 දී ආරම්භ කළහ. 1873දී පසු-දවස්වල ගුද්ධවන්තයන්වූ,

ජොනතන් සහ කිවී නපේලාව එහි පිටුවහල් කෙරින. රෝගය තිබුනේ කිටිට පමණක් ව්‍යවදා, සේල්ට්ට් ලේක් එන්ඩ්වුමන්ට් ගාහයේදී, ජොනතන්ට කිටිට මුද්‍රාකර තිබූ නිසා, ඇයට එහි තනිකර දමායාමට ඔහු අකමැතිවිය. පසුව ජොනතන්ට රෝගය වැළඳුන අතර, වසර නවයකට පසුව ඔහුව බැහැයුම් තොදම මිකුරෙකුට ඔහුව හඳුනාගැනීමට පවා තොහැකිවිය. ඔහු යම් කාලයක් එම අරධැපයේ ගුද්ධවන්තයන්ගේ මුලසුන හෙබවූ අතර, 1900වන විට එහි සංඛ්‍යාව 200කට වඩා වැඩිවිය. සහා නායකයේ මෙම රෝගයෙන් ප්‍රේවල්වූ ඇදහිලිමත් සාමාජිකයන්ට අමතක තොකර, ඔවුන්ගේ ආත්මික අවශ්‍යතාවයන් සොයාබැලීමට නිතරම ගාබාවට ගියහ.<sup>3</sup>

### රන් ජුබිලි සංමන්ත්‍රනය

1880 අප්‍රේල් වෙනතිදා, සහා සාමාජිකයේ සහාව සංවිධානය කිරීමේ පනස්වෙනි සංවත්සරය සැමරුණ. පැරණි ඔවුනු එය ජුබිලි වර්ෂය ලෙස හැඳින්වූහ. පැරණි ඉඟයල්වරු සැම පනස්වසරම එසේ හැඳින්වූහ. සහාවට ගෙවී සිටි අවශ්‍යතා තිබෙන සාමාජිකයන්ට සහාපති වෙළඳේ කමාව දුන්නේය. “අවශ්‍යතා ඇති දුප්පතුන්” අතර බොදාහැරීමට එලෙ-දනුන් 300ක් සහ බැට්ලවන් 2,000කින් සහාවට ආධාර කළේය.<sup>4</sup> සහාවේ සහන සම්තියේ සොජායුරුයේ අවශ්‍යතා ඇති අයට තිරග බුසස් 35,00ක් පමණ පරිත්‍යාග කළහ. විශේෂයෙන් විපතට පත්වුවන්ගේ, පුද්ගලික ගෙයට කමාවන ලෙස, වෙළඳා සහා සාමාජිකයන්ගෙන් ඉල්ලා සිටියේය. “ජුබිලි අවස්ථාව එය බව!” ඔහු ප්‍රකාශ කළේය.<sup>5</sup> කමාවදීමේ සහ ප්‍රිතියේ ආකල්පයක් පසු-දවස්වල ගුද්ධවන්තයන් අතර තදින්ම ඇතිවිය.

1880 අප්‍රේල් ජුබිලියේ අවසාන දිනයේ ප්‍රධාන සම්මන්ත්‍රනය ඉතා ආත්මික විය. ප්‍රේනවරුන්ගෙන් එකොලාස් දෙනෙක් අවසාන සැසිවා-රයේදී ඔවුන්ගේ සාක්ෂිය දැරුණ. පොරිනවරුන් දොලාස් දෙනාගේ ගණපුරුණයේ එක් මුල් සාමාජිකයෙකුව්, මරසන් පැටි, තිවි යෝර්ක්, ගොයිවලු, පිටර විමර්ශ රෙෂ. නිවසේ මුළු සහාවම රස්වූ අවස්ථාවක් ගැන කරා කළේය. ගුද්ධවන්තයන්ට මුහුණදීමට සිඹුවූ, පරික්ෂාවන්, එක්-යස්වීම්, තිංසා පිඩා, සහ දුක් පිඩා සිහිපත්කළ ඔහු, තවමත් “මිහුගේ ජනතාව අතර ඔහු ගණන්ගැනීම” ගැන ස්තූති පුරුවක හැඳිමක් ඇති බව කිවිය. ඉන්පසුව ඔහු “ගතවූ පනස් වසර තුළදී අපගේ ස්වාමීන්වූ දෙවියන්වහන්සේ කළ ග්‍රේෂ්‍ය වැඩකටයුතු ගැන” සාක්ෂිය දැරිය.<sup>6</sup> ජ්වත්-වීමට මාස කිහිපයක් පමණක් තිබූ, වැඩිහිටි පැටි, පසු-දවස්වල ගුද්ධ-වන්තයෙකු ලෙස අවසානය දක්වා දරාසිටීම ගැන බොහෝ සතුවුවිය.

පුළුලි සංචත්සරයට වසර දෙකකට පෙර, ලමයින්ට ආගමික උපදෙස් තැම සඳහා සංචිතානයක් පිහිටුවීමට සහාපති ජෝන් වේලර් අවසර දැනින. පළවෙනි ප්‍රාථමිකය සේල්ට්‍ර් ලේක් නගරයට සැදුපුම් 15කට පමණ උතුරු දෙස පිහිටි යුතා, ගාමින්ටන්හි ආරම්භකර තිබුන අතර, 1880 මැයි භාගයේදී, පසු-දවස්වල ඉදෑධිවන්තයන්ගේ සියලුම ජනාවාසවලම වාගේ ප්‍රාථමික ආරම්භවී තිබින. එය ලේකය මූල්ලේල්ම කේරේ ගණන් ලමයින් ඇතුළත්ව වර්ධනයවූ අතර, හැම සතියකම පුහාරාව් උපදෙස්, සංගීතය සහ මිතුරු ඇසුර භුක්තිවිදීමට ඔවුනු ආඩිරවර්තිතවූහ.

### හිංසා පිඩා දිගටම පවතියි

1830 ගණන්වලදී බයිබලය පරිවර්තන කටයුතු කරමින් සිටියදී, ආභ්‍යන්තරී, දාක්වා සහ පරණ ගිවිසුමේ තවත් නායකයන්ට එක් භාර්තාවකට වඩා සිටීම අනාගතවක්තා ජෝසේන් ස්මිත්ට ප්‍රශ්නයක් බවට පත්විය. අනාගතවක්තාවරයා අවබෝධය පතා යාවිකදාකර, යම් අවස්ථාවල, විශේෂ අරමුණු සඳහා, දිව්‍යමය ලෙස ලැබූනු නීති අනුව, බහු භාර්තා සේවනය දෙවියන්වහන්සේ අනුමතකර හසුරුවන බව දැනගත්-තේය. දිවාමය අනුමැතිය ඇතිව, පූජක නායකයන් විසින් තොරගත්නා පසු-දවස්වල යම් ඉදෑධිවන්තයන්ට එක් භාර්තාවකට වඩා විවාහකරගැ-නීමට හැකි බවද ජෝසේන් ස්මිත් දැනගත්තේය. පසු-දවස්වල ඉදෑධිවන්තයන් ගණනාවක්ම නාඩු නගරයේදී බහු භාර්තා සේවනය කළහ. තමුන් 1852 සේල්ට්‍ර් ලේක් නගරයේ ප්‍රධාන සම්මන්ත්‍රනය පවත්වන තුරු, මෙම දහම සහ ප්‍රතිපත්තිය ගැන ප්‍රසිද්ධියේ නිවේදනය නොකෙරින. මෙම සම්මන්ත්‍රනයේදී, සහාපති ක්‍රිගම් යන්ගේ මග පෙන්වීම අනුව, වැඩිහිටි ඔරසන් පැවි නිවේදනයකරමින්, මිනිසේකුට එක් භාර්තාවකට වඩා තැබා-ගැනීමේ ප්‍රතිපත්තිය ස්වාමීන්වහන්සේගේ සියලු දේ නැවත පිහිටුවන කාලවල දක්වා කොටසක්ව පවතින බව කිවේය (බලන්න ක්‍රියා 3:19-21).

යුතා නගරයේ ජ්වත්වන පසු-දවස්වල ඉදෑධිවන්තයන් දිරිගත්වන විවාහ ක්‍රමය ගැන දැනගත් අමෙරිකාවේ බොහෝ ආගමික සහ දේශපාලන නායකයේ එය දුරාවාරමත්, ක්‍රිස්තියානි විරෝධී වුවක් ලෙස සැලක්වේය. සහාවට සහ එහි සාමාජිකයන්ට විරැදුධව විශාල දේශපාලන ව්‍යාපාරයක් දූයන් කෙරින. එක්සත් ජනපද කොන්ග්‍රස් සහාව නීතියක් පැනවීමෙන් එමගින් පසු-දවස්වල ඉදෑධිවන්තයන්ගේ තිදිනසට බාධා පැමිණ ආර්ථිකව-ගයෙන් සහාවටද භානි පැමිණුනි. මෙම නීතියේ ප්‍රතිථිලයක් ලෙස, එක් භාර්තාවකට වඩා සිටින මිනිස්න් සිරහාරයට ගැනීමට සහ මුවන්ගේ

වන්දබලය, ඔවුන්ගේ නිවාසවල පොදුගලික නිදහස සහ වෙනත් සිවිල් ස්වාධීනතාවයන් තුක්තිවිදීමද අහිමි කෙරින. සිය ගණන් ඇදහිලිමත් පසු-ද්‍රව්‍යවල ගුද්ධවන්තයේ සහ කාන්තාවන් කිහිපයදෙනක්ද, යුටා, අයිඩහෝ, ඇරිසෝනා, නෙබිරෝස්කා, මිචිගන් සහ දකුණු බිකෝටාවේ තිබූ සිරගෙ-වල්වල සිර දැඩුවම් වින්දෝය.

විශේෂයෙන්ම දකුණු දිග එක්සත් ජනපදයේ, සුභාරංචිය දේශනාකි-රිමට කැඳවීම් පිළිගත් බොහෝ දෙනෙකට හිංසා පිඩා අධිකවිය. උදාහර-ණයක් ලෙස, 1878 ජූලි මාසයේදී ජෝෂග් ස්ටැන්ඩ්බින්ට ජෝර්ජයාවේ, රෝමය අසල සේවයේ යෙදී සිටියදී දරුණු ලෙස මරා දැමින. ඔහුගේ සහායකයා, අනාගත ප්‍රේරිත රජර ක්ලෝසන් පමණක් යාන්තමින් මරණ-යෙන් ගැලුවින. සෝල්ට් ලේක් ගුද්ධවන්තයන් වැඩිහිටි ස්ටැන්ඩ්බින්ගේ මරණය ගැන ඇසීමෙන් දැඩි කම්පාවට පත්ව, දහස් ගණන් ජනතාවක් සෝල්ට් ලේක් දේවස්ථානයේ ඔහුගේ අවමගුලට සහභාගිවුහ.

වැඩිහිටි ජෝන් ගිබිස්, විලියම බෙරි, විලියම ජෝන්ස්, සහ හෙන්රි තොමස්සන් වෙනසි නගරයේ බොහෝ කොටස්වල ගමන්කරමින් සහාව ගැන මහජන මතය වෙනස්කිරීමට උත්සාහ ගත්හ. 1884 අගෝස්තු මස එක් සඛන් උදැස්හක වෙනස්වල කේත් ක්‍රික් අසල ජේම්ස් කොන්ඩ්බින්ගේ නිවසේ මවුහු විවෙක ගත්හ. වැඩිහිටි ගිබිස් ගුද්ධ ලියවිලි අධ්‍යයනයකර-මින්, ඔහුගේ දේශනාවකට මාතෘකාවක් සොයමින් සිටියදී, කැලය තුළින් කඩාවප්‍රානු දාමරිකයන් කණ්ඩායමක් වෙඩිතැබීමට පතන්ගත්හ. වැඩිහිටි ගිබිස් සහ බෙරි මරාදුමින. පාසල් ගුරුවරයෙකුවූ, වැඩිහිටි ගිබිස්ගේ මරණයෙන් හඩාවැවෙන බිරිදික් සහ දරු තුන්දෙනෙක් තනිවුහ. ගිබිස් සොහොයුරිය වසර 43ක්ම වැන්දැමුවක් ලෙස සිටිමින් සිය දරුවන් රැකගැනීමට සාන්තු සේවිකාවක් වුවාය. ඇය සුභාරංචියට ඇදහිලිමත්ව සිටිමින් තම ස්වාම්පුරුෂයා සමග ප්‍රිතිමත් එක්වීමකට බලාපොරොත්තු-වෙන් මියගියාය. මතිමැරුම් සිදුවූ කාලයේ සිටි, වැඩිබලන ධර්මතා සහා-පතිවරයාවූ, බ්‍රිගම් හෙන්රි රෝබිට්ස්, ගිබිස් සහ බෙරිගේ ගේර ගොඩගැ-තීම සඳහා සොහොන් වල් කැපීමට තම ජීවිතය පරදුවට තබමින් වෙස්වලාගෙන ගියේය. ඔහු ගේර යුටාවලට තැවත යැවු අතර, එහිදී වැඩිහිටියන් දෙදෙනාට ගරුකිම සඳහා ස්මරණ මෙහෙයන් පැවැත්වුහ.

වෙනත් පුදේශවල ධර්මතයන්වද ඔවුන්ගේ පිට දිගේ ලේ වැගිරෙන තුරු පහරදෙන ලද අතර, බොහෝ දෙනෙක් මෙම කස පහරවල්වල ලකුණු ඔවුන්ගේ සොහොන් වෙවල්වලටද රැගෙන ගියහ. එය සහාවේ සාමාජිකයෙක්ව සිටිමට පහසු කාලයක් තොවීය.

එක් හාර්ජාවකට වැඩියෙන් සිටින මිනිසුන් සොයන ප්‍රාත්ත නිළධා-  
රින් විහින් සිරගත කිරීමෙන් වැළැකීමට සහා නායකයෝ බොහෝමයක්  
සැගවී සිරියහ. මෙම නිළධාරින් රාජ්‍ය කාලයේදී නිවෙස්වලට ඇතුළු  
වෙතැයි පවුල් බියට පත්වුහ. සහාපති ජෝර්ජ් කිවි. කැනන්,  
ලොරෙන්සේස් ස්නොර්, රජර් ක්ලෝස්න්, වූගම් හෙන්රි රෝබටිස්, ජෝර්ජ්  
රෙනෝල්ඩ්ස්, සහ තවත් බොහෝ දෙනෙක් සිරගෙට යවන ලදී. එහිදී  
මවුහු පොත් ලියමින්, පාසල්වල උගන්වමින්, සහ මවුන්ගේ පවුල්වලට  
ලිඛි සකස්කරමින් කාලය තත්ත්වය. සහාපති ජෝන් වේලරට, සේල්ට්  
ලේක් නගරයට උතුරින් සැතපුම් 20ක් පමණ ඇතින් පිහිටි, කේස්ට්විල්වල  
පිටුවහලෙක් ලෙස ජ්වන්වීමට බලකරන ලද අතර, එහිදී මහු 1887 ජූලි  
25වෙනිදා මියගියේය. මහු ඇදහිල්ල සහ නිර්හිතකමින් යුත් මිනිසේක්වූ  
අතර, යේසුස් ක්‍රිස්තුස්වහන්සේගේ සාක්ෂියට සහ දෙවියන්වහන්සේගේ  
රාජ්‍යය පොලොව මත පිහිටුවීමට මහුගේ ජ්වනය කැපකළේය.

### සහාපති විල්ගොඩ් වුඩිරෝ

විල්ගොඩ් වුඩිරෝ සහාවේ ඉතාමත්ම සාර්ථකවූ ධර්මදුනයෙක් මෙන්ම  
මහුගේ අනාවැකි දානය මෙන්ම සහාවේ පක්ෂපාතිව සිටීම ගැනදා  
ප්‍රසිද්ධවූ අයෙකි. මහු ඉතා නිවැරදි ජ්වනල් තැබූ අතර, ඒවායින්  
සහාවේ මූල් කාලීන තොරතුරු බොහෝමයක් ලබාදෙයි. ජෝන් වේලර  
මියගිය විට, මහු ප්‍රේරිතවරුන් දොළඟ්දෙනාගේ ගණපුරුණයේ සහාපති  
ලෙස සේවය කරමින් සිටි අතර, වසර දෙකකට පසුව මහුව සහාවේ  
සහාපතිවරයා ලෙස ස්ථීර කරන ලදී.

මහුගේ පරිපාලන කාලයේදී, පසු-දච්චවල ගුද්ධවන්තයන්ට විරුද්ධ  
ව්‍යාපාරය ඉතා දැඩි විය. නමුත් සහාව ඉදිරියට ගියේය. යුතා, සාත්ත  
ජෝන්, ලේගන්, සහ මැනේට් නගරවල—දේවමාලිගා ක්‍රියාත්මකවූ අතර—  
සේල්ට් ලේක් දේවමාලිගාව නිමවීමට ආසන්නව තිබින. මෙම ස්වාමින්  
වහන්සේගේ ගහයන් තුළින් දහස්ගණන් ගුද්ධවන්තයන්ට එන්ඩ්මින්නට්  
ලබාගැනීමට සහ මවුන්ගේ මියගිය දානීන් වෙනුවෙන් කටයුතු කිරීමට  
හැකියාව ලැබින. සහාපති වුඩිරෝට දේවමාලිගා සහ පවුල් ඉතිහාස  
කටයුතු ගැන ජ්වන කාලයේම උනන්දුවක් තිබින. මහු අවස්ථා කිහිපය-  
කදීම ගුද්ධවන්තයන්ට අවවාද කරමින් මවුන්ගේ මුතුන්මින්න් සඳහා  
නියෝග ඉටුකිරීමට කිවේය.

මියගිය අය සඳහා ගුද්ධවන්තයන් ඉටුකළ කටයුතුවල වැදගත්කම ගැන  
පහත සඳහන් සිද්ධීන් අවධාරනය කරයි. 1884 මැයි මාසයේදී, ලේගන්

දෙවනි කොට්ඨාගයේ සහානායක, හෙත්රි බැලඩ් ඔහුගේ නිවසේ දේව-මාලිගා නිරදේශ අත්සන් කරමින් සිටියේය. හෙත්රිගේ තව හැවිරිදී දියණිය, නිවස අසල පාර අයිනේ මිතුරන් සමග කරාකරමින් සිටියදී, වැඩිමහළ මිනිසුන් දෙනෙක් පැමිණෙනු දුටුවාය. ඇයට කරාකළ ඔවුනු, ප්‍රවාත්ති පත්‍රයක් ඇයට දී, එය ඇයගේ පියාට දෙන ලෙස කිහිපා ප්‍රවාත්ති පත්‍රයක් ඇයට දී, එය ඇයගේ පියාට දෙන ලෙස කිහිපා ප්‍රවාත්ති පත්‍රයක් ඇයට දී.

ගැහැණු මලයා තමාට කිහිපා පිටත තුළයා. සහානායක බැලඩ් නිවිධි වික්ලී නිවිස් නම්, එංගලන්තයේ පළුවූ එම ප්‍රවාත්ති පත්‍රයේ, ඔහු සහ ඔහුගේ පියා භෞතන්තන් ගැන කට වැඩි ප්‍රමාණයක තම්, පෙළපත් තොර-තුරදී සහිතව ඇතුළත්ව තිබින. 1884 මැයි 15වනි දිනැති, මෙම ප්‍රවාත්ති පත්‍රය, එය මුදුණයටි දින තුනකින් පමණ, ඔහුට දී තිබින. අහසින් ප්‍රවාහන කටයුතු සිදුවීමට බොහෝ පෙර කාලයකදී, එංගලන්-තයේ සිට බටහිර අමෙරිකාවට ලිපි ලැබීමට සති කිහිපයක් ගතවන යුගයක, මෙය ආශ්චර්ජයක් විය.

රේලර දිනයේ, සහානායක බැලඩ් ප්‍රවාත්ති පත්‍රය දේවමාලිගාවට ගෙනගොස්, එය ලැබීමේ කරාව ගැන දේවමාලිගාවේ සහාපතිවරයාවූ, මැරිනර් බඩුලිවී. මෙරිල්ට කිවේය. මෙරිල් මෙසේ කිවේය, "බැලඩ් සොහොයුර, එහා පැත්තේ සිටින යමෙක් ඔවුන්ගේ කටයුතු ඉටුකරගැ-නීමට බොහෝ උනන්දුවෙන් සිටින අතර, මෙම පත්‍රය මෙබේ අතට ලැබු-නහාත් ඔබට එය කළ හැකි බව ඔවුනු දතිති" මෙම ප්‍රවාත්ති පත්‍රය යුතා, සොළ්ට් ලේක් නගරයේ, සහා ගෙළිනාසික ප්‍රස්ථකාලයේ ආරක්-ෂාකර ඇති.

හිංසා පිඩා තොතකා හැර, සහා නායකයේ බටහිර අමෙරිකාවේ පැදිංචි තොටු ප්‍රදේශ ජනාවාස කිරීමට තවදුරටත් උනන්දු කළහ. 1885දී ආරම්භවී, පසු-ද්වස්වල ගුද්ධෙවන්ත පවුල් බොහෝමයක් මෙක්සිකොවේවී, සොනොරා සහ විභාගුහාවල පැදිංචිවී, කොලෝනියා ජ්‍රේස් සහ කොලෝනියා ඩියස් වැනි නගර පිහිටුවූහ. උතුරුදීග මෙක්සිකොවේවී වෙනත් ප්‍රදේශවලටද සහා සාමාජිකයන්ගේ සංකුමනය සිදුවිය.

සහා සාමාජිකයේ ජනාවාසකිරීමට ස්ථාන සොයා උතුරු කැනබාව දෙසද බැඳුහා. කැවී වැළි ස්වේකයේ සහාපතිවරයා ලෙස සේවය කළ, වාස්ත්‍ර ස්ථාන ඕනෑම ප්‍රාග්ධනයක් ආරම්භ කළේය. 1888 ශින සංතුව වන විට, පසු-ද්වස්වල ගුද්ධෙවන්තයේ 100කට වඩා බටහිර කැනබාවේ ජ්‍රේස් අතර, 1890 ගණන්වලදී තවත් අය පැමිණ, ජල ප්‍රවාහන තුමයක් සහ යුම්බිය

ජාරක් ඉදිකිරීමට සේවය ලබා දුන්හ. සහා නායකයන් බොහෝමයක් ඇල්බටාවේදී පරිණීතවූහ.

### ප්‍රකාශපත්‍රය

1880 ගණන්වල අවසානයට ලැගාවීමේදී, එක්සත් ජනපද ආණ්ඩුව අමතර නීති පනවමින් බහු විවාහය සේවනය කරන අයගේ ජන්ද අයි-තිය, සහ පුරියේ සේවයකිරීම වළක්වා, සහාවට හිමිකර ගත හැකි දේප-ඡවලට දැඩි ලෙස තහවිල පැනවිය. පියවරු වැඩි වශයෙන් සැශ්‍රවීමට පටන්ගත් නිසා පසු-දුවස්වල පවුල් වේදනාවට පත්වූහ. සහාපති වූඩිරු ස්වාමීන්වහන්සේගෙන් උපදෙස් ඇයදීය. 1890 සැප්තැම්බර 23 වෙනිදා සවස, අනාගතවක්තාවරයා, ආනුභාවය අනුව ක්‍රියාකරමින්, ප්‍රකාශ පත්‍ර-යක්, ලියවිල්ලක්, ලිය අතර, එමගින් සහා සාමාජිකයන්ගේ බහු විවාහ අවසන් කෙරින. ස්වාමීන්වහන්සේ සහාපති වූඩිරුව්ට දුන් දරුණනයකින් බහු විවාහ සේවනය අවසන් නොකළ හොත්, දේවමාලිගාවල් එක්සත් ජනපද ආණ්ඩුව බාරයට ගන්නා බවත්, එවිට ජ්‍යෙන්වන සහ මියගිය අය සඳහා කරන කටයුතු අවසන්වන බවත් පෙන්වුසේක.

1890 සැප්තැම්බර 24 වෙනිදා, පළමුවනි සහාපතින්වය සහ ප්‍රේරිතව-රුන් දොලාස්දෙනාගේ ගණපුරුණය ප්‍රකාශපත්‍රය ස්ථිර කළහ. ගුද්ධවන්-තයේ එය 1890 ඔක්තොබර් ප්‍රධාන සම්මන්ත්‍රණයේදී අනුමත කළහ. වර්තමානයේදී මෙම ලියවිල්ල දහම සහ ගිවිසුමේ 1 වෙනි නිල ප්‍රකාශනය ලෙස ඇතුළත්ව ඇත.

සහාව ගත් ක්‍රියාමාර්ගය අනුව යමින්, ප්‍රාන්ත බලධාරීන් බහුභාර්ය සේවනයට විරුද්ධ නීති කැඩීම ගැන දූෂ්‍රවම් ලැබූ පසු-දුවස්වල ගුද්ධවන්ක මිනිසුන්ගෙන් කමාව ඉල්ලීමක් නිකුත්කළ අතර, හිසා පිඩා නැවැත්වූහ. නමුත් සහාපති වූඩිරු පැහැදිලිකරමින්, “මා කළ දෙය කිරීමට ස්වර්ගයේ දෙවියන්වහන්සේ මට නියෝගකර නොක්වුනේ” නම්, සියලුම දේවමාලිගා අපගේ අත්වලින් ගිලිහියාමට ඉඩුමට මට සියුවේ; මමත් සිරගෙට ගොස්, සැම මිනිසෙක්ම එහි යාමට ඉඩුමට මට සියුවේ; එසේම එය කිරීමට මට නියෝගකළ පැය ලැගාවූ විට, ඒ සියලුම මට පැහැදිලිවිය. මම ස්වාමීන්-වහන්සේ ඉදිරියට ගොස්, මට ලිවීමට ස්වාමීන්වහන්සේ හි දෙය මම ලිය-වෙම්” (“ප්‍රකාශපත්‍රය සම්බන්ධයෙන් සහාපති විල්ගොඩ් වූඩිරු විසින් කළ ප්‍රකාශ තුනකින් උප්‍රවාගැනීන,” නිල ප්‍රකාශනය—1 අනුව ඇතුළත් කෙරින). බහු විවාහය අත්හිටුවීමට නිල ප්‍රකාශනය ගෙන ආවේ එක්සත් ජනපද කොන්ග්‍රසය නොවේ, දෙවියන්වහන්සේය.

## පෙළපත් පිළිබඳ සම්තිය

පසු-දවස්වල ඉද්ධවන්තයන් පෙළපත් සම්තිය ඇතිකිරීමට බොහෝ පෙර, සහා සාමාජිකයේ ඔවුන්ගේ මියයිය මූත්‍රන්මිතන්ගේ ජීවිත ලේ-බනගතකළ වාර්තා එකතු කළහ. විල්ගෝඩ් වූඩිරුන්, මරසන් පැටී, සහ හිබර ජේ. ග්‍රාන්ට්, දහස් ගණන් මූත්‍රන්මිතන්ගේ නම් ලබාගත් අය අතර සිටියහ, ඔවුන් වෙනුවෙන් ඔවුනු දේවමාලිගා නියෝග ඉටුකළහ. 1894දී පළවෙනි සහාපතිත්වයේ මගපෙන්වීම අනුව පෙළපත් පිළිබඳ සම්තියක් සංවිධානයකර, එහි පළවෙනි නායකයා ලෙස වැඩිහිටි ඉළුත්ක්ලින් යි. රිවඩ් පත්විය. පුස්තකාලයක් පිහිටුවූ අතර, සම්තියේ නියෝජිතයේ දේව-මාලිගා නියෝග ඉටුකළ යුතු අයගේ නම් සොයමින් ලෝකය මූල්‍යලේල්ම ගියහ. සහාවේ ප්‍රාග් ඉතිහාස තොරතුරු දෙපාර්තමේන්තුවක් ඇතිකිරීමට මෙම සම්තිය මගපෙන්විය.

1894 අප්‍රේල් ප්‍රධාන සම්මීත්තුනයේදී, සහාපති වූඩිරුන්ට පෙළපත් කටයුතු ගැන එලිදරවක් ලැබුන බව ඔහු නිවේදනය කළේය. පසුද-වස්වල ඉද්ධවන්තයන් “මුවන්ට හැකි තරම ඔවුන්ගේ පෙළපත් සොයාගැ-නීම සහ ඔවුන්ගේ පියවරුන්ට සහ මව්වරුන්ට මුදාවීම දෙවියන්වහන්-සේට අවශ්‍ය බව ඔහු ප්‍රකාශ කළේය. ලමයින් ඔවුන්ගේ දේමාපියනට මුදාවී, ඔබට හැකි තරම යුතුව එම දීම්වැල රැගෙන යන්න....මෙය එතු-මාගේ ජනතාවට ඇති එතුමාගේ කුමෙත්තය,” යයි ඔහු හිටිය. “තවද ඔබ ඒ ගැන සිත යොමුකරන විට, එය සත්‍ය බව ඔබට වැටුගෙනවා ඇති”<sup>8</sup> පසු-දවස්වල ඉද්ධවන්තයන් ඔවුන්ගේ මියයිය මූත්‍රන්මිතන්ගේ වාර්තා සොයා ඔවුන් වෙනුවෙන් දේවමාලිගා නියෝග ඉටුකිරීමට ඔවුන්ට තවමත් දිරිගන්වනු ලැබේ.

1850 සිට 1900 දක්වා, බොහෝ සහා සාමාජිකයේ පෙළපත් ද්‍රාමො-හෙයන්වල සේවය කළහ. ඔවුන්ගේ ද්‍රාමොහෙයනට ප්‍රධාන අධිකාරීවර-යෙකුගෙන් ආයිරවාදයක් ලබාදීම සඳහා ඔවුන්ට සේවීම් ලේක් නගරයට කැඳවන ලදී. ඔවුන්ට ධර්මදාන කාචිපතක් සහ පත්වීමේ ලිපියක්ද ලබාදාන ලදී. ඔවුනු දැනුත් බැහැදුකු, සොහොන් ගල්වලින් නම් සටහන්කර-ගෙන, විනාශවී ගිය වාර්තා ප්‍රාග් බයිබලවලින් කියවා, දේවමාලිගා කටයුතු කිරීමට අවශ්‍ය වරිනා තොරතුරු රැගෙන ඔවුන්ගේ නිවාසවලට නැවත ගියහ. බොහෝ ධර්මදානයන් ලැබූ ආත්මික අත්දැකීම්වලට අනුව සේවාමින් වහන්සේ ඔවුන් සමග නිතරම සිටිමින්, ඔවුන්ට අවශ්‍ය තිබූ උපකාර ලබාදීම හෝ ප්‍රාතියෙකු වෙතට ඔවුන්ට නිතරම යොමු කළබවට දැඩි විශ්වාසයක්ද ඔවුන්ට තිබිනා.<sup>9</sup>

සේල්ට්‍ර් ලේක් දේවමාලිගාව කැපකිරීම

සහාපති විල්ලෝචි වුඩ්‍රිරෝ සිය ජීවිතයෙන් වැඩි කාලයක් දේවමාලි-ගාවේ කටයුතු වෙනුවෙන් කැප කළේය. ගාන්ත ජේස්ර්ජ් දේවමාලිගාවේ පළවෙනි සහාපතිවරයාටු අතර, මහු මැන්ට් දේවමාලිගාවද කැප කළේය. සේල්ට්‍ර් ලේක් දේවමාලිගාවට කොන් ගල තබා දැන් වසර හතුලිඛක් ගතවේ ගෞසේය, සහාපති වුඩ්‍රිරෝ විගාල බලාපොරොත්තුවකින් මෙම තුම්පියේ දේවමාලිගාව කැපකරන තුරු බලා සිටියේය. කැපකිරීමේ මෙහෙයන් 1893 අප්‍රේල් 6 වෙනිදා සිට මැයි 18 වෙනිදා දක්වා සිදු කළ අතර, 75,000ක පමණ ජනතාවක් රට සහභාගිවූහ.<sup>10</sup>

අප්‍රේල් 6 වෙනිදා සිදුවූ මූලික කැපකිරීමේ මෙහෙයන් පසුව, සහාපති වුඩ්‍රිරෝ සිය ජර්නලයේ මෙසේ ලිපිවේය: “දෙවියන්වහන්සේගේ ආත්මය සහ බලය අප මත තැවතින. අනාවැකි සහ එලිදරව් ආත්මය අප මතඩු අතර, ජනතාවගේ හදවත් උණුවීමෙන් කාරණ බොහෝමයක් අපට එලිදරව් වය.”<sup>11</sup> පසු-ද්වස්වල ගුද්ධේවන්තයන් කිහිපදෙනෙක් දේවදාතයන් දුටු අතර, තවත් අය කළින් සිටි සහාවේ සහාපතිවරුන් සහ මියගිය සහා නායකයන් දුටුවේය.<sup>12</sup>

සහාපති වුඩ්‍රිරෝ මහුගේ අනුවෙනි උපනදිනය සමරන විට, මහුට ගරුකිරීම සඳහා දහස් ගණන් ඉරුදින පාසලේ ලමයින්ගෙන් දේවමාලිගා වතුරුගුවේ දේවස්ථානය පිරි ගියේය. මහු ගැහුරු ආත්මික බවකින්, සහ බලවත් ආවේගයකින් බාලයන්ගේ සහාව අමතා ක්‍රාකරමින්, මහු දසවැනි වියේ සිටියිදී පොනස්තන් ඉරුදින පාසලකට සහභාගිවී ප්‍රේරිතවරුන් සහ අනාගතවක්තාවරුන් ගැන කියවූ බව කිවේය. මහු නිවසට පැමිණී විට, ප්‍රේරිතවරුන් සහ අනාගතවක්තාවරුන් පොලොව මත සිටිනු තවත් වරක් දැකීම සඳහා ජ්වත්වීමට මහුට හැකිවේවායි යාවිකදා කළේය. දැන් මහු සිටගෙන සිටින්නේ ප්‍රේරිතවරුන් සහ අනාගතවක්තාවරුන්වන මිනි-සුන් සම්පයේය; මහුගේ යාවිකදාවට කිහිප වරක්ම පිළිතුරු ලැබේ ඇතේ.<sup>13</sup>

වසරකට පසුව 1898 සැප්තැම්බර් 2 වෙනිදා, සහාපති වුඩ්‍රිරෝ ගාන්ත පුළුන්සිස්කේ නගරයේ සිටියිදී මියගියේය.

සහාපති ලොරන්සේස් ස්නේස් සහ දසයෙන් කොටස

සහාපති වුඩ්‍රිරෝගේ මරණයෙන් පසුව, ලොරන්සේස් ස්නේස්, ප්‍රේරිතවරුන් දොලොස්දෙනාගේ ගණපුරණයේ සහාපතිවරයා, සහාවේ සහාපතිවරයා බවට පත්විය. මහු දොනවන්ත ආදරණීය නායකයෙකුවූ අතර, මහුගේ වගකීම් ගැන හොඳින් සූදානම්ව සිටියේය. ඒ කාලයේ පසු-ද්වස්වල

ඉද්ධවන්තයන්ගේ සැම අනාගතවක්තාවරයෙක්ම ඔහු දැන සිටි අතර ඔහුට උගන්වාද ඇත. 1900 නොවැම්බර මාසයයේදී, දේවස්ථානයේ රස්වයිටි ඉද්ධවන්තයන් ඇමතු ඔහු, ජෝසේෆ් ස්මිත් සහ ඔහුගේ පැවුල ඔහු නිතරම බැහැදුක, ඔහුගේ මේසයේ කැම ගෙන, ඔහු සමග පුද්ගලික සමුම්බ පරික්ෂණ පැවැත්වූ බවත් කිවේය. ජෝසේෆ් ස්මිත් දෙවියන්වහන්සේගේ අනාගතවක්තාවයෙකු බව ඔහු දැනසිටියේ, ස්වාමීන්වහන්සේ එම සත්‍යය “වඩාත් පැහැදිලිව සහ සම්පූර්ණයෙන්ම”<sup>14</sup> ඔහුට පෙන්වා තිබුන නිසාය.

සහාපති ස්නොර්ගේ පරිපාලන කාලය තුළදී, ප්‍රාත්ත ආණ්ඩුව බහු විවාහයට විරුද්ධව ගෙන ආ නිතියක් නිසා සහාව උගු මුදල් හිගයකට මුහුණ පා තිබින. සහාව දුරවලකළ ඕය බරින් එය නිදහස්කරගන්නේ කෙසේදැයි සිතමින් සහාපති ස්නොර් උපදෙස් පතා යාචකදා කළේය. 1899 අප්‍රේල් ප්‍රධාන සම්මීත්තනයෙන් පසුව, යුටා, සාන්ත ජෝර්ජ් බලා යාමට ඔහුට තද හැඟීමක් ඇතිවේය. එහි රස්වීමක් අමතමින් සිටියදී වික වේලා-වක් තිහැවුව සිටි ඔහු, නැවතත් කථාකරමින්, ඔහුට එළිදරව්වක් ලැබුණු බව කිවේය. සහාවේ ජනතාව දසයෙන් කොටසේ නිතිය නොසලකාභර ඇත, සහා සාමාජිකයන් වඩාත් ඇදහිලිමත්ව සම්පූර්ණ දසයෙන් කොටස ගෙවන්නේ නම්, ඔවුන් මත ආයිරවාද වගරුවන බව ස්වාමීන්වහන්සේ ඔහුට කියා ඇත.

දසයෙන් කොටසේ වැදගත්කම ගැන අනාගතවක්තාවරයා යුටා නගරය මුළුල්ලේම සහාවලට දේශනා කළේය. ඉද්ධවන්තයේ ඔහුගේ උපදේශයට කිකරුවී, එම වසරේදී පසුගිය වසරට වඩා දෙගුණයක් දසයෙන් කොටස ගෙවුහ. 1907 වන විට, සහාවට ප්‍රමාණවත් අරමුදල් තිබුන බැවින් සියලුම ඕය හිමියන්ට මුදල් ගෙවා ඕයබරින් නිදහස්විය.

1898 දී, තරුණ කාන්තාවන්ගේ අනෙකාන් වර්ධන සම්තියේ ප්‍රධාන මණ්ඩලයේ පිළිගැනීමේ උස්සවයකදී, සහාපති ජෝර්ජ් කිවි. කැනන් තිවේදනයක් කරමින්, “අප අතර සිටින දැනවත්ත කාන්තාවන් කිහිපය-දනෙක් දුතමෙහෙය ක්ෂේත්‍රයට කැදැවීමට”<sup>15</sup> පළමුවනි සහාපතින්වය තීර-ණයකට එළඹ ඇති බව කිවේය. මේ කාලයට පෙර, සොහොයුරියන් කිහිපයෙන් ඔවුන්ගේ ස්වාමීපූරුෂයන් සමග දුතමෙහෙයන්ට ගොස් ඇත, නමුත් ස්වාමීන්වූ යේසුස් ක්‍රිස්තුස්වහන්සේගේ ධර්මදත් නියෝජිතව-රියන් ලෙස සොහොයුරියන් කැදවා වෙන් කළ ප්‍රථම අවස්ථාව මෙය විය. සොහොයුරියන්ට දුතමෙහෙයන්වල සේවයකිරීමේ රාජකාර නොතිබූ පසුගිය දශකයේදී, දහස්ගණන් මෙම වරප්‍රසාදය ලබාගෙන, පුරුණ-කාලීන ධර්මදත්තියන් ලෙස නිර්භිතව ස්වාමීන්වහන්සේට සේවය කර ඇත.

සහාපති ලොරේන්සේ ස්නෝර් විසිවෙනි ගතවර්ශය දක්වා සහාව මෙහෙයවේය. අලුත් ගතවර්ගයේ මූලාරමිනය වන විට, සහාව සතුව ස්වේච්ඡක් 43ක්ද, උත්තමහෙයන් 20ක් සහ කොට්ඨාග සහ ගාබා 967ක් තිබේන. සාමාජිකයන් 283,765ක් සිටී අතර, මවුන්ගෙන් බොහෝ දෙනෙක් වාසය කළේ අමෙරිකා එක්සත් ජනපදයේ රෝකී කුදාකරයේය. දේශවරාලිගා හතරක් ක්‍රියාත්මකව තිබුන අතර, ජුවෙනිල් උපදේශකවරයා, ඉම්පෑසාවිලන්ට ඒරා, සහ නරුණ කාන්තා ජර්නලයේ සහාව සහ එහි සාමාජිකයන් ගැන ලිපි ඇතුළත්ය. කටකතාවලින් කියවුනේ අඩු වශයෙන් එක් අලුත් උත්තමහෙයක් හෝ ආරම්භවිය යුතු බවය, රුලග වසර සියය තුළදී ලැබෙන දෙය ගැන පසු-දවස්වල ගුද්ධවන්තයන්ට යාන්තම් සිතාගත හැකිවිය. එහෙත් සහාවේ ගමනාන්තය ගැන කී අනාවැකි ඉටුවන බවට මවුන්ට විශ්වාසයක් තිබුනි.

# ව්‍යාප්තවන

## සිහාව

වර්ධනයටත් සහාවේ 1901 සිට 1970 දක්වා, ජෝස්පෑල් එං. ස්මිත්, හිබර ජේ. ග්‍රාන්ට්, ජෝර්ජ් ඇල්බට ස්මිත්, සහ ඩීවිඩ් මි. මැකේ නම්— අනාගතවක්තාවරු හතරදෙනෙක් මූලාස්ථානය දැරුති. අශ්වයන්ගෙන් සහ කරන්තවලින් ප්‍රවාහනය කිරීමේ සිට රෝකට්ට්වලින් අභ්‍යාවකාශයට ගමන්— කිරීමද මෙම සහාපතිවරු දැක ඇති. ලෝක යුද්ධ දෙකකින් සහ සමස්ත ලෝක වෙළඳ පරිභානියකින්ද යුද්ධවන්තයන්ට අනියෝග එල්ලවිය. මෙම කාලයේදී, දේශවලාලිගා තවයක් ගොඩනැගිනා. 1901දී, ස්වේක් 50ක 300,000ක් සාමාජිකයේ සිටි අතර, 1970 වන විට, සාමාජිකයේ 2,800,000ක් ලෝකය මුළුල්ලේම ස්වේක් 500කට එක්ස්ස්වූහ.

### සහාපති ජෝස්පෑල් එං. ස්මිත්

ජෝස්පෑල් එං. ස්මිත් උපත ලැබුවේ, මිසුරියේ හිංසා පීඩාවල උච්චතම අවස්ථාවක, ගා වෙසට්ට්වල දේශවලාලිගාව අසල කුඩා කාමරයකය. ජෝස්පෑල් ඉපයුන කාලයේ, ඔහුගේ පියා, හයිරම් ස්මිත්, මිසුරියේ, රිච්මන්ච්චිවල, සිරගතවේ සිටි අතර, ඔහුගේ මව, මේරි ගිල්ඩින් ස්මිත් තුදකලාවම ඇයගේ ලමයින් බලාගෙන සිටියාය.

තරුණ ජෝස්පෑල් ඔහුගේ පවුල සමග මිසුරු සිට ඉලිනොයිස්, නාඩු නගරයට පදිංචියට ගිය විට, එහි සිදුවූ සිද්ධීන්වූ ඔහුගේ පියාව සහ මාමාව කාරන්තේ සිරගෙදරදී මරාදැම්ම—මුහුගේ ජීවිතයේ ඉතිරි කාලයේදී ඔහුගේ මතකයේ තිබින. ඔහුගේ පියා කාරන්තේ බලා යන අතර, අශ්වයාගේ පිට උඩ සිට, අන්තිම වරට. ඔහුගේ පුතාව ඔසවාගෙන, ඔහුව සිංහ, නැවත බිම තැබීම ඔහුට කිසිදාක අමතක නොවේ. අසල්වැසියෙකු රාත්‍රියේදී ජනේලයට තව්වුකර හයිරම් මරාදුමා ඇති බව කියන භයානක ප්‍රවාන්තය ඇසීමද ඔහුට අමතක නොවේ. ඔහුගේ පියා සහ මාමා නාඩු මැන්සන් ගාලාවේ මිනී පෙවිට්වල සැනුපි සිටීම ඔහුගේ මතකයෙන් කිසිදා බොඳ නොවේ.

ජේසන් පිරිමි ලමයා එක් රාඩියක් තුළදී මිනිසෙක් බවට පත්විය. මේරි ගිල්ඩින් ස්මේන් සහ ඇයගේ පූල නාමු සිට නික්මයාමට සම්බන්ධවූ විට, ඇයගේ එක් කරන්තයක කණ්ඩායම් නායකයා වූයේ 7 හැවිරිදී ජේසන්ය. ඔහුගේ මව මියයන විට ජේසන්ට වයස 13ක්. අනාථයෙක්වූ ඔහු, වයස 16 විමට පෙර, (පසුව හටායි දුපත් ලෙස හැඳින්වූ) සැන්විච් දුපත්වලට දුනමෙහෙයක් ගියේය. නොනාලු වලට ලැං ලැං මාස තුනක් තුළදී, ඔහු ස්වදේශීය භාෂාව දක්ෂ ලෙස කරා කළේය. වැඩිහිටි පාර්ලියි. පැටි විසින් ආත්මික දීමනාවක් ඔහුට දානයකළ අතර, දොලාස්-දානාගේ ඔරසන් හයිඩ් ඔහුව තනතුරකට වෙන් කළේය. ඔහුට අවුරුදු 21ක් වන විට, ඔහු තවත් දුනමෙහෙයකට ගිය අතර, මේ වතාවේ ව්‍යිතානය දුපත්වලට අවුරුදු තුනක් සඳහාය.

සභාපති බ්‍රිම යන්ගේ ඔහුව ප්‍රේරිතයෙකු ලෙස පත්කරන විට ජේසන්ගේ වයස අවුරුදු 28ක් පමණකි. රට පසු වසරවලදී ඔහු සභාපති-වරුන් හතරදෙනෙකුගේ උපදේශකයෙකු ලෙස සේවය කළේය. 1901 මක්-තෙක්සර මාසයේදී ලොරේන්සේස් ස්නේන් මියගිය විට, ජේසන් එරු. ස්මේන් සභාවේ හතරවෙනි සභාපතිවරයා බවට පත්විය. සුභාරාම් සත්‍යයන් විස්තරකර ආරක්ෂාකිරීමට තිබූ හැකියාව ගැන ඔහු මනා ප්‍රසිද්ධියක් ඉසිලිය. ඔහුගේ දේශනා සහ ලියවිලි සුභාරාම් දහම නම්ත් පොතක් ලෙස සම්පාදනයට අතර, එය සභාවේ වැදගත් දහම් පොතක් බවට පත්විය.

විසිවෙනි ගතවර්ෂයේ ආරම්භක දසකවලදී, සභාව වැදගත් මාරුග කිහිපයකින් ඉදිරියට ගියේය. දසයෙන් තොටස නිරන්තර අවධාරනය කිරීම සහ ඉද්ධවන්තයන්ගේ ඇදහිලිමත් ප්‍රතිචාරවලින්, සභාවට එහි සියලුම හෝ ගෙවා දැමීමට හැකිවිය. එයින් පසුව සමාධීමත් කාලයක් ඇත්තේමෙන්, දේවමාලිගා, දේවස්ථාන සහ ආගන්තුක මධ්‍යස්ථාන ගොඩනැගීමට සහ සභාවේ ටෙතිභාසික ස්ථාන මිලදිගැනීමටත් සභාවට හැකියාව ලැබින. සේල්ව් ලේක් නගරයේ පරිපාලන ගොඩනැගිල්ලක්ද සභාව ගොඩනැගු අතර, එය තවමත් එහි ප්‍රධාන කාර්යාලය ලෙස කියාත්මක වෙයි.

ලෝකය මූල්‍යලේල්ම දේවමාලිගාවල අවශ්‍යතාවය ගැන සභාපති ස්මේන් හඳුනාගෙන සිටියේය. 1906 ස්විස්සර්ලන්තයේ බර්න්, සම්මන්ත්‍රනයේදී, ඔහු තම අන දිගුකොට, මෙසේ ප්‍රකාශ කළේය, "මෙම දේශය දේවමාලිගාවලින් පිරවීමට කාලය පැමිණෙනු ඇතු, මෙට එහි ගොස් ඔබගේ මියගිය අය මූදවාගැනීමට හැකිය."<sup>1</sup> පසු-දවස්වල ඉද්ධවන්තයන්ගේ පළවෙනි යුරෝපා දේවමාලිගාවට, ස්විස් දේවමාලිගාව, ගතවර්ෂ භාගයකට පමණ පසුව, නගරයෙන් පිටත සභාපති ස්මේන් අනාවැකි කි

ස්ථානයේදී කැප කෙරින. සහාපති ස්මිත් 1931දී, දේවමාලිගාවක් සඳහා කාචිසන්, ඇල්බටා, කැනබාවේ තුමියද, 1915දී හවායි දුපතද දේවමාලිගා-වක් සඳහා කැප කළේය.

1900 වර්ෂය ආරම්දය සිටම, ගුද්ධවන්තයන් යුතා නගරයට එකතුවීම වෙනුවට ඔවුන්ගේම තුමිවල සිටීමට සහා නායකයෝ ඔවුන්ව දීරිමත් කළහ. ජෝස්ප් එං. ස්මිත් සහ පළවෙනි සහාපතින්වයේ ඔහුගේ උපදේශකයෝ 1911දී මෙම ප්‍රකාශය නිකුත්කළහ: “අපගේ ජනනාව ඔවුන්ගේම උපන් දේවලම සිටීමත් හරවාගැනීම කටයුතු වලට ආධාරකිරීමට ස්ථිර පිරිසක් නිරමාණයකිරීම යෝගාවේ.”<sup>2</sup>

සහාපති ස්මිත් මියයාමට සති හයකට පෙර, මියගිය අය මුදවාගැනීම ගැන එලිදරවිවක් ඔහුට ලැබින. ආත්මික ලෝකයේ ගැලවුම්කරුවාණන්ගේ මෙහෙය ඔහු දර්ශනයකින් දැක, ඇදහිලිමත් ගුද්ධවන්තයන්ට ආත්මික ලෝකයේ පූහාරංශිය දිගටම ඉගැන්වීමේ අවස්ථාව ඇති බව දැනගත්-තේය. මෙම එලිදරවිව 1976දී අතහි මූණ ඇටයට එකතුකරන ලද අතර, 1979දී දහම සහ ගිවිසුමේ 138 වෙනි කොටසට මාරුකරන ලදී.

### සහාපති හිබර ජේ. ග්‍රාන්ට්

1918 ඔහු මියයාමට කෙටි කළකට පෙර, සහාපති ජෝස්ප් එං. ස්මිත්, එවකට දොලොස්දෙනාගේ සහාපතිවරයාව සිටී, හිබර ජේ. ග්‍රාන්ට්ගේ අත ගෙන මෙස් කිවේය: “ස්වාමීන්වහන්සේ ඔබට ආයිරවාද කරනසේක, මා දරුව, ස්වාමීන්වහන්සේ ඔබට ආයිරවාද කරනසේක, ඔබට විශාල වගකීමක් තිබේ. මෙය ස්වාමීන්වහන්සේගේ වැඩක් මිස, මිනිසාගේ වැඩක් නොවන බව නිතරම මතකතාගත්න. ස්වාමීන්වහන්සේ කිසිදු මිනිසේ-කුට වඩා ග්‍රුෂ්යය. කිසිදු වරදක් නොකර, එතුමාගේ සහාව මෙහෙය-වීමට එතුමාට අවශ්‍ය කවරෙක්දැයී එතුමා දන්නාසේක.”<sup>3</sup> හිබර ජේ. ග්‍රාන්ට්, 1882 සිට ප්‍රේරිතවරයෙක් ලෙස සේවයකර, වයස 62 දී සහාවේ භත්වෙනි සහාපතිවරයා බවට පත්විය.

තරුණයෙක් ලෙස සහ තම මුළු ජ්විත කාලයේම, හිබර ඔහුගේ ඉලක්කය ඉටුකරගැනීම සඳහා අසාමාන්‍ය අධිෂ්ථානයක් පෙන්වාවේය. වැන්දහු මවක් භදාවඩාගත් එකම දරුවා ලෙස, ඔහුගේ සම වයසේ පිරිම් ලමුන්ගේ ක්‍රියාකාරකම්වලදී යම් කොන්කිරීමක් ලැබුවේය. බෙස්බෙල්ල් කණ්ඩායමට එක්වීමට ඔහු උත්සාහකළ විට, ඔහුගේ නොගැලීම් සහ අදාක්ෂකම නිසා ඔහුට සරදම්කර කණ්ඩායමේ සාමාජිකයෙක් ලෙස පිළි නොගැනින. අයෙර්ජයමත්වනු වෙනුවට, ඔහු නොකඩවාම බේලය

විසිකිරීමට පැය ගණන් ගත කොට පුහුණුවේ, අවසානයේ වෙනත් කණ්ඩායමක සාමාජිකයෙක් බවට පත්වී ප්‍රාදේශීය ගුරතා කිහිපයක්ම දිනාගත්තේය.

පිරිමි ලමයෙක් ලෙස ඔහු සපත්තු ඔපදුමීම කළ අතර පොත් තබන්නෙක් වුවහොත් රේට වඩා වැඩි මුදලක් ලැබෙන බව ඔහු දැනගත්තේය. ඒ ද්‍රව්‍යස්වල, පොත් තබන්නෙකට අත් අකුරු ලක්ෂණට ලිවීම අවශ්‍යතාවයක්වූ නමුත්, ඔහුගේ අත් අකුරු එතරම් නොවූ නිසා ඔහුගේ මිතුරත් දෙදෙනෙක් කිවේ ඒවා කුකුල් අවි වාගේ කියාය. එවරත් ඔහු අයදේරුය නොවී, අත් අකරු ලිවීම පුහුණුවිය. ලක්ෂණට ලිවීම ගැන ඔහු ප්‍රසිද්ධියට පත්ව, අවසානයේදී විශ්වවිද්‍යාලයක අත් අකුරු ලිවීම ගැන උගත්වා, වැදගත් ලිපි ලිවීමේ සඳහා නිතරම ඔහුට කැඳවීම ලැබේන. ස්වාමීන්වහන්සේට සහ ඔහුගේ සහෝදර ජනතාවට හැකි පමණ නොදින් සේවය කිරීමට ඇති ඔහුගේ අධිෂ්ථානය දුටු අයට ඔහු විශාල ආදර්යයක් විය.

ඡානවලන්ත සාර්ථක ව්‍යාපාරිකයෙක්වූ සභාපති ග්‍රාන්ටෝගේ හැකියාවන් එකල ලෝකයේ තිබූ මුල්‍ය අවපාතය සහ එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඇතිවූ පුද්ගලික ප්‍රශ්න තුළින් සභාව මෙහෙයුමට මහුව උපකාරවත් විය. රජය ගැන නොව, ස්වයං-ඇක්තිය සහ ස්වාමීන්වහන්සේ තුළ විශ්වාසය තැබීම සහ වෙශේසවේ වැඩකිරීම ගැන ඔහු දැඩි ලෙස විශ්වාස කළේය. ඔහු උපයාගත් මුදල්වලින් බොහෝ අවශ්‍යතා ඇති අයට ඔහු ආඹරවාද කළේය.

1900 ගණනවලදී ඉද්ධිවන්තයේ, ලෝකයේ වෙනත් බොහෝ අය මෙන්, විශාල අවපාතයක් තිබූ සමයේ වියකියාවන් සහ දිලිජුකම්න් පිඩා වින්දාහ. 1936 දී, ස්වාමීන්වහන්සේගේ එලිදරවිවක ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, සභාපති ග්‍රාන්ට් සභාවේ සුහසාධන වැඩසටහන පිහිටුවා, අවශ්‍යතා ඇති අයට උද්විකිරීමට සහ සාමාජිකයන් සියල්ලන්ටම ස්වයං-ඇක්තිය ලැබීමට උදව් කළේය. මෙම වැඩසටහන ගැන පළවෙනි සභාපතින්වය මෙසේ කිවේය: “අපගේ මූලික අරමුණ මෙය සකස් කිරීමය, එය ට තවදුරටත් හැකියාවක් ඇත, මෙම ක්මතය අනුව කම්මැලිකමේ ගාපය ඉවත්ව යනු ඇත. නපුර අවලංගුවෙන අතර නිදහස, කාර්යක්ෂම බව, අරපරෙස්සම සහ ආත්ම ගරුත්වය අප ජනතාව අතර තවත් වරක් පිහිටුවනු ලැබේය. සභාවේ ඉලක්කය වන්නේ තමන්ටම උපකාරවත්වීමට උපකාරකිරීමය. මෙම වැඩකටයුතු අපගේ සභා සාමාජිකත්වයේ ජීවිත පාලනයකරන මූලධර්මයක් ලෙස නැවත කිරුළු පළදිනු ඇත.”<sup>4</sup>



ଆପଣଙ୍କ ଆଜି ଅଯତ ଲପକାରକିରିମ ଜାଦୁଙ୍କ ଜଣାବି ଫ୍ରାନ୍ସରେ ପାଇଲାଏଇଛନ୍ତି.

1933 ଶିଥି ବୈପି ହିନ୍ଦି ଗୋଵିପାଳାଲ ବୈଚିକାରମିନ୍ ଉଦ୍‌ଦେଵନୀତିଯନ୍ ପନ୍ଥୀବ୍ୟାନ୍  
ଲେଖ, ଜଣା ଜାମାର୍କିକାରେ ଭାବନେଟିରେ ଜେବେଯନ୍ ଦ୍ୱାରାକାବ୍ଲିନ୍.

ବିଷର 28କୁ ପାଲାବେନି ଜଣାପାତିନ୍ତିରେ ଲପଦ୍ଦେଇକାରେ ଲେଜ କେବେଇ  
କଲ ଜଣାପାତି ହେ. ରୂପନ୍ କୁଲାକୁ ମେଜେ ଅବଧାରଣା କଲେଁଯ, "ଫ୍ରାନ୍ସରେ  
ଜାମାଫ୍ରାନ୍ସମେ ଦ୍ଵାରା କାଲିନ ଜାମାରେ ଅରମ୍ଭିତ ନାହିଁ, ଜଣା ଜାମାର୍କିକାରେଟିରେ ଦୁଃଖାଂଗ  
ଗୋବିନାଗ ଦେନ୍ତନାନ୍ ଜଣା ଲବନ୍ତନାନ୍ କର, ଭାବନେଟି ଆଇଲାନ୍ତନାରେ  
ଗ୍ରେନିରେ ଆଜି ହୋଇଥିଲା ଦେଇ ଆରକ୍ଷାକର, ଆନ୍ତମେଟେ ଜାରିବନ୍ତିମେ ଅପକାର  
କୋପରେ ଜାରି ଗଲାଯାମେ ଜାମାର୍କେଜିମ୍ଯା."<sup>5</sup>

ଜଣାବେଇ ଫ୍ରାନ୍ସରେ କବିତ୍ରୀ ଜୋଯା ବୈଲିମ ଜାଦୁଙ୍କ 1936ରେ ଫ୍ରାନ୍ସରେ  
ଅଧିବାନ କୋମିଟିଯକୁ ପିହିବୁବିନ ଲାଇ. ହାରଲ୍ଡ୍ ବି. ଲୈ, ଅଧିନିଯମ ଜେବେଯକାରେ  
ଜଣାପାତିରିରୁ, କୋମିଟିଯେ କଲାମନାକାର ଅଧିକାରୀଙ୍କରିବା କରନ ଲାଇ.  
ପାଞ୍ଜାବ, ଵିରକିଯାବେନ୍ ଜଣା ଆବାଦିବିଲିନ୍ ପେଲେନ ଅଯତ ଲପକାରକିରିମ  
ଜାଦୁଙ୍କ ବେଚିରାବି ଢାନ୍ବିଚେଲ୍ଲିଙ୍ ଗଲବାବ ଜାମାର୍କିକାରୀ କର, ଆପଣଙ୍କ ଆଜି  
ଅଯତ ଲପକାରକିରିମ ଜାଦୁଙ୍କ ଗୋଵିପାଳାଲ ଜଣା ନିତ୍ତପାଦନ ବିଜାପୁଣି ପିହିବୁବିନ  
ଲାଇ. ଫ୍ରାନ୍ସରେ ବୈଚିଜନିକ ପରିପାଦନ କାମକାରୀ କାମକାରୀ କାମକାରୀ କାମକାରୀ  
ଯନ୍ତର ଜଣା ଲେବେକାର ମୁଲିଲ୍ଲେମ୍ ଅଜାରଣ ତନ୍ତ୍ରବ୍ୟାପି ପନ୍ଥ ଜନକାବୁଦ୍ଧି ଆଦିର୍-  
ବାଦ କିରିମ ଜାଦୁଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କ୍ରିଯାନ୍ତମକାରେଇ.<sup>6</sup>

දරමදුත කටයුතු දිගටම වේගයෙන් පැතිර යදුදී, සහාපති ග්‍රාන්ට් බොහෝ අසාමාන්‍ය පරිවර්තනයක මෙවලමක් විය. ඉතාලි ජාතික ආගමික දේශකයෙක්වූ, වින්සේන්සේස් ඩී පැන්සේස්කා, නිවියෝර්ක් නගරයේ වීරියක මහුගේ සභාව දෙසට ඇවිදයන විට අභ්‍යලින් පිරැණු බැරුලයක කවරයක් තැනි පොතක් තිබෙනු ඔහු දුටුවේය. ඔහු පොත අභ්‍යලා ගෙන, පිටු පෙරලා, පළමු වතාවට, නිගායි, මොසායා, ඇල්මා, සහ මොරෝන් යන නම් දුටුවේය. එහි නම සහ ආරම්භය සහ එහි සත්‍යතාවය ගැන යාචික්රිටිමට ඔහු නොදැන සිටියද, පොත කියවීමට ඔහුට පෙළඳීමේක් ඇතිවිය. ඔහු එසේ කළ විට, "යම් වටිනා අප්‍ර්‍රට දෙයක් සොයාගැනීමේ ප්‍රිතියක හැඟීමක් ඇතිවී, මගේ ආත්මයට සැනසීමක් ලබයී, මට ඇතිවූ සතුට විස්තරක්රිමට වවන මුළුමය භාෂාවක සොයාගැනීමට නොහැකිය" හි කිවේය. ඔහු එම පොතේ මූලධර්ම ඔහුගේ සභා සාමාජිකයන්ට ඉගැන්වීමට පටන්ගත්තේය. ඔහුගේ සභා නායකයේ එසේ කිරීම ගැන ඔහුට තරවුවකර, පොත පිළිස්සීමට පවා ඔහුට මෙහෙ-යවු නමුත්, එය ඔහු ප්‍රතික්ෂේප කළේය.

පසුව ඔහු නැවත ඉතාලියට ගොස්, එම පොත යේසුස් ක්‍රිස්තූස්වහන්-සේගේ පසු-ද්‍රවස්වල ඉද්ධවන්තයන්ගෙන් යුත් සභාව විසින් ප්‍රසිද්ධකළ බව 1930 දී ඔහු දැනගත්තේය. ඔහු යුත්, සභාවට ලිපියක් ලිය අතර, එය සභාපති ග්‍රාන්ට්ට ඉදිරිපත් කෙරින. සභාපති ග්‍රාන්ට් මෝර්මන්ගේ පොතේ ඉතාලි පිටපතක් ඔහුට යවා, යුරෝපා දුතමෙහෙයේ සභාපතිවරයාට ඔහුගේ නම යුත්තේය. යුද්ධකාලයේ අසිරුතා නිසා වසර ගණනා-වක්ම වින්සේන්සේගේ බවිතිස්මය වැළැක්වූ නමුත්, 1951 ජනවාරි 18වෙනිදා, සභාවේ සමාජිකයෙකු වීමට අවසානයේදී ඔහුට හැකියාව ලැබේ, සිසිලි දුපත්වල බවිතිස්මවූ පළවෙනි ප්‍රදේශයාද විය. වසර පහකට පසුව ස්විස් දේවමාලිගාවේදී ඔහු එන්ඩ්විවිය.

1922 මැයි වෙළිදා සභාපති ග්‍රාන්ට් සභාවේ පළවෙනි ගුවන්වූලි මධ්‍යස්ථානය කුප කළේය. වසර දෙකකට පසුව සැසිවාර විසුරුවාහැ-රීමට මධ්‍යස්ථානයට පටන්ගත් අතර, එමගින් බොහෝ සාමාජිකයන්ට ප්‍රධාන අධිකාරයේ පණිවුඩ් ඇසීමට ඉඩ ලැබින. ඉන්පසුව වැඩි කළ නොගොස්ම, 1929 ජූලි මාසයේදී, දේවස්ථාන සංගිත කණ්ඩායම සතිපතා වැඩසටහනක්වූ, සංගිතය සහ කථාකරන වවන නම්, ආනුහාමන් සංගිතය සහ කථාකරන පණිවුඩ් ගුවනින් යැවීය. මෙම විකාශනය වර්තමානයේදී හැම සතියකම දිගටම විකාශනයවේ.

සහාපති ග්‍රාන්ට් 1945 මැයි 12 වෙනිදා මියගියේය. සහාවේ සහාපති ලෙස ඔහුගේ 27 වසරක සේවා කාලය ඉක්මවා ගියේ ඩීගම් යන්ගේ වසරවල සේවා කාලය මගින් පමණය.

### සහාපති ජෝර්ජ් ඇල්බර්ග් ස්මිත්

ජෝර්ජ් ඇල්බර්ග් ස්මිත් සහාපති හිබර ජේ. ග්‍රාන්ට් වෙනුවට පත්විය. සහාපති ස්මිත්, පුහාරංචි අනුව ජ්‍වත්වී සතුට ලැබූ ජ්‍විතයක ආදර්යයකි, ඔහු මෙසේ සහතික කරයි: “සැම සතුටක් සහ සැම ප්‍රීතියක්ම ලැබූමට සුදුසුව් නාමය, දෙවියන්වහන්සේගේ පණත් රකිත්මෙන් සහ එතුමාගේ අවවාද සහ උපදෙස් පිළිපැදිමේ ප්‍රතිඵලයකි.”<sup>8</sup>

දෙවියන්වහන්සේගේ පණත්වලට සහ සහා නායකයන්ගේ උපදෙස්-වලට කිකරුවීම සහාපති ස්මිත්ගේ පවුලට සහ පරම්පරාවටලටද ධර්ම්ඡ්-තාවයේ මෝස්තරයක් විය. ඔහුව ඔහුගේ පිය පාරුණවයේ සියාවූ, ජෝර්ජ් ඒ. ස්මිත් අනුව තමිකල අතර, ඔහු අනාගතවක්තා ජෝස්ගේ ස්මිත්ගේ දැන් ප්‍රතුයෙක් සහ සහාපති බ්‍රිමි යන්ගේ උපදෙශකවරයෙක්ද විය. ජෝර්ජ් ඇල්බර්ගේ පියා, ජෝන් හෙන්රි ස්මිත්, ජෝස්ගේ එග්. ස්මිත් යටතේ පළාවනි සහාපතිත්වයේ සේවය කළේය. ජෝර්ජ් ඇල්බර්ගේ ස්මිත්ගේ වයස අවුරුදු 33 දී, දොලොස්දෙනාගේ ගණපුරුණයට ඔහුට කැඳුවීමක් ලැබේනි. 1903 සිට 1910 දක්වා, ජෝන් හෙන්රි සහ ජෝර්ජ් ඇල්බර්ගේ දොලොස්දෙනාම දොලොස්දෙනාගේ ගණපුරුණයේ සේවය කළ අතර, එය මෙම කාලපරිච්ඡේදයේ පියෙක් සහ පුතෙක් ගණපුරුණයේ එකට සේවය කළ අවස්ථාවක්ද වේ.

ජෝර්ජ් ඇල්බර්ගේ ස්මිත්ගේ දොලොස්දෙනාගේ ගණපුරුණයේ වසර 42 කාලය දුරටත සෞඛ්‍යය තත්වයක් යටතේ වුවද, උදාර සේවයන් පිරි ඇත. දකුණුදිග යුතාහි දුම්රිය පාරක් පරික්ෂාකරමින් සිටියදී ඔහුගේ ඇස් හිරු ලිලියෙන් භානියට පත්විය. අන්ධාවයට පත්වීම වැළැක්වීමට ගලාකරුමයට නොහැකිවිය. ඔහුගේ කාලයේ ඇතිවූ බලපැමි සහ අහි-යෝගයන් අධිකවීම නිසා ඔහුගේ සිහින් ගේරය දුරවල් 1909දී ඔහු අධික වෙහෙසින් ඇදුවැටින. සම්පුර්ණ විවේකයන් ලබාගැනීමට වෙවදාවරුන් නියමකිරීමෙන්, ඔහුගේ ආත්ම-විශ්වාසය දියවී ගොස්, නුසුදුසු කමේ හැඟීම් ඔහු තුළ ඇතිවී නොරස්සුම් බව උගුවිය.

මෙම අසිරි කාලයේදී, විශාල විලක් අසල ලක්ෂණ වනාන්තරයක් ඔහු සිහියකින් දුටුවෙය. යම් දුරක් ඔහු වනාන්තරය තුළ ගමන්කිරීමෙන් පසුව, ඔහු ඉදිරියට එන ඔහුගේ ආදරණීය සියා, ජෝර්ජ් ඒ. ස්මිත්ව ඔහු

හදුනාගත්තේය. ජෝර්ඩ් ඉක්මන් ගමනින් ඉදිරියට ගිය මුත්, ඔහුගේ සියා ලගුවම පැමිණ, නැවති, “මගේ නාමයෙන් ඔබ කළ දේවල් දැනගැනීමට මට අවශ්‍යයයයි” කිවේය. සිය මුළු ජ්විතයම සිහිපත්කළ ජෝර්ඩ් නිහතමා-නීව මෙසේ කිවේය, “මබට ලේඛා සිතෙන කිසිවක් මම ඔබගේ නාම-යෙන් නොකළුම්.” මෙම සිහායෙන් ඔහුගේ ආත්මක සහ ගාරීරික ගක්තිය අලුත්වී, ඉක්මණීන්ම නැවත වැඩකිරීමට ඔහුට හැකියාව ලැබේන. මෙම අත්දැකීම පසුව ඔහු නිතර විස්තර කළේ ඔහුගේ ජ්විතය වෙනස්වූ ප්‍රධාන මොහොතාක් ලෙසය.<sup>9</sup>

1945 සිට 1951 දක්වාවූ, සභාපති ජෝර්ඩ් ඇල්බට ස්මිත්ගේ පරිපාලනය කුලදී, සභාවේ සාමාජික සංඛ්‍යාව දස ලක්ෂය දක්වා වැඩිවිය; අයිතිහෝ ගෝල්ස්, අයිතිහෝ, දේවමාලිගා කැපකරන ලදී; තවද ධර්මදාන කටයුතුද II. වෙනිලෝක යුද්ධයෙන් පසුව නැවත ක්‍රියාත්මක විය.

එසේම, යුද්ධයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස අසරණවූ යුරෝපයේ යුද්ධවන්තයන් සඳහා සහන කටයුතු සංවිධානයවිය. ඇයුම් සහ වෙනත් හානේච්වලින් ආධාරකිරීමට එක්සත් ජනපදයේ සභා සාමාජිකයන් දිරිගත්වනු ලැබේය. සභාපති ස්මිත්, එක්සත් ජනපදයේ ජනාධිපතිවරයා හමුවේ එකතුකළ ආහාර, ඇයුම් සහ ඇද රෙදී යුරෝපයට යැවීමට අවසර ඉල්ලුවේය. එම හමුව සභාපති ස්මිත් මෙසේ විස්තර කළේය:

ජනාධිපති වාමන් මෙසේ කිවේය: “‘මග එහි බඩු නැවැගතකරන්නේ කුමක් සඳහාද? ඔවුන්ගේ මුදල්වල එතරම විටනාමක් නැහැනේද.’

“මම මෙසේ කිවෙමි, ‘අපට ඔවුන්ගේ මුදල අවශ්‍ය නැහැ.’ මා දෙස බැඳු ඔහු මෙසේ ඇසිය: ‘මග කියන්නේ ඔබ ඒවා ඔවුන්ට දෙන බවද?’

“මම මෙසේ කිවෙමි: ‘අත්ත වශයෙන්ම අප ඒවා ඔවුන්ට දෙන්නෙමු. ඔවුන් විපතට පත්ව සිටින අපගේ සොයුරු සොයුරියන් වන අතර, අපට රජයේ සහයෝගය ලැබුනාත්, අප ඒවා සතුටින් යවන්නෙමු.’

“මහු මෙසේ කිවේය: ‘මබ සිටින්නේ හර මාර්ගයේය,’ කියා, ‘අපට හැකි සිනැම අන්දමින් අප සතුටින් උද්විතරන්නෙමු,’<sup>10</sup> යයිද කිවේය.

පුටා නගරයේදී පරිත්‍යාග තොරා විදේශයට යැවීමට මිටි බදින විට, කටයුතු නිරික්ෂණය කිරීමට සභාපති ස්මිත් පැමිණියේය. ඉතා නිර්ලෝකීව පරිත්‍යාගකර තිබූ බඩු මුටුටු විශාල ප්‍රමාණය දුටු ඔහුට තුළු වැගින. මිනින්තු කිහිපයකට පසුව තම අඥත් කඩාය ගැලවූ ඔහු “කරුණාකර මෙයන් නැවැගත කරන්න” යය කිවේය. එම ශිතල දිනයේ කඩාය ඔහුට තිබය යුතු බව ඒ අසල සිටි අය කිහිප දෙනෙක් ඔහුට පැවසුවද, එය යැවිය යුතු බව ඔහු එකහෙලාම කිවේය.<sup>11</sup>

යුරෝපගේ දැනමෙහෙයන් ආරම්භකර, සහන සේවා බෙදාහැරීම ගැන සෞයාබලා, ඉද්ධවන්තයන්ගේ ආත්මික අවශ්‍යතාවයන්ද මෙහෙයවීම සඳහා දොලාස්දෙනාගේ ගණපූර්ණයේ වැඩිහිටි එස්රා වැඹ්ට් බෙනසන්ව පත්කරන ලදී. රයින් ගාගට අසබඩ කාල්ස්රුහේ ජ්‍රේමන් නගරයට ඉද්ධවන්තයන්ගේ සම්මත්ත්‍රානයකට වැඩිහිටි බෙනසන් කළින් ගොස් තිබිනි. මෙම අත්දැකීම ගැන වැඩිහිටි බෙනසන් මෙසේ කිවේය:

“අපි අවසානයේදී කොටසක් බෝම්බ-දමා තිබු, ගොඩනැලිල්ලේ ඇතුළත පිහිටි රස්වීම ස්ථානයට යන මාරුගය සෞයාගත්තෙමු. සැසිවා-රයේ සිටි ඉද්ධවන්තයේ අපව බලාපොරොත්තුවෙන් පැය දෙකක් පමණ බලා සිට ඇත්තේ අප සම්මත්ත්‍රානයට සහභාගිවන පණවුවය ඔවුන්ට ලැබූ තිබු නිසාය. තවද ඉන්පසුව අප වේදිකාව මතට ගමන්කරන විට මගේ ජීවිතයේ ප්‍රථම වතාවට මුළු සහාවක් හඛම්න් සිටිනු මම දුටුවෙමි. වසර හයකට හෝ හතක දීර්ඝ කාලයකට පසුව, ඔවුන් හැඳුන්වන, සයෝනයේදී අවසානයේදී ඔවුන් වෙත පැමිණ ඇති බව ඔවුන්ට අවබෝධවිය....මුවුන්ගේ ඉහළට එසුවුන, සුංමැලිවූ, මැලවුනු මුහුණු දෙස මම බැලුවෙමි, මෙම ඉද්ධවන්තයන් බොහෝ දෙනෙක් හැද සිටියේ වැරහැලිය, සමහරක් සිටියේ පා වහන් නොමැතිවය. ඔවුන් මෙම පසු-දවස්වල වැඩකටයුතුවෙල දැව්‍යමය හාවය ගැන සාක්ෂිදරමින්, ස්වාමීන්වහන්සේගේ ආජිරවාද ගැන ඔවුන්ගේ කෘතජ්‍යතාවය පළකරන විට, ඔවුන්ගේ ඇස්වල තිබුනු ඇදිහිල්ල මට දැකගත හැකිවය.”<sup>12</sup>

වැඩිහිටි බෙනසන්ට තිබු නොයෙක් වගකීමවලින් එකක් වන, දුම්රිය මදිරි 127ක ආහාර, අශ්‍රුම්, ඇද ඇතිරිලි, සහ බෙහෙත් යුරෝපය මුළුල්ලේම බෙදාහැරීමට මහු කටයුතු කළේය. වසර ගණනාවකට පසුව, සහාපති තෝමස් එස්. මොනසන් ජ්‍රේමනියේ සුවිකාවීහි නව දේවස්ථානයක් කුපකරන විට, වැඩිමහළ සෞහායුරෝරක් කුදාළ පිරි දෙනෙතින් ඉදිරියට පැමිණ, සහාපති එස්රා වැඹ්ට් බෙනසන්ට මතක්කිරීමක් කරන ලෙස මහුගෙන් ඉල්ලිය. “මහු මගේ ජීවිතය සහ මගේ මවු බිමේ සෞහායුරු සෞහායුරෝරයන්ගේ ජීවිතද මහු අමෙරිකාවේ සහා සාමාජිකයන්ගෙන් අපට ගෙනා ආහාර සහ අශ්‍රුම් තිසා ගලවාගත් බව මහුට කියන්න.”<sup>13</sup>

ජ්‍රේමනියේ කුසගින්නේ සිටින ඉද්ධවන්තයන්ට සැබැ ක්‍රිස්තියානි සේවක් ලබාදීමේ අවස්ථාවක් මිලන්ද ඉද්ධවන්තයන්ටද ලැබින. මිලන්ද ඉද්ධවන්තයන් යුද්ධ කාලය තුළදී බොහෝ සෙයින් දුක් පිඩා විද පසුව,



නොදුරුන්න දුනමෙහෙයේ සහාපති කොරනේලියස් සැලී සහ ධර්මදුනයෝ<sup>13</sup> 1947දී ජර්මානු ඉදෑධිවන්තයන්ට යැවීමට පුහසාධන අර්ථාපල් සකස්කරන

එක්සත් ජනපදයේ සහා සාමාජිකයන්ගෙන් සුහසාධන උපකාර ඔවුන්ට ලැබේ ඇති. 1947 වසන්ත කාලයේදී, ඔවුන්ගේම සුහසාධන ව්‍යාපෘතියක් ආරම්භකිමේම ඔහුට කියා තිබෙන අතර එය උනන්දුවෙන් කෙරින. ඔවුනු මූලින්ම අර්ථාපල් වගාකර එසින් විගාල අස්වැන්නක් අපේක්ෂාවෙන් සිටිති.

මෙම කාලයේදී, වේශ්ලේර් ස්ටෝර්ටර් නැගෙනහිර ජර්මනියේ සිට ඔවුන්දයට පැමිණ, ජර්මනියේ සහා සාමාජිකයන් කුසඟින්නෙන් අසරුව සිටීම ගැන කුදාලින් යුතුව කිවේය. සහාපති කොරනේලියස් සැලී, නොදුරුන්න දුනමෙහෙයේ සහාපතිවරයා, සාමාජිකයන් අමතා, ඔවුන්ගේ අල අස්වැන්න යුද කාලයේදී ඔවුන්ගේ සතුරන්ට සිටි, ජර්මන්ටරුන්ට දීමට කැමතිදැය ඔවුන්ගෙන් ඇසුරුවේය. සාමාජිකයෝ කුමැත්තෙන්ම එකගැවී වැඩි සතුවකින් යුතුව ඔවුන්ගේ වැඩෙන අල වගාව දෙස බැලුහ. අස්-වැන්න කිසිවෙකු බලාපොරොත්තුව්වාටත් වැඩියෙන් තිබූ අතර, ඔවුන්ද ඉදෑධිවන්තයේ ජර්මනියේ ඔවුන්ගේ සොයුරු සොයුරියන්ට අල වොන් 75ක් යැවුහ. වසරකට පසුව, ඔවුන්ද ඉදෑධිවන්තයේ ජර්මනියේ ඉදෑධිවන්තයන්ට අල වොන් 70ක් සහ ඩුරුල්ලන් වොන් 9ක් යැවුහ.<sup>14</sup>

මෙම ගුද්ධවන්තයන් විසින් පෙන්වන ලද ක්‍රිස්තු ප්‍රේමයේ ගලායාම, සහාපති ජෝර්ජ් ඇල්බට ස්මිත් විසින් අන්දමින් විහිදුවන ලද ක්‍රිස්තු ප්‍රේමය සමාන සම්බන්ධකමක් ඇතේ. මහු මෙසේ කිවේය, "මගේ සෞයුරු සෞයුරියනි, මෙම ලෝකයේ ප්‍රීතිමත්ම ජනතාව නම් තම අසල්වැසියන්ට තමන්ට මෙන් ප්‍රේමකරමින්, ඔවුන්ගේ ජ්විතයේ හැසිරිම මගින් දෙවියන්වහන්සේගේ ආයිරවාද අගයකරමින් ප්‍රකාශකරන අයවේ."<sup>15</sup>

### සහාපති බේවිඩ් ඩී. මැකේ

බේවිඩ් ඩී. මැකේ පළවෙනි සහාපතින්වයේ ජෝර්ජ් ඇල්බට ස්මිත් සහාපතිවරයාගේ උපදේශකවරයෙක් විය. 1951 වසන්තයේදී, සහාපති මැකේ සහ මහුගේ බිරිදී, එමා රේ, කල්දමා තිබු ඔවුන්ගේ කැලුණෝර්-තියා තිවාඩුව සඳහා සේව්ල්ට් ලේක් නගරයෙන් පිටත්වීමට තීරණය කළහ. ඔවුනු රාත්‍රිය ගතකිරීමට පුටා, සෙන් ජෝර්ජ්හි නතරභූහ. සහාපති මැකේ, ප්‍රස්ථා උදෑසන අවධිවුවිට, සහා ප්‍රධාන කාර්යාලයට යාපුතු බවට පැහැදිලි තද හැඟීමක් මහුව ඇතිවිය. මහු සේව්ල්ට් නගරයට පැමිණීමෙන් පසුව දින කිහිපයක් තුළදී, සහාපති ස්මිත්ට වැළැපුන හදවත් රෝගයින් 1951 අප්‍රේල් 4 වෙනිදා මහු මිය ගියේය. සහාපති බේවිඩ් ඩී. මැකේ ඉන්පසුව සහාවේ නමවෙනි සහාපතිවරයා බවට පත්විය.

සහාපති මැකේ සහාව මෙහයේමට හොඳින් සූදානම්ව සිටියේය. අට හැවිරිදී ලමයෙක්ව සිටියැදි, මහුගේ පියාට බ්‍රිතාන්‍ය දුපත්වල දැනමෙහෙයකට කැඳවීම ලැබුනුවිට, මහු නිවසේ ප්‍රධානියා ලෙස වගකීම් ඉවක්-ලේය. මහුගේ වැඩිමහල් සෞහොයුරියන් දෙදෙනෙක් මියගිය අලිත, මහුගේ මව තවත් බිජිංඡු බලාපොරාත්තුව සිටි අතර, ගොවිපල්ල වගකීම් බේවිඩිගේ මවට හාරිමට විභාල වැඩි බව මහුගේ පියාට තැගැනී. මෙම තත්ත්වය යටතේ මැකේ සෞහොයුරා මහුගේ බිරිදී අමතා, "අත්ත වශයෙන්ම මට යාමට හැකියාවක් ඇත්තේම නැත" යයි කිවේය. මහු දෙස බැඳු මැකේ සෞහොයුරිය මෙසේ කිවාය, "අත්තවශයෙන්ම ඔබ පිළිගත යුතුය; ඔබ මා ගැන කණ්ගාටුවීම අවශ්‍ය නැත. බේවිඩ් ඩී. සහ මම මේවා හොඳින් බලාගන්නෙමු!"<sup>16</sup> මහුගේ දෙමාපියන්ගේ ඇදහිල්ල සහ කැපවීම තුළින් සිය ජ්විතය මුළුල්ලේම ස්වාමීන්වහන්සේට සේවයකිරීමේ කැමැත්තක් එමා බේවිඩිගේ මනසට කාවදී තිබුනි. 1906දී දොලාස්දෙනාගේ උපදේශක සහාවට මහුව කැඳවන විට මහුගේ වයස 32ක්වූ අතර, මහු එම උපදේශක සහාවේ සහ පළවෙනි සහාපතින්වයේ (සහාපති හිබර ජේ. ග්‍රාන්ට සහ සහාපති ජෝර්ජ් ඇල්බට ස්මිත්ගේ



සහාපති ඩේවිඩ් මි. මැකේ බාල කාලයේ මිහුගේ පෙටුල සමග,  
ඩේවිඩ් සිය පියාගේ උකුල මන.

උපදේශකවරයෙකු (ලෝස) වසර 45ක් සහාවේ සහාපතිවරවරයා වීමට  
පෙර සේවය කළේය.

සහාපති මැකේ දිරිස සංචාරක කාලසටහනක් සකස්කර සහා සාමාජි-  
කයන් බැහැදුකීම අරමිහකල අතර, එය ලෝක ව්‍යාප්ත එකක් බවට  
පත්විය. මහු මහා ව්‍යාහාරය, යුරෝපය, දකුණු අප්‍රිකාව, ලතින් අමෙරි-  
කාව, දකුණු පැසිරික් දුපත්, සහ තවත් ස්ථාන බැහැ යුතුවේය. මහු  
යුරෝපයේ සිටියදී, ලංඛනයේ සහ ස්විස්සරලන්තයේ දේවමාලිගා ඉදිකි-  
රීමට මූලික සැලසුම සකස් කළේය. මහුගේ සහාපතින්වය නිමවීමට  
පෙර, මහු සහාවේ සාමාජිකයන්ට ආයිරවාද සහ ප්‍රබෝධය ලබාදෙමින්,  
මුළු ලෝකයේම වාගේ සංචාරයකර ඇත.

සැම සාමාජිකයේම අඩු වශයෙන් එක් අලිත් සාමාජිකයෙකු හේ  
හැම වසරකම සහාවට ගෙන්මෙම මිහුන්ගෙන් ඉල්ලා සිටිමින් සහාපති  
මැකේ ධර්මදාන කටයුතුවල වැදගත්කම නැවත අවධාරණය කළේය.  
මහුගේ මෙම තීරණ්තර උපදේශය තිසා මහු ප්‍රසිද්ධියට පත්විය: “සැම  
සාමාජිකයෙක්ම ධර්මදානයකි.”

1952 දී, පුරුණ-කාලීන ධර්මදානයන්ගේ සාර්ථකත්වය වැඩිකිරීමේ උත්-  
සාහයකදී, හරවාගැනීමේ ප්‍රථම තීල සැලසුම ලෝකය මුළුල්ලේම සිටින  
ධර්මදානයන්ට යවන ලදී. එය නම්කර තිබුනේ සුහාරංචිය ඉගැන්වීමේ

ක්‍රමානුකූල වැඩසටහනක් යනුවෙති. එහි ධර්මදාන සාකච්ඡා හතක් ඇතුළත්වූ අතර, ආත්මයාණන් මගින් උගන්වා, දේවඹිරූපයේ ස්වභාවය, ගැල්වීමේ සැලසුම, ඇදහිල්ලෙන් වැටීම, සහ නැවත පිහිටුවීම, සහ මෝර්මන්ගේ පොතේ වැදගත්කම පැහැදිලිව ඉගැන්වීම එයින් අවධාරණය කෙරිනි. ලෝකය මූල්‍යලේඛීම සහාවට හැරී ආ අයගේ සංඛ්‍යාව අතිශයින්ම වැඩවිය. 1961 දී, සහා නායකයන් විසින් සියලුම ධර්මදාන සහාපතිවරුන් සඳහා ප්‍රථම වැඩමුළුවක් සැලසුම්කළ අතර, එහිදී මවුන්ට උගන්වනු ලැබුවේ, තම මිතුරන් හා අසල්වැසියන් සමග මිතුන්වයක් ඇතිකරගැනීමට පවුල්වලට අවධාරණයකර, මෙම ජනතාවට මවුන්ගේ නිවෙස් තුළදීම ධර්මදානයන් ලවා ඉගැන්වීමය. අඟ්‍රත කැඳවූ ධර්මදානයන්ට භාජා පුහුණුකිරීමේ වැඩසටහනක් 1961දී පිහිටුවනු ලැබූ අතර, පසුව ධර්මදාන පුහුණු මධ්‍යස්ථානයක් ඉදිකරන ලදී.

සහාපති මැකෙන්ගේ පරිපාලන කාලය තුළදී, ආසියාව තුළ සහාව වැඩීමේ බිජ සිටුවන ලද්දේ සන්නද්ධ හමුදාවල සේවකරන සහා සාමාජිකයන් විසින්ය. දකුණු කොරියාවේ සේවකරන, යුතා, අමෙරිකා ගොක්හි, තරුණ හේවා හටයෙක් දැක තිබෙන පරිදී, කොරියානු සිවිල් ජනතාව අමෙරිකානු සොල්දුයුවන්ට හමුවන විට සිවිල් ජනය, මාර්ග-යෙන් ඉවතට පැන සොල්දුයුවන්ට යාමට ඉඩමෙනි. තරුණ සහා සාමාජිකයෙක් මිට ප්‍රතිචිරදීධ ලෙස, පැතතකට ගොස් කොරියානුවන්ට මාර්ග පාවිච්චිකිරීමට ඉඩුන්නේය. මවුන් මහුව පසුකර යන විට මවුන්ගේ නම අසා ගෙන මවුන්ට ප්‍රසන්න ලෙස සුහ පැනීමටද මහු කටයුතු කළේය. එක් දිනක් මහු, මහුගේ මිතුරන් පස් දෙනෙක් සමග හෝජනගාරයට ඇතුළුවිය. ආහාර ගැනීමේ පෝළීම ඉතා දිගට තිබින. එනිසා මහු මෙස-යක් අසල වික වෙළාවක් බලා සිටියේය. එකිනෙහිම කොරියානු සේවක-යෙක් අහාර සහිත බන්දේසියක් ඇතිව එහි ආවේය. මහුගේ අන් තිබෙන පටිය පෙන්වූ සොල්දුයුවා, "මට කැම දීමට මබට බැහැ, මම හේවා හටයෙක්ම්" යයි තිබේය. මහු ඇමතු කොරියානුවා, "මම මබට කැම දෙම්, මබ අංක එක් ක්‍රිස්තියානුවකි" යයි තිබේය.<sup>17</sup>

1967 වන විට, ධර්මදානයන් සහ හමුදා නිලධාරීන් කොරියාව තුළ කෙතරම් සාර්ථක ලෙස සුහාරාවිය ඉගැන්වුයේද යන්, මෝර්මන්ගේ පොත කොරියන් භාජාවට පරිවර්තනයකර, ඉකම්ණීන්ම දේශය ස්වේක් සහ කොට්ඨාසවලන් පිරි ගියේය.

ජපානය තුළද ධර්මදානයේ විශාල සාර්ථකත්වයක් ලැබූහ. II වන ලෝක යුද්ධයෙන් පසුව, ජපානයේ සහා සාමාජිකයේ වසර කිහිපයක්ම

සභාවේ නියෝජනයන් සමග නිරන්තර සම්බන්ධතා පැවැත්වූහ. නමුත් ජපානයේ සිටි පසු-දච්ස්වල ගුද්ධෙන්ත හමුදා නිලධාරීන් යුද්ධෙයෙන් පසුව සභාව ගක්තිමත්ව වැඩිමට උදවී කළහ. 1945දී, පසු-දච්ස්වල ගුද්ධෙන්ත හමුදා නිලධාරීන් තේ බීම ප්‍රතික්ෂේප කිරීමේ මගින් ටැටුසුදී සාටෝ විෂ්මිත විය. ඔහු මුළුන්ගෙන් ප්‍රශ්න ඇසීමෙන් පසුව ඔහු බවිතිස්ම් වූහ. එලියට රිවචිස් සාටෝව බවිතිස්මකළ අතර, පසු කාලයකදී දොලාස්-දෙනාගේ සාමාජිකයෙකු බවට පත්වූ, බොයිඩ් කේ. පැකර්, හමුදා නිලධා-රියා, සාටෝ සෞඛ්‍යයුරිය බවිතිස්ම කළේය. බොහෝ ජපාන ජනතාව නැවත පිහිටුවූ ගුභාරුවිය ගැන මුල්වරට ඇසු ස්ථානය වූයේ සාටෝගේ නිවසය. II වන ලෝක යුද්ධෙයේදී ජපානයට විරුද්ධව සටන් කළ පසු-දච්ස්වල ගුද්ධෙන්තයේ නොහෝ කළකින් ධර්මදානු කටයුතුවලට ජපා-නයේ නගර විවෘතකළහ.

පිළිපිනයේ තිබෙන සභාව තුළද, II වන ලෝක යුද්ධෙයෙන් පසුව අමෙරිකානු හමුදා නිලධාරීන්ගේ සහ අන් අයගේ උත්සාහයන් සෞයා-ගැනීමට හැකිවුවද, එහි සභාව ගක්තිමත්ව වැඩිම ආරම්භවූයේ 1961දීය. සභාවේ සාමාජිකාවක් තොටු, තරුණ පිළිපින කාන්තාවක් මෝරමන්ගේ පොත ගැන අසා පසු-දච්ස්වල ගුද්ධෙන්තයන් කිහිපයෙනෙකු හමුවූවාය. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, ඇය හැඳුනන රජයේ නිලධාරීන් හමුවීමට හැඟී-මක් ඇතිවූ ඇය මුළුන් හමුවී, පසු-දච්ස්වල ගුද්ධෙන්ත ධර්මදානයන්ට පිළිපිනයට ඒමට අවසර දිය හැකිදැයි ඇසුවාය. අවසරය ලැබුනු අතර මාසයකට පසුව, දොලාස්-දෙනාගේ ගණපුරුණයේ වැඩිහිටි ගෝර්ඩන් බී. හින්ක්ලි එම රට ධර්මදානු කටයුතු සඳහා නැවත කුපකළේය.

1950 ගණන්වලදී සභාවේ විෂ්මිත වර්ධනයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, පුරුෂ-වරයේ උප ගාඩා වැඩසටහන ගැන සභාපති මැකේ තිවේදනය කළේය. දොලාස්-දෙනාගේ ගණපුරුණයේ, වැඩිහිටි හැරල්ඩ් බී. ලිගේ ප්‍රධානත්ව-යෙන්, සම්තියක් පත්කර, එය මෙහෙයුමෙන්, සභාවේ සියලු වැඩසටහන් යාවින්දාවෙන් අධ්‍යයනය කර, එමගින් සභාවේ බොහෝ වැදගත් අරමුණ කෙසේ ඉටුවන්නේදැයි වගබලාගැනීමත් ඔහුට පැවරිය. 1961දී, පළවෙනි සභාපතින්වයේ අනුමැතිය ඇතිව, වැඩිහිටි ලි තිවේදනයක් නි-කුත්කරමින්, සභාවේ සියලුම අධ්‍යාපන පොත් පත් සැලසුම්කිරීම, ලිවීම සහ ත්‍රියාන්මක කිරීම පාලනයකිරීමේ ප්‍රතිපත්ති වැඩිදියුණු කළ යුතු බව කිවේය. කළින් මේ පොත් පත් විලින් බොහෝමයක් සභාවේ උපගාධා සංවිධාන මගින් වැඩිදියුණුකර තිබුනි. මෙම අලුත් මග පෙන්වීම අනුව

අනවගත වැඩසටහන් සහ පාඩම් නැවත කිරීම වැළකෙන නිසා, ලේක ව්‍යාප්ත සහාව තුළ සියලු භාෂාවලින් සැම වයසකම සාමාජිකයන්ට සූභාර්ථය ඉගැන්වීම වඩාත් සාර්ථක ලෙස කළ හැකිය.

සියලුම වැඩසටහන් සහ ක්‍රියාකාරකම වඩාත් සාර්ථක ලෙස සම්බන්ධී-කරණය කිරීම සඳහා—සූභාෂාධනය, ධර්මදාන, සහ පවුල් ඉතිහාස කටයුතුද ඇතුළුව— සහාවේ දුනමෙහෙය වඩාත් හොඳින් ඉටුකරගැනීමට සහාව තවත් වෙනස්කම් කළේය. ජෝසේ සම්ත්ගේ කාලයේ පටන් සහාවේ කොටසක්ව පැවති නිවාස ඉගැන්වීම, සියලුම සහා සාමාජිකයන්ගේ ලොකික සහ ආන්ත්‍රික අවශ්‍යතාවයන් සඳහා උපකාරකර සැලකිලිමත්වීමේ මාර්ගයක් ලෙස 1960 ගණන්වලදී නැවත අවධාරණය කරන ලදී.

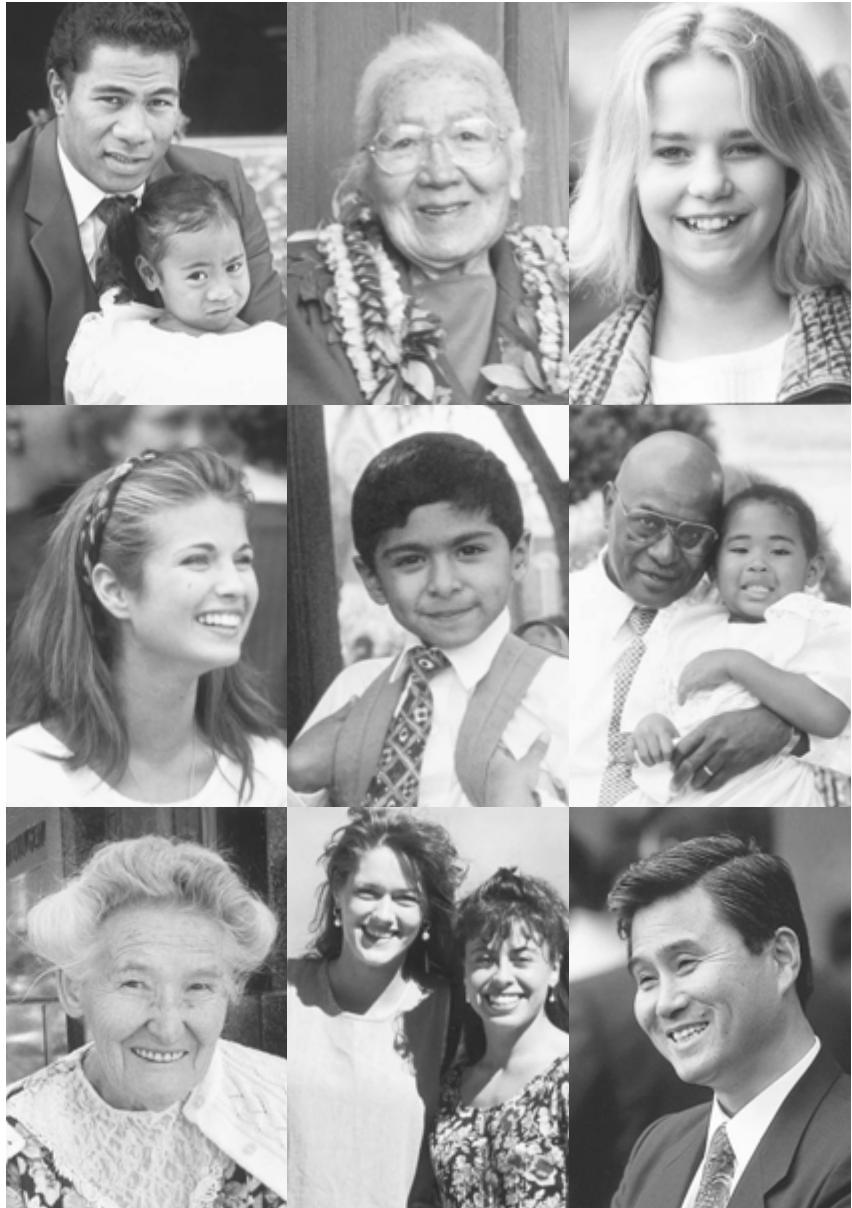
ඉගැන්වීම වැඩිකිරීමට රස්වීම ගහ ප්‍ර්‍රස්තකාල පිහිටුවන ලද අතර, ගුරු අභිජාධීමත් වැඩසටහනක් ස්ථාපනය කෙරින. 1971දී ප්‍රධාන අධිකාරීයේ සූපරික්ෂාව යටතේ සගරා තුනක්: මිනුරා ලමුන් සඳහාද, නිවි ඒරා තරුණ ජනය සඳහාද, එන්සයින් වැඩිහිටියන් සඳහාද, ඉංග්‍රීසි භාෂාවන් ප්‍රකාශයට පත්කිරීම සහාව ආරම්භ කළේය. මෙම කාලයේදීම වාගේ, විවිධ දුනමෙහෙයන් මගින් කළින් පුද්ගලිකව ප්‍රකාශයට පත් කළ විදේශ සගරාද සහාව ඒකාබද්ධ කළේය. එක් සගරාවක් දැන් භාෂා ගණනාවකට පරිවර්තනයකර ලේකය පුරාම සහා සාමාජිකයන් වෙත යවතු ලැබේ.

වර්තමාන ජීවිතයේ පරික්ෂාවන් සහ පෙළඹුවීම්වලට විරැදුෂ්‍යවීමේ නොවරුන ආරක්ෂාවක් සහ සතුවේ උද්‌පත වන්නේ නිවාස සහ පවුල් ජීවිතය බව සහාපති බේවිඩ් මි. මැකේ දිරුස කාලයක සිට අවධාරණය කළේය. තම පවුල ගැන ඔහු තුළ තිබු ප්‍රේමය ගැන සහ ඔහුගේ බිරිඳුව්, එමා රේගෙන්, ඔහුට ලැබුණු නොවරුන සහයෝගය ගැනත් ඔහු නිතරම කිවේය. සහාපති මැකේගේ පරිපාලන කාලය තුළදී, සතිපතා පවුල් නිවාස සැන්දැව පැවත්වීමේ පුරුද්ද දරුවන් දෙමාපියන් සම්පයට කැදවා සූභාර්ථයි මූලධර්ම ඉගැන්වීමේ මාර්ගයක් බවට තදින්ම අවධාරණය කළේය.

නිවාස සහ පවුල් ගක්තිමත් කිරීමේ වැදගත්කම ගැන අවධාරණය කිරීම තුළින් සහන සමිතිය අනාගතවක්තාවරයාට සහයෝගය දක්වන ලදී. නාඩුවලින් එය ආරම්භවූදා සිටම, සහන සමිතිය ලොව පුරාම දහස්ගණන් කාන්තාවන් සහිතව වර්ධනයට ඇති අතර, එහි ඉගැන්වීම සහ සහන සමිතිය තුළින් ඔවුන් ලබන මිනුන්වය මගින් පුද්ගලිකව සහ පවුල් වශයෙන්ද ඔවුන් ආයිරවාදිතවී ඇතේ. 1945 සිට 1974 දක්වා, සහන සමිතියේ ප්‍රධාන සහාපතිතිය වූයේ සහාපති බෙල් එස්. ස්පැගොල්චිය, දක්ෂ නායිකාවක්වූ ඇය 1968 සි 1970 දක්වා එක්සත් ජනපදයේ ජාතික

කාන්තා උපදේශක සභාවේ සභාපතිතිය ලෙස සේවය කරන විට ජාතික සම්මානය ලබාගත්තාය.

සභාපති මැත්ත් වයස 96දී 1970 ජනවාරි මස මියගියේය. ඔහු වසර 20කටත් වඩා සභාවේ මූල්‍යනය දැරු අතර, එම කාලය තුළදී සභාවේ සාමාජිකත්වය තුන් ගුණයකින් වැඩිවී සූභාර්ථ පණිවුඩය මූල්‍ය ලෙස්කයටම ගෙනයාමෙන් විශාල පියවර රාජියක් ගෙන ඇත.



ලෝකයේ සැම තැනකින්ම පැමිණි ගුද්ධවන්තයේ  
පුහාරංචියේ ආක්ර්මණවලින් සනුවෙති.

## ලෝක ව්‍යාප්ත සභාව

සභාපති ජෝසේ ඩිල්බින් ස්මිත්

ඩේවිඩ් ඔ. මැකේ මියගිය පසුව, එකල 93වනි වියේ පසුවූ, සභාපති ජෝසේ ඩිල්බින් ස්මිත්, සභාවේ සභාපතිවරයා බවට පත්විය. ඔහු සභාවේ කළුන් සිටි සභාපතිවරයාටු ජෝසේ එල්. ස්මිත්ගේ පුත්‍රයා.

දමා කාලයදී, ජෝසේ ඩිල්බින් ස්මිත් ස්වාමීන්වහන්සේගේ කැමැන්ත දැනගැනීමට කැමතිව සිටි බැවින්, ඔහු දහවනි වියේ සිටියදී මෝර්-මන්ගේ පොත දෙවරක් කියවීමට සහ ඔහු ඇවිදින විට ගුද්ධ ලියවිලි රගෙනයාමටද පෙළුම්වීමක් ඔහුට ලැබිත. බෝල කණ්ඩායමට ඔහු නොපැමිණිවට, ඔහු අවුවේ ගුද්ධ ලියවිලි කියවීන් සහ ස්වාමීවූ යේසුස් ක්‍රිස්තුස් වහන්සේ ගැන සහ අනාගත-වක්තා ජෝසේ ස්මිත් ගැන සහ මිනිසුන්ගේ ගැලවීම සඳහා කරන ලද වැඩ කටයුතු කියවීමෙන්, ලෝකයේ වෙනත් කිසිවකටත් වඩා වැඩි සතු-වක් සහ විශාල තෘප්තියක් මට ලැබේ ඇති.”

මෙම මූල්කාලීන අධ්‍යයනකිරීම මගින් ගුද්ධ ලියවිලි සහ සභා ඉති-භාසය ගැන පුරුෂ දැනීමකට පදනමක් දමා ඇත. ඔහු එය ලබාගත්තේ දේශනාවලින් සහ පොත්වලින් මෙන්ම දහම් මාතාකාවලින් ලියන ලද ලිපි දුසීම දෙකක් පමණ කියවීමෙන්.

මිහුගේ පරිපාලන කාලය තුළදී, ආසියාවේ (වෝකියෝ, ජපානය) සහ අප්‍රිකාවේ (ජෝහැන්ස්බර්ග්, දකුණු අප්‍රිකාවේ) ප්‍රථමවරට ස්වේක් සංවිධානයකරන ලදී. සභා සාමාජිකත්වය වැඩිමත් සමගම, සභාපති ස්මිත් සහ ඔහුගේ උපදේශකවරු ලෝකය මූල්‍යෝගීම ප්‍රාදේශීය සම්මත්තිත පැවැත්වීම ආරම්භකර, ප්‍රාදේශීය නායකයන් පුහුණුකර, ප්‍රධාන අධිකාරිවරුන් මුණගැසීමට සාමාජිකයන්ට ඉඩ ලබා දුන්හ. එවන් ප්‍රථම සම්මත්තිනයක් එංගලන්තයේ මැනැවෙස්ටර්හි පවත්වන ලදී. ලෝකය



සහාවේ ප්‍රථම ප්‍රාදේශීය සම්මන්ත්‍රණය 1971 අගෝස්තු මාසයේදී  
සහාපති ජේස්පර් ඩිල්බින් ස්මේන්ත් මහපෙන්වීම යටතේ එංගලන්තයේ  
පටත්වන ලදී. මැයිනිටි හෝට්ඩ් බිඩිලිට්. හන්ටර් ආසනයේ සිටියි.

මූල්‍යලේඛ්‍යම ජනතාවට වඩා නොදින් සේවකිරීම සඳහා, සෞඛ්‍ය සේවා  
ධරමුදායන් කැඳවා මූලික සෞඛ්‍ය මූලධර්ම සහ සනීපාරක්ෂක ක්‍රම  
උගන්වන ලදී. නොබෝ කළකින් 200කටත් වඩා සෞඛ්‍ය දරමුදායෝ  
බොහෝ රටවල සේවය කළහ.

1912 සිට, සහාවේ අනුග්‍රහයෙන් බටහිර එක්සත් ජනපදයේ උසස්  
පාසල්වලට යාබද ගොඩනැගිලිවල සෙමනේරී පංති පැවැත්වින. 1920  
ගණන්වලදී, විද්‍යාලවල සහ විශ්වවිද්‍යාලවල ආගමික ඉන්ස්ට්‍රිටුව් ආරම්-  
හවු අතර පසු-දවස්වල ඉදෑධිවන්තයේ විශාල ප්‍රමාණයක් රට සහභා-  
ගිවුහ. 1950 මුල්කාලයේදී, හිමිදිරි උදැසන සෙමනේරී පංති, ලොස්  
අන්ජලිස්, කැලිගෝනියා ප්‍රජේෂයේ පටන්ගත් අතර, නොබෝ කළකින්  
ඇශ්‍යයේ 1,800කට වඩා සහභාගිවුහ. ආගමික අධ්‍යයන පංතිවලට  
සහභාගිවීමට සතියකට දින පහක් 15 සිට 18 දක්වා වයසේ පසුවන  
තරුණ පසු-දවස්වල ඉදෑධිවන්තයේ උදැසන 5.30ට අවදිවීම දුටු  
සාමාජික නොවන අය පුදුමෙයට පත්වුහ. 1970 මුල් කාලයේ, නිවාස  
අධ්‍යයන සෙමනේරී වැඩසටහන හඳුන්වාදීම නිසා, ලොකය මූල්‍යලේඛ්‍යම

පසු-ද්‍රව්‍යස්වල ගුද්ධවන්තයන්ට ආගමික උපදෙස් ලබාගැනීමට හැකිවිය. සහාපති ස්මිතිගේ පරිපාලන කාලයේදී, සෙමනේරී සහ ඉන්ස්ට්‍රිටුව් බඳු-වාගැනීම් විෂ්මික ලෙස වැඩිවිය.

සහාපති ස්මිති 1972 අප්‍රේල් සම්මත්තුනයේදී කළ අවසාන ප්‍රසිද්ධ කථාවේදී ඔහු මෙසේ කිවේය: “ලෝකයේ ආපදාවන්ට ස්වාමීවූ යේසුස් ක්‍රිස්තුස්වහන්සේගේ සුහාරංචිය හැර වෙනත් ප්‍රතිකාරයක් නැත. සමා-දානය සඳහා, ලෝකික සහ ආත්මික සමඟ්ධිය සඳහා, සහ අවසානයේදී දෙවියන් වහන්සේගේ රාජ්‍යයේ උරුමය සඳහා අපගේ බලාපොරාත්තුව තිබෙන්නේ නැවත පිහිටුවූ සුහාරංචියේ සහ එකුල පමණකි. සුහාරංචිය දේශනාකිරීම සහ පොලොව මත දෙවියන්වහන්සේගේ සහාව සහ රාජ්‍යය ගොඩනැගීමට වඩා, අප කිසිවෙකුට කළ හැකි වෙනත් කිසිදු වැදුගන් කාර්යයක් නැත.”<sup>2</sup>

වසර දෙකහමාරක කාලයක් සහාවේ සහාපතිවරයා ලෙස සේවය කිරීමෙන් පසුව, ජෝසේ ගිල්බින් ස්මිති, ඔහුගේ දියණියගේ නිවස තුළ සාමකාමිව මියගියේය. ඔහු 95වනි වියට එළඹ සිටි අතර, ඔහුගේ මූල්‍යාචිත කාලයේම නිරහිතව ස්වාමීන්වහන්සේට සේවය කර ඇත.

## හැරල්ඩ් බී ඩී. ලි

සහාපති ජෝසේ ගිල්බින් ස්මිති මියගිය දිනට පසුදින, දොලුස්-දානාගේ ගණපුරණයේ ජෝෂ්ඨ සාමාජික, සහාපති හැරල්ඩ් බී. ලිගේ පවුල, තිවාස සැන්දැවුකට එකතුව සිටියය. සහාපති ලිට වඩාත් උපකාරයක් ලෙස කළ හැකි කුමක්දැයි එක් පවුල් සාමාජිකයෙක් ඇසිය. “අවංකව ඇදහිලිමත්වන්න; මා ඔබට උගෙන්වා ඇති පරිදි සුහාරංචිය අනුව ජ්වලත්වන්න,” යය ඔහු පිළිතුරු දුන්නේය. එම පණිවුඩය සහා සාමාජිකයන් සියල්ලන්ටම අදාළවේ. සහාවේ සහාපතිවරයා ලෙස පැවැත්වූ ඔහුගේ ප්‍රථම ප්‍රවාත්ති සම්මත්තුනයේදී, හැරල්ඩ් බී. ලි මෙසේ ප්‍රකාශ කළේය: “දෙවියන්වහන්සේගේ පණත් ආරක්ෂාකරන්න. මෙම කරදරකාරී කාලවල් තුළදී පුද්ගලයන්ගේ සහ ජනතාවගේ ගැලවීම පවතින්නේ එහිය.”<sup>3</sup>

හැරල්ඩ් බී. ලි 1972 ජූලි 7වනිදා, වයස 73 දී, සහාවේ සහාපතිවරයා බවට පත්විය, ඔහු හිබර ජේ. ග්‍රාන්ට් පසුව සහාපතිවරයා බවට පත්වූ බාලම ජ්‍රේරිතවරයාද විය. 1935 දී සහාවේ සුහසාධන වැඩිසටහන මෙහෙයවීමට කැඳවීමේ සිට, ඔහු සහ පරිපාලනයේ ප්‍රධාන කාර්යභාරයක් ඉටුකර ඇත (බලන්න පිටුව 109.) සහා වැඩිසටහන් සහ ඉගැන්වීමේ

පොත් පත් සම්බන්ධවද ප්‍රධාන කාර්යභාරයක් ඔහු ඉටුකළ අතර, එමගින් සහා වැඩසටහන් සරල ලෙස අනුබද්ධ කිරීමට මග පැදින. ගැඹුරු ආත්මික මිනිසේක්ට්‍රූ ඔහු, ඔහුට ස්වර්ගයෙන් ලැබුනු හැරීම්වලට ක්ෂණ-යකින් ප්‍රතිචාර දැක්වීය.

සහාපති ලි සහ ඔහුගේ උපදේශකයේ මෙක්ෂිකෝ නගරයේ පවත්වන ලද, දෙවනි ප්‍රාදේශීය සම්මන්ත්‍රනයේ මුළපුන හෙබවුහ. අප්‍රති පළවත්වනි සහාපතිත්වය ස්ථිරකළ ප්‍රථම පසු-ද්‍රව්‍යවල ගුද්ධවන්තයන් වූයේ මෙම සම්මන්ත්‍රනයට එකතුවූ සහා සාමාජිකයෝය. මෙක්ෂිකෝ නගරයේ රස්වීම පවත්වනු ලැබුවේ "සහාවේ අති විශාල වර්ධනයක් ඇතිකිරීමට මෙවලම් බවට පත්ව...විභිංජ සේවයක් කළ බොහෝ දැනෙකු පිළිගැ-නීමට සහ ප්‍රශංසා කිරීමට" බව ලි පහැදිලි කළේය.

මෙක්ෂිකෝ නගරයේ ප්‍රාදේශීය සම්මන්ත්‍රනයක් පවත්වන බව මෙක්ෂි-කෝවේ සහ මධ්‍යම අමෙරිකාවේ ගුද්ධවන්තයන් දැනගත් විට, බොහෝ දෙනෙක් රට සහභාගිවීමට සැලසුම් සකස් කළහ. එක් සෞඛ්‍යපුරියක් ගෙයක් ගාන් ගොස් රෙදී ඇපිල්ලීමට දෙන ලෙස ඉල්ලුවාය මාස පහක්ම ඇය සිය අසල්වැසියන්ගේ රෙදී අතුල්ලා උපයාගත් ජේසේ ඉති-රිකරගත් නිසා, සම්මන්ත්‍රනයට සහ සැසිවාරවලට සහභාගිවීම සදහා එහි ගමන්කිරීමට ඇයට හැකිවය. බොහෝ ගුද්ධවන්තයේ සම්මන්ත්‍රන දිනව-ලදී කැමැත්තෙන්ම උපවාස කළේ, වැඩකර ඉතිරිකළ මුදල් රස්වීම්වලට සහභාගිවීමට වියදම්වීමෙන් ආහාර මිළදිගැනීමට මුදල් තොමැතිවූ නිසාය. පරිත්‍යාගකළ අය විජාක ලෙස විශාල ආත්මික ගක්තියක් ලැබුහ. එක් සාමාජිකයෙන් සම්මන්ත්‍රනය ගැන ප්‍රකාශකරමින්, "එය මගේ ජ්‍යෙෂ්ඨයේ ව්‍යාත් අලංකාර අත්දැකීමක්!" යයි කිවේය. තව කෙනෙක් වාර්තාකරුවෙ-කුට මෙසේ කිවේය, "මේ ද්‍රව්‍යවලදී අප මෙහිදී අත්වින්ද ප්‍රේමය අමතක කිරීම අපට පහසුවන්නේ නැත."<sup>4</sup>

සිය පරිපාලන කාලය තුළදී, සහාපති ලි ගුද්ධවූ දේශය බැහැදුවෙවිය, මෙම කාලපරිවිෂේෂයේදී එසේ කළ සහාවේ ප්‍රථම සහාපතිවරයා ඔහු විය. කුඩා දේවමාලිගා දැන් ඉදිකෙරන බවත්, අවසානයේ ලෝකය මුළුල්ලේම ඉදිවන බවත් ඔහු නිවේදනය කළේය.

1973 නත්තලට පසු දින, සහාවේ සහාපතිවරයා ලෙස මාස 18ක් සේවය කිරීමෙන් පසුව, සහාපති ලි මියගියේය. ආත්මික යෝධයෙක් ඔහුගේ සදාකාලික තිවසට ගොස් ඇත.

සභාපති ස්පේන්සර බිඩිලිවි. කිම්බල්

වේදනාව සහ දුක හොඳින් දැනසිටි මිතිසෙක්වූ, ස්පේන්සර බිඩිලිවි. කිම්බල්, දොලොස්දෙනාගේ ජේෂ්ඨයේ සාමාජිකයෙක්වූ අතර, සභාපති ලී මියගිය පසුව සභාවේ සභාපතිවරයා ලෙස ස්ථිරකරන ලදී. ඔහුගේ ස්වර රජ්‍ය බොහෝමයක් පිළිකාවක් තිසා ඉවත්කර තිබුණෙන්, ඔහු සන්සුන් ගොරෝසු හඩකින් කජාකිරීම නිසා එම හඩ පසු-ද්‍රව්‍යවල ඉදෑධවන්තයේ ප්‍රිය කළහ. ඔහුගේ නිහතමානිබව, ඔහුගේ කැපවීම, වැඩකිරීමට ඔහු සතුව තිබු හැකියාව, ගැන ඔහු ප්‍රසිද්ධව සිටි අතර, “ඒය කරන්න” යන ඔහුගේ උද්‍යෝගී පායිය, සභාපති කිම්බල් සිය මුළු ගක්තියෙන්ම තදින් ක්‍රියාත්මක කළේය.

සභාපතිවරයා ලෙස ස්පේන්සර බිඩිලිවි. කිම්බල් සභාවේ ප්‍රාදේශීය නියෝජිතවරුන් අමතා කළ ප්‍රථම කජාව, සහභාගිවූ සියල්ලන්ටම අනුස්-මරණීය විය. රස්වීමට සහභාගිවූවෙක් සිය මතකය සිහිපත් කරමින්, කජාව ආරම්භ කළ මොහොතේම, “අපි විෂ්මත ආත්මික සම්පතාවයකින් සිත යොමු කළ අතර, අපි සවන්දෙන්නේ යම් අසාමාන්‍ය, බලවත්, වෙනස් දෙයකට බව අපට අවබ්ධවිය....අපට දැනුණේ සර්වපරාක්‍රමයා-ණන්ගේ අරමුණු වසා තිබෙන තිරය ඉවත්වී, ඔහුත් සමග සූභාර්ථියේ ගමනාන්තය සහ එහි දුන මෙහෙයේ දුර්ගනය දැකීමට අපට ආරාධනා-කරන ලෙසකි” යයි කිවේය.

“ස්වාමීන්වහන්සේ තම ජනතාවගෙන් අපේක්ෂාකරන සම්පූර්ණ ඇදහිල්කින් සභාව ජ්වත් තොවන බවත්, එසේම, පෙනෙන්ට තිබෙන කාරණා අනුව යම් ප්‍රමාණයකට, අපි ආත්මික ප්‍රසන්න බවකට සහ තාප්-තියකට පත්ව සිටින බවත්, සභාපති කිම්බල් නායකයන්ට පෙන්වා දුන්-නේය. දැන් ප්‍රසිද්ධව තිබෙන ‘අපි අපගේ පියවර දික්කල යුතුය’ යන උදෙස්ග පායිය, ඔහු කිවේ ඒ මොහොත්යය.” පොලොවේ ජනතාවට සූභාර්ථිය දේශනාකිරීමට වැඩ කැපවීමක් දක්වන ලෙස ඔහු පැමිණ සිටින අයට උපදෙස් දුන්නේය. තමන්ගේම රටවල සේවයකිරීමට හැකි ධර්මදායන්ගේ විශාල වැඩකිරීමක් කරන ලෙසද ඔහු කිවේය. සිය දේශනාව අවසන්කරමින් සභාපති එස්ටරා වැළැ බෙන්සන් මෙසේ ප්‍රකාශ කළේය, “සැබ්වින්ම, ඉනුයලයේ අනාගතවක්තාවරයෙක් ඇත.”<sup>5</sup>

සභාපති කිම්බල්ගේ ක්‍රියාකැලී නායකත්වය යටතේ, තවත් බොහෝ සාමාජිකයේ ඇර්ණකාලීන දුන මෙහෙයන්වල සේවයකළ අතර, සභාව ලේඛන ප්‍රරාම ඉදිරියට ගියේය. 1977 අගෝස්තු මාසයේදී සභාපති කිම්-බල් වෝර්සේස් නගරයේ සංචාරය කර, ස්වාමීන්වහන්සේගේ වැඩකටයුතු

ඉදිරියට ගෙන යාමට හැකිවීම සඳහා පෝලන්ත දේශය කුපකර, එහි ජනතාවට ආයිරවාද කළේය. ධරුමදත පූහුණු මධ්‍යස්ථාන, බුසිලය, විලි, මෙක්ෂිකෝවේ, සහ ජපානයේ පිහිටුවන ලදී. 1978දී දෙවියන්වහන්සේගේ එලිදරව්වක් අනුව ධරුමදත කටයුතු ලෝක ව්‍යාප්තව අති විශාල ලෙස ප්‍රතිඵල ලබන බව ඔහු නිවේදනය කළේය. වසර ගණනාවක්ම අප්‍රිකානු ජාතිකයන්ට පූජකවරයේ ආයිරවාද ප්‍රතික්ෂේපවී තිබුණු නමුත්, දැන් පූජකවරය සහ දේවමාලිගා ආයිරවාද සියලුම සුදුසු පිරිමි සාමාජිකයන්ට ලබාදෙනු ලැබේ.

ලෝකය මූල්‍යලේලේම ඇදහිලිමත් ජනතාව විසින් මෙම එලිදරව්ව බොහෝ කාලයක සිට බලාපොරොත්තු වුවකි. අප්‍රිකාව තුළ සුහාරංචිය පළමුවෙන් පිළිගත් කළ ජාතිකයා වූයේ විශිෂ්ට පෝල් බැනියෙල්ස්ය. ඔහු සහාව ගැන දැන්සිටියේ 1913 මුල් කාලයේදී සිටය. ඔහු යුතා නගරයට ගමන්කර, එහිදී සහාපති ජේසුස් එග. ස්මිත්ගෙන් විශේෂ ආයිරවාදයක් ලබාගත්තේය. ඔහු ඇදහිලිමත්ව සිටින්නේ නම්, ඔහු මෙම ජ්විතයේදී හෝ රේග ජ්විතයේදී හෝ පූජකවරය උසුනු ඇති බව සහාපති ස්මිත් ඔහුට පොරොන්දුවිය. බැනියෙල්ස් සොහොයුරා 1936දී, ඇදහිලිමත් සාමාජිකයෙකුව සිට මියගිය අතර, 1978 පූජකවරය ගැන යුත් එලිදරව්වෙන් පසුව නොබෝ කළකින්, ඇයගේ දියණීය විසින් සිය පියා වෙනුවෙන් දේවමාලිගා නියෝග ඉටුකර ඇති.<sup>6</sup>

අප්‍රිකාවේ තවත් බොහෝ ජනතාවක් සහා පොත් පත් හෝ ආයිරවානුමත් පූද්ගලික අත්දැකීම් තුළින් සුහාරංචියේ සත්‍යතාවය පිළිබඳ සාක්ෂි ගොඩනගාගත් නමුත්, ඔවුන්ට සුහාරංචියේ සියලුම ආයිරවාද භුක්තිවිදීමට නොහැකිවිය.

1978 ජුනි එලිදරව්වට පෙර මාස ගණනාවක්ම, සහාපති කිම්බල් ඔහුගේ උපදේශකයන් සහ ප්‍රේරිතවරුන් දොලොස්දෙනා සමග අප්‍රිකානු ජාතික ජනතාවට පූජකවරයේ අධිකාරීබලය ප්‍රතික්ෂේපවීම ගැන සාකච්ඡා කළේය. සුහාරංචියේ පූර්ණ ආයිරවාද සුදුසු සහා සාමාජිකයන්ට දානයකි-රීමට නොහැකි ලෝකයේ ප්‍රදේශවල දුත මෙහෙයන් ආරම්භකිරීමට සහා නායකයේ මැලිකමක් දැක්වූහ. දකුණු අප්‍රිකා ප්‍රදේශයකදී සහාපති කිම්බල් මෙසේ ප්‍රකාශ කළේය: "මම වඩාත් උනන්දුවෙන් යාවියදා කළේමි. අප ඉදිරියේ තිබෙන යමක් දෙවියන්වහන්සේගේ දරුවන් බොහෝ දෙනෙකුට ඉතාමත්ම අවශ්‍ය බව මම දැන් සිටියෙමි. ස්වාමීන්වහන්සේගේ එලිදරව් අපට ලබාගත හැක්කේ, සුදුසුව සිටිමෙන්, සහ ඒවාට සුදානම්වීමෙන් සහ ඒවා පිළිගෙන ඒවා නිසි පරිදී ස්ථානගතකිරීමෙන් පමණක්

බවද මම දැන සිටියෙමි. මම දිනපතාම දැඩි ගෞරවයකින් සහ දැඩි වුවමනාවකින් දේවමාලිගාවේ ඉහළ කාමරයට ගොස්, එහිදී මගේ ආත්මය පුද්කර, මෙම වැඩසටහන ඉදිරියට ගෙනයාමේ මගේ උත්සාහය පුදු-කළුම්. මට වුවමනා කළේ උත්වහන්සේට අවශ්‍ය දෙය කිරීමය. මා ඒ ගැන උත්වහන්සේ සමග කථාකර, 'ස්වාමීන්වහන්ස, මට අවශ්‍ය හරි දේ පමණය' යයි කිවෙමි."<sup>7</sup>

සහා පති කිමිබල් තම උපදේශකවරුන් සහ ප්‍රේරිතවරුන් දොලාස්-දෙනාගේ ගණපූර්ණයද සමග දේවමාලිගාවේ පැවැත්වූ විශේෂ රස්වීමකදී, කඤ් ජාතික පිරිමින්ට පුද්කවරය ලබයිම ගැන ඔහුන්ගේ අදහස් නිදහස්ව ප්‍රකාශ කළේදැය මවුන්ගෙන් ඇසුවේය. ඉන්පසුව මවුන් සමග අල්තාරය වටා සිට සහාපති කිමිබල් යාචිකදා කළේය. එහි සිට වැවිතිටි බෘස් ආර්. මැකොන්කි, පසුව මෙසේ කිවේය, "මේ අවස්ථාවේදී, කන්නලව්ව සහ ඇදහිල්ල නිසා, පැය සහ කාලය ලැයි තිබූ නිසාද, ස්වාමීන් වහන්සේ උත්වහන්සේගේ බලයෙන් පළවෙනි සහාපතින්වය සහ දොලාස්දෙනා මත ආශ්වර්ශමන් සහ අසිරිමන් ලෙස එහි සිට කිසිවෙක් කළින් අත්වැදි නොවැදි පරිදී ඉද්ධාත්මකාණන් වැඩිරවූ සේක."<sup>8</sup> සියලුම සුදුසු මිනිසුන්ට පුද්කවරයේ ආකිර්වාද සියල්ලම ලබාගැනීමට කාලය පැමිණ තිබෙන බව සහාවේ නායකයන්ට පැහැදිලි විය.

1978 ජූනි 8වෙනිදා පළවෙනි සහාපතින්වය පුද්කවරයේ නායකයන්ට ලිපියක් යවමින්, "සහාවේ සියලුම සුදුසු පිරිම් සාමාජිකයන්ට ජාතිය හෝ පාට ගැන තොසලකා පුද්කවරයට පත්කළ හැකි බව" ස්වාමීන්වහන්සේ එලිදරවිකර ඇති බව පැහැදිලි කළහ. 1978 සැප්තැම්බර් 30වෙනිදින, ප්‍රධාන සම්මන්ත්‍රණයේ සිට ඉද්ධවන්තයේ තම නායකයන්ගේ ක්‍රියාවට සහයෝගය දක්වා ඒකමතිකව රට ජන්දය යුත්ත. මෙම ලිපිය දැන් දහම සහ ගිවිසුමේ නිල ප්‍රකාශනය—2 තුළින් දැකගත හැකිය.

මෙම නිවේදනය නිකුත්කළ කාලයේ සිට, අප්‍රිකානු ජාතික පුද්ගලයන් දහස් ගණනක් සහාවට පැමිණ ඇතුන. අප්‍රිකාවේදී හැරි ආ එක් අයෙකුගේ අත්දැකීමකින් ස්වාමීන්වහන්සේගේ හස්තය මෙම ජනතාවට ආකිර්වාදකළ අන්දම පුද්රිගනයවේ. එක් විද්‍යාලයක උපාධියාරියක් සහ ගුරුවරයක් යුතු සිහිනයකින් කණු හෝ කුලුණු සහිත විශාල ගොඩැඟිල්ලක් තුවට සුදු ඇදිගත් ජනතාව අනුලෝධවනු ඔහු යුතුවේය. පසුව ඔහු ගමන්කරන විට, පසු-දැවස්වල ඉද්ධවන්තයන්ගේ දේවස්ථානයක් දැක, මහුගේ සිහි-නයට මෙම සහාව හා යම් සම්බන්ධයක් තිබෙන බවට ඔහු තුළ තද හැඟීමක් ඇතිවිය. එනිසා ඔහු ඉරුදින එහි දේවමෙහෙයට සහභාගිවිය.



මැන වර්ෂවලදී, ලෝකය  
මූල්‍යෙල්ම දේවමාලිග  
වැඩිම ගණනාවක්  
ගොඩනගන ලදී. දැන්  
සහා සාමාජිකයන්ට  
ආයිරවාදකරන බොහෝ  
දේවමාලිගාවලින් එකකි  
පර්මනියේ ප්‍රින්ක්ස්ට්‍රේට්  
දේවමාලිගාව.

රස්වීම්වලින් පසුව, ධර්මුන සහාපතිවරයාගේ ඩිරිද ඔහුට පත්‍රිකාවක් පෙන්වුවාය. එය විවෘතකළ විට එම මිනිසා සිහිනෙන් දුටු සොල්වී ලේක් දේවමාලිග ගොඩනගිල්ලේ පින්තුරය විය. පසුව ඔහු මේස් කිවේය:  
“මා හඩමින් සිටි බව දැනගැනීමට පෙර...තිබූ එම හැඟීම පැහැදිලිකි-  
රීමට මට තොහැකිය. සියලුම කරදරවලින් මා නිදහස් විය....මට  
හැගුණේ මා නිතරම බැහැදුටු ස්ථානයකට මා ගිය බවකි. එසේම  
මා දැන් නිවසට පැමිණ ඇති.”

සහාපති කිම්බල්ගේ පරිපාලනය තුළදී, හැත්තැවරුන්ගේ පළවෙනි  
ගණපුරුණය තැවත සංවිධානය කර, පැය තුනක ඒකාබද්ධ ඉරුදින රස්-  
වීමක න්‍යාය පත්‍රයක් සකස්කරනලද අතර, දේවමාලිගා වේගවත්ව ඉදි-  
කරන ලදී. 1982දී, ලෝකය මූල්‍යෙල්ම දේවමාලිගා 22ක් සැලසුම් කරමින්  
හෝ ඉදිවෙමින් හෝ තිබූන අතර, එය සහා ඉතිහාසය තුළ ඒ කාලයේ  
තිබූ වැඩිම සංඛ්‍යාව විය. එසේම, සහාපති කිම්බල් වේගවත් සංචාරක  
න්‍යාය පත්‍රයක් අනුව බොහෝ රටවල්වලට ගොස් ප්‍රාදේශීය සමම්ත්තුන

පැවැත්විය. මෙම රස්වීම්වලදී, මහු තම අවශ්‍යතාවයන් නොසලකා ප්‍රාග්ධිය ගුද්ධවන්තයන් හමුවේ, මුළුන් ගක්තිමත්කර ආයිරවාද කිරීම සඳහා හැකි සැම අවස්ථාවක්ම යොදාගත්තේය.

බොහෝ රටවල්වල, සහා සාමාජිකයේ දේශවමාලිගාවල පිරිනමන ගැලීමේ පූජනීය නියෝග ලබාගැනීමට බොහෝ ආගාකළහ. මේ අය අතර දුනමෙහෙයන් බොහෝමයක සේවය කරමින් සහ ධර්මදාන සහාප-තිත්ත්වයේ වෙහෙසුන ස්වීඩන් ජාතික පසු-ද්‍රවස්වල ගුද්ධවන්තයක් විය. ඔහු මියයිය විට, මහුගේ දේපලවලින් සැහෙන ප්‍රමාණයක් ස්වීඩනයේ දේශවමාලිග අරමුදලට වෙන්කර තිබුණේ, එම රටේ දේශවමාලිගාවක් ඉදි-කරන බවට සහාව නිවේදනයකිරීමටත් බොහෝ කාලයකට පෙරය. සහා-පති කිමිබල් දේශවමාලිගාව ගැන නිවේදනයකළ විට, මෙම මිනිසාගේ පරිත්‍යාගය පොලියන් සමග විශාල මුදලක් බවට පත්ව තිබුනි. දේශවමාලි-ගාව කැපකිරීමෙන් පසු ඉක්මණීන්ම වාගේ, එවත්ව සිරියදී එන්ඩ්විච් සිටි, මෙම ඇදහිලිමත් සොහොයුරාව, ඔහුගේ මුදල්වල උපකාරයෙන් ගොඩ-නගන ලද එම දේශවමාලිගාව තුළදීම, ඔහුගේ දෙමාපියන්ට මුදාකරන ලදී.

සිංගප්පුරුවේ පියෙක් සහ මවක් මවන්ගේ පවුල දේශවමාලිගාවට රැගෙන ගොස් දේශවමාලිගාවේ මුදාකර ආයිරවාද ලබාගැනීමට තීරණය කළහ. අවශ්‍ය අරමුදල් සොයාගැනීමට මවුහු බොහෝ දේශවල් පරිත්‍යාගකර, අවසානයේදී දේශවමාලිගාවට සහභාගිවීම සඳහා යාමට ඔවුන්ට හැකිවිය. වසර ගණනාකට පෙර ඔවුන්ට උගන්වන ලද ධර්මදාන-යෙකුගේ නිවසේ ඔවුහු නතරව සිටියන. වෙළඳ සැලකට ගිය අවස්ථාව-කදී මෙම සොහොයුරිය ඇයගේ ස්වාමිපුරුෂයාගෙන් සහ ධර්මදානයාගෙන් මගහැරී ගොස් ඇත. ඔවුන්ට ඇය හමුවූ විට, ඇය පැමිපු බෝතලයක් අතැතිව හඩමින් සිටියාය. දේශවමාලිගාවට සහභාගිවීම සඳහා ඇය කරන ලද එක් පරිත්‍යාගයක් නම්, ඡැමිපු පාවිච් නොකිරීමු අතර, ඇය එය වසර හතක්ම පාවිච් නොකර ඇත. ඇය කළ පරිත්‍යාග කරගෙන යාම අසිරුවුවද, එය කුඩා දෙයක් බව පෙනුනද, ස්වාමීන්වහන්සේගේ ගහනයේ නියෝගවලින් ඇයගේ පවුල සඳාකාලිකවම එකට එක්වන බව ඇය දැන-සිටියාය.

සහාපති කිමිබල්ගේ පරිපාලනය තුළදී සිදුවූ තවත් එක් ප්‍රධාන දියුණු-වක් නම්, 1979 දී ජේම්ස් රජතුමාගේ බයිබලයේ අඟිත් සංස්කරනයක් ඉංග්‍රීසි භාෂාවෙන් සහාව විසින් ප්‍රකාශනය කිරීමය. පොන් කොටස් වෙනස් නොකළ නමුත්, පාද සටහන් එකතුකිරීම තුළින්, එහි බයිබලය සහ මෝර්මන්ගේ පොත, දහම සහ ගිවිසුම සහ අනති මුතු ඇටය භා



සහාපති ස්පේනස්සර්  
බලිලිව කිම්බල් නිරින්දිග  
එක්සත් රාජ්‍යයේ  
ඉන්දියන්වරුන් සමග.

එක්වන හරස්-පද දක්වා ඇත. විශාල ගැට පද විවරණය සහ බයිබල් ගබඳ කෙළුවය තුනන කාලයේ ගුද්ධ ලියවිලිවලට අද්විතීය පදානයක් ලබාදෙයි. මෙම සංස්කරණයේ සියලුම පරිවිෂේෂ සඳහා අවශ්‍ය මාතෘකා තිබෙන අතර, ජේමිස් රජත්‍යමාගේ බයිබලයේ ජේසස් සමිත්ගේ ආනුහා-සම්පන්න සංගේධන උපටාගැනීමිද ඇතුළත්ව ඇත.

1981දී, මෝර්මන්ගේ පොත, දහම සහ ගිවිසුම, සහ අනති මූණ ඇටය පොත්වල අවශ්‍ය සංස්කරණද ප්‍රසිද්ධ කෙරින. මෙම පොත්වල අවශ්‍ය පාද සටහන්, අවශ්‍ය පරිවිෂේෂ, කොටස්, මාතෘකා, සිනියම්, සහ පටුනක්ද නව ක්‍රමයකට ඇතුළත්ව ඇත. මෙම කාලයේදීම වාගේ, පසු-දවස්වල ගුද්ධ ලියවිලිද වෙනත් බොහෝ හාජාවලට පරිවර්තනයකිරීමට වැඩි අවධානයක් යොමුකරන ලදී.

සිය ආදර්ශය සහ ඉගැන්වීම් තුළින්, සභාපති ක්මිබල් සභා සමාජකයන්ගේ සියලුම උත්සාහයන් වැඩිකිරීමටද පොලුණුවන ලදී. මූගම් යන්ගේ විශ්වවිද්‍යාලය ආරම්භකර 100 වෙනි සංචාරකය සැමරීමේදී, ඔහු මෙසේ කිවේය, “මෙම විශ්වවිද්‍යාලයෙන් සහ සභාවේ අධ්‍යාපන කුමයෙන් නාට්‍ය, පොත් පත්, සංගිතය, ප්‍රතිමා කළාව, විතු කළාව, විද්‍යාව සහ වෙනත් සියලුම පාණ්ඩිත්ව වරප්‍රසාදවල අනර්ස තාරකාවන් නැගී එන බව මගේ බලාපොරාත්තුව සහ අපේක්ෂාවයි.”<sup>10</sup> වෙනත් අවස්ථාවලදී, පසු-ද්‍රව්‍යවල ගුද්ධවත්ත විතු දිල්පින් නැවත පිහිටුවූ සුභාරංචිය ගැන කථාව බලවත් ඒත්තුගැන්වෙන ආකාරයකින් කියනු ඇතැයිද ඔහු තම බලාපොරාත්තුව ප්‍රකාශ කළේය.

සභාපති ක්මිබල් තම කාර්යභාෂ්‍ය කාල සටහන් ගැන තොතකා, අන් අය වෙත ප්‍රෝමයෙන් සහ සේවය තුළින් ලැයාවිය. උතුරු සහ දකුණු අමෙරිකාවේ ස්වදේශීක අමෙරිකානු ජනතාව සහ පොලිනීසියානු දුපත්වල ජනතාව කෙරෙහි ඔහු තුළ විශේෂ හැරීමක් තිබූ නිසා, මවුන්ට උපකාරකීම සඳහා ඔහු විවිධ කටයුතුවලට පැය ගණන් ගත කළේය. මවුන්ට බලාගැනීම සඳහා ඔහුට සභාපති පෝර්ජ් ඇල්බට සම්ත්ගෙන් ආයිර්වාදයක් ලැබි තිබූති. සභාවේ සභාපතිවරයා ලෙස, ඔහු සුභාරංචිය දේශනාකීම සඳහා මධ්‍යම සහ දකුණු අමෙරිකාවේ දේශයන් කැපකීම්ට හෝ නැවත කැපකීම්ට දොළාස්දෙනාගේ සමාජකයන් පත්කළේය. එම කාලයේ සිට, මධ්‍යම සහ දකුණු අමෙරිකාවේ දහස් ගණන් ජනතාව සුභාරංචියේ ආයිර්වාදවලින් ප්‍රිතිමත්ව ඇති.

සියලුන්ටම දක්වන ඔහුගේ සැලැකිල්ලට සමාන සිද්ධියක් සෙනශින් පිරියිය ගුවන් තොටුපළක සිදුවිය. එක් තරුණ මවක්, අයහපත් කාල-ගුණය නිසා පිඩාවට පත්ව, ඇයගේ ගමනාන්තයට යාමට ගුවන් යාන-යකට ගොඩිවීම සඳහා සිය දෙගැවිරිදී දියණිය සමග පෝලිම් කිහිපයකම සිටියාය. දෙමසක ගැඹුනියක්ව සිටි ඇයට වෛද්‍යවරුන්ගේ තියමය පරිදී ඇයගේ බාල දරුවාව වඩාගත තොනැඩිවූ අතර, ඔහුද වෙහෙසින් සහ කුසැගින්නෙන් සිටියේය. ඇයගේ හඩා දරුවා ගැන විවේචන කළද, කිසිවෙක් ඇයට උද්වි කිරීමට ඉදිරිපත් තොවිය. පසුව එම කාන්තාව මෙසේ තිවාය:

“යමෙක් අප ඉදිරියට පැමිණ කාරුණිකව සිනහසේමින්, ‘මබට උද්වි-කිරීමට කළ හැකි යමක් තිබේද?’ යයි ඇසුවේය. කෘතඛැසුර්වක සුපුමකින් යුතුව මම ඔහුගේ උපකාරය පිළිගන්නෙමි. හඩාන් සිටින මගේ කුඩා දරුවාව ශිතල පොලාව මතින් ඔහු මෙසේ පිට

අතැහැවිය. ඇයට වූවින්ගම් කැල්ලක් අවශ්‍යදැයි මහු ඇසීය. ඇය සැනසීමට පත්වූ විට, ඇය ඔසවාගත් මහු මා ඉදිරිපිට පෝලිමේ සිටින අයට කරුණාවෙන් අමතා, මට උපකාර අවශ්‍යව තිබෙන බව කිවේය. ඔවුන් එකගැවු බවක් පෙන්වූ අතර, මහු [පෝලිම් ඉදිරිපිට තිබෙන] ප්‍රවේ-ගපත් ක්‍රිඩ්‍රාව වෙත ගොස්, මද වේලාවකින් පිටත්වන ගුවන්යානයකට මා ඇතුළුකිරීමට ලිපිකරුවෙකුට කියා අවශ්‍ය කටයුතු කළේය. මහු අප සමග බංකුවක් වෙත පැමිණී අතර, මගේ තන්වය හොඳ බව මහුට ස්ථීරවන තුරු, අපි මොහොතක් කඩාබස් කළමු. මහු මහුගේ ගමන ගියේය. සතියකට පමණ පසුව ප්‍රේරිතවරයෙක්වූ ස්පෙන්සර් බඩිලිව. කිමි-බල්ගේ පින්තුරයක් දුටු මම, ගුවන් තොටුපලේ අමුත්තා මහු බව හඳුනා-ගත්තෙමි.”<sup>11</sup>

සහාපති කිමිබල් මියයාමට පෙර මාස කිහිපයක්ම බරපතල රෝගව-ලින් පිඩා වින්ද නමුත්, මහු නිතරම, ඉවසීම, දැරස ඉවසීම, සහ පරික්ෂා-වන් ඉදිරියේ උදේෂීගයෙන් සිටිමේ ආදර්ශයක් විය. සහාවේ සහාපතිව-රයා ලෙස වසර 12ක් සේවයකිරීමෙන් පසුව මහු 1985 නොවැමිබර 5වෙනිදා මියගියේය.

# වර්තමාන කාලයේ සහාව

සහාපති එස්රා වැග්චී බෙන්සන්

ස්ථෙපන්සර් බඩල්වි. කිමිබල්ගේ මරණයෙන් පසුව එස්රා වැග්චී බෙන්-සන් සහාවේ සහාපතිවරයා බවට පත්විය. ඔහුගේ මූල්කාලීන පරිපාලනය තුදී, මෝරමන්ගේ පොත කියවා අධ්‍යයනය කිරීමේ වැදගත්කම ගැන ඔහු අවධාරනය කළේය. ඔහු සාක්ෂිදරමින් “මෝරමන්ගේ පොත මිනිසුන් ක්‍රිස්ත්‍යාස්වහන්සේ වෙතට ගෙන එයි” කියා, මෙම පොතහි ඇතුළත්වන ජෝසේ ස්මිත්ගේ ප්‍රකාශය මෙසේ නැවත ස්ථිරකරයි, “අපගේ ආගමේ මූල් ගල එය වන අතර, වෙනත් කිසිම පොතකට වඩා, එහි ශික්ෂාවන් අනුව ජීවත්වීමෙන්, මිනිසා දෙවියන්වහන්සේට සම්පවනු ඇත.”<sup>1</sup>

1986 අප්‍රේල් ප්‍රධාන සම්මත්තුනයේදී, සහාපති බෙන්සන් මෙසේ ප්‍රකාශ කළේය: “සහාව මූල්‍යමය බැඳීමෙන් මූලධාරී දසයෙන් කොටස මූලධර්මය නැවත අවධාරනයකරන ලෙස ස්වාමීන්වහන්සේ එතු-මාගේ සේවකයා පෙළඹවූසේක....දැන්, අපගේ කාලයේදී, මෝරමන්ගේ පොත නැවත අවධාරණයකිරීමේ අවශ්‍යතාවය ගැන ස්වාමීන්වහන්සේ එලිදුරවිකර ඇතිසේක....මා ඔබට පොරොන්දුවන්නේ මේ මොහොතේ සිට ඉදිරියට, අපි දිනපතාම එහි පිටු කියවා එහි ශික්ෂාවන් අනුව ජීවත්-වන්නේ නම්, සයේනයේ එක් එක් දරුවාට සහ සහාවටද මේදක්වා නොදැන සිටි ආයිරවාද දෙවියන්වහන්සේ වගරවනසේක.”<sup>2</sup> ලෝකය වටා දහස්ගෙන්නක් අහියෝගය පිළිගෙන පොරොන්දු ආයිරවාද ලබාගත්තේ.

තවත් ප්‍රධාන විෂයක් නම් ආච්මිබරකමින් වැළකීමේ වැදහන්කමයි. 1989 අප්‍රේල් ප්‍රධාන සම්මත්තුනයේදී, “ආච්මිබරකම ජයගෙන ඇතුළාන්තය පිරිසිදුකරගැනීමට” ඔහු සහාවේ සාමාජිකයන්ට අවවාද කළේ, නිගායි ජනතාවගේ විනාශයට හේතුවුයේ එය නිසාය. “ආච්මිබරකමේ නාගක මාශය නම් නිහතමානීකම—විනිතකම සහ යටහන්බව” යයි උපදෙස් දුන්නේය.<sup>3</sup>



ලෝකය මූල්‍යාලේම ජනතාව දේශීය ස්ථිරෝස්වහන්සේගේ නැවත පිහිටුව පුහාරංචිය පිළිගන්නා විට, ප්‍රජනීය නියෝගවල ආකිරවාද ලබාගැනීමට ඔවුන්ට ගැකිවන්නේය.

දොළාස්දෙනාගේ ගණපුරුණයේ සේවයකරන අතර, සූභාරෘඩිය අනුව ජ්‍යෙෂ්ඨම් ආදර්ශයක් වීමට අසාමානා අවස්ථාවක් එස්ටර වැඹුවේ. බෙන්-සන්ට ලැබුනි. 1952 දී, සහාපති ඩේවිචි මි. මැකෙක්ගේ දිරිගැනීවීම අනුව, ඔහු එක්සත් ජනපදයේ ජනාධිපතිවරයාට ඩීවිචි අයිසන්හවර් යටතේ කාමිකර්ම ලේකම් ලෙස පත්වීමක් ඔහු පිළිගෙන්නේය. සහා ඉතිහාසයේ මුළුවරට දොළාස්දෙනාගේ ගණපුරුණයේ සාමාජිකයෙක් එක්සත් ජනපදයේ ඇමති මණ්ඩලයේ සේවය කළ එකම අවස්ථාව මෙයටිය. ඔහුගේ වසර අවක සේවා කාලය තුළදී, එක්සත් ජනපද රජයේ කාමිකර්ම ප්‍රති-පත්ති ගෙන උපදෙස්දෙමින් එවා අවංකව ක්‍රියාත්මකකිරීමේ ප්‍රවීනත්වය නිසා ඔහුට රට තුළින් සහ විදේශවලින්ද විශාල ගරුත්වයක් ලබාගත හැකිවිය. ඔහු ජාතින්ගේ නායකයන් හා සම්බන්ධවීමෙන් ලෝකය මූල්‍යලේල්ම සහාපති බෙන්සන්ගේ නායකත්වය යටතේ, සහාව ලෝකය මූල්‍යලේල්ම වැදුගත් දැඩුණුවක් ලබාගත්තේය. 1987 අගෝස්තු 28 වෙනිදා, ඔහු ජර්මන් මහජන සම්බුද්ධිවාචි ජර්මනියේ පැන්ක්රරට දේවමාලිගාව කැපකළ අතර, එය ඔහුට අර්ථවත් වරප්‍රසාදයක් වුනේ, ඔහු 1964 සිට 1965 දක්වා පුරෝෂා දුනමෙහෙයේ සහාපතිවරයා ලෙස සේවයකරන විටදී ඔහුගේ මූලස්ථානය තිබුණේ පැන්ක්රරට නගරයේ නිසාය.

ජර්මනියේ ප්‍රජාතනත්ත්වයේ සම්බුද්ධිවාචි ජර්මන් ප්‍ර්‍රඩිබර්ග දේවමාලිගාව 1985 ජූනි 29 වෙනිදා කැපකරන ලදී. මෙම කැපකිරීමට එහි ඉදිකිරීම්වලට හැකියාවක් ඇතිකළ ආශ්‍රාපනයන් ගණනාවක් තිබුනි. දොළාස්දෙනාගේ ගණපුරුණයේ වැඩිහිටි තොර්මස් එස්. මොන්සන් ජර්මානු ප්‍රජාතනත්ත්වයේ සම්බුද්ධිව ප්‍රථම වරට බැහැශුව් විට, ඔහු ඉද්ධිවන්තයන්ට මෙසේ පොරොන්දුවිය: “මම දෙවියන් වහන්සේගේ පණත්වලට අවංකව සහ අදෙනිලිමත්ව සිටියහොත්, වෙනත් ඕනෑම රටක ඉද්ධිවන්තයන් ණුක්තිවිදින සැම ආක්‍රිත්වාදයක්ම ඔබටද අයත්වනු ඇති.” 1975දී, එම රටේම පැවරුමක යෙදී සිටියදී, වැඩිහිටි මොන්සන් දේශය කැපකිරීමට ස්වාමීන්වහන්සේ-ගෙන් ආත්මික පෙළඳවීමක් මෙසේ කිවේය, “පියාණන්වහන්ස, මෙම දේශයේ ඔබවහන්සේගේ සහාවේ සාමාජිකයන්ට මෙය අවත් ද්‍රව්‍යක් වෙවා” ඉද්ධිවන්තයන්ගේ හදවතේ ඇති “දේවමාලිගා ආක්‍රිත්වාද ලබාගැ-නීමේ” ආයාව ඉෂ්ටකර දෙන මෙන් ඔහු ඉල්ලුවේය. ඔහුගේ ආනුහාසම්-පන්න සහ අනාවැකි පොරොන්දුව ඉෂ්ටිවිය.<sup>4</sup>

1989 මාර්තු මස අවසාන දිනයේ, පසු-දුවස්වල ඉද්ධිවන්තයන්ට ජර්මානු මහජන සම්බුද්ධිව ඇතුළුවීමට අවසර ලැබුන. 1989

නොවුම්බර් 9 වෙනිදා, බොහෝ ගුද්ධවතයන්ගේ ඇදිකිල්ල සහ යාචිකදා-වලට පිළිතුරු ලැබේ, බටහිර සහ තැගෙනහිර පුරේපයේ තිබූ බාධක පහත වැටීම ආරම්භවේ, හැරී ආ අයගේ බවිතිස්ම වැඩිවී සහා ගොඩනැගිලි ඉදිකිරීම්වලට මගපුදුනි. එක් හැරී ආ අයක් පුරුම වරට සහාව ගැන දැනගත්තේ, 1990 මැයි 1 වෙනිදා, ජරමනියේ, බුස්බේන් තුවර අල්ත සම්පූර්ණකළ දේවස්ථානය විවාතකිරීමේ අවස්ථාවට පැමිණි විය. පසුව සතියකටත් අඩු කාලයක් තුළදී, ඔහු ධරමුදාත පාඩම් ලබාගෙන, මුල සිට අග දක්වා මෝස්මන්ගේ පොත දෙවරක් කියවා, සුහාරංවියේ සත්තනාවය ගැන ගක්තිමත් සාක්ෂියක් ලබාගැනීමෙන් පසුව, ඔහු බවිති-ස්ම විය.<sup>5</sup>

1991 ජූනි 24 වෙනිදා, මොස්කව් නගරයේ මෝස්මන් දේවස්ථාන සංගින කණ්ඩායමේ සංදර්භනයකින් පසුව පැවැත්වූ සාදයකදී, සෞචියටි රුසියානු මහජන සම්භාණ්ඩුවේ උප ජනාධිපතිවරයා නිවේදනයක් කරමින් සහාව මහුගේ රට තුළ නිල වශයෙන් පිළිගත්තා බව කිවේය. මෙමගින් මෙම විශාල සම්භාණ්ඩුවේ සැම තැනකම සහා පිහිටුවේමට සහාවට අවසර ලැබේන. 1990 ගණන්වලදී, කළින් පැවති සෞචියටි සම්භාණ්ඩුවේ සහ මධ්‍යම සහ තැගෙනහිර පුරේපා රටවල්, ගණනා-වක්ම, ඇල්බෙනියාව, ආරම්මනියාව, බෙලාරස්, බල්ගේරියාව, එස්ටෝනියාව, හන්ගේරියාව, ලැතුවියාව, ලිතුවේනියාව, රෝමේනියාව, රුසියාව, සහ පුක්රේනයද ඇතුළව, සුහාරංවිය දේශනාකිරීම සඳහා කැපකරන ලදී. මෙම එක් එක් රටවල සහා ගොඩනැගිලි බදුගැනීම සහ ගොඩනැගිල කරන ලද අතර, බොහෝ දෙනෙක් සුහාරංවියේ සත්තනාවය ගැන සාක්ෂි ලබාගත්ත. II වන ලෝක යුද්ධයෙන් පසුව පෝලන්තයේ පසු-ද්‍රවස්චල යුද්ධවත්තයන්ගේ පුරුම රස්වීම්කාලාව කැපකිරීමේදී, දොළොස්දෙනාගේ ගණපූර්ණයේ වැඩිහිටි රසල් එම්. නෙල්සන්, යාචිකදාකරමින් මෙම රස්-වීම්කාලාව කරදරයට පත් ආත්මවලට සමාදානයත්, ධර්මිඡ්‍යතාවයට සා පිපාසා ඇත්තන්ට ක්ෂේමස්ථානයක්ද වේවායි පැතැනෙවිය.”<sup>6</sup> මෙම ආයිරවා-දය බොහෝ රටවල යුද්ධවත්තයන්ගේ ජීවිතවල ඉටුවෙමින් තිබෙන අතර, ඔවුන්ට සුහාරංවියේ සමාදානය සහ සතුව සොයාගැනීමට ලැබේන.

සහා සාමාජිකත්වය අති විශාල ලෙසින් වැඩිවීමේ සහ සහාපති බෙන්සන්ගේ ධරමුදාත කටයුතු ගැන අවධාරණයකිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, ඔහුගේ පරිපාලනය අවසන්වීමේදී ධරමුදාතයේ 48,000ක් පමණ සහාවේ ද්‍රව්‍යමෙහෙයන් 295ක සේවයකරමින් සිටියන.



වැඩිහිටි රසල් එම්. නෙල්සන් රුසියානු සම්බාද්ධිවේ උප ජනාධිපතිවරයා සමඟ 1991 දී තුළු පැවැත්තූ රාජ්‍ය රාජිකාමකට සහභාගිව සිටියි.

මාසයකටත් අඩු කාලයකට පෙරදී, සම්බාද්ධිව මුළුල්ලේම සහාවට මිලියුනිමක් ලබාදුන් බව උප ජනාධිපතිවරයා නිවේදනය කළේය.

එසේම ඔහුගේ පරිපාලන කාලය කුලදී, සහාවේ සුහාසාධන වැඩස-  
වහන ලෝකය මුළුල්ලේම සිටින වෙනත් ආගමවල සාමාජිකයන්ට  
මානුෂික ආධාර පිරිනැමිමද වැඩිවිය. මෙම ආධාර පිරිනැමිනේ පිඩාවට  
පත්වුවන්ට සහනයකැදිමට සහ ස්වයං-ගක්තිය දිර්ස-කාලීනව ලබාගැනීමට  
පිහිටිවීම සඳහාය. ආහාර, අශ්‍රුම්, වෙළද්‍ය මෙවලම්, පොරෝනා, මුදල්,  
සහ වෙනත් දුවච විශාල වශයෙන් දුර්පත්තින්ට බෙදාදෙනු ලැබූ අතර,  
දිර්ස-කාලීන ව්‍යාපෘතිවලින් සනීපාරක්ෂාව, අකුරු ඉගැන්වීම, සහ වෙනත්  
සේවාවන් ලබාදෙන ලදී. මෙම අනුකම්පා සහගත සේවය ලෝකයේ  
බොහෝ කොටස්වල දහස්ගණනකට අදා ලබාදෙනු ලැබේ.

මහජ වයසේ දුර්වලකම්වලින් සහ සිය ආදරණීය බිරේද්‍රි ගෙලර්,  
අහිමිවීමෙන්, ගේකයට පත්ව, සහාපති බෙන්සන් 1994 මැයි 30වනින්,  
වයස 94ද මියගිරේ ස්වාත්මන්වහන්සේගේ අනාගත වක්තාවරයෙකු ලෙස  
තම දිනමේහෙය විතුමාන්විතව ඉටුකිරීමෙනි. ඔහුගෙන් පසුව හොටබි

චිඛිලිවි. හන්ටර් පත්තු අතර, මහු ඒවන විට දොලාස්දෙනාගේ ගණපුරු-ණයේ සහාපතිවරයා ලෙස සේවයකරමින් සිටියේය.

### සහාපති හොටඩි බිජිලිවි. හන්ටර්

1984 ජූනි වෙනතැන තම ප්‍රථම ප්‍රවාත්ති සම්මත්තුනයේදී, සහාපති හොටඩි බිජිලිවි. හන්ටර් මහුගේ පරිපාලනයේ වැදගත් තේමාවන් කිහිප-යක් පිහිටුවමින් මෙසේ කිවේය: “ස්වාමීන්තු යේසුස් ක්‍රිස්තුස්වහන්සේගේ ආදර්ණමත් ජීවතියට, විශේෂයෙන්ම එතුමා ප්‍රදරුණය කළ ප්‍රේමය සහ බලාපොරාගාන්තුව සහ අනුකම්පාවට වෙනඳාටත් වඩා අවධානයක් යොමු-කරමින් ජීවත්වීමට සහාවේ සියලුම සාමාජිකයන්ට මම ආරාධනාකරමි.

“ඒකිනෙකාට වඩාත් කරුණාවෙන්, වඩාත් අවාරිලිව, වඩාත් නිහත-මාතිව, සහ ඉවසීමෙන් සහ කමාවදීමෙන් සැලකීමට මම යාවිකදාකරමි.”

සහාවේ සාමාජිකයන් ඇමතු මහු, “මවුන්ගේ සාමාජිකත්වයේ ග්‍රේෂ්ය සංකේතයක් ලෙස සහ මට්ටම් මෙන්ගේ බොහෝ ප්‍රජානීය ගිවිසුම්වල දැව්වයෙන් අනුව ස්වාමීන්වහන්සේගේ දේශව්‍යමාලිගාව පිහිටුවීමට කිවේය. මගේ හද-වතේ ගැහුරුම ආංශාව වන්නේ සහාවේ සැම සාමාජිකයෙක්ම දේශව්‍යමාලිගා සුදුසුකම් ලැබේය.”<sup>7</sup> දහස් ගණන් සහා සාමාජිකයේයේ මෙම පණීකුව මවුන්ගේ ජීවත්වලට අදාළකරගනීමින්, විශාල ආත්මික බවකින් ආයිර්වාද ලැබූහ.

සහාපති හන්ටර්ට පැහැදිලිව දියුණුකළ හදවතක් තිබූ අතර, එය සහාවට විශාල විනාකමක් විය. 1970 පස්සාගයේදී මහුගේ හැකියාවන් සියලුම අවශ්‍යතා පැවරුමක් මහුට ලැබේන. සහාවේ විශාලතම ගොඩනැ-ගිල්ල ඉදිවන ඉදෑධිඩු තුමියුව බ්‍රිමි යන්ගේ විශ්වවිද්‍යාලයේ නැගෙනහිර අධ්‍යයන කාලාව අසල යෝජිසලම් මධ්‍යස්ථානය—ඉදිකිරීම සහ එම තුමිය අයත්කරගැනීම සඳහා සාකච්ඡාකර වැදගත් කාර්යභාරයක් මහු ඉටු කළේය. මෙම මධ්‍යස්ථානය පිහිටා තිබෙන්නේ ස්කේපස් කන්දේය, එය මලිව කන්දේ පිහිටා තිබේ. එහි නිවාස සහ ශ්‍රී පාලනයන්ගේ අධ්‍යයන ක්‍රියාකාරකම් පවත්වන අතර, මවුනු තෝරාගත් දේශය, සහ ජනතාව (යුදේවිවරුන් සහ අරාබි ජනතාව එකසමානව) සහ යේසුස්වහන්සේ සහ එතුමාගේ පැරණි අනාගතවක්තාවරුන් ගමන්කළ ස්ථානද ගැහුරුන්ම අධ්‍යයනයකරනි. එහි අධ්‍යයන කටයුතු කරන අයට එය ආයිර්වාදයක්වන අතර, එය බැහැදුව බොහෝ දෙනෙක් එහි අලංකාරයෙන් ප්‍රබෝධමත්වී ඇති.



යෙරුසාලම ම ඔරුස් භාෂි අනුස්ථරණ උද්‍යානය 1979 මක්කොකර් 24 වෙනිදා කාපිතය. ඔලෝ කන්දේ උද්‍යානය සමරු ලෙන්ගේ වැඩිහිට මරස් නයිල් 1841 මක්කොකර් 24 වෙනිදා පැවතින දීය කාපිතය.

හවායි, හවායි ලෙසි—ලුගම් යන්ගේ විශ්වවිද්‍යාලයට යාබද්‍ය පිහිටා තිබෙන පොලිනීසියානු සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය දැපුණුකිරීමේ වැදගත් වැඩිකොටසක්ද සහාපති හන්ටර් ඉටුකළේය. සහාව සතුව ක්‍රියාත්මක වන අමුත්තන්ගේ සින්ගත් අක්තර 42ක තුමිය පාලක මණ්ඩලයේ ආරම්භක සහාපතිවරයාද ඔහු විය. එහි අරමුණ වන්නේ පොලිනීසියානු සංස්කෘතිය ආරක්ෂාකිරීම සහ ශිෂ්‍යයන්ට රැකියා ලබාදීමය. 1963දී සාදන ලද, විශාල ආකර්ෂණයක් වන එය නැරඹීමට දැන් හැම වසරකම දිග ලක්ෂයක ජනතාවක් පැමිණ, පොලිනීසියානු දුපත්වල සංගිතය, රගම්, කළා සහ කැටුයම් බලා සතුවුවෙති.

මහු සහාවේ සහාපතිවරයාවීමට පෙර, වැඩිහිටි හන්ටර් යුතා, පෙළපත් සමාජයේ සහාපතිවරයා ලෙස වසර අටක් සේවයකළ අතර, ඔහු වර්තමාන පැවුල් ඉතිහාස දෙපාර්තමේන්තුවේ ආරම්භකයාද විය. මේ කාලයේදී, සමාජය අනුග්‍රහයෙන් පවත්වන ලද 1969දී වාර්තාගතව තිබෙන ප්‍රථම ලෝක සම්මත්තුනය, “සහාවට මහත් යහපතක් කර ඇති අතර, අපගේ වැඩිකටුවුවලට ලෝකයේ සැම තැනකම දොර විවෘතකර ඇති”<sup>8</sup> යයි ඔහු කිවේය. ජ්වත්වන සහ මියගිය සියල්ලන්ටම ඔහු විශාල ප්‍රේමයක් වර්ධනයකරගතෙන, අප සියල්ලෝම එක් ග්‍රේෂ්‍ය පවුලක කොටසක් බව නිතර ඉගෙන්විය. ඔහුව හඳුන්වනු ලැබුවේ ක්‍රිස්තු ප්‍රේමය සතුව තිබූ මිනි-සෙක් ලෙසය.

තම ජ්විත කාලය තුළදී, සහාපති හන්ටර් බොහෝ විපත්වලට මූහුණ දුන්නේය. ඇදහිල්ලෙන් සහ දෙරේයෙන් යුතුව ඔහු බරපතල වේදනා-කාරී සෞඛ්‍ය ප්‍රශ්නවලට, දිර්ස-කාලීන බෙලහිනතාවයන්ට සහ ඔහුගේ ප්‍රථම හාර්යාවගේ මරණය, සහ වෙනත් අසීරුතාවයන්ටද මූහුණ දුන්නේය. මෙම බාධක නොසලකා, ඔහු ක්‍රියාකාරීව ස්වාමීන්වහන්සේට සේවයකරමින්, බොහෝ සේ සංචාරයකර සහ වෙහෙසවී වැඩිකරමින් සහාවේ පරිපාලන කටයුතු කළේය. ඔහුගේ ආදර්ශය ඔහුගේ මෙම පණිව්‍යය හා ගැලපෙයි: “මබගේ නිවසේ නොමග යන ලමයින්ගේ ප්‍රශ්න ඔබට තිබෙනම්, මූල්‍යමය ප්‍රශ්න සහ වෙනසික කැඳුල් ඔබගේ නිවසට සහ සතුවට තර්ජනයක් තම්, ජ්විතයක් හෝ නිරෝගිකම හෝ අභිම්-මකට ඔබ මූහුණදීය යුතුව තිබෙනම්, ඔබගේ ආත්මයට සමාදානය ලැබේවා. අපගේ දරාගැනීමේ හැකියාව අභිබවා අපට පරීක්ෂාකරනු නොලැබේ. අපගේ ගමන්මග වෙනස්කම් සහ බලාපොරොත්තු කඩවීම උන්වහන්සේට සාපු සහ පටු මාවතේ යාමකි.”<sup>9</sup>

සහාපති හන්ටර් 1994 දෙසැම්බර් 11 වෙනිදා, මෙක්ෂී-කේ නගරයේදී, සහා ඉතිහාසයේ වැදගත් සැතපුම් කණුවක් වන, සහාවේ 2,000වනි ස්ථේකය නිර්මානය කිරීමේදී මූලාසනය දැරුවේය, එහි සිටි අය ඇමතු මහු, "ස්වාමීන්වහන්සේ, එතුමාගේ සේවකයන් තුළින්, එතු-මාගේ හාස්කම් ඉත්ටකර ඇත. මෙම කටයුතු ගක්තිමත්ව සහ වැදගත්-ලෙස නොකඩවාම ඉදිරියට යනු ඇත. ලිභායි පියාගේ සහ ඔහුගේ පරම්-පරාව ගැන යුත් පොරොන්ද මෙක්ෂීකේව තුළ සිදුවේ සහ සිදුවෙමින් පවතී."<sup>10</sup> සහාපති හන්ටර් ප්‍රධාන අධිකාරිවරයෝක් ලෙස සේවකාල කාලය තුළදී, සහාව ලතින් අමෙරිකාව තුළ විස්මින ලෙස වර්ධනයටය. ඔහු සහාවේ සහාපතිවරයා බවට පත්වූ කාලයේ, මිලයන 1.5 කට වැඩි ගුද්ධ-වන්තයන් පිරිසක්, මෙක්ෂීකේව, බුසිලය, සහ විශි රටවල සිටි අතර, එය ඒ කාලයේ යුතා නගරයේ ජ්‍යෙන්තු සහා සාමාජියන්ට වඩා වැඩි පිරිසකි.

සහාපති හන්ටර් සහාවේ සහාපතිවරයා ලෙස සේවය කමල් මාස නවයක් පමණක් ව්‍යවද, ගුද්ධවන්තයන් කරහි බලවත් ඇල්මක් ඔහුට තිබූ අතර, ඔහුගේ අනුකම්පාව, දැරස ඉවසීම සහ ක්‍රිස්තුස් වැනි ජ්‍යෙන්තයක උදාර ආදර්යය මවුන්ට මතක ඇත.

### සහාපති ගෝර්ඩන් ඩී. හින්ක්ලි

සහාපති හන්ටර්ගේ මරණයෙන් පසුව ගෝර්ඩන් ඩී. හින්ක්ලි සහාවේ සහාපතිවරයා බවට පත්වූ විට, සහාපතින්වය ගැන ඔහුගේ දැරුණය කුමක්දැය ඔහුගේ අසන ලදී. ඔහු මෙසේ පිළිබුරු යුත්තෙන්ය: "ඉදිරියට ගෙනයාම, ඔවුන් අපගේ තේමාව වන්නේ අපට කළින් සිටි අය, බොහෝ ප්‍රසංසනීයව, බොහෝ ඇදිලිමත්ව, සහ බොහෝ නොදින් ඉදිරියට ගෙන ආ ග්‍රේෂ්ය කටයුතු ඉදිරියට ගෙන යාමය. පවුල් වටිනාකම් ගොඩනැ-ගීමය, ඔවුන් අධ්‍යාපනය පෝෂණයකිරීමය, ඔවුන් සැම තැනකම සිටින අපගේ ජනතාව අතර ඉවසීමේ ආකළුපයක් ගොඩනැගීමය, ඔවුන් තවද යේසුස් ක්‍රිස්තුස්වහන්සේගේ සුභාරංචිය දේශනාකිරීමය."<sup>11</sup>

සහා නායකත්වය ගැන සහාපති හින්ක්ලි සතුවූ පුලුල් අත්දැකීම් සහාපතින්වය සඳහා ඔහුව නොදින් සූදානම් කළේය. ඔහුව ජ්‍යෙන්තවරුන් දොලාස්දෙනාගේ ගණපුරණයට ස්ථීරකම්ල 1961දිය. ඔහු 1981 ආරම්භව, ඔහු පළවෙනි සහාපතින්වයේ සහාවේ සහාපතිවරුන් තුන්දෙනෙකුගේ උපදේශකවරයෝක් ලෙස—ස්ථෙන්සර් බිඛිලි. කිම්බල්, එස්රා වැශ්ව බෙන්සන් සහ නොවඩි බිඛිලි. හන්ටර් සමග සේවය කළේය. මෙම

කාලයේ සමහර වර්ෂවලදී, සහාවේ මෙම සහාපතිවරුන් මහඟ වියේ දුබලනාවලින් පිබාවිදින විට, ඔහු අතිමහත් බරපතල වගකීම් දැරිය.

ගෝර්ඩන් බ්. හින්ක්ලි තරුණ කාලයේ එංගලන්තයේ සේවය කරනුදී, ඔහුට ලැබුනු යම් උපදෙස්, ඔහුගේ කාලයේ ඇතිවූ අනියෝගාත්මක වගකීම්වලට ඔහුට මහා පිටුවහලක් විය. මද අධේර්යකින් යුතුව, ඔහු තම පියාට ලිපියක් ලිවේය, “මම මගේ කාලය සහ ඔබගේ මුදල් නාස්ති-කරම්. මෙහි නැවති සිටිමේ තේරුමක් ඇතැයි මට නොපෙනේ.” ටික කාලයකට පසුව, ඔහුගේ පියාගෙන් ඔහුට ලැබුන කෙටි ලිපියක මෙස් සඳහන්විය: “ආදර ගෝර්ඩන්, ඔබගේ ලිපිය මා අත ඇත....මට ඇත්තේ එක් යෝජනාවක් පමණි. ඔබ ගැන අමතකකර වැඩට යන්න. මිට ආදර, ඔබගේ පියා.”

එම මොහාන ගැන සහාපති හින්ක්ලි මෙස් කිවේය: “ඒ ගැන මම සිනාබලා, පසුදා උදෑසන අපගේ ගුද්ධ ලියවිල පාතියේදී ස්වාමීන්වහන්-සේගේ මෙම ග්‍රෑෂ්ථ ප්‍රකාශය අපි කියවුවෙමු: ‘මක්නිසාද තමාගේ ජ්විතය ගලවාගන්ව කුමති කවරෙකුට නුමුත් ඒක නැතිවෙන්නේය; මා නිසාද, ගුහාරංචිය නිසාද තමාගේ ජ්විතය නැතිකරගන්න කවරෙකු නුමුත් ඒක ගලවාගන්නේය.’ (මාර්ක් 8:35). එය මගේ සිතට කාවදින. එම ප්‍රකාශය, එම පොරාන්ත්‍රව්, මගේ පියාගේ ලිපිය හා සම්බන්ධවේ, ඉහළ මාලයට යාමට මා පොලඩ්වා,...මට දණගැසීමට සලස්වා, මාව අමතකකර, වැඩට යාමට මා උත්සාහකරන බවට ස්වාමීන්වහන්සේ සමඟ ගිවිසුමක් ඇතිකර-ගැනීමට සැලැස්විය. එය මා සලකන්නේ මගේ ජ්විතයේ තීරණයක් ගත් ද්‍රව්‍ය ලෙසය. එනැන් සිට මට සිදුවූ සැම යහපතක්ම ඒ කාලයේ මා ගත් තීරණය තිසා ඇතිවුවක් ලෙස සිතිමට මට හැකිය.”<sup>12</sup>

සහාපති හින්ක්ලි මැඩලිය නොහැකි පුහාවැද්ව සිතන, නිතරම දෙවි-යන්වහන්සේ තුළ සහ අනාගතය ගැන පුරුණ ඇදිහිල්ලකින් යුත් පුද්ගල-යෙකු ලෙස ප්‍රසිද්ධය. “‘සියල්ල භෞදින් සිදුවේවි’ යන්න පවුලට, මිතු-රන්ව, සහ ඇසුරුකරන්නන්ට සහාපති හින්ක්ලි නිතර දුන් සහතිකයකි. ‘දත්සාහකර බලන්න’ යයි ඔහු කියනු ඇත. ‘විශ්වාසකරන්න, සතුවින් සිටින්න, අධේර්ය නොවන්න, සියල්ල භෞදින් සිදුවේවි.’”<sup>13</sup>

සහාව මුහුණදෙන විශාලතම අනියෝගය සඳහන්කිරීමට වාර්තාකරු-වෙකු කිවිට, ඔහු මෙස් ප්‍රතිවාර දැක්වීය, “අප මුහුණදෙන වඩාත් බරප-තලම අනියෝගය සහ වඩාත් අසිරීමන්ම අනියෝගය නම්, වර්ධනය්-මෙන් එන අනියෝගයයි.” වැඩවන වර්ධනය සඳහා වැඩිපුර ගොඩනාගිලි, දේවමාලිගාද ඇතුළුව අවශ්‍ය බව ඔහු පැහැදිලි කළේය: “දේවමාලිගා

ගොඩනැගීම සඳහා සහා ඉතිහාසය තුළ ඇති හොඳම යුගය මෙයයි. දැන් මේ කාලයේ තරම් ඉදිරියට ගෙනයන පරිදි, දේවමාලිගා ඉදිකිරීම කිසි කළෙක ඉදිරියට ගොස් නැතු. ශ්‍රීයාත්මක දේවමාලිගා 47ක් අපට ඇත. ඉදිකිරීමේ යම් අවස්ථාවක පවතින තවත් දේවමාලිගා 13ක් අපට ඇත. අපි දිගටම දේවමාලිගා ගොඩ නගන්නෙමු.”<sup>14</sup> සහාව වැඩියෙන් වර්ධනයට විට, මෝරමන්ගේ පොත තවත් හාජාවලට පරිවර්තනය කිරීමේ අවශ්‍යතාවයද පැනනයියි.

සහාවේ අසිරීමක් වර්ධනය හා සම්බන්ධව සහාපති හින්ක්ලිට පුද්ගලික අත්දැකීම් නිනි ඇතු. 1967දී, ජපානයේ, මසාකා, නගරයේ, බොහෝ තරුණ පිරිසක් සිටි, සම්මත්ත්‍රානයකට සහායිවෙමින්, ඔහු මෙසේ කිවේය: “ජපානය තුළ සහාවේ අනාගතය ඔබ තුළින් මට පෙනේ. එසේම ග්‍රේෂ්ට අනාගතයක් මට පෙනේ. අපගේ වර්ධනය දැනට මෙහි ඇත්තේ මද වශයෙනි, නමුත් දිරිස කාලයක සිට මට තද හැඟීමක් තිබුන බව කිමට මට පෙළුම්වීමක් ඇතු. එනම්, මෙම ග්‍රේෂ්ටය දේශයේ සයෝනයේ ස්වේකයක් ඇතිවන දිනය එතරම් යුර තැත.”<sup>15</sup> පරම්පරාවක් තුළදී, ජපානය තුළ, පසු-දවස්වල ගුද්ධවන්තයේ 100,000ක්ද, ස්වේක ගණනාවක්ද, ද්‍රානමෙහෙයන්, සහ දිස්ත්‍රික්ක සහ දේවමාලිගාවක්ද ඇතු.

පිළිපිනයේ සහාව වර්ධනයටම ගැනද සහාපති හින්ක්ලි තද සැලකිල්ලක් දැක්විය, එහි මැනීලා නගරයේ පුරුම ස්වේකය සංවිධානය කෙරුණේ 1973දීය. දසක දෙකකට පසුව, ඔහු සහාවේ සහාපතිවරයා බවට පත්වූ විට, 300,000ක අධික සාමාජිකයයේ, ඔවුන්ගේ රට තුළ දේවමාලිගාවක්ද ඇතුව්ව, සුභාර්ථියේ ආයිරවාද ලබමින් සිටියන. සහාපති හින්ක්ලි, කොරියාව, වීනය, සහ නැගෙනහිර ආසියාවද ඇතුව්ව, ආසියාවේ වෙනත් කොටස්වල සහාවේ වර්ධනය ගැනද විශාල සැලකිල්ලක් පෙන්වා ඇතු.

පිළිපින ස්වේකයට අවශ්‍ය ස්වේක් සහාපතිවරයෙක් කැඳවීමට පත්-කරන ලද ප්‍රධාන අධිකාරීවරයෙකුගේ අත්දැකීම බොහෝ අසියාතික සමාජිකයන්ගේ ආත්මිකාවට සාක්ෂියකි. පූර්තකවරයේ සෙහොයුරන් ගණනාවක් සමඟ සම්මුඛපරීක්ෂණ පැවැත්වීමෙන් පසුව, විසි-හැවිරිදී වියේ මැද පසුවන මිනිසේක් ස්වේක් සබාපතිවරයා ලෙස කැඳවීමට ඔහු තුළ තද හැඟීමක් ඇතිවිය. එම තරුණ සෞඛ්‍යයාට යාබද කාමරයකට ගොස් මද කාලයක් වැයකර, ඔහුගේ උපදේශකයන් තෝරාගන්නා ලෙස ඔහු කිවේය. එම සෞඛ්‍යයා තත්පර 30කින් නැවත පැමිණියෙය. ඔහු වරදවා තෝරුම්ගෙන ඇති බව ප්‍රධාන අධිකාරීවරයා සිතු නමුත්, අවශ්‍ය

ස්වේච්ඡ සහාපතිවරයා මෙසේ කිවේය, "නැත, මා ස්වේච්ඡ සහාපතිවරයා-වීමට යන බව ස්වාමීන්වහන්සේගේ ආත්මය තුළින් මාසයකට පෙර මම දැන සිරියෙම්. මගේ උපදේශකවරුන් මම දැනටමත් තෝරාගෙන සිටිමි."

ලෝකය මුළුල්ලේම සහාව පිහිටුවීමට බොහෝ සේ සහාය දැක්වූ සහාපති හින්ක්ලි මහුගේ පරිපාලන කාලය තුළදී මෙම නිවේදනය කිරීමට හැකිවීම ඔහුට හොඳින්ම ගැලුපෙ: "අපගේ සංඛ්‍යා ලේඛකාධිව-රුන් මට පවසන පරිදි, වර්තමාන රල්ල දිගටම පවති නම්, 1996 යම් කාලයකදී, දැනට මාස කිහිපයකට පසුව, එක්සත් ජනපදයේ දැනට සිටිනවාට වඩා වැඩි සාමාජික පිරිසක් එක්සත් ජනපදයෙන් පිටත සිටිනු ඇත. එම ඉර පැන්තීමට ලැබීම අසිරීමත් වැදගත් දෙයකි. අතිවිශාල ලෙස ලැගාවීමක් එයින් නියෝජනයවේ."<sup>16</sup>

සහාපති හින්ක්ලිගේ පරිපාලනයේ ප්‍රධාන අවධාරණයකිරීම නම්, විශේෂයෙන්ම පවුලේ වටිනාකම ගැන සහාය නොදක්වන ලෝකයක් තුළ, යහපත් පවුල් ජීවිතයක වැදගත්කම ගැනය. ඔහුගේ මගපෙන්වීම යටතේ, පළවෙනි සහාපතිත්වය සහ ප්‍රේරිතවරුන් දොලොස්දෙනාගේ ගණපුරුණය පවුල මාත්‍රකාව යටතේ, විශේෂ ප්‍රකාශනයක් නිකුත් කළේය, එහි කොටසක මෙසේ සඳහන්වේ:

"පවුල දෙවියන්වහන්සේගේ නියමයකි. මිනිසෙකු සහ ගැහැණියක අතර විවාහය උන්වහන්සේගේ සදාකාලික සැලසුමේ අත්‍යාවගා අංගයකි. ලමුන් විවාහ බන්ධනයේ පොරාන්දු ප්‍රකාර ඉපැමිල සුංස්කම් ලබන අතර, සම්පුර්ණ විශ්වාසයෙන් යුතුව විවාහ ගිවිසුම්වලට ගැකරන පියා සහ මට විසින් ඇතිදැඩි කළ යුතුය. විවාහ ජීවිතයේ සතුව උදාකරණ-තීමට වඩාන්ම හැකියාව ලැබෙන්නේ, ස්වාමීව යේසුස් ස්කිස්තුස්වහන්-සේගේ ඉගැන්වීම මත ගොඩනාගත් විටය...."

"පතිවාන්තාවේ ගිවිසුම් කඩකරන, ස්වාමීපුරුෂයාට හෝ භාර්තාවට හෝ දරුවන්ට හිරිහැරකරන, හෝ පවුලේ වගකීම් ඉටුකිරීම පැහැරහරින පුද්ගලයන් යම් දිනෙක දෙවියන්වහන්සේ ඉදිරියේ වගකිවයුතු වන බවට අපි අනුරුද අගවන්නෙමු. තවදුරටත්, පවුලක් කැඩී බැඳීයාම මගින් පුද්ග-ලයන්ටද, සමාජයට හා ජාතීන් හටද, පුරාතන තුතන අනාගතවක්තාව-රුන්ගේ අනාවැකි පරිදි මහත් විපත්ති ගෙන එන බවටද අපි අනුරුද අගවන්නෙමු."<sup>17</sup>

1995 අප්‍රේල් සම්මත්තුනයේදී, සහාපති හින්ක්ලි නිවේදනයකරමින්, 1995 අගෝස්තු 15වෙනිදා, හොඳින් සේවයකළ, සහාවේ පළාත් නියෝජිතයන්, මුදාහැර, අභින් පදවියක්, එනම් ප්‍රාදේශීය අධිකාරියක් පිහිටුවන

බවත් කිවේය. ප්‍රාදේශීය අධිකාරීන් ස්වේච්ඡ සම්මෙන්තුනවල මූලාසනය උසුලනු ඇත; ස්වේච්ඡ හැඳුනාගැනීම හෝ නිර්මානයකරනු ඇත; ස්වේච්ඡ-වලට, දුනමෙහෙයන්වලට සහ දිස්ත්‍රික් සභාපතිවරුන්ට පුහුණුවේම ලබාදනු ඇත; තවද පළුවෙනි සභාපතින්වය සහ ඔවුන්ගේ ප්‍රාදේශීය සභාපතින්වයන් දෙනු ලබන පැවරුම් ක්‍රියාත්මකකරනු ඇත. මෙම අංශ් පදනම් මගින් සභා නායකයන් තමන් සේවයකරන ජනතාවට සම්පූර්ණ ජ්‍යෙන්වෙමින් වැඩිකරන අතර, ලොකය මුළුල්ලේම පහසුකම් වර්ධනයවීමද වැඩිවේ.

එක් එක් ගුද්ධවන්තයා සභාපති නින්ක්ලි ස්ථීරකරන අන්දම එක් ප්‍රධාන අධිකාරීවරයෙක් පැහැදිලි කළේය: “මහුව කැදවා තිබෙන ගුද්ධවු තනතුර වන—අනාගතවක්තා, දේශනදකින්නා සහ එලිදරවිකරු, මූලාසනය උසුලන උත්තම ජුරුකවරයා, සහ යේසුජ් ක්‍රිස්තුස්වහන්සේගේ පසු-ද්වස්වල ගුද්ධවන්තයන්ගෙන් පුත් සභාවේ සභාපතිවරයා ලෙස ක්‍රියාකරන විට,...මහුගේ තනතුර ස්ථීරකිරීමට අපට හැකි හොඳම ක්‍රමය නම්, ‘දිගටම කරගෙනයාමය, දිගටම කරගෙනයාමය, දිගටම කරගෙනයාමය!’”<sup>18</sup>



මෙම ධර්මත්‍යායේ ජේසුස් සම්බෝධනය සම්පූර්ණකිරීමට උපකාර කරති.:  
"දෙවියන්වහන්සේලේ සත්‍යය සෑම මහාද්වීපයක්ම විනිවිදයන තුරු....සහ සෑම කණකම්  
අසන තුරු, නිර්හිතව, උදාරව, සහ නිදහස් ඉදිරියට යනු ඇතු."

## අවසානය

අප එකිනෙකාට සහා ඉතිහාසයේ ස්ථානයක් ඇත. සමහර සාමාජික-යන් ඉපදී තිබෙන පවුල් පරම්පරා ගණනාවක සිට සූහාරංචිය වැළද-ගෙන, තම දරුවන් ස්වාමීන්වහන්සේගේ මාරුගවල ඇතිදැඩි කර ඇත. තවත් අය ප්‍රථමවරට සූහාරංචිය අසා බවිතිස්ම ජලයට ඇතුළුවේ, එමගින් පූජනීය ගිවිසුම් තබා දෙවියන්වහන්සේගේ රාජ්‍යය ගොඩනැගීමට ඔවුන්ගේ කොටස කරති. බොහෝ සාමාජිකයෝ ඔවුන් ජ්වත්වන ප්‍රදේ-ශවල සහා ඉතිහාසයේ ඔවුන්ගේ යුගය ආරම්භකර, ඔවුන්ගේ දරුවන්ට ඇදහිල්ලේ උරුමයක් නිරමානයකර දෙති. අප කුමන තත්වයක සිටියද, අපි හැම කෙනෙක්ම සයෙන්ය ගොඩනැගීමේ වැදගත් කොටසක් කරමින් ගැලවුම්කරුවාණන්ගේ දෙවන ගමනට සූදානම්වන්නෙමු. අපි “එනිසා තවත් විදේශිකයෝවත්, ආගේත්තුකයෝවත් නොව, ගුද්ධවන්තයන් සමග එක නුවර වැසියෝව දෙවියන්වහන්සේගේ පවුල්ව සිටින්-නෙමු” (එශ්‍යිස 2:19).

අප අභින් හෝ පැරණි සාමාජිකයන් වුවද, අපට පෙර ගිය අයගේ ඇදහිල්ල සහ පරිත්‍යාගවල උරුමයක් අපට උරුම්වී ඇත. තවද අපි අපගේ දරුවන්ට සහ යේසුජ් ව්‍යුහන්සේගේ සූහාරංචිය තවමත් අසා පිළි නොගත් අපගේ ස්වරිතික පියාණන්වහන්සේගේ කොට් සංඛ්‍යාත දරුවන්ගේද නුතන-කාලයේ පුරෝගාමීන්වන්නෙමු. ස්වාමීන්ව-හන්සේගේ කටයුතු ඇදහිලිමතව ක්‍රියාත්මක කිරීම මගින් අපි ලෝකය මුළුල්ලේම විවිධ අන්දමින් අපගේ දායකත්වය ලබාදෙන්නෙමු.

පියවරු සහ මව්වරු තම දරුවන්ට ධර්ම්ජීතාවයේ මූලධර්ම යාචින-ජාලවන් යුතුව පුහුණුකරති. නිවාස සහ බැහැදැක ඉගැන්වීමේ ගුරුවරු අවශ්‍යතාවයන් ඇති අයට සලකති. සූහාරංචි පණිවුඩිය අන් අයට රගෙනයාමට තම ජීවිතයේ වසර ගණන් කැපකරන ධර්මදායන්ට පවුල් සහ පතති. ආත්මාරාථ නොවන පූජකවරයේ සහ උපගාධා නායකයෝ සේවය-කිරීමේ කැදුවීමට පිළිතුරු දෙති. ගිණිය නොහැකි පැය ගණනාවක නිහඩ

සේවයක් මූත්‍රන්මිතන්ගේ නම් සේවීමට වැයකරමින් සහ දේවමාලිගාවේ පූජනීය නියෝග ඉටුකිරීම තුළින්, ජ්‍යෙෂ්ඨවන සහ මියගිය අයට ආයිරවාද ලබාදෙනු ලැබේ.

අනාගතවක්තා ජෝසොන් ස්මිත්ට්ට එලිදරවිකල යේසුස් ක්‍රිස්තුස්වහන්-සේගේ ප්‍රසු-ද්‍රවස්වල ගුද්ධවන්තයන්ගෙන් පුත් සහාවේ ගමනාන්තය සම්පූර්ණකිරීමට අපි හැම කෙනෙක්ම උපකාර කරන්නේමු. 1842ද ඔහු මෙම අනාවැකිය කිවේය:

“සත්‍යයේ ප්‍රමිතිය පිහිටුවා ඇත, වැඩකටයුතු වර්ධනයට්ම නැවැත්වීමට කිසිදු අපවිතු හස්තයකට නොහැකිය; හිංසා පිඩා වැඩිවිය හැකිය, දාමරි-කයේ එක්විය හැකිය, හමුදාවේ එකට එකතුවිය හැකිය, අපවාදවලින් කෙලෙසිය හැකිය, නමුත් දෙවියන්වහන්සේගේ සත්‍යය, සැම මහාද්වීප-යක්ම විනිවිද ගොස්, සැම ප්‍රදේශයක්ම බැහැදැක, සැම රටකම පැතිරි, සැම කනක්ම අසන තුරු, සහ දෙවියන්වහන්සේගේ අරමුණු ඉටුවේ, වැඩකටයුතු නිමිත් තිබෙන බව ග්‍රේෂ්ඨ යෙහෙළාවහන්සේ කියන තුරු, නිර්භිතව, උදාරව, සහ නිදහසේ ඉදිරියට යනු ඇත.”<sup>1</sup>

අනාගතවක්තා ජෝසොන් ස්මිත්ගේ ජ්‍යෙෂ්ඨ කාලය තුළදී සහාව ඉතා කුඩාවට තිබුනු, එය පොලොව මත දෙවියන් වහන්සේගේ රාජ්‍යය බවත්, යේසුස් ක්‍රිස්තුස්වහන්සේගේ සුභාරංචි සත්‍යයන්ගෙන් මුළු ලෝකයම පිරවීම එහි ගමනාන්තය බවත් ඔහු දැනසිටියේය. සහාවේ මැතකාලීන විස්මිත වර්ධනය අප දැක ඇත. සදාකල් පවතින රාජ්‍යය වන, දෙවියන්වහන්සේගේ රාජ්‍යය පිහිටුවීමට උදාවිකරමින් අපගේ ඇදහිල්ල සහ පරිත්‍යාගය පිරිනැමීමට අපට හැකි කාලයක ජ්‍යෙන්වීමට ලැබේම අප ලත් වරප්‍රසාදයකි.

---

# අංකසටහන්

## හැඳින්වීම

1. සහා ඉතිහාසය, 3:30.
  2. "පළවෙනි සහාපතින්වයෙන් පාස්කු සූහපැණුම්," සහා පුවත්, 15 අප්‍රේ. 1995, 1.
- 2 දෙවෙන පරිචේදය
1. ලුසි මැක් ස්මිත්, ජෝසේෆ් ස්මිත් ඉතිහාසය (1958), 128.
  2. රුබන් මිලර් ජර්හල් 1848–49, 21 මක්තෙන්. 1848; එතිහාසික දේපාර්තමේන්තුව, ලේඛනාර්ථක කාර්යාලය, යේපුස් හිජුය්වලන්මේල් පසු-ද්‍රව්‍යවල ගුද්ධිවන්ත-යන්ගෙන් යුත් සහාව, මතු සඳහන් වන්නේ පදු සහාවේ ලේඛනාර්ථක වියයෙනි; අකුරු සහ විරාම ලකුණු නාවිකරණයකර ඇත.
  3. ඩින් ජේසි, සං, "මුල්කාලීන මෝර්මන් ඉතිහාසයේ ජෝසේෆ් නයිටිගේ එකතුවක්," මියවේ අධ්‍යයන, සරත් සංඛ්‍යාව 1976, 36; අකුරු නාවිකරණයකර ඇත.
  4. සහා ඉතිහාසය, 5:124–25.
  5. ගුද්ධිවන්තයන්ගේ හැරල්ඩ්, 1 මාර්. 1882, 68.
  6. සහා ඉතිහාසය, 1:55.
  7. "ව්‍යුතුම යන්ත් ඉතිහාසය," මිලනියල් ස්ටාර්, 6 ජූනි 1863, 361.
  8. මුගම යන්ත්, ජර්හල් දේශනා තුලින්, 3:91.
  9. "ව්‍යුතුම යන්ත් ඉතිහාසය," මිලනියල් ස්ටාර්, 11 ජූලි 1863, 438.
  10. "මලුවර් කවිතිගෙන් බිඛිලිව. බිඛිලිව. ගොල්ප්සට එපියක්," පසු-ද්‍රව්‍යවල ගුද්ධිවන්ත-යන්ගේ පත්‍රිව්‍යකරු සහ මැදහන්කරු, මක්තෙන්. 1835, 199.
  11. සහා ඉතිහාසය, 1:78.
  12. සහා ඉතිහාසය, 1:78.
  13. ලුසි මැක් ස්මිත්, ජෝසේෆ් ස්මිත් ඉතිහාසය, 168.
  14. ඩින් ජේසි, සංස්, "මුල්කාලීන මෝර්මන් ඉතිහාසයේ ජෝසේෆ් නයිටිගේ එකතුවක්," 37; අකුරු නාවිකරණයකර ඇත.
  15. සහා ඉතිහාසය, 5:126.
  16. සහා ඉතිහාසය, 2:443.
  17. "සම්මත්තුන සටහන්," වයිමිස් සහ සීසන්ස්, 1 මැයි 1844, 522–23.
  18. ජෝසේෆ් නයිටිගේ ජීවිත කථා සහන්, 1862; පදු සහ ලේඛනාර්ථක තුලින්.

19. ନିଲେଲ୍ ନାଦିର, ଉପସାହୀରେ କୁଳିନି, ନିରି ଯୋରକୁ କଣ ପରିଜୟାଳେ-ନିଯା ରାତର ତୁଲ “ଯେଷୁଙ୍କ କୃତ୍ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପଞ୍ଚ-ଦ୍ୱାଚ୍ସଲ କୁଳିଵିନ୍ଦନରେ ପ୍ରତି କଣାରେ ଆରମ୍ଭିତ ରୈନ ଅଧିନୟକ୍ 1816-1831” (ପିଲିଲିଦି ଦିଚ୍, ନିରାମି ଯନ୍ ଶିଳିବିଦ୍ୟାଳୟ, 1971), 296.
20. ବୀଷମି କୁଳାନ୍ତିରି, 5 ମୁଦ୍ରି 1831; ଉପସାହୀରେ କୁଳିନି, “ଯେଷୁଙ୍କ କୃତ୍ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପଞ୍ଚ-ଦ୍ୱାଚ୍ସଲ କୁଳିଵିନ୍ଦନରେ ପ୍ରତି କଣାରେ ଆରମ୍ଭିତ ରୈନ ଅଧିନୟକ୍,” 298-99; ଅଧିକାରଣ ଆବ୍ୟାଳନ୍ତୟ.
21. କ୍ରୁଷି ମୈକ୍ ଚିତ୍ରିତ, ପେଟ୍ରଗ୍ ଚିତ୍ରିତ, କଣା କୁଳିବାପଦ, 204.

### 3 କୁଳିଲେଲି ପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ

1. ଭରଜନ୍ ଥିଲିନି, “ନିଲେଲ୍ କେ. ପିଲିନି,” ଆଧୀରକାର୍ଯ୍ୟ, ତନ. 1885, 125.
2. ଲିଲିଜବେନ୍ ଆଜନ୍ ପିଲିନି, ଉପସାହୀରେ କୁଳିଲିରି. ପ୍ରଲିତ୍ କୁଳିନି, ଅନ୍ତର୍ମରଣୀୟ କାନ୍ତାଲିନ୍ ଏବଂ 1877ର, 42.
3. ଭରଜନ୍ ଥିଲିନି. କିମିନ୍ତ୍ରନ ମାର୍କାବ କୁଳିନି, ଅପ୍ରେ. 1912, 50.
4. ମ୍ରିଗମି ଯନ୍ତ୍ର, ଶର୍ମନାଲ୍ ଦେଖନା କୁଳିନି, 11:295.
5. ଭରଜନ୍ ଥିଲିନି, “ନିଲେଲ୍ କେ. ପିଲିନି,” 126.
6. ପେଟ୍ରଗ୍ ଲୋକୋବାନ୍, ଉପସାହୀରେ ପେଟ୍ରଗ୍ ଲିଲି. ବୈକିଲ କୁଳିନି, କଣ୍ଯାବାଦୀ କାଲ୍‌ପିର 1834: କିଲିଲ୍ ପ୍ରଦ୍ଵୟବ ପ୍ରାରମ୍ଭନୟକ୍ (1990), 33.
7. ପେଟ୍ରଗ୍ ଆଲେବାରି. ଚିତ୍ରିତ, “ପେଟ୍ରଗ୍ ଆଲେବାରି. ଚିତ୍ରିତରେ କୁଳିବାପଦ, 1834-1871,” 17; ପଦରୁ କଣାରେ ଲେବନାରକ୍ଷଣ କୁଳିନି.
8. କଣା କୁଳିବାପଦ, 2:73.
9. କଣା କୁଳିବାପଦ, 2:68.
10. ପେଟ୍ରଗ୍ ଯନ୍ତ୍ର ପେଟ୍ର, ହୈନ୍ତ୍କୁଲର୍ଜ୍ ନାମ କିରିମେ କୁଳିବାପଦ (1878), 14.
11. ଲିଲେନ୍ସି ବ୍ରିଟିର୍, ବେଜରରି ପ୍ରତିନି, 22 ଡେସେ. 1869, 543.
12. “ପେଟ୍ରା ପାର୍ଲିମିନ୍ ମାର୍କା ପାନ୍ଥ, 1858-1878,” 5; ପଦରୁ କଣା ଲେବନାରକ୍ଷଣ କୁଳିନି.
13. “ପେଟ୍ରା ରୀ. ପେଟ୍ରଗ୍ରେ କୁଳିବାପଦ,” ବେଜରରି ପ୍ରତିନି, 16 ଫ୍ରନ୍ଟ 1858, 69.
14. ଭରଜନ୍ ଥିଲିନି, ପିଲିର କିମିଲିଲ୍ କୁଳିବାପଦ, 3ଲେନି ପ୍ରକା. (1945), 104.
15. ଭରଜନ୍ ଥିଲିନି, ପିଲିର କିମିଲିଲ୍ କେବିନ୍ କୁଳିବାପଦ, 105.
16. ଲିଲିଜା ଆର୍. ଚେନେସ୍ ଅମରିଜାନ୍ (1957), 54.
17. “ଲ୍ୟାଭିକିଲେନ୍କରେ ଚେତିତ କଣାରେ,” ଚେତିନକାର୍ଯ୍ୟରେ କୋପଜ୍, (1883), 12.
18. କଣା କୁଳିବାପଦ, 2:430.
19. ବୈନିଯାଲ୍ ପଦିଲିର୍, “ଅନ୍ତର୍ମିକିମିଲିଲ ପିଲିନି,” ଚେତିନକାର୍ଯ୍ୟରେ କୋପଜ୍, 32.
20. ଲିଲିଜା ଆର୍. ଚେନେସ୍, ଉପସାହୀରେ କୁଳିଲି କୁଳିନି, ଅନ୍ତର୍ମରଣୀୟ କାନ୍ତାଲିନ୍ ଏବଂ 95.

### 4 ହତରଲେଲି ପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ

1. ଲିଲିଲ ଲିଲି. ଲାଜରିନ୍, ଲୋରେମନ୍ ଦନମ, ହେଁ ଲୋରେମନ୍ସିଲର୍ଜ୍ ନାମ ହୈନିକ ହୈନିକ (1882), 63.
2. ଲିଲିଲ ଲିଲି. ଲାଜରିନ୍, ଲୋରେମନ୍ ଦନମ, 64.
3. ପେଟ୍ରଗ୍ ଚିତ୍ରିତ, ପଞ୍ଚ-ଦ୍ୱାଚ୍ସଲ କୁଳିଲିଲ କଣାରେ ପଞ୍ଚିଲିକର୍ଷ କଣା ମୈଦାନକର୍ଷ, ଆଜନ୍ତ୍ର. 1835, 179.
4. କୁଳି କି. ପେଟ୍ରଗ୍ କି. ନାରାତର କୋଲ୍ପିଲିଲ କାବାପଦ, ଶୁକ୍ରକଣ୍ଠ ପ୍ରାନ୍ତର୍ ମିଲିର, 1831 କିମି 1833 ଦକ୍ଷିଣ, ପଞ୍ଚ-ଦ୍ୱାଚ୍ସଲ କୁଳିଲିଲ କଣାରେ ପଞ୍ଚିଲିକର୍ଷ କଣା କୁଳିବାପଦେ ପଲାନ୍

- අධ්‍යාපන තුළිනි: මිසුරි, පා. ආර්තන්ස්ඩ් කේ. ගාර් සහ ක්ලාක් වී. ජෞන්සන් (1994), 286–87.
5. සහා ඉතිහාසය, 1:199.
  6. එම්ලි ඇම්. මස්ටීන්, මෙර්මන්ද්හම, 67.
  7. පාරලි පී. පැටිටේ ජීවිතකථාව, සංස්. පාරලි පී. පැටි කණී. (1938), 72.
  8. සහා ඉතිහාසය, 1:269.
  9. ගාර් වෙස්ට් වාර්තා, පා. බොනල්ඩ් නිවි. කැනන් සහ ලින්ඩන් බිබිලි. කුක් (1983), 65.
  10. "නිවෙල් නයිටිටේ ජර්නලය," ජීවිතකථාවේ කොටස් (1883), 75.
  11. මේරි එම්ඩ්බන් රෝලන්ස් ලයිටිනර්, පුටා පෙළපන් සහ ගෙඹින්හාසික සගරාව, ජූලි 1926, 196
  12. සහා ඉතිහාසය, 1:391.
  13. "රිලෝ ඩිබෙල්ගේ කථාව," සහා ඉතිහාසයදේ මූල් කිදේන් (1882), 84–85.
  14. පාරලි පී. පැටිටේ ජීවිත කථාව, 102.
  15. "නිවෙල් නයිටිටේ ජර්නලය," ජීවිත කථාවේ කොටස්, 85.
  16. ඇන්ඩ් ජේන්සන්, ගෙඹින්හාසික වාර්තා (1888), 7:586.
  17. බලන්න විසඟය 116:1; තවද බලන්න විසඟය 107:53–57; සහා ඉතිහාසය, 3:34–35.
  18. මරසන් එස්. විටනි, තීබර් සි. කිමිල්ලේගේ ජීවිතය, 3වන ප්‍රකා. (1945), 213–14.
  19. ලේලන්ඩ් හෝමර ජේන්ටරි, "මිසුරි උතුරුදිග සිටි පසු-දවස්වල ගුද්ධවන්තයන්ගේ 1836 සිට 1839 දක්වා ඉතිහාසයක්," (පිළිච්ච. විස්., වූගම් යන් විශවවිද්‍යාලය, 1965), 419.
  20. අමන්දා බානස් සම්න්, උප්ටාගැනීම එඩ්වන් බිබිලි. වුලිගේ අනුස්මරණීය කාන්තාවන් තුළිනි, 1877, 124, 128.
  21. අමන්දා බානස් සම්න්, උප්ටාගැනීම වුලිගේ තුළිනි, අනුස්මරණීය කාන්තාවන්, 126.
  22. රු. බේල් ලිබාරුන්, "බෙන්තමින් පුරෙන්ක්ලින් ජෞන්සන්: ජනාචාරකයා, මහජන පේටික සහ සහා නායක" (මාස්ටරස් තෙසිස්, වූගම් යන් විශවවිද්‍යාලය, 1966), 42–43.
  23. ලේලන්ඩ් හෝමර ජේන්ටරි, "මිසුරි උතුරුදිග පසු-දවස්වල ගුද්ධවන්තයන්ගේ ඉතිහාසයක්," 518.
  24. පාරලි පී. පැටිටේ ජීවිත කථාව, 211.
  25. "උේ. ස්වින් කණී. විසින් ගැලන්ඩ් මහකාට යැවි ලිපියේ පිටපතක්," වැයිම්ස් සහ පිසන්ස්, පෙබ. 1840, 52.
  26. ලයිමන් මලර ලිව්ල්ලේඩ්, පසු-දවස්වල ගුද්ධවන්තයන්ගේ සිහිවත (1888), 72–73.
  27. සහා ඉතිහාසය, 3:423.
  28. මතායස් එස්. කවිලි, විල්ගෝඩ් මුඩිරෝ (1909), 102.
- 5 පස්වෙනි පරිවිෂ්දය
1. "ලුසියා බාරනස් පැටිටේ ජර්නලය," බටහිර සැලෙන හදවන, සකස්. කේට් බී. තාටර්, 12වන වෙළුම. (1939–51), 8:229.
  2. "ලුසියා බාරනස් පැටිටේ ජර්නලය," 8:233.

3. "මෙරි ඇන් වෙස්වත් මෝරගන්ගේ ජරනලය," අපගේ ප්‍රථේගාමීන්ගේ උරුමය, සකස්. කේටි නී. කාටර්, 9වනි වෙත්ම, (1958–66), 2:353–54.
4. සහ ඉතිහාසය, 4:186.
5. ලුදිසා බෙකර්, "නාඩු සිංහලටන," කාන්තා ප්‍රකාශක, මාර්තු. 1909, 41.
6. "මෙර්මන්වරු සහ ඉනැයින්වරු," බටහිර සැලෙන හදවත, 7:385.
7. නී. එච්. රෙබර්සේ, සහායී සවිස්තර ඉතිහාසයක්, 2:472.
8. සහ ඉතිහාසය, 5:2.
9. නාඩු කාන්තා සහන සමින්යේ සටහන්, 28 අප්‍රේ. 1842, 40.
10. නාඩු කාන්තා සහන සමින්යේ සටහන්, 28 අප්‍රේ. 1842, 33.
11. "ලොයිස බාර්නස් පූටිටේ ජරනලය," 8:231.
12. සහ ඉතිහාසය, 4:587, 604; 6:558.
13. සහ ඉතිහාසය, 6:555.
14. කෙනත් බිඩුවී. තොඩි, "සාහනය පුළුලගේ තිබූ වෙළාවක්, කාලයක්, මෙර්මන් උරුමය," ජුලි/අත්‍යේ. 1994, 35–36.
15. සහ ඉතිහාසය, 6:601.
16. මතායස් ක්වලි, "සිංහලටන" (1856), 3; පදනු සහ ලේඛනාරක්ෂන තුළිනි.
17. තෝමස් ගෝඩි, ඉලිනොයිස් ඉතිහාසයක්, සංස්. මධිලෝ මිල්ටන් කුදිරි, 2 වෙති වෙත්. (1946), 2:217.
18. තෝමස් ගෝඩි, ඉලිනොයිස් ඉතිහාසයක්, 2:221–23.
19. සහ ඉතිහාසය, 7:230.
20. උප්‍රවාගුනීම සහ ඉතිහාසය තුළිනි, 7:236.
21. උප්‍රවාගුනීම සහ ඉතිහාසය තුළිනි, 7:236.
22. උප්‍රවාගුනීම සහ ඉතිහාසය තුළිනි, 7:236.

## 6 වෙති පරිවිශේදය

1. ජ්‍රනිවා බෘංකස්, සං. මෙර්මන් පෙරමුණ මත: හොඳී ස්වාධීවල් දිනපොන, 2වනි වෙත. (1964) 1:114; අකුරු සහ විරාම ලකුණු නැවිකරණයකර ඇතු.
2. ජ්‍රනිවා බෘංකස්, මෙර්මන් පෙරමුණ මත, 1:117; අකුරු සහ විරාම ලකුණු නැවිකරණයකර ඇතු.
3. ලේම්ස් නී. ඇලන්, ගෝලකමේ පරික්ෂාවන්: විලියම් ක්ලේටන්, නම මෙර්මන්වරයෙකුගේ කථාව (1987), 202.
4. රසල් ආර්. රිච්, ජානීන්ට කොයියක් (1972), 92.
5. පදනු සහ ඉතිහාසය කියවීම තුළිනි: මූල් අන්ටිටපන් වැලිනි, සංස්. විලියම් ඒ. බෙරට් සහ ඇල්මා එ. බරටන්, 3වනි වෙත. (1965), 2:221.
6. ලේම්ස් එස්. බුවන්, ස්වාධීන්වහන්සේගේ යෝධියෙක්: ප්‍රථේගාමීයෙකුගේ ඒවිනයක් (1960), 120.
7. කැරෙලින් ඔගස්ටා පර්කින්ස්, උප්‍රවාගුනීම "බෘංක්ලීන් ඉද්ධවන්තයන්ගේ නැවු" තුළිනි, අපගේ ප්‍රථේගාමී උරුමය (1960), 506.
8. යුවා අර්ථ-සංවිතසර කොමිසම, ප්‍රථේගාමීන්ගේ පොන (1897), 2වනි වෙත, 2:54; පදනු සහ ලේඛනාරක්ෂන තුළිනි.

9. "ජ්‍යෙෂ්ඨ ප්‍රිගිත් බේකර දින පොත," 29 සැප්තැම්බර් 1851; පදුණු සහා ලේ-බනාරක්ෂණ තුළිනි.
10. "අන්තෑන්ක නෙලි ප්‍රසෙසල්ගේ කථාව," බටහිර සැලෙන හදවන, සංස්. කේටි ඩී. කාටර්, 12වනී වෙත. (1939–51), 9:418–20.
11. විලියම් පැල්මර්, උප්‍රවාගැනීම බේවිඩ් වී. මැකෝ, "ප්‍රරෝගාමී කාන්තාවෝ," සහන පමින්දේ සගරාව, ජන. 1948, 8.
12. "මුවුනු, ජාතිය ගොඩනගන්නෙයා," නිතිකා, අංක 36.

#### 7 වෙති පරිවිශේදය

1. බලන්න, ජර්හල් දේශනා, 13:85–86.
2. ජේන් ආර්. යන්ගේ, ජේන් ආර්. යන්ගේ මතකයන් (1920), 64.
3. කාටර් රී. ග්‍රාන්ට්, දෙවියන්වහන්සේගේ රාජ්‍යය නැවත පිහිටුවන ලදී (1955), 446.
4. උප්‍රවාගැනීම ඩී. එච්. රෝබට්ස් තුළිනි, ජේන් වේලර්ගේ ජ්‍යෙෂ්ඨ (1963), 202.
5. ප්‍රැන්සිස් එම්. ඕබන්ස්, ලොරන්සේගේ ස්නොර්: ආන්තික යෝධාය, දෙවියන්වහන්සේගේ අනාගතවක්නාවරයා (1982), 64.
6. "ස්පාද්‍යීකුදයේ සහ නිවුල්වා සහාව," මිනුරා, මැයි 1975, 33.
7. ආර්. ලැකියර් ව්‍යිවිච්චී, සාරාරදේ දුපන් වෙත: පැයිසික් දුපන්වල ප්‍රසු-දවස්වල ඉදෑ-වන්තයන්ගේ ඉතිහාසයක් (1986), 21–22.
8. වාර්ල්ස් බ්‍රිලිවි නිබිලි, "සහාපති ජේස්පේ එම්. ස්මේන්ගේ සිහිවටන," ඉම්පාවිමන්ටරිරා, ජන. 1919, 193–94.
9. උප්‍රවාගැනීම රසල් එම්. රේඛි තුළිනි, ජාතින්ට කොට්ඨක් (1972), 349.
10. වාල්ස් ලොවල් වෝකර්ගේ දිනපොත, සංස්. ඒ කාර්ල් ලාසන් සහ කැනරින් මයිල්ස් ලාසන්, 2වනී වෙත. (1980), 1:239; අකුරු සහ විරාම ලකුණු න්‍යාකරණයකර ඇත.
11. ලෙනාඩි ජේ. අරින්ට්න්, වාල්ස් සී. රේඛි (1974), 264.
12. එලිසබේත් වුඩ් තෙන්, යුතා සිට ඇරිසේනා දක්වා ගමනකදී මෝස්මන් ගෙවල් දොලාහක් සාර්ථක බැහැදුකීම් (1974), 65–66.
13. උප්‍රවාගැනීම ගෝර්ඩන් ඩී. හින්ක්ලි තුළිනි, සන්නය නැවත පිහිටුවා ඇත (1979), 127–28.
14. වූමි යන්ගේ, ජර්හල් දේශනා තුළිනි, 18:233.

#### 8 වෙති පරිවිශේදය

1. කාලයිල් මෙහා, "දරයිනා ඇදහිලිමත්නා: වෙකෝස්ලේවෙකියා සහ පදුණු සහාව, 1884–1990," මේස්මන් ඉතිහාසයේ ජර්හාලය (1992 අවසානය), 112–13.
2. ආර්. ලැකියර් ව්‍යිවිච්චී, සාරාරදේ දුපන් වෙත: පැයිසික් දුපන්වල ප්‍රසු-දවස්වල ඉදෑ-වන්තයන්ගේ ඉතිහාසයක් (1986), 352–54.
3. ලී. ජැන්ට්වෙල්, "වෙන්කරන රෝගය," මෙම ජනනාව (ග්‍රීත්මය 1995), 58.
4. ඩී. එච්. රෝබට්ස්, සහාවේ පුලුල් ඉතිහාසයක්, 5:592.
5. ඩී. එච්. රෝබට්ස්, සහාවේ පුලුල් ඉතිහාසයක්, 5:593.
6. ඩී. එච්. රෝබට්ස්, සහාවේ පුලුල් ඉතිහාසයක්, 5:590–91.
7. මල්ට්‍රීන් ජේ. බලාඩි: ධර්මීයකම මූද්‍යවන්නා (1966), 16–17.

8. එම්ස් ආර. ක්ලාක්, සකස්, යේපුස් ත්‍රිස්තූස්වහන්සේගේ පසු-දටස්වල ගුද්ධිවන්න-යන්ගෙන් යුත් සහාවේ පළවෙනි සහාපතින්වයේ පණිවුඩ්, 6වනි වෙතම். (1965-75), 3:256-57.
  9. එම්ස් ඩී. ඇලන්, ජරසි එල්. එම්මු. කාලයිල් ඩී. මෙහා, හදවත් පියවරුන්ට හැඳු ඇතු: යුතා පෙළපත් සමාජයේ ඉතිහාසයක්, 1894-1994 (1995), 39-41.
  10. ඩී. එච්. රෙබිටස්, සහාවේ පුද්ල් ඉතිහාසයක්, 6:236.
  11. "විල්සෝන් වූරිරෝගේ ජර්හල්" (1833-98), 6 අප්‍රේ. 1893; පදනු සහ ලේඛනාරක්ෂන තුළිනි: අකරු සහ විරාම ලක්ෂු නවිකරනයකර ඇත.
  12. රිච්ඩි නීට්සේල් හොඳුසගල්, සැම ගලක්ම දැන්නාවකි (1992), 71, 75, 80.
  13. බලන්න මතායස එල්. ක්වලි, විල්සෝන් ලුබිරු (1909), 602.
  14. "සයෝනයේ මිදීම," මිලෙනියල් ස්ටාර්, 29 නොවැ. 1900, 754.
  15. "ජ්විතකථාවල කොටස්: ජරනී මිමිහේල් සහ අධිනයේ නයිට්," තරුණ කාන්තා-වන්ගේ ජරනාය, ජ්‍යනි 1898, 245.
- 9 වෙනි පරිවිශේදය
1. උප්‍රවාශුනීම සරඟී එල්. බැලින් තුළිනි, සම්මන්ත්‍රන වාර්තාව, ඔක්තෝබර්. 1920, 90.
  2. එම්ස් ආර. ක්ලාක්, සකස්, යේපුස් ත්‍රිස්තූස්වහන්සේගේ පසු-දටස්වල ගුද්ධිවන්නයන්-ගෙන් යුත් සහාවේ පළවෙනි සහාපතින්වයේ පණිවුඩ්, 6වනි වෙත.. (1965-75), 4:222.
  3. "කතුවැකිය," ඉම්පාවිමන්ට් රිරා, නොවැ. 1936, 692.
  4. පළවෙනි සහාපතින්වය, සම්මන්ත්‍රන වාර්තාව තුළිනි, ඔක්තෝබර්. 1936, 3.
  5. ඒ. රුඩන් ක්ලාක් කැනී., ස්ටෙක් සහාපතිවරුන්ගේ විශේෂ රසවීමක්, 2 ඔක්තෝබර්. 1936.
  6. අමතර නොරතුරු සඳහා, බලන්න ග්ලෙන් ආර. රඩි, පිරිසිදු ආගම: 1930 (1995) සිට සහ සුහාදාන කාලාව.
  7. වින්සේන්සේ ඩී ගුරන්සේස්කා, "මා පොත ප්‍රව්‍යවන්නේ නැත!" එන්සයින්, ජන. 1988, 18.
  8. ජේස්ඡී ඇල්බරට සම්න්, සම්මන්ත්‍රන වාර්තාව තුළිනි, අප්‍රේ. 1948, 162.
  9. ජේස්ඡී ඇල්බරට සම්න්, අන් අය සමඟ සුහාරංවිය බෙදාගැනීම, තොරා. ප්‍රාස්ටන් නිවිලි, (1948), 110-12.
  10. ජේස්ඡී ඇල්බරට සම්න්, සම්මන්ත්‍රන වාර්තාව තුළිනි, ඔක්තෝබර්. 1947, 5-6.
  11. බලන්න ග්ලෙන් ආර. රඩි, පිරිසිදු ආගම, 248.
  12. එස්ටරා වැල්වී බෙන්සන්, සම්මන්ත්‍රන වාර්තාව තුළිනි, අප්‍රේ. 1947, 154.
  13. උප්‍රවාශුනීම ගෙරී අවන්ට් තුළිනි, "පුද්ධය වෙන්කරයි, නමුත් සුහාරංවිය එක්සන්-කරයි," සහ ප්‍රවිත්, 19 අගෝ. 1995, 5.
  14. වැල්වීර නොරතුරු සඳහා, බලන්න ග්ලෙන් ආර. රඩි, පිරිසිදු ආගම, 254-61.
  15. ජේස්ඡී ඇල්බරට සම්න්, සම්මන්ත්‍රන වාර්තාව තුළිනි, අප්‍රේ. 1949, 10.
  16. උප්‍රවාශුනීම ලෙවිලන් ආර. මැලක් තුළිනි, සහාපති බෙවිධි ට. මැකෙන්ගේ නිවාස මිනකයන් (1956), 5-6.
  17. ජේස්ඡී ඩිරන්ට, "ඇංක 1 ත්‍රිස්තූස්වූවක්," ඉම්පාවිමන්ට් රිරා, නොවැ. 1968, 82-84.

## 10 වෙති පරීච්චේදය

1. ජෝසේफ් හිල්ඩින් සම්ත්, සම්මත්තුන වාර්තාව තුළිනි, අප්‍රේ. 1930, 91.
2. ජෝසේෆ් හිල්ඩින් සම්ත්, සම්මත්තුන වාර්තාව තුළිනි, අප්‍රේ. 1972, 13; හෝ එන්-සයින්, ජූලි 1972, 27.
3. ගුරුත්සිස් එම්. ඩිඩ්සනස්, නැරල්බ් බී. ලී (1993), 459.
4. එස් එම්. වොටි, "මෙක්කීකේ නගරයේ විශිෂ්ට ප්‍රාදේශීය සම්මත්තුනය," එන්සයින්, නොවැ. 1972, 89, 93, 95.
5. බඩුලිව ග්‍රාන්ට් බැන්සරට්, සම්මත්තුන වාර්තාව තුළිනි, මක්කේ. 1977, 38–39; හෝ එන්සයින්, නොවැ. 1977, 26–27.
6. රු. ඩේල් ලී. බාරෙන්, "කළ අප්‍රිකාව," ලෝමන් උරුමය, මාර්තු/අප්‍රේ. 1994, 20.
7. ජ්‍යෙෂ්ඨසර් බඩුලිව. කිම්බල් ඉගුන්ටේම්, සංස්. එක්වෙම් එල්. කිම්බල් (1982), 451.
8. බඩුස් ආර්. මැකාන්කි, "දෙවියන්වහන්සේට සියලුලෝම එක සමානය," ආගමික උග්‍රණවලට වෙශ්දනාවක්, 2වන සංස්. (1981), 153.
9. රු. ඩේල් ලී. බාරෙන්, "කළ අප්‍රිකාව," 24.
10. ජ්‍යෙෂ්ඨසර් බඩුලිව. කිම්බල්, "ම්‍රිග යන්සේ විශ්වවිද්‍යාලයේ දෙවන ගතවර්ෂය," වසර් කපා, 1975 (1976), 247.
11. ජ්‍යෙෂ්ඨසර් බඩුලිව. කිම්බල්, සංස්. එක්වෙම් එල්. කිම්බල්, ඇන්ඩ්‍රා ඒ. කිම්බල් ක්‍රී. (1977), 334.

## 11 වෙති පරීච්චේදය

1. එස්රා වැර්ට් බෙන්සන්, සාක්ෂියක් සහ අනතුරු ඇගවීමක් (1988), 3, 21; තවද බලන්න සහ ඉතිහාසය 4:461.
2. එස්රා වැර්ට් බෙන්සන්, සම්මත්තුන වාර්තාව තුළිනි, අප්‍රේ. 1986, 100; හෝ Ensign, මැයි 1986, 78.
3. එස්රා වැර්ට් බෙන්සන්, සම්මත්තුන වාර්තාව තුළිනි, අප්‍රේ. 1989, 6–7; හෝ Ensign, මැයි 1989, 6–7.
4. තොමස් එස්. මොන්සන්, සම්මත්තුන වාර්තාව තුළිනි, අප්‍රේ. 1989, 66; හෝ Ensign, මැයි 1989, 51; තවද බලන්න සම්මත්තුන වාර්තාව, ඔක්තෝබර්. 1985, 44; හෝ Ensign, නොවැ. 1985, 34.
5. ගැරෙල්බ් සහ නොමා ඩේවිස්, "ප්‍රවුර පහතට එයි," එන්සයින්, ජූනි 1991, 33.
6. සහ පුවන්, 29 ජූනි 1991, 12.
7. නොවාඩ් බඩුලිව. හන්ටර්, සහ පුවන් 11 ජූනි 1994, 14.
8. එලිනර් නොවෙල්ස්, නොවාඩ් බඩුලිව. හන්ටර් (1994), 193.
9. නොවාඩ් බඩුලිව. හන්ටර්, සම්මත්තුන වාර්තාව තුළිනි, මක්කේ. 1987, 71; හෝ Ensign, නොවැ. 1987, 60.
10. සහ පුවන්, 17දෙසැ. 1994, 3.
11. සහ පුවන්, 18 මාර්. 1995, 10.
12. ගෝබ්‍රන් බී. හින්ක්ලි; අවංකන්සේ මිනිසා 15වෙති සහාවේ සහාපතිවරයා විඩියෝ තැසට් (1994)
13. ජෝබ්‍රන් ආර්. නොලන්ඩ්, "සහාපති ගෝබ්‍රන් බී. හින්ක්ලි," Ensign, ජූනි 1995, 5.

14. සහා ප්‍රවත්, 18 මාර්. 1995, 10.
15. ගෝර්ඩන් ඩී. හින්කලි, "ප්‍රකාශ," දෑත් 1801; පදු සහාවේ ලේඛනාරක්ෂණ තුළිනි.
16. ගෝර්ඩන් ඩී. හින්කලි, පම්මෙන්තුන වාර්තාව තුළිනි, මක්තේ. 1995, 92–93; හෝ *Ensign*, නොවැ. 1995, 70.
17. පළවෙනි සහාපතින්වය සහ ප්‍රේරිතවරුන් දොලොස්දෙනාගේ සහාව, "පවුල: ලෝකයට ප්‍රකාශනයකි," *Ensign*, නොවැ. 1995, 102.
18. Jeffrey R. Holland, "සහාපති Gordon B. Hinckley," 13.

අවසානය

1. සහා ඉතිහාසය, 4:540.

යේසුස් කිස්තාස්  
වහන්සේගේ  
පසුබඳව ඉදෑවත්තයන්ගෙන් යුත්  
සහාව

SINHALA



4 02354 48408 4  
35448 408